

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การศึกษางานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน จังหวัดน่าน
เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
Nan's Local Handicrafts Study for Product Design
Development in Supporting Eco Tourism

นางสาวกรรวรรณ งามวรรณ
นางสาววิภาวัลย์ ธาดาประทีป

๒๙๕
ก ๑๔๑๓
๕๕๕๓

สาขา.....
เลขทะเบียน 138022
วันเดือนปี - ๘ ก.ย. ๒๕๕๘

b. 12๗๐619X
i.

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจาก เงินงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อโครงการ การศึกษางานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน จังหวัดน่าน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา
ผลิตภัณฑ์ สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

แหล่งเงิน งบประมาณแผ่นดิน

ประจำปีงบประมาณ 2553 จำนวนเงินที่ได้รับการสนับสนุน 1,147,700 บาท

ระยะเวลาทำการวิจัย 2 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 ถึง พ.ศ. 2554

นางสาวกรรพรรณ งามวรรณ หัวหน้าโครงการ

นางสาววิภาวัลย์ ธาดาประทีป ผู้ร่วมวิจัย

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ทำการศึกษา งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภายในจังหวัดน่าน และทำการวิเคราะห์ลักษณะ คุณค่า ความงาม และเอกลักษณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนา รูปแบบและสามารถนำไปใช้เป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ ซึ่งในการศึกษา ข้อมูลได้กำหนดเลือกเจาะจงศึกษาเฉพาะงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ และเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่เป็นที่นิยมและมีการผลิตกันอย่างแพร่หลายภายในจังหวัดน่าน ซึ่ง ได้แก่ 1) หัตถกรรมผ้าทอมือ 2) หัตถกรรมเครื่องเงิน 3) หัตถกรรมเรือแข่งจำลอง 4) หัตถกรรมเครื่องจักสาน

วิธีการศึกษามีขั้นตอนคือ 1) รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง 2) ลงพื้นที่สำรวจเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการบันทึกภาพ 3) รวบรวมบันทึกรูปแบบ โดยการเขียน ลักษณะ และรายละเอียด 4) วิเคราะห์รูปแบบโดยใช้หลักทฤษฎีความงามของลักษณะ งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน 5) สรุปผลการวิเคราะห์ โดยใช้หลักทฤษฎีการเข้าใจและเข้าใจถึงเป็นแบบ อัตนัย และเสนอแนะแนวทางในการนำไปใช้โดยนำเสนอตัวอย่างงานออกแบบเป็นลักษณะรูปธรรม โดยยึดหลักการออกแบบตามทฤษฎีแนวทางการพัฒนาที่ได้ศึกษาตามประเด็นที่กำหนดไว้

ผลการวิจัยพบว่า ด้วยการศึกษอย่างเข้าใจและการวิเคราะห์อย่างเข้าใจถึงนั้น รูปแบบของงาน ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจังหวัดน่าน มีคุณค่าความงาม และเอกลักษณ์ตามลักษณะงานหัตถกรรมที่เป็น รูปแบบเฉพาะของท้องถิ่น ด้วยองค์ประกอบของที่มา ประโยชน์ใช้สอย วิธีการทำ รูปแบบ ขนาด สีสัน ลวดลาย และวัสดุจากท้องถิ่น ซึ่งเมื่อนำองค์ประกอบเหล่านี้มาพิจารณาร่วมกับปัจจัย และแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม โดยยึดหลักแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเหมาะสม ก็จะสามารถได้แนวทางการพัฒนารูปแบบงานผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ซึ่งคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความงามและมีความสมบูรณ์ในเชิงเศรษฐกิจแบบปัจจุบัน ที่สามารถนำไปสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ นอกเหนือไปกว่านี้ยังสามารถนำรูปแบบงานศิลปหัตถกรรมที่ได้รวบรวมไว้ใน การศึกษาครั้งนี้ ไปต่อยอดการพัฒนาได้อีกหลากหลายรูปแบบด้วย

คำสำคัญ: ศิลปพื้นบ้านน่าน หัตถกรรมน่าน การพัฒนางานหัตถกรรม ผ้าทอมือน่าน เครื่องเงินน่าน เรือแข่งน่าน
จักสานน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**Research Title: Nan's Local Handicrafts Study for Product Design Development
In Supporting Eco Tourism**

Researcher: Miss.Khorawan Ngamvoratham, Miss.Vipawan Tadapatheep

Faculty: Industrial Education Design Department: Interior Environmental Design

ABSTRACT

This research aims to study and analyze the folk art products in details about aesthetic, and identity in Nan province. This was for searching the developmental guideline to apply the product for supporting the ecotourism. The studying focuses on the handicraft sampling which are unique and widely produced in Nan province. The samplings: 1) the hand-woven fabric 2) the silverware 3) the wooden boat racing model 4) the basketry.

The methodology of research: 1) Collect the relevant document. 2) Qualitative surveying by the interview, participant observation, and videotaping procedure. 3) Compile by drawing details of objects. 4) Analyze data by the folk art theory. 5) Analysis summary base on the theory "understand and access" as a subjective, suggest way to apply the product design by the example presentation with the new style according to the theory of development principle from the studying result.

The result found that the study by understanding and accessing, Nan's folk art is the aesthetic valuable and unique local crafting style. The elements of the studying are source, functional, technique, shape, proportion, color, pattern and local material. These were considered with the factor which related and the principal of handicraft product design by using the sustainable and appropriate development guideline, the new way of development could be created. The new product can be perfect and appropriate in current economy which can support and promote the eco-tourism. In addition, this can also bring the folk art product in Nan province that gathering in this study to continue the next development in a variety style.

Keywords: Nan's folk art, Nan's local handicrafts, Handicraft development, Nan's hand-woven fabric, Nan's silverware, Nan's wooden boat racing model, Nan's basketry.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย การศึกษางานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน จังหวัดน่าน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นี้ เสร็จสิ้นลงอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากบุคคลหลายคน และหน่วยงานหลายหน่วยงาน ซึ่งผู้วิจัยอยากจะขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ คณะครุศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่ผู้วิจัยได้สังกัดอยู่ เกือบ 18 ปี ซึ่งมีนโยบายสนับสนุนการวิจัย และพัฒนาท้องถิ่นของประเทศอย่างต่อเนื่องเสมอมา

ขอบคุณอาจารย์ทุกท่านของผู้วิจัยที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้หมด ที่ได้เป็นตัวอย่างที่ดีในการทำงานด้านวิจัย และให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์กับผู้วิจัยเสมอ

ขอบคุณหน่วยงานในจังหวัดน่าน ที่ให้ข้อมูลสำคัญๆ และให้การต้อนรับช่วยเหลือเป็นอย่างดี ทุกครั้งที่ได้ขอความอนุเคราะห์ไป คุณสุโรช รัตนมาศ สำนักวัฒนธรรมจังหวัดน่าน คุณสุนันท์ ชัยวัฒนกุล นักวิชาการวัฒนธรรมชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม คุณสิริพัฒน์ บุญใหญ่ นักโบราณคดีชำนาญการ คุณสันติ แฝงแซม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดน่าน คุณประยูร ไบยา อุตสาหกรรมจังหวัดน่าน

ขอขอบคุณกลุ่มผู้ผลิตศิลปหัตถกรรมจังหวัดน่าน คุณบุญช่วย หิรัญวิทย์ คุณโสภา วรรณภูษี คุณวิโรจน์ พรหมอารีย์ คุณศิวพร วิชารักษ์ คุณวันเนา ณะวงค์ คุณภัทราวุฒิ ณะวงค์ คุณจันทร์สม พรหมปัญญา คุณลำไย วงศ์ไทย คุณศดานันท์ เนตรทิพย์ คุณจันทร์ดี ขาเหล็ก และอีกหลายท่านที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้ทั้งหมด

ขอขอบคุณทีมอาจารย์และนักศึกษาจากหลักสูตรออกแบบสภาพแวดล้อมภายใน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อ.วิภาวัลย์ ธาดาประทีป ผู้ร่วมอุดมการณ์ทำงานกันอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย และบุคคลสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ คุณนันทน์ ฌไพรวลัย ผู้ช่วยวิจัยที่ทำงานเกินหน้าที่อย่างมากมาจนผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ด้วยดี

นางสาวกรวรรณ งามวรรณ

นางสาววิภาวัลย์ ธาดาประทีป

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงการเลือกงานศิลปะที่เหตุการณ์นี้ศึกษา.....	28
4.2 แสดงประเภทผ้าทอของกลุ่มผู้ทอผ้าในจังหวัดน่าน.....	30
4.3 แสดงอุปกรณ์ในการทำผ้า.....	33
4.4 แสดงสีที่ย้อมได้จากธรรมชาติ.....	35
4.5 แสดงลวดลายสลุ.....	66
4.6 แสดงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้แกะสลักชิ้นเงิน.....	69
4.7 แสดงขั้นตอนการหลอมชิ้นรูปสลุ.....	71
4.8 แสดงขั้นตอนการทำสลุ.....	72
4.9 แสดงตัวอย่างเครื่องเงิน.....	77
4.10 แสดงตารางขั้นตอนการทำเครื่องประดับเงิน.....	78
4.11 อุปกรณ์ที่ใช้แกะเรือแข่งจำลอง.....	88
4.12 แสดงภาพขั้นตอนการทำเรือจำลอง.....	89
4.13 แสดงขนาดเครื่องจักสาน.....	92
4.14 แสดงรูปแบบผลิตภัณฑ์จากหญ้าสามเหลี่ยม.....	113
5.1 แสดงการสรุปผลด้านการศึกษากายภาพผ้าทอมือจังหวัดน่าน.....	125
5.2 แสดงการสรุปผลด้านการวิเคราะห์ผ้าทอมือจังหวัดน่าน.....	125
5.3 แสดงการสรุปผลด้านการศึกษากายภาพเครื่องเงินจังหวัดน่าน.....	173
5.4 แสดงการสรุปผลด้านการวิเคราะห์เครื่องเงินจังหวัดน่าน.....	173
5.5 แสดงผลการสรุปการศึกษาด้านกายภาพงานแกะสลักเรือแข่งจำลองจังหวัดน่าน.....	182
5.6 แสดงการสรุปผลด้านการวิเคราะห์งานแกะสลักเรือแข่งจำลองจังหวัดน่าน.....	182
5.7 แสดงผลการสรุปการศึกษาด้านกายภาพงานจักสานทั่วไปจังหวัดน่าน.....	189
5.8 แสดงการสรุปผลด้านการวิเคราะห์งานจักสานทั่วไปจังหวัดน่าน.....	189
5.9 แสดงผลการสรุปการศึกษาด้านกายภาพงานจักสานหญ้าสามเหลี่ยมจังหวัดน่าน.....	190
5.10 แสดงการสรุปผลด้านการวิเคราะห์จักสานหญ้าสามเหลี่ยมจังหวัดน่าน.....	190

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แสดงแผนภูมิกระบวนการสร้างศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน.....	3
2.1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาวิเคราะห์งานศิลปหัตถกรรมพื้นถิ่นและการนำไปใช้.....	18
3.1 แสดงแผนภูมิการดำเนินการวิจัย.....	22
4.1 แสดงตำแหน่งพื้นที่อำเภอของจังหวัดน่าน.....	23
4.2 แสดงวิถีชีวิตในงานประเพณีตานก๋วยสลาก วัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง จ.น่าน.....	24
4.3 แสดงวิถีชีวิตทำบุญตักบาตรในวันขึ้นปีใหม่บริเวณวัดสวนตาล จ.น่าน.....	24
4.4 แสดงการฟ้อนรำของสาวชวายน่านในงานปีใหม่เมืองน่านแต่งกายสวยงามด้วยผ้าชิ้น หน้าลานวัดภูมินทร์.....	25
4.5 แสดงกลุ่มหญิงชวายน่านแต่งกายตามลักษณะไทลื้อ.....	25
4.6 แสดงฝูงชนชวายน่านและนักท่องเที่ยวชมการแข่งขันเรืออย่างสนุกสนานในวัน ประเพณีแข่งเรือน่าน ณ สองฝั่งลำน้ำน่าน.....	25
4.7 แสดงการประดิษฐ์เครื่องจักสานที่เป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของชวายน่าน.....	26
4.8 แสดงหญิงชวายน่านนั่งทอผ้าเป็นงานเสริม ภายในบริเวณวัดหนองบัวจังหวัดน่าน.....	27
4.9 แสดงกลุ่มทอผ้าบ้านเก็ด.....	29
4.10 แสดงกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งสุน.....	29
4.11 แสดงกลุ่มทอผ้าบ้านหนองบัว.....	29
4.12 แสดงกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำเกียน.....	29
4.13 แสดงถึงขั้นตอนและกระบวนการ.....	32
4.14 แสดงลักษณะของดอกฝ้าย.....	32
4.15 แสดงลักษณะการมัดฝ้าย.....	34
4.16 แสดงลักษณะฝ้ายที่ม้วนเป็นใจฝ้ายเสร็จแล้ว.....	34
4.17 ตัวอย่างพืชซึ่งนำมาใช้เป็นสีย้อมฝ้าย.....	36
4.18 แสดงอุปกรณ์ที่ใช้ในการต้มฝ้าย.....	37
4.19 แสดงขั้นตอนการย้อมสีฝ้าย.....	37
4.20 แสดงลักษณะการต้มและตากฝ้าย.....	38
4.21 แสดงการวางลายเพื่อกำหนดตำแหน่งมัดด้วยเชือกฟางก่อนนำไปย้อมสี.....	38
4.22 แสดงลักษณะการมัดก้านเส้นฝ้ายด้วยเชือก.....	39
4.23 แสดงลักษณะของกึ่งทอผ้า.....	39
4.24 แสดงอุปกรณ์ฝ้ายขอสำหรับเตรียมเส้นยืน.....	40
4.25 แสดงอุปกรณ์ขนาดเล็กที่ใช้ในการทอผ้า.....	41
4.26 แสดงลักษณะผ้าจากวิธีการล้วง.....	42
4.27 แสดงลักษณะผ้าลายเก็บมุก.....	43
4.28 แสดงลักษณะผ้าลายมัดก้าน ในโครงสร้างขึ้นป่อง.....	43
4.29 แสดงลักษณะผ้าลายสอง.....	44
4.30 แสดงลักษณะผ้าลายสาม.....	44

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

4.64 แสดงผ้าชิ้นลายไทลื้อ.....

4.65 แสดงผ้าชิ้นลายไทลื้อ.....

58

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.100 แสดงส่วนขยายรายละเอียดส่วนหางอน.....	83
4.101 แสดงส่วนขยายรายละเอียดส่วนโงนหัวหรือกัญญาหัว.....	83
4.102 แสดงส่วนขยายรายละเอียดส่วนโงนเรือหรือตัวเรือ.....	84
4.103 แสดงส่วนขยายรายละเอียดส่วนโงนหางหรือกัญญาหาง.....	84
4.104 แสดงส่วนขยายรายละเอียดส่วนหางวรรณ.....	84
4.105 หัวเรือเลิศเกียรติศักดิ์(พญาธิ) ชุมชนบ้านศรีพันต้น อ.โนเวียง อ.เมือง.....	85
4.106 หัวเรือขุนน่าน ปัจจุบันเก็บอยู่ที่พิพิธภัณฑ์เรือแข่งที่ริมน้ำ่าน.....	85
4.107 หัวเรือคำแดงเทวี บ้านนาเตา หมู่ที่ 3 ตำบลริม อำเภอน้ำขุ่น.....	85
4.108 หัวเรือคำปัว(อยู่ในพิพิธภัณฑ์วัดนาปัง).....	86
4.109 หัวเรือนาปังคว่างน่าน(อยู่ในพิพิธภัณฑ์วัดนาปัง).....	86
4.110 หัวเรือนาปังกางวัด(อยู่ในพิพิธภัณฑ์วัดนาปัง).....	86
4.111 หัวเรือจำลองเพชรอรุณขณะเลิศเรือจำลองปี53โดยคุณวิโรจน์ พรหมอารีย์.....	86
4.112 แสดงการแกะเรือจำลองโดยคุณวิโรจน์ พรหมอารีย์.....	87
4.113 แสดงการเปรียบเทียบขนาดความยาวของลำเรือตั้งแต่ 0.50 เมตร ถึง 1.20 เมตร.....	87
4.114 รูปเรือจำลองที่แกะเสร็จสมบูรณ์โดยคุณวิโรจน์ พรหมอารีย์.....	87
4.115 แสดงพื้นที่บริเวณดอยภูคา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน.....	109
4.116 แสดงทางเข้าหมู่บ้าน บ้านท่าทางหลวง ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน.....	110
4.117 แสดงลักษณะหมู่บ้านสามเหลี่ยมบริเวณพื้นที่บ้านท่าทางหลวง.....	110
4.118 แสดงลำต้นของหมู่บ้านสามเหลี่ยม.....	111
4.119 แสดงหมู่บ้านสามเหลี่ยมที่นำมาตากแดดให้แห้งสนิทก่อนนำไปใช้.....	111
4.120 แสดงลักษณะต้นก้านตอง ที่บ้านท่าทางหลวง.....	112
4.121 แสดงขั้นตอนการเตรียมวัสดุ.....	114
4.122 แสดงการเปรียบเทียบขนาดและความละเอียดของลาย แจกัน ก๊อบ และเสื่อ.....	114
4.123 แสดงการสานหมู่บ้านสามเหลี่ยม.....	115
4.124 แสดงการสานขึ้นรูปแจกัน.....	116
4.125 แสดงการสอนก๊อบแบบขึ้นรูปทรง.....	117
4.126 แสดงตัวอย่างลวดลายจากหมู่บ้านสามเหลี่ยมและก้านตอง.....	118
4.127 แสดงตัวอย่างลวดลายจากหมู่บ้านสามเหลี่ยมและก้านตอง.....	119
4.128 แสดงตัวอย่างลวดลายจากหมู่บ้านสามเหลี่ยมและก้านตอง.....	120
4.129 แสดงตัวอย่างลวดลายจากหมู่บ้านสามเหลี่ยมและก้านตอง.....	121
5.1 แสดงภาพแผนภูมิรูปแบบแนวทางการพัฒนาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจังหวัดน่าน.....	122
5.2 แสดงภาพแผนภูมิรูปแบบแนวทางการคิด พัฒนา แก้ว รูปทรงผลิตภัณฑ์เพื่อพัฒนา ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจังหวัดน่าน โดยพัฒนาจากแนวคิดของศักริชชาย สิกขา : 2552.....	123
5.3 แสดงภาพแผนภูมิรูปแบบแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม ให้มีความเหมาะสมโดยพัฒนาจากแนวคิดของ เรวัตติ สุขสิกาญจน์.....	124

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.31 แสดงการเรียกชื่อตามโครงสร้างผ้าจีน.....	45
4.32 แสดงลักษณะโครงสร้างของจีนป้อม.....	46
4.33 แสดงลักษณะโครงสร้างของจีนม่าน.....	46
4.34 แสดงลักษณะโครงสร้างของจีนเชียงแสน.....	47
4.35 แสดงจีนป้อมประยุกต์แทรกลายน้ำไหล.....	48
4.36 แสดงจีนป้อมประยุกต์ทอผสมเส้นไหมทอง.....	48
4.37 แสดงจีนป้อมประยุกต์ทอผสมเส้นไหมเงินและมีเชิงจีน.....	48
4.38 แสดงจีนป้อมประยุกต์แทรกลดตายลายน้ำไหล.....	48
4.39 แสดงจีนป้อมประยุกต์แทรกลดตายลายน้ำไหล.....	49
4.40 แสดงจีนป้อมประยุกต์.....	49
4.41 แสดงจีนม่าน.....	49
4.42 แสดงจีนม่าน.....	49
4.43 แสดงจีนม่านประยุกต์ผสมลดตาย.....	50
4.44 แสดงจีนม่านประยุกต์ผสมลดตาย.....	50
4.45 แสดงจีนม่านประยุกต์ผสมลดตาย.....	50
4.46 แสดงจีนม่าน.....	50
4.47 แสดงจีนม่าน.....	51
4.48 แสดงจีนม่าน.....	51
4.49 แสดงจีนคำเคียบ.....	51
4.50 แสดงจีนคำเคียบ.....	51
4.51 แสดงจีนมัดก่าน(คาดก่าน).....	52
4.52 แสดงจีนมัดก่าน(คาดก่าน).....	52
4.53 แสดงจีนมัดก่าน(คาดก่าน).....	52
4.54 แสดงจีนมัดก่าน(คาดก่าน).....	52
4.55 แสดงลายน้ำไหลจรวด.....	53
4.56 แสดงลายน้ำไหลชั้นบันได.....	53
4.57 แสดงลายน้ำไหลดอกไม้/แมงมุม.....	54
4.58 แสดงลายน้ำไหลพระธาตุ.....	54
4.59 แสดงลายน้ำไหลชั้นบันได.....	54
4.60 แสดงลายน้ำไหลชั้นบันได.....	54
4.61 แสดงภาพผ้าไทลื้อ บ้านดอนมูล อ.ท่าวังผา.....	55
4.62 แสดงตัวอย่างการถอดแบบลดตายไทลื้อ.....	56
4.63 แสดงตัวอย่างการถอดแบบลดตายไทลื้อ.....	57
4.64 แสดงผ้าจีนลายไทลื้อ.....	58
4.65 แสดงผ้าจีนลายไทลื้อ.....	58

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมา

จังหวัดน่าน มีชนบทธรรมนิยมประเพณี สังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายเนื่องจากมีคนหลากหลายชนชาติ จากส่วนต่าง ๆ เคลื่อนย้ายเข้ามา และออกไปจากที่บันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ชาติไทย ชีวิตความเป็นอยู่ยึดรูปแบบตามบรรพบุรุษสืบทอดกันมา เอกลักษณ์ของชนบทธรรมนิยมประเพณีมีการผสมผสานรูปแบบศิลปะต่าง ๆ โดยใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น มีวิถีชีวิตปฏิบัติตามจารีตประเพณีของตนเอง ที่เกิดจากความแตกต่างของสภาพภูมิศาสตร์และสภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง จนเป็นการสืบทอดประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา

การสร้างงานศิลปหัตถกรรม เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรได้รับการทำนุบำรุงรักษา ส่งเสริมให้สืบทอดนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันที่สุดต่อความต้องการชีวิตสืบไป ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นตัวสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตในแต่ละชุมชนเป็นงานศิลปะพื้นฐานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ผสมผสานสัมพันธ์ของสภาพความเป็นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติไว้ด้วยกันมีความแตกต่างอันเป็นสัญลักษณ์ของแต่ละชนเผ่า ตามวิถีชีวิต ความเชื่อในพื้นที่ของคน ในการประดิษฐ์งานศิลปหัตถกรรมนั้น ๆ จึงควรต่อการศึกษาค้นคว้าเพื่อใช้เผยแพร่ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน และเป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นที่แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการฟื้นฟู เผยแพร่ศิลปะอันมีค่าเชิงทางวัฒนธรรมและเป็นชนบทธรรมนิยมประเพณีของชาวน่าน อีกทั้งยังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน

สืบเนื่องจากในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2538 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังอุทยานแห่งชาติดอยภูคา ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมถูกทำลายอย่างมาก อันเนื่องมาจากผลของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชน สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม ของชุมชน ดังนั้นจึงเกิดแนวคิดแผนภูฟ้าพัฒนาตามพระราชดำริ จึงกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ เพื่อการสร้างค่านิยมให้เยาวชนและชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตนเอง รวมทั้งมีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมและเผยแพร่ประเพณีและวัฒนธรรมที่สืงามของท้องถิ่นต่อไป จึงมีกรอบในการดำเนินการพัฒนาดังนี้

1.1.1. ศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.1.2. ส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้ทำโครงการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภาษาท้องถิ่น ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในสถานศึกษา จัดกิจกรรมสำคัญทางประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการผลิตและจำหน่ายศิลปหัตถกรรมของท้องถิ่น

1.1.3. การเผยแพร่ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยจัดทำแหล่งข้อมูลรวมวัฒนธรรมท้องถิ่นและผลิตสื่อในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความรู้ของราษฎรในท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป

นอกจากนี้แผนพัฒนาจากภาครัฐได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ คือ เมียนมาร์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จีนตอนใต้ ไทย เวียดนาม และกัมพูชา ซึ่งได้ริเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ในการส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวทางการค้า การลงทุน ระหว่างประเทศในกลุ่มมากขึ้นตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แห่งชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือ (กลุ่มล้านนา) ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2546 กำหนดให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (GMS) และเอเชียใต้ พัฒนาประตูเศรษฐกิจเพื่อเป็นช่องทางการค้าและการท่องเที่ยวเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน กำหนดแนวทางในการพัฒนาจังหวัดน่านเพื่อมุ่งสู่เมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว ให้เมืองเก่าล้านนาเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรมของล้านนาตะวันออก ที่สืบทอดประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนเป็นศูนย์กลางการศึกษา ค้นคว้า วิจัย รวบรวมวิทยาการด้านศิลปวัฒนธรรมล้านนาตะวันออก ทุกแขนงในลักษณะของพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต (LIVING MUSEUM)

เมื่อพิจารณาจากแนวคิดในการพัฒนาดังกล่าวข้างต้น ทางภาควิชาครุศาสตร์ สถาปัตยกรรม สถาปัตยกรรมเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จึงมีแนวคิดในการวิจัยศึกษา ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน จังหวัดน่าน โดยในการวิจัยครั้งนี้เน้นศึกษาและรวบรวมข้อมูลศึกษารูปแบบ ประเภท เทคนิควิธีการ วัสดุ ลวดลายที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตพฤติกรรมการใช้งานของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน จังหวัดน่าน โดยการรวบรวมคดีและประเพณีที่เกี่ยวข้อง ทำการวิเคราะห์ ข้อมูลสรุปเอกลักษณ์รูปแบบศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านและสรุปรวมกับโครงการวิจัยหลัก สำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ใช้เป็นข้อมูลที่เอื้อต่อการพัฒนาเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมและสนองพระราชดำริของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (แผนพัฒนาโครงการภูฟ้าพัฒนา) และ พระราชเสาวนีย์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.2.1. ศึกษาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ

1.2.2. ศึกษางานรวบรวมศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านและเผยแพร่ให้องค์ความรู้ นำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มรายได้แก่ท้องถิ่น พร้อมทั้งยังเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (สนองโครงการภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี)

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตของพื้นที่ ทำการศึกษาคืองานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่จัดทำจากวัสดุท้องถิ่นเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและยังใช้ในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม กิจกรรม พิธีกรรม อาชีพของตนเองในบริเวณจังหวัดน่าน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ศึกษาภูมิศาสตร์สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ชาติพันธุ์
- ศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม
- ศึกษาประเภทของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน จังหวัดน่าน
- รายละเอียดของงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ประกอบด้วย รูปร่าง รูปทรง ขนาด เทคนิค

วิธีการทำ ลวดลาย วัสดุ และรายละเอียดอื่น ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- วิธีการใช้งานที่สอดคล้องและเหมาะสมกับการดำรงชีวิตอันเป็นผลให้เกิดรูปแบบเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

1.4 กรอบแนวความคิดการวิจัย

แนวการศึกษาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

การศึกษาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านไม่ว่าในด้านใดก็ตามควรจะศึกษาปัจจัยแวดล้อม ประกอบกับการศึกษาศิลปหัตถกรรมโดยตรง ทั้งนี้เพราะปัจจัยแวดล้อม จะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจ หัตถกรรมพื้นบ้านได้ชัดเจนและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

1.4.1 การศึกษาปัจจัยแวดล้อม ที่ควรศึกษา ได้แก่ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหรือของกลุ่มชนพื้นบ้าน ซึ่งจะช่วยให้ทราบเผ่าพันธุ์ เชื้อชาติและความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่นนั้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยอธิบายการสร้างรูปแบบของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ตัวอย่างเช่น ถ้าจะศึกษาศิลปหัตถกรรมของกลุ่มชนเชื้อสายลาวโซ่ง หรือกลุ่มชนเชื้อสายจีน ในบริเวณจังหวัดราชบุรี ผู้ศึกษาจำเป็นจะต้องศึกษาการอพยพการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนทั้งสอง จึงจะเข้าใจจากเหง้า การสร้างศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของกลุ่มชน นั้นๆ นอกจากนี้ ควรศึกษาสภาพภูมิศาสตร์ การตั้งถิ่นฐานของชุมชนที่เป็นผู้สร้างศิลปหัตถกรรม ทั้งนี้เพราะสภาพภูมิศาสตร์เป็นตัวกำหนดการใช้วัสดุ และเป็นสิ่งกำหนดรูปแบบของหัตถกรรม ซึ่งต้องทำให้สอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตของชุมชน ปัจจัยแวดล้อมอย่างสุดท้ายที่ควรศึกษาด้วยก็คือระบบวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ ขนบ ประเพณีความเชื่อและวิถีชีวิต ซึ่งปรากฏอยู่ในรูปแบบ และกรรมวิธีในการสร้างหัตถกรรมพื้นบ้าน

1.4.2 การศึกษาตัวงานหัตถกรรมนอกจากการศึกษาปัจจัยแวดล้อมดังกล่าวแล้วควรจะต้องศึกษา และมีความรู้ขั้นตอนและกระบวนการสร้างศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านด้วย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อมดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 1.1 แสดงแผนภูมิกระบวนการสร้างศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้นตอนการผลิตศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจากแผนภูมิข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่า ขั้นตอนแรกของการสร้างศิลปหัตถกรรม คือ จุดมุ่งหมายของการสร้างหัตถกรรมพื้นบ้านตามความจำเป็นในการดำรงชีวิต และเพื่อสนองความต้องการในด้านต่างๆ คือ ความต้องการใช้สอย การซื้อขายแลกเปลี่ยนรวมทั้งการสนองความต้องการทางจิตใจ

สิ่งต่อไปที่ผู้สร้างหัตถกรรมจะต้องคิดถึงคือ การแสวงหาวัสดุตามธรรมชาติในท้องถิ่นเท่าที่จะหาได้และสามารถนำมาสร้างด้วยเครื่องมือเครื่องใช้เท่าที่มีอยู่ตามสภาพท้องถิ่นของตนพร้อมกับการกำหนดรูปแบบ รูปแบบในที่นี้หมายรวมถึงรูปทรง โครงสร้างและลวดลายของศิลปหัตถกรรมประเภทต่างๆ รูปแบบของศิลปหัตถกรรมนั้น จะอยู่รอบของสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนที่สืบทอดกันมาจนเป็นประเพณีนิยมของท้องถิ่นและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ของแต่ละชุมชน รูปแบบจึงถูกกำหนดด้วยสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่เห็นได้ชัดเจนมีมากมาย เช่น รูปทรงของอาคารพื้นบ้านของภาคเหนือที่ต่างกับอาคารบ้านเรือนภาคอื่นๆ งาม เครื่องสวมศีรษะป้องกันแดด ฝน ของภาคใต้ที่เรียกว่า เปี้ยว กับ ก๊อบ ของภาคเหนือแม้จะมีประโยชน์ใช้สอยเหมือนกันแต่ด้วยพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมของชุมชนที่แตกต่างกัน ทำให้เครื่องจักสานสำหรับสวมศีรษะชนิดนี้ มีรูปแบบและชื่อที่แตกต่างกันไปอย่างเห็นได้ชัดเจน เป็นต้น

โดยนัยนี้ จะเห็นว่างานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านสะท้อนให้เห็นเรื่องราวของชุมชนผู้เป็นเจ้าของ ลึกลงไปในอดีต และความเปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคมได้ส่วนหนึ่ง

ถัดจากการกำหนดรูปแบบของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านก็คือ กรรมวิธีหรือเทคนิคในการสร้าง ซึ่งส่วนใหญ่จะมีลักษณะเช่นเดียวกับรูปแบบ คือ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาแต่อดีตเป็นกรอบที่สำคัญกรรมวิธีในการสร้างศิลปหัตถกรรมแต่ละท้องถิ่นส่วนมากจะได้รับการสืบทอดจากช่างรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งด้วยการบอกเล่าแบบมุขปาฐะ แบบพ่อสอนลูก เพื่อนบ้าน เป็นส่วนใหญ่ มากกว่าการเรียนหรือการถ่ายทอดกันอย่างมีระบบ และกรรมวิธีนั้นๆ จะต้องใช้เวลาในการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ จนเมื่อได้รูปแบบและกรรมวิธีในการผลิตลงตัว คือ สามารถใช้สอยได้สมบูรณ์ที่สุดแล้ว จึงเริ่มคิดถึงความงดงามทางด้านศิลปะ ทั้งนี้รูปแบบที่สร้างขึ้นในช่วงแรกๆ นั้น จะคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยมากกว่าความงดงามและความเป็นศิลปะ

การสร้างงานศิลปหัตถกรรมระดับศิลปะเกิดจากประสบการณ์ที่สั่งสมมาจนเกิดทักษะและความชัดเจนของช่าง ซึ่งได้ผ่านพ้นขั้นตอนของความจำเป็นและความต้องการในขั้นตอนแรกของการผลิตมาแล้ว อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่างานหัตถกรรมเช่นนี้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของไทย ซึ่งจำเป็นจะต้องรักษาไว้ มิควรทำลายด้วยการพัฒนาเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคหรือสนองความต้องการของตลาดอย่างฉาบฉวย เพราะสิ่งเหล่านั้นต้องใช้เวลาในการสั่งสมหลายชั่วอายุคน และต้องใช้ทักษะของช่างชดเชลให้เกิดความสมบูรณ์มาเป็นเวลาช้านานกว่าจะปรากฏเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของไทยในปัจจุบัน

ช่างผู้สร้างศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน จะแสดงความสามารถเชิงศิลปะและความงามให้ปรากฏในลักษณะของสำนึกทางศิลปะที่มีอยู่ในตัว ที่ผ่านการฝึกฝนบ่มเพาะมาเป็นเวลานานปี มิได้ขึ้นอยู่กับ การเรียนและหลักวิชาเหมือนการสร้างศิลปะของนักศึกษาศิลปะหรือศิลปิน ดังนั้นคุณค่าศิลปะและความงามของงานหัตถกรรมพื้นบ้านในแต่ละถิ่น แต่ละที่ จึงมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างกันออกไป และทรงไว้ซึ่งภูมิปัญญาของช่างแต่ละท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกเหนือจากคุณค่าศิลปะและความงามของหัตถกรรมที่เกิดขึ้นจากช่างหรือผู้สร้างหัตถกรรมแล้ว หัตถกรรมยังมีลักษณะพิเศษที่ต่างไปจากการศิลปะประเภทอื่นๆ อีกประการหนึ่งคือความมีชีวิตซึ่งเกิดจากการใช้สอย เพราะการใช้สอยจะช่วยขัดเกลาให้งานหัตถกรรมมีความประสานกลมกลืนกันในตัวเอง การนำมาใช้งานเป็นเวลานาน ยังทำให้งานหัตถกรรมได้ดูดซับเอาชีวิตและวิญญาณของงานหัตถกรรมส่วนมากจะมีความสมบูรณ์ในตัว เพราะได้ผ่านการแก้ปัญหาการออกแบบที่ตรงไปตรงมาชัดเจน (clarity) เพื่อให้สนองความต้องการได้อย่างเหมาะสมมาเป็นเวลานานนับร้อย นับพันปี

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เพื่อนำข้อมูลศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับการตลาดและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

1.5.2 เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประกอบในการพัฒนาจังหวัดน่านให้เป็นมรดกโลก

1.5.3 เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและรายละเอียดที่สำคัญทางด้านศิลปหัตถกรรม ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจังหวัดน่าน หมายถึง ผลงานศิลปหัตถกรรมที่สร้างขึ้นโดยเน้นคุณค่าความงามและประโยชน์ใช้สอยร่วมกัน สืบทอดต่อกันมาภายในจังหวัดน่าน

ผ้าทอมือจังหวัดน่าน หมายถึง ผ้าทอที่เกิดจากการถักทอด้วยอุปกรณ์การทอ โดยใช้แรงงานและมีมือบุคคล โดยเน้นลวดลายลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม ชุมชน ภายในจังหวัดน่าน

เครื่องเงินจังหวัดน่าน หมายถึง เครื่องใช้ และเครื่องประดับที่ผลิตจากเม็ดเงินบริสุทธิ์ มีลวดลาย และเทคนิคการทำที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวน่าน มีทั้งผลิตจากบุคคล กลุ่ม และโรงงาน

เรือแข่งจำลองจังหวัดน่าน หมายถึง เรือแกะสลักไม้ขนาดเล็ก ที่จำลองรูปแบบมาจากเรือแข่งขนาดใหญ่ ที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดน่าน

เครื่องจักสานหญ้าสามเหลี่ยมจังหวัดน่าน หมายถึง เครื่องจักสานที่สร้างจากหญ้าสามเหลี่ยมเป็นหลัก ซึ่งผลิตจากแรงงานบุคคลหรือกลุ่มชุมชน ในตำบลบ้านท่าทางหลวง อำเภอปอเกือ จังหวัดน่าน

บทที่ 2

เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยเรื่อง การศึกษาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน จังหวัดน่านเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้ทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อใช้ศึกษางานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของจังหวัดน่าน และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับทฤษฎี หลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อให้ได้แนวทางที่สมดุล ร่วมกัน ทั้งนี้ในบทนี้ได้รวบรวมเอกสารและวรรณกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องนำมาสรุปเนื้อหาแต่ละส่วนและนำมาเชื่อมโยงสรุปสิ่งที่เกี่ยวข้องในตอนท้ายเพื่อให้ได้แนวทางในการนำไปศึกษาวิเคราะห์ในบทถัดไป

จากแนวทางการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมานี้ จึงได้ลำดับการศึกษาไว้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

- 2.1 ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน
- 2.2 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม
- 2.3 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 2.4 การพัฒนาที่ยั่งยืน
- 2.5 สรุปการทบทวนวรรณกรรม

2.1 ศิลปหัตถกรรม

2.1.1 ความหมายของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

“ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน” หมายถึงผลงานสำเร็จของชาวบ้านที่มีคุณค่าทางศิลปะพอสมควรจะเป็นแบบจารีตนิยมหรือในแนวผสมกับสมัยใหม่ก็ตาม ซึ่งบ่งบอกให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาดของช่างระดับพื้นบ้านที่สามารถแก้ปัญหาธรรมดาให้ดูดีมีลักษณะสมบูรณ์สืบทอดกันต่อ ๆ มาหลายอายุคน ส่วนใหญ่จะเป็นผลงานทางเครื่องมือเครื่องใช้ในการยังชีพ และจรรโลงใจในทางพุทธศาสนา ผลงานของศิลปะพื้นบ้านจึงเน้นหนักทางการประโยชน์ใช้สอยเป็นจุดใหญ่ ส่วนความงามที่แสดงออกอาจจะเรียบง่าย ชื่อแต่ดูซึ่ง (วิโรจน์ ศรีสุโร, 2528 : 1)

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2539 : 23) ได้กล่าวถึง งานหัตถกรรมและศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านนั้นแท้จริงแล้วเป็นงานประเภทเดียวกันกับศิลปะชาวบ้าน ศิลปะพื้นบ้านหรือศิลปะพื้นถิ่น เพราะมีลักษณะเฉพาะที่คล้ายคลึงกัน

Ralph Mayer (1981 : 150) ได้ให้คำนิยามศิลปะพื้นบ้าน (Folk art) ศิลปะและหัตถกรรมทำขึ้นโดยประชากร ซึ่งไม่ได้รับการฝึกฝนด้านศิลปะอย่างเป็นระบบ แต่สามารถสร้างผลงานตามประเพณีนิยมด้วยความชำนาญและมีลักษณะเฉพาะถิ่นเฉพาะประเทศได้

วิฒนะ จุฑะวิภาต (2552 : 1) กล่าวว่า ความสำคัญของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นวิถีชีวิตที่แท้จริงของชาวบ้าน เพราะศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมิได้เป็นการสร้างสรรค์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นการสร้างสรรค์ของผู้คนในสังคมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ลักษณะรูปแบบของศิลปกรรมพื้นบ้านมีการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายชั่วคนจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมล้ำค่าที่ควรศึกษา เพื่อดำรงรักษา พัฒนา และปรับปรุงยุคให้กับสังคมยุคโลกไร้พรมแดน

วิฒนะ จุฑะวิภาต (2552 : 12) ได้กล่าวถึงศิลปะพื้นบ้านว่ามีสาระสำคัญ 7

ประการดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. งานนั้นเป็นผลงานของช่างนิรนามที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน
2. มีรูปแบบง่าย ๆ และใช้วัสดุที่หาได้ภายในท้องถิ่น
3. ผลิตขึ้นเป็นจำนวนมาก
4. มีความเป็นธรรมชาติปรากฏอยู่มากกว่าความสละสลวย
5. แสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
6. เป็นงานที่ทำด้วย “มือ” (hand made)
7. ความงามของผลงานเกิดจากการฝึกฝน

สรุป จากความหมายและลักษณะของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ได้ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางนั้น มีความสำคัญที่สอดคล้องกันในความหมายว่า เป็นงานที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อประโยชน์ใช้สอย ที่ใช้วิธีการทำด้วยมือ มีรูปแบบอย่างง่ายใช้วัสดุธรรมชาติภายในท้องถิ่นนั้นๆ มีการผลิตใช้กันทั่วไปในแต่ละกลุ่มชุมชนและอาจมีความแตกต่างหรือใกล้เคียงกันได้ ซึ่งเป็นไปตามสภาพ สภาพแวดล้อมของแต่ละกลุ่มชุมชนนั้นๆ หากแต่สามารถแสดงถึงความงามได้อย่างง่าย ดังที่ วิโรจน์ ศรีสุโร ได้ระบุไว้ว่า “ชื่อแต่ดูซึ้ง” ความงามดังกล่าวที่อยู่ในหัตถกรรมเหล่านี้เกิดจากความชำนาญของผู้ทำและการสอดแทรกอารมณ์สภาวะความสุนทรีย์ของผู้ทำที่มีต่อการทำชิ้นงานนั้นๆ เช่น การสานเสื่อที่มีการสอดแทรกลวดลายตามจินตนาการที่เกิดแรงบันดาลใจขึ้นในช่วงสภาพกาลเวลานั้นของผู้สาน ซึ่งไม่เพียงแต่มุ่งหวังจะสร้างขึ้นเพื่อใช้งานเพียงอย่างเดียว ผู้สานยังได้เจตนาสร้างสรรค์เครื่องใช้ขึ้นให้มีความงดงามเพื่อจรรโลงใจยามเมื่อได้ใช้สอย ซึ่งเป็นเครื่องแสดงออกถึงอารมณ์ความงามเชิงศิลปะของผู้สร้างที่แฝงไว้ในชิ้นงานนั้น และบนลวดลายที่ปรากฏยังเป็นสิ่งแสดงถึงที่มา วิถีชีวิต ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่สืบทอดกันมาจากบรรพชนได้เป็นอย่างดี

2.1.2 ประเภทงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2539 : 5) ได้แบ่งประเภทของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของไทย โดยได้แบ่งเป็นประเภทต่างๆ ตามกรรมวิธีการสร้างและการผลิตได้เป็น 10 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องเคลือบดินเผา (Ceramics)

ได้แก่ ภาชนะเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งที่เป็นดินเผาธรรมดาและดินเผาที่เคลือบด้วยน้ำเคลือบชนิดต่างๆ ซึ่งมีอยู่เกือบทุกภาคของประเทศ มีกรรมวิธีการผลิต และมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่แตกต่างกันไปตามความนิยมของแต่ละถิ่น เช่น การปั้นโอ่ง อ่าง กระถางเคลือบลายมังกรของจังหวัดราชบุรี เครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เครื่องปั้นดินเผาสีทิงหม้อ อำเภอสีทิงพระ จังหวัดสงขลา และเครื่องปั้นดินเผาของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ภาชนะเครื่องปั้นดินเผาที่ทำกันในท้องถิ่นต่างๆ มีทั้งที่เป็นเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น โอ่ง อ่าง กระถางจาน ถ้วยโถโอชาม ไห กระปุก ครก น้ำตั้น ฯลฯ และเครื่องประดับตกแต่งอาคารบ้านเรือน เช่น กระเบื้อง ลูกกรง ตลอดจนจนถึงเครื่องประดับต่างๆ เป็นต้น

2. การทอผ้าและการเย็บปักถักร้อย (Textile and embroidery)

ได้แก่ การทอผ้าในท้องถิ่นต่างๆ ทั้งการทอผ้าไหม การทอผ้าฝ้าย และการทอผ้าชนิดอื่นๆ เช่น การทอผ้าไหมของภาคเหนือและภาคอีสาน การทอผ้าเกาะยอของจังหวัดสงขลา การทอผ้าพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น รวมถึงการเย็บปักถักร้อยเพื่อการตกแต่งด้วย เช่น การทอยกดอก การทอจก และการประดับตกแต่งด้วยลูกปัดและกระจกไปจนถึงการทอธงหรือตุ้มของภาคเหนือและภาคอีสานสำหรับใช้ในงานเทศกาลต่าง ๆ ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8. การปั้นรูปและลวดลายประดับ (Sculpture and decorating motive)

ได้แก่ งานประติมากรรมทั้งหลาย เช่น การปั้นตุ๊กตาต่างๆ เช่น ตุ๊กตาเสียดบาล ตุ๊กตาชาวบ้าน รวมถึงการปั้นลวดลาย ประดับอาคารสิ่งก่อสร้างต่างๆ งานประติมากรรมประเภทนี้ มักเกี่ยวเนื่องอยู่กับพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ เช่น ลวดลายปูนปั้นประดับโบสถ์ วิหารต่างๆ เป็นต้น

9. การทำเครื่องกระดาษ (Paper mache)

ได้แก่ การทำกระดาษพื้นบ้าน เช่น การทำกระดาษสาของภาคเหนือ การทำกระดาษข่อยของภาคกลาง และการทำกระดาษสำหรับใช้ตกแต่งในงานเทศกาล หรืองานนักขัตฤกษ์ต่างๆ แต่เดิมทำแพร่หลาย มักตัดเป็นริ้วธงและรูปวงมาลัย พวงมโหตร รวมไปถึงการทำร่ม ทำว่าว การทำหัวโขนและ หน้ากากต่างๆ ด้วยการทำเครื่องกระดาษสำหรับตกแต่งนี้สมัยโบราณมีทำกันแพร่หลาย ปัจจุบันไม่นิยม จะมีบ้างก็ตามชนบทที่ห่างไกลความเจริญเท่านั้น

10. ประเภทเบ็ดเตล็ด

ได้แก่ งานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ไม่อาจจัดเข้าเป็นประเภทใดได้แน่นอน มีอยู่หลายชนิด เช่น การจัดดอกไม้ การแกะสลักผลไม้ การแทงหยวก การทำหุ่นกระดาษ เครื่องเงิน การทำเครื่องดนตรี การทำลูกปัด และเครื่องประดับกายอื่นๆ นอกจากนี้ก็มีพวกยานพาหนะ เช่น เรือเกวียน ล้อเลื่อน ระแหง เป็นต้น

การจัดประเภทงานศิลปหัตถกรรม 10 ประเภทเหล่านี้เป็นการจัดกลุ่มอย่างกว้าง เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจและการทำการศึกษา ซึ่งแต่ละกลุ่มสามารถแยกแตกย่อยไปอีก แต่ไม่ควรรวมงานศิลปะชั้นสูงหรืองานวิจิตรศิลป์เพราะมีความแตกต่างกันในเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะ

2.1.3 คุณค่างานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

ศิลปะพื้นบ้านเป็นรูปแบบทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินชีวิตให้สะดวกสบาย และมีความเหมาะสมกับการใช้สอยในชีวิต ศิลปะพื้นบ้านจึงเป็นส่วนสำคัญในการสะท้อนให้เห็นความเฉลียวฉลาดของช่างพื้นบ้าน ในการสร้างสรรค์งาน จนเกิดการตกผลึกทางความคิด เป็นรูปแบบของผลงานที่มีคุณค่า มีประโยชน์ใช้สอยตามสมควรแก่การใช้งาน การศึกษาศิลปะพื้นบ้านให้กระจ่างชัดจึงจำเป็นต้องศึกษาควบคู่ไปกับตำนานความเป็นมาและวัฒนธรรมท้องถิ่น (ประทับใจ สิกขา, 2550: 44)

สหประชาชาติได้มีการรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกลุ่มชนในแต่ละท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมพื้นบ้าน แสดงให้เห็นว่า ศิลปะพื้นบ้านเป็นที่ยอมรับกันถึงคุณค่าในตัวของมันเอง ซึ่งมีลักษณะเป็นสากลและถือว่าเป็นสมบัติของนานาชาติ เป็นตัวแทนของท้องถิ่นของภูมิภาคและของชาติ เพราะมีการผลิตงานขึ้นตามรูปลักษณะที่แตกต่างกันทั้งทางด้านวัฒนธรรม บุคลิกลักษณะ วัสดุ ความเชื่อถือ ประเพณี ศาสนา ดนตรี และการละเล่นที่โลกถือกันว่าเป็นของสากล เนื่องจากมีลักษณะที่แสดงออกเป็นของตนเอง มนุษย์ทุกหมู่เหล่าสามารถใช้เป็นสื่อความเข้าใจหรือศึกษาและชื่นชมได้ตามความต้องการ (วิวัฒน์ จุฑะวิภาต, 2552:44)

ศักดิ์ชาย สิกขา (2552 : 5) กล่าวถึง คุณค่าของงานหัตถกรรมพื้นบ้านมีคุณค่าที่น่าสนใจในหลายประเด็น ดังนี้

1. คุณค่าทางด้านจิตใจ

สิ่งของทุกอย่างในโลกเมื่อมีการใช้สอยด้วยระยะเวลาที่ยาวนานความผูกพันของคนกับสิ่งของเหล่านั้นจะอยู่ในจิตใจอย่างยาวนาน เห็นสิ่งของทำให้เกิดจินตนาการถึงอดีตนึกถึงบรรพบุรุษที่มีการใช้ และมีการสืบทอดการผลิตมาอย่างยาวนาน ดังนั้น ผู้คนในท้องถิ่นใด หากเป็นคนที่รัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และผูกพันกับถิ่นเกิดจะมีความภูมิใจในท้องถิ่น และความเป็นตัวตนของตนเอง เมื่อเห็นสิ่งของที่มีการใช้มาแต่อดีต จะเกิดความสุขใจช่วยเหลือคนสติไม่ให้เป็นคนหลงตน ลืมตัว นี่คือเสน่ห์ของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

2. คุณค่าทางด้านวิถีคิด

การคิดสร้างสรรค์ของผู้คนในแต่ละเผ่าพันธุ์ไม่ใช่เป็นการคิดครั้งเดียวจบและยึดถือปฏิบัติจนชั่วลูกชั่วหลาน แต่เป็นการคิดแบบต่อยอดไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะนิ่ง หากเห็นว่าดีที่สุดในช่วงนั้นจึงหยุดคิด การหยุดคิดคือ การตกผลึกทางความคิด ดังนั้น งานหัตถกรรมพื้นบ้านโดยส่วนใหญ่จึงเป็นงานที่ตกผลึกแล้วตกผลึกอีก การมองดูงานหัตถกรรมพื้นบ้านเราจะมองเห็นคุณค่าของงานด้วยความชื่นชมในวิถีคิดที่สะท้อนให้เห็นว่า คนที่คิดตั้งแต่ต้นจนถึงคนสุดท้ายช่างเยียมยอดอะไอย่างนี้ แม้ว่าคนคิดคนทำจะไม่ต้องการชื่อเสียงหรือจดสิทธิบัตรอะไรเอาไว้อีกก็ตาม

3. คุณค่าทางด้านประโยชน์ใช้สอยและความงาม

งานหัตถกรรมพื้นบ้านแทบทุกชิ้น ส่วนใหญ่มีเป้าหมายที่ประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้ผลิตได้สร้างสรรค์ดัดแปลงตามใจชอบ ความงาม ความประณีต ความสามารถในการเลือกและดัดแปลงวัสดุขึ้นอยู่กับตัวบุคคล ดังนั้น งานศิลปหัตถกรรมจึงมีความหลากหลาย ไม่ใช่เฉพาะรูปร่าง ลวดลาย แต่ความงามยังเป็นแบบเฉพาะถิ่น และเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลด้วย

4. คุณค่าทางการสืบทอดฝีมือ

ฝีมือในการผลิตเป็นสิ่งที่ไม่อาจเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนการสอนที่ไม่มีหลักสูตร คนสอนไม่มีตำราและไม่จบมหาวิทยาลัย แต่ใจกว้างเพียงพอที่จะสอนใครต่อใครด้วยความภูมิใจ มีมากมายที่ศิษย์เก่งกว่าอาจารย์ บางครั้งที่มีมองเห็นผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน เราได้แต่สงสัยว่าชาวบ้านเขาสอนต่อๆ กันมาอย่างไร จึงพัฒนาฝีมือมาถึงขั้นนี้ได้

จากที่มาของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นคุณค่าและความสำคัญหลายประการที่จำเป็นจะต้องทำการศึกษา และรวบรวมไว้เพื่อเป็นบันทึกที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เพื่อนำพาไปสู่การพัฒนาในวิถีที่สมควรและเหมาะสม ซึ่งหากจะสรุปประเด็นที่สำคัญในการที่จะศึกษาลักษณะความเป็นคุณค่าทางรูปธรรมของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่จะสามารถนำไปต่อยอดในด้านการออกแบบ และการผลิตแล้ว ผู้ศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาสิ่งสำคัญดังนี้

1. รูปร่าง งานศิลปหัตถกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่น จะมีรูปร่าง รูปร่าง ที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการในการใช้งานทำให้เกิดลักษณะเฉพาะของกลุ่มชนและท้องถิ่น
2. วัสดุ งานศิลปหัตถกรรมพื้นถิ่นถือเป็นงานที่มีคุณค่าทางภูมิปัญญาอย่างยิ่งในการเลือกใช้วัสดุจากธรรมชาติใกล้ตัว นำมาสร้างสรรค์เป็นสิ่งของเครื่องใช้และสิ่งประดับตกแต่ง สีสันที่เกิดจากวัสดุธรรมชาติไม่สามารถลอกเลียนได้ด้วยสารสังเคราะห์
3. ลวดลาย เป็นสิ่งที่มีความสวยงามน่าสนใจและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ด้วยเกิดจากสร้างด้วยมือ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีใดๆ ลวดลายที่ได้จึงมีความอ่อนช้อยไม่แข็งกระด้าง แต่ละชิ้นงานจึงมีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นเสน่ห์และคุณค่าที่ไม่สามารถผลิตได้ด้วยเครื่องจักรหรือเครื่องมือที่ทันสมัย

2.2 หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

2.2.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์ (product design) คือการออกแบบสิ่งของเครื่องใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อนำมาใช้สอยในชีวิตประจำวัน โดยเน้นการผลิตจำนวนมาก ในรูปสินค้า เพื่อให้ผ่านไปยังผู้บริโภค (consumer) ในวงกว้าง โดยที่รูปแบบและคุณภาพของผลิตภัณฑ์จะเป็นปัจจัยสำคัญ ชักจูงผู้บริโภคให้ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นั้นๆ ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ใดๆก็ตามจำเป็นต้องตระหนักถึงปัจจัยหลายด้านซึ่งควรพิจารณาในการออกแบบคือ

1. การออกแบบที่สัมพันธ์กับคุณภาพของผลิตภัณฑ์
2. การออกแบบที่สัมพันธ์กับวัสดุและกระบวนการผลิต
3. การออกแบบที่สัมพันธ์กับหน้าที่ใช้สอย
4. การออกแบบที่สัมพันธ์กับความต้องการของผู้บริโภค
5. การออกแบบที่มีคุณค่าทางความงาม

การออกแบบที่สัมพันธ์กับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ควรต้องพิจารณาถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์เป็นประการแรกเพื่อจะได้ออกแบบให้ได้ความคงทนถาวรมากน้อยหรือให้เหมาะสมกับการใช้เพียงชั่วคราวของผลิตภัณฑ์นั้น เพราะการออกแบบจะต้องคำนึงถึงวัสดุและเวลาการผลิตไปพร้อมกัน ถ้าออกแบบโดยไม่ได้ออกแบบถึงคุณภาพ ตามเป้าหมายของการผลิตแล้ว ก็ไม่สามารถออกแบบที่เหมาะสมได้

การออกแบบที่สัมพันธ์กับวัสดุและกระบวนการผลิต การผลิตสิ่งของเครื่องใช้หรือผลิตภัณฑ์นั้นควรคำนึงเรื่องกำลังการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์จำนวนมาก มีความจำเป็นยิ่ง เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต เช่น เครื่องจักรกล หรือเครื่องทุ่นแรงอื่นๆ ย่อมเหมาะสมกับวัสดุอย่างหนึ่ง ทำให้การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ต้องพิจารณาถึงวัสดุและกระบวนการผลิตไปพร้อมกัน

การออกแบบที่สัมพันธ์กับหน้าที่ใช้สอย หน้าที่ใช้สอยของผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้น เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ออกแบบจะต้องพิจารณา แม้การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีเครื่องกลไกซับซ้อน ผู้ออกแบบจะไม่ใช่ระบบการทำงานของผลิตภัณฑ์นั้นทั้งหมดก็ควรจะรู้การทำงานของผลิตภัณฑ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ หรือแม้แต่การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเครื่องกลไก ผู้ออกแบบจะต้องทำความเข้าใจกับหน้าที่ใช้สอยเป็นประการสำคัญด้วย

การออกแบบที่สัมพันธ์กับความต้องการของผู้บริโภค อาจพิจารณาได้ 2 ประเด็น คือ ความต้องการที่สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ กับการสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ ความต้องการที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่เป็นความต้องการที่เหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรม รสนิยม และการใช้ผลิตภัณฑ์นั้นๆ ความต้องการของผู้บริโภคยังเกี่ยวข้องกับสภาพเศรษฐกิจโดยตรงอีกด้วย ถ้าสภาพสังคมที่กำลังเศรษฐกิจตกต่ำการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูง ราคาสูง สินค้าฟุ่มเฟือย หรือเน้นความงามทางการออกแบบมากจนผลิตภัณฑ์นั้นราคาสูง การออกแบบเช่นนี้ อาจจะไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคได้

การออกแบบที่มีคุณค่าทางความงาม เพื่อให้ผู้ออกแบบตระหนักถึงความงามที่เด่นชัดร่วมสมัย และมีความคิดสร้างสรรค์แทรกอยู่ในการออกแบบแต่ละชิ้น ความประณีตบรรจง ในการออกแบบหรือในผลิตภัณฑ์เป็นคุณค่าส่วนหนึ่งของความงามอีกด้วย

(2554 : www.vcharkarn.com/vcafe120488)

จุดเด่นของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน มักจะอยู่ที่ลวดลายและการเลือกใช้วัสดุที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ตื่นตามตื่นใจ น่าดูน่าชม ความงดงามและคุณค่าทางศิลปะของหัตถกรรมพื้นบ้านส่วนมากจะมีลักษณะเรียบง่าย ชัดตรง ไม่ซับซ้อน และประสานกับประโยชน์ใช้สอย ความงามที่ปรากฏตามหลักองค์ประกอบของสุนทรียภาพดังกล่าวแล้ว จะเป็นผลจากการทำงานเป็นจำนวนมากที่สืบทอดกันมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากบรรพบุรุษจนเป็นประเพณีเฉพาะถิ่น มิได้เกิดจากการเรียนรู้ตามหลักวิชาแต่อย่างใด ช่างพื้นบ้าน อาจจะเป็นบุคคลที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากคนทั่วไป ที่สามารถมองเห็นความงามของธรรมชาติ แล้วนำมาประยุกต์ใช้กับศิลปหัตถกรรมของตน (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2539 : 113)

2.2.2 หลักในการคิด พัฒนา แกไข รูปทรงผลิตภัณฑ์

ศักดิ์ชาย สิกขา (2552 : 40) ได้ให้หลักในการคิดสำหรับวิธีคิดพัฒนาผลิตภัณฑ์จาก สิ่งที่เรามองเห็นโดยทั่วไป ทั้งสิ่งที่เป็นผลิตภัณฑ์ดั้งเดิม หรือไม่ใช่เป็นผลิตภัณฑ์ แต่เมื่อเรามองดูแล้ว เห็นคุณค่าในความงาม อาจสามารถนำสิ่งเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. การลดส่วน (Minify) หมายถึง การตัดออกหรือการย่อส่วน เช่น การตัดส่วนที่ไม่ จำเป็นออก การย่อส่วนให้เล็กลง และทำให้กระชับกว่าเดิม เป็นต้น

2. การขยายส่วน (Magnify) หมายถึง การเพิ่มเติมส่วนใหม่ ๆ เข้าแทนของเดิม เช่น เพิ่มประโยชน์ใช้สอยทางอ้อม เพิ่มความสูง ความยาว ความหนา ความแข็งแรง เป็นต้น

3. การเปลี่ยนแปลง (Modify) หมายถึง การตัดแปลงแก้ไขบางส่วน อาจเป็นส่วนที่ เล็กน้อยจากของเดิม เช่น เปลี่ยนสี เปลี่ยนรูปทรง เปลี่ยนเสียง เป็นต้น

4. การจัดส่วนประกอบใหม่ (Rearrange) หมายถึง การจัดส่วนประกอบให้ดูแปลก ใหม่ไปจากเดิม โดยอาจจัดหรือสลับที่ทางใหม่ รวมถึงจังหวะช่องไฟ และองค์ประกอบต่างๆ เป็นต้น

5. การกลับไปในทางตรงกันข้าม (Conmbine) หมายถึง การกลับตำแหน่งทิศทาง หรือเรื่องราวจากเดิมเคยมีอยู่ให้เป็นไปในทางการตรงกันข้าม เช่น ดำเป็นขาว เหลี่ยมเป็นมนโค้ง ยาว เป็นสั้น เป็นต้น

6. การรวมกัน (Compile) หมายถึง การรวมการผสมสิ่งที่ละม้ายคล้ายคลึงหรือ ใกล้เคียงกันเข้าไว้ด้วยกันคือ การรวมประโยชน์ใช้สอยเข้าด้วยกัน ซึ่งก็ได้ผลิตภัณฑ์หลายประเภทที่ นิยมออกแบบในลักษณะนี้ เช่น ไม้เท้าที่มีมิดซอนไว้ด้านใน หมอนที่สามารถเปลี่ยนเป็นผ้าห่ม และมี ช่องเก็บของซ่อนไว้ด้านใน แปรงูตัวออกแบบด้ามถือเป็นที่เกาหลัง เป็นต้น

7. การแทนที่ใหม่ (Substitute) หมายถึง การทดแทนด้วยสิ่งใหม่เป็นส่วนใหญ่ เป็น ลักษณะการเปลี่ยนแปลงรูปโฉม หรืออื่นๆ เช่น ใช้วัสดุใหม่ พลังงานใหม่ เปลี่ยนส่วนประกอบ บางส่วนใหม่เปลี่ยนกระบวนการทำงานแบบใหม่ เป็นต้น

หลักในการคิดพัฒนาแก้ไขรูปแบบผลิตภัณฑ์ทั้ง 7 ข้อกล่าวมานี้ นักออกแบบสามารถ นำมาใช้พัฒนารูปแบบและส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ โดยอาจใช้หลักการข้อใดข้อหนึ่งหรือ ผสมผสานกันหลายข้อ แล้วแต่ความซับซ้อนของผลิตภัณฑ์ ในการออกแบบและพัฒนางานหัตถกรรม พื้นบ้าน นอกจากนี้ (ศักดิ์ชาย สิกขา. 2552:40) ยังได้กล่าวถึงรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีที่มาแตกต่าง กันเช่น มีนักออกแบบมีอาชีพมาออกแบบให้ การแก้ไขปรับปรุงแบบผลิตภัณฑ์ของบุคคลอื่น การ คิดค้นแบบลองผิดลองถูกด้วยตนเอง การขอความช่วยเหลือจากสถาบันการศึกษาที่มีบุคลากรด้าน การออกแบบ ทั้งนี้ใน งานออกแบบผลิตภัณฑ์จากงานหัตถกรรม อาจจำแนกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1.การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ (Original Design) เป็นการประดิษฐ์คิดค้นขึ้นใหม่ โดยผู้ออกแบบมีความคิดสร้างสรรค์ขึ้นเอง และนำแนวคิดนั้นมาพัฒนา จนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่ ไม่มีคนคิดมาก่อน

2.การออกแบบปรับปรุง (Adaptive Design) เป็นการออกแบบใหม่เพียงบางจุด โดยเลือกแก้ไขปรับปรุงเฉพาะส่วนที่ผู้ออกแบบมองเห็นปัญหา หรือคิดว่าจะทำให้ผลิตภัณฑ์โดดเด่นขึ้น

3.การออกแบบพัฒนา (Variant Design) เป็นการปรับรูปลักษณะใหม่ภายนอก เช่น ปรับขนาด เปลี่ยนรูปทรง ใช้วัสดุโครงสร้างใหม่ เพื่อสร้างความแตกต่างให้เห็นอย่างเด่นชัด

4.การออกแบบแก้ไขในรายละเอียด (Redesign) เป็นการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เดิม อย่างมีระบบมีการวางขั้นตอนการทำงาน ตั้งแต่การศึกษาเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ผู้บริโภค การหาแนวคิดเพื่อเป็นข้อสรุปในการออกแบบ จากนั้นจึงร่างแบบแนวคิด การออกแบบ การผลิตต้นแบบ การทดสอบใช้งาน งานออกแบบอาจแก้ไขมากหรือน้อยตามผลของการศึกษาวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เดิม

2.2.3 องค์ประกอบการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรม

งานหัตถกรรมมีความแตกต่างจากงานที่ผลิตโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อให้ได้ปริมาณครั้งละ มากๆซึ่งอาจทำให้ผลิตภัณฑ์มีราคาถูกกว่า แต่งานหัตถกรรมก็มีคุณค่าในตัวเองตามที่ได้กล่าวไปแล้ว อย่างไรก็ตามในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมก็ต้องคำนึงถึงปัจจัยข้างต้นและผลานหลักการ ออกแบบให้มีความสมดุลย์ เรวัต สุขสิลาญจน์ (2554 : www.finearts.cmu.ac.th/) ได้อธิบาย หลักองค์ประกอบในการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมไว้ดังนี้

1. แสดงคุณค่าของธรรมชาติหรืองานหัตถกรรมอันมีเอกลักษณ์และศิลปวัฒนธรรม ของท้องถิ่น อย่างเช่น ความแตกต่างระหว่างภูมิภาคที่มีวัสดุเป็นจุดเด่นไม่เหมือนกัน ภาคเหนือมี กระจาดสา ภาคใต้มีย่านลิเภา เป็นต้น
2. วัสดุและกรรมวิธีการผลิตของท้องถิ่น ผลิตได้จริง โดยใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้าน ใช้สอยดีเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
3. ราคาที่ซื้อได้ ไม่แพง โดยการตัดสินใจน้อย ชอบแล้วซื้อได้เลย ไม่คิดมาก มีหลาย ราคาให้เลือกตามความเหมาะสม
4. มีความสวยงามและน่าสนใจ รูปแบบแปลกใหม่ สะดุดตา โดยยังสื่อถึงเอกลักษณ์ ประจำถิ่นอยู่
5. สะดวกต่อการพกพาขณะเดินทาง ซื้อเป็นของฝาก ขนาดพอเหมาะ บรรจุหีบห่อที่ ขนส่งได้สะดวก

คุณลักษณะที่ก่อให้เกิดความงามอีกประการหนึ่งคือ ความชาญฉลาดในการเลือกใช้ วัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ให้ประสานกับรูปทรง โครงสร้าง ลวดลาย และประโยชน์ในการใช้สอยได้อย่าง ประสานกลมกลืนกันอย่างดียิ่ง ความงามของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นความงามที่แฝงหรือซ่อนอยู่ใน สิ่งที่เรียบง่ายที่ชาวบ้านสร้างสรรค์ขึ้น จะต้องพิจารณาด้วยความละเอียดถี่ถ้วน

2.3 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.3.1 ความหมายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

Ceballos Lascurain (1991 : www.dnp.go.th/parkreserve/Np/Html/Tour/Eco_Tour.html) อาจจะเป็นคนแรกที่ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า "เป็นการท่องเที่ยว รูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยไม่ให้เกิดการรบกวนหรือ ทำความเสียหายแก่ธรรมชาติ แต่มีวัตถุประสงค์ เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับ ทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนคุณลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติ เหล่านั้น"

The Ecotourism Societ (1991 : www.dnp.go.th/parkreserve/Np/Html/Tour/Eco_Tour.html) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า "การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของ ระบบนิเวศและในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น"

The Commonwealth Department of Tourism (1994 : www.dnp.go.th/parkreserve/Np/HtmlTour/Eco_Tour.html) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือการท่องเที่ยว ธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้านการศึกษา การเข้าใจธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน คำว่า ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมยังครอบคลุมถึงขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่นด้วย ส่วนคำว่ารักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืนนั้นหมายถึง การปันผลประโยชน์ต่างๆ กลับสู่ชุมชนท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

สามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น คือการไปเยือนแหล่งธรรมชาติต่างๆ ที่ประกอบไปด้วยสิ่งแวดล้อมทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง โดยมีความเข้าใจ ตระหนักถึง พร้อมทั้งยังต้องปฏิบัติตนด้วยความระมัดระวังในการเข้าไปเยือนมิให้มีการเกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆหรือเกิดการทำลายไม่ว่าทางด้านคุณค่า หรือระบบนิเวศต่างๆที่มีอยู่ อีกทั้งยังควรส่งเสริมให้เกิดผลดีทางเชิงเศรษฐกิจให้กับแหล่งท้องถิ่นนั้นๆเพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้สืบไปอีก

2.3.2 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation tourism) มีหลักการที่สำคัญคือ

1. จะต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ให้คงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด ไม่ถูกทำลายไป
2. กระตุ้นจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นให้พยายามดูแลรักษาและปกป้องทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้น โดยไม่กระทำการใดๆ ที่เป็นผลเสียต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว เพียงเพื่อหวังผลประโยชน์ส่วนตน
3. ให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่ตนเดินทางเข้าไปเยือน และให้ความร่วมมือแก่ชุมชนในท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อันเป็นมรดกตกทอด ของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ให้คงสภาพที่ดีต่อไป นานๆ (2554 : www.kanchanapisek.or.th/kp6/BOOK27/chapter3/t27-3-1.html)

จากข้อมูลและหลักการดังกล่าวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น เป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้มีการตระหนักถึง ธรรมชาติ สภาพแวดล้อม รวมถึงขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่นที่มีอยู่ไม่ให้อสูญหายไป ดังนั้นงานศิลปหัตถกรรมพื้นถิ่นก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มิบทบาท ทำหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ขาดมิได้ จากจุดนี้ทำให้ต้องคำนึงหลักการออกแบบและการพัฒนาที่เหมาะสมให้กับผลิตภัณฑ์ด้วย เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการศึกษาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ สนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 การพัฒนาที่ยั่งยืน

2.4.1 ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยทั่วไปการพัฒนา มีความหมายใกล้เคียงกับความหมายจากรูปศัพท์คือ หมายถึง การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบ หรือการทำให้ดีขึ้นกว่าสภาพเดิมที่เป็นอยู่อย่างเป็นระบบ (ยูวัฒน์ วุฒิเมธี 2526 : 1) ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบทางด้านคุณภาพระหว่างสภาพการณ์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าในปัจจุบันสภาพการณ์ของสิ่งนั้นดีกว่า สมบูรณ์กว่าก็แสดงว่าเป็นการพัฒนา (ปกรณ ปรียากร 2538 : 5)

นักพัฒนาชุมชนได้ให้ความหมายของ “การพัฒนา” ไว้ว่าหมายถึงการที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวมได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง และร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตนเองชุมชนสังคมให้ดีขึ้น สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2525 :179) การพัฒนาเป็นเสมือนกลวิธีหรือมรรควิธี (Mean) ที่ทำให้เกิดผล (Ends) ที่ต้องการ คือคุณภาพชีวิต ชุมชน และสังคมดีขึ้น (ยูวัฒน์ วุฒิเมธี 2534 : 2)

สนธยา พลศรี (2547 : 3) นักพัฒนาบริหารศาสตร์ได้ให้ความหมายของการพัฒนาเป็น 2 ระดับ คือ ความหมายอย่างแคบและความหมายอย่างกว้าง ความหมายอย่างแคบ การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวระบบการกระทำทำให้ดีขึ้นอันเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพเพียงด้านเดียว ส่วนความหมายอย่างกว้างนั้น การพัฒนา เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงในตัวระบบการกระทำทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นไปพร้อมๆ กัน ไม่ใช่ด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว

ปวิวรรต อุดมศักดิ์ (2554 : 19) ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า คือวิถีของการพัฒนาเศรษฐกิจที่สามารถใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เกื้อกูลความเป็นอยู่ วิถีชีวิตของคนในชุมชน ให้ได้ประโยชน์ระยะยาวและจะต้องป้องกันความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ หรือสิ่งที่อยู่รอบตัวให้คงสภาพอยู่ได้นานอย่างถาวร

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2546 : 19) ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ดังนี้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนนี้เน้นเป้าหมายทางด้านเศรษฐกิจ แต่ตั้งเงื่อนไขขึ้นโดยเอาสิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นตัวคุมความเจริญทางเศรษฐกิจ หรือหมายความว่าให้ความเจริญทางเศรษฐกิจอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม

Walter H. Corson (1990 : 20) อ้างถึงใน พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตโต)ได้กล่าวถึงแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน คือนโยบายที่สนองความต้องการของประชาชนในปัจจุบัน โดยไม่ต้องทำลายทรัพยากรซึ่งจะเป็นที่ต้องการในอนาคต

จากการให้ความหมายตั้งแต่การพัฒนา จนถึงระดับการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น สามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น คือแนวทางการปรับเปลี่ยน ระบบทุกด้านเพื่อคุณภาพของประชาชน และความเจริญทางเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นหลักสำคัญ

2.4.2 ระบบการพัฒนาที่ยั่งยืน

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2546 : 21) ได้สรุประบบความสัมพันธ์ของการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ทั้งหมด 4 องค์ประกอบดังนี้

1. มนุษย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มนุษย์ในฐานะการเป็นมนุษย์ เป็นหลักการที่ควรให้ความสำคัญสูงสุด โดยมุ่งให้การศึกษาและจัดสรรปัจจัยที่เกื้อหนุนอื่นที่ช่วยให้มนุษย์เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และมีชีวิตที่ดีงาม จึงจะช่วยให้ระบบองค์กรมหึมานั้นบรรลุเป้าหมายแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน

มนุษย์ในฐานะทรัพยากรมนุษย์ คือเป็นทุนหรือเป็นปัจจัยในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพโดยมีสุขภาพดี ขยันอดทน รับผิดชอบ ฯลฯ พร้อมทั้งจะเป็นกำลังในระบบเศรษฐกิจและสังคมที่จัดสรรให้เกื้อหนุนและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

2. สังคม

ระบบทางสังคมนั้น ว่าด้วยพื้นฐาน เป็นการจัดตั้งวางรูปแบบขึ้น เพื่อให้เป็นเครื่องมือและเป็นสื่อที่ช่วยให้กระบวนการแห่งเหตุปัจจัยในกฎธรรมชาติทำงานหรือดำเนินไปในทางที่จะอำนวยผลดีแก่มนุษย์ เช่น ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง ระบบการบริหาร เป็นต้น

จุดเน้นสำคัญของมาตรการต่าง ๆ ทางสังคม คือการสร้างบรรยากาศแห่งการไม่เบียดเบียนตลอดจนบรรยากาศแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่ให้เบียดเบียน ช่มเหง เอารัดเอาเปรียบกัน และเอื้อโอกาสที่แต่ละบุคคลจะพัฒนายิ่งขึ้นไปทั้งในฐานะมนุษย์และในฐานะทรัพยากรมนุษย์

พร้อมกันนั้นสังคมก็พึงมีมาตรการพิทักษ์ป้องกันไม่ให้คนเบียดเบียนทำลายธรรมชาติและมีการส่งเสริมสนับสนุนการกระทำ และกิจการที่เกื้อกูลแก่ธรรมชาติ

3. ธรรมชาติ

ทัศนคติของมนุษย์ต้องมองตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และมีชีวิตที่สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ และต้องทำให้โลกมนุษย์ที่แต่ก่อนถูกเบียดเบียนด้วยมนุษย์นั้นสามารถพวยพุ่งสามารถอยู่กันได้ดียิ่งขึ้น และเกื้อกูลกันมากขึ้น

มนุษย์ไม่ควรหยุดแค่เพียงการสงบศึกกับธรรมชาติเท่านั้น แต่มนุษย์ควรให้แก่ธรรมชาติด้วย ด้วยการเสริมสร้าง และยอมเสียสละเพิ่มมากขึ้น

4. เทคโนโลยี

การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้นต้องเป็นเทคโนโลยีที่ไม่ทำลายธรรมชาติ เป็นเทคโนโลยีที่ประหยัดพลังงานหรือใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพในการผลิตสูงมีข้อเสียน้อย และสิ่งสำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีนั้นต้องควบคู่ไปกับการพัฒนามนุษย์ด้วย

2.4.3 พื้นฐานการพัฒนา

"เข้าใจ-เข้าถึง-พัฒนา" จากบันทึก "เรียนรู้หลักการทรงงาน (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช, 2531) คือยุทธศาสตร์ที่ในหลวงทรงชี้แนะในการแก้ปัญหาความรุนแรงในภาคใต้ในขณะที่เดียวกันก็สามารถนำมาไปประยุกต์ใช้ได้ทุกเรื่อง เนื่องจากหลักการดังกล่าวเป็นหลักการที่เป็นพื้นฐานที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อนสามารถปฏิบัติได้จริง

การทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย และสามารถปฏิบัติได้จริง โดยทรงเน้น "การพัฒนาคน" เป็นตัวตั้ง และยึดหลักผลประโยชน์ของปวงชน และการมีส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชน ตลอดจนภูมิสังคมที่คำนึงความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และการพึ่งตนเอง โดยรู้จักประมาณตน และดำเนินการด้วยความรอบคอบระมัดระวัง และ "ทำตามลำดับขั้น" อย่างบูรณาการ ซึ่งอาศัยความ "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" และการ "รู้ รัก สามัคคี" ของทุกฝ่าย ส่งผลให้ประชาชนและชุมชนในชนบทที่ได้ดำเนินการตามแนวพระราชดำริมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม มีเทคโนโลยีที่เหมาะสม ดำเนินการได้อย่างประหยัด และใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อย่างยั่งยืน อันนำไปสู่ชุมชนและสังคมที่เข้มแข็งและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551)

“การพึ่งตนเอง” อีกหนึ่งในหลักการทรงงานซึ่งให้แนวคิด การพัฒนาตามแนวพระราชดำริสเพื่อแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นด้วยการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้มีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไปแล้วขั้นต่อไปก็คือการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อม และสามารถ “พึ่งตนเองได้” ในที่สุดดังพระราชดำริสความตอนหนึ่งว่า “...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวด เพราะผู้มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญในระดับสูงขึ้นไป...”

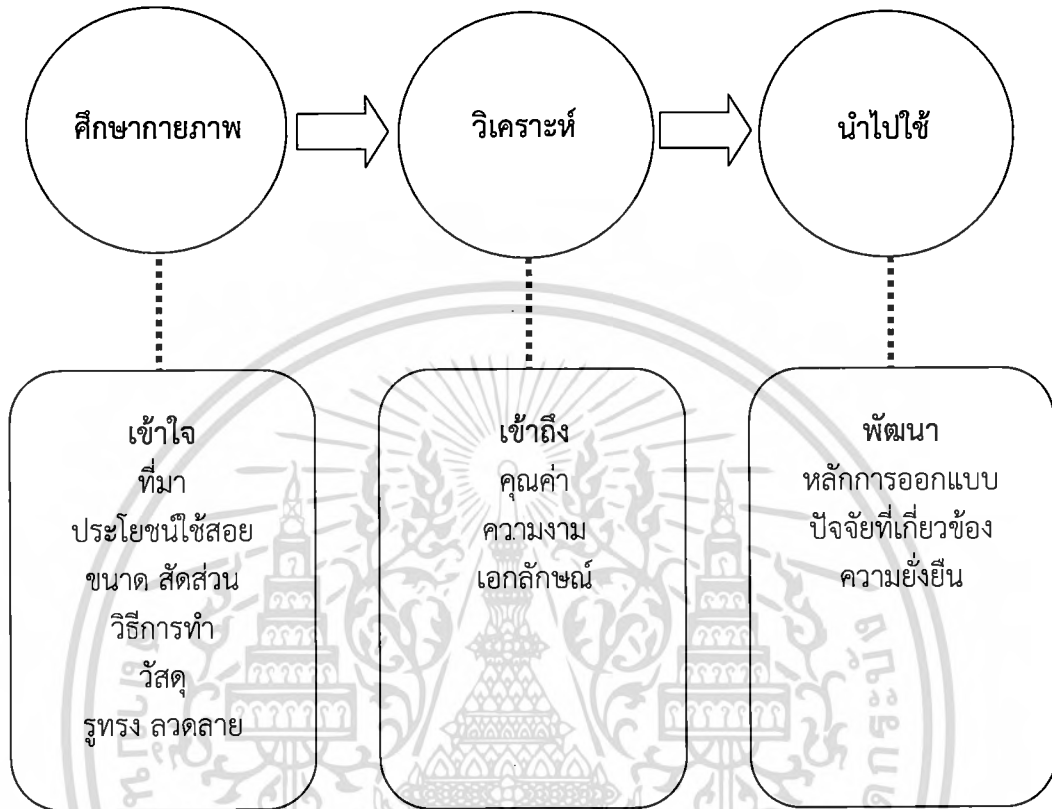
จากตัวอย่างบางตอนของหลักการทรงงาน ได้ชี้ให้เห็นเรื่องการพัฒนาซึ่งมุ่งเน้นให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดี พอมือพอกิน พึ่งพาอาศัยตัวเองได้ จึงจะเกิดความยั่งยืนโดยแท้ ดังนั้นการพัฒนาที่ควรมีพื้นฐานการพัฒนามาจาก ประชาชนและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่เป็นทุนเดิม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551)

จากการศึกษาของนักจิตวิทยา พบว่าถ้ามนุษย์ได้อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ มีความคิดเป็นอิสระได้พบกับสิ่งที่สวยงาม มีความประณีตงดงาม ได้ทำงานในสิ่งที่ตนเองพอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานด้านศิลปะจะทำให้บุคคลนั้นมีจิตใจที่งดงาม มองโลกในแง่ดี คิดแต่สิ่งที่ดี จะไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว แม้แต่เพียงที่มีผู้คนส่วนหนึ่งในสังคมมีอาชีพช่างศิลป์หัตถกรรมได้สัมผัสความงดงามประณีตเป็นนิตย์ จิตใจคนเหล่านั้นย่อมประณีตอ่อนโยน ในที่สุดก็จะเป็นพวกสร้างสรรค์สันติสุขให้แก่ชุมชนและสังคม จะเป็นส่วนที่ช่วยในการพัฒนาประเทศได้ทางหนึ่ง (วัฒนะ จุฑะวิภาต, 2552:53)

อย่างไรก็ดี การพัฒนาคือการทำให้ดีขึ้นกว่าเดิม หากมองในลักษณะแนวทางการพัฒนาด้านงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีอยู่ในประเทศไทยแล้ว เป็นแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งควรนำแบบอย่างหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปรับใช้ โดยเคารพเงื่อนไขทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์เป็นที่ตั้ง เพื่อให้สามารถเกิดผลสำเร็จในการพัฒนาทุกด้านควบคู่กันไป ทั้งในเชิงผลทางเศรษฐกิจ และผลทางด้านสิ่งแวดล้อม แม้กระนั้นก็ไม่ควรหยุดนิ่งที่จะหาแนวทางใหม่ๆ เพื่อปรับแนวทางการพัฒนาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนไปด้วย แต่ก็คงต้องยืนหยัดภายใต้กรอบแนวคิดที่ต้องเคารพในธรรมชาติ เอื้อให้มนุษย์เกิดการเกื้อกูลอาศัยพึ่งพาประโยชน์ร่วมกัน สร้างความเข้มแข็งในระบบเศรษฐกิจแบบไม่ฉาบฉวย เพื่อให้ความยั่งยืนเกิดเป็นกระบวนการปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

2.5 สรุปการทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสรุปแนวทางการศึกษาและพัฒนาได้ดังนี้

กรวรรณ งามวรรณ 2554

ภาพที่ 2.1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา วิเคราะห์งานศิลปหัตถกรรมพื้นถิ่นและการนำไปใช้

1. การศึกษาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ควรทำความเข้าใจชิ้นงานอย่างลึกซึ้ง ด้วยการศึกษาลักษณะทางกายภาพทุกด้าน รวมถึงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ใช้สอย ที่มา เวลาที่เกิดและสิ่งที่เกี่ยวข้องยิ่งได้รายละเอียดเท่าไรยิ่งดี ถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการที่จะได้ข้อมูลเพื่อที่จะสามารถบันทึกออกมาได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำพาไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ที่ได้เป็นอย่างดี
2. การวิเคราะห์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เมื่อมีข้อมูลร่องรอยหลักฐานความชัดเจนจากการบันทึกแบบเป็นรูปธรรมของชิ้นงานที่ได้ทำการศึกษามาเป็นอย่างดีแล้ว การเข้าถึงในคุณค่า ทราบซึ่งในความงามของงานศิลปหัตถกรรมพื้นถิ่นจะต้องมาจากความเข้าใจในศิลปความงามที่บริสุทธิ์ ที่สวຍแบบสื่อในเอกลักษณ์ของงานท้องถิ่นนั้นๆเป็นอย่างดี และสามารถดึงคุณสมบัติเหล่านี้ ออกมาได้โดยถอดรายละเอียดออกมา โดยให้เป็นรูปแบบที่เป็นรูปธรรมที่สามารถนำไปต่อยอดการพัฒนาการออกแบบเป็นงานชิ้นใหม่ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. แนวทางการพัฒนาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน จะต้องเข้าใจ และเข้าถึงการวิเคราะห์งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อนำเอกลักษณ์และรายละเอียดที่ได้ไปใช้โดยเชื่อมโยงปัจจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านเศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม ให้สมดุลย์กับหลักการออกแบบ ภายใต้แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อให้งานหัตถกรรมที่ถูกต่อยอดชิ้นใหม่ เป็นงานออกแบบที่เหมาะสมกับปัจจุบันมากขึ้น อีกทั้งยังได้มีส่วนช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้เป็นอย่างดีด้วย

(2551 : www.nesdb.go.th/Md/book/learn_working.pdf เรียนรู้หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ธันวาคม ๒๕๕๑)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ได้มุ่งเน้นการศึกษาเฉพาะศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านในจังหวัดน่านที่มีเอกลักษณ์ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ภายในจังหวัดน่าน เพื่อแสวงหางานหัตถกรรมที่มี ซึ่งเป็นกระจกสะท้อนจากปัจจัยแวดล้อม ที่ทำให้อ่อนเกิดการสรรสร้างงานที่มีคุณค่าของชาวน่าน ทั้งที่มีอยู่ในอดีตและปัจจุบัน ที่ยังคงสืบสานอยู่ เป็นมรดกทางภูมิปัญญาอันสูงค่า เพื่อความคงอยู่ และคาดหวังถึงความยั่งยืนในอนาคต โดยการนำศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมาขยายผลต่อยอด สร้างแนวทางในการนำมาพัฒนาใช้ได้เหมาะสมกับปัจจุบันได้มากขึ้น

ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นกระบวนการศึกษาจากแหล่งข้อมูลโดยใช้ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แล้วนำผลที่ได้มาสรุปผลวิเคราะห์เพื่อหาคุณลักษณะเฉพาะ จากนั้นจึงนำทฤษฎีการออกแบบที่ศึกษาวิเคราะห์มาเพื่อพิจารณาสรุปผลเป็นแนวทางการนำรูปแบบ งานศิลปหัตถกรรมไปพัฒนาใช้ต่อไป

3.1 วิธีดำเนินการวิจัย

1. สถานที่ทำการศึกษางานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในบริเวณพื้นที่จังหวัดน่าน
2. แหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการเลือกศึกษาเฉพาะงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์และมีความสำคัญในจังหวัดน่าน
3. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล
 - ศึกษาเอกสารประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ลักษณะการตั้งถิ่นฐาน สภาพแวดล้อม
 - ศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เช่น อาชีพ สังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมอันเป็นผลให้เกิดงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต
 - สสำรวจด้วยการถ่ายภาพ วัดขนาด แปลน รูปด้าน รูปตัด รายละเอียด เทคนิควิธีการทำ วัสดุ
 - สัมภาษณ์ช่างท้องถิ่น เรื่องประเภทการใช้งาน การหาวัสดุ เทคนิควิธีการผลิตวิธีการใช้งาน
 - บันทึกภาพเคลื่อนไหว การผลิตศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจากช่างพื้นถิ่น
 - การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ เพื่อทำเป็นสรุปใช้ประกอบการวิเคราะห์ของผู้วิจัย เป็นข้อมูลการพิจารณาของโครงการวิจัยที่เสนอเป็นมรดกโลก และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
4. ขั้นตอนและวิธีในการวิเคราะห์ข้อมูล
 - วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของงานหัตถกรรมพื้นถิ่นกับการใช้งานที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต โดยกำหนดแยกประเภท เทคนิควิธีการ ประเภทการใช้งาน
 - วิเคราะห์รูปร่าง รูปทรง ขนาด ลวดลาย วัสดุ เทคนิควิธีการผลิต
 - สรุปวิเคราะห์ เสนอแนะแนวทางในการพัฒนารูปแบบงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบให้เหมาะสมกับงานปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 คัดคว้าจากเอกสารรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความต่าง ๆ ซึ่งแบ่งเป็น 2 แนวทางดังนี้

1.ศึกษางานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจังหวัดน่าน ตามที่ได้มีการศึกษาไว้แล้ว เพื่อนำมาสรุปผลแนวทางการเลือกงานศิลปหัตถกรรมเพื่อศึกษาในขั้นตอนต่อไป

2.ศึกษาทฤษฎี หลักการออกแบบงานศิลปหัตถกรรมหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ขั้นตอนที่ 2 เข้าสำรวจภาคสนามในแหล่งพื้นที่ศึกษา 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 สำรวจลักษณะทางกายภาพของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจังหวัดน่านด้วยการถ่ายภาพทำผัง ศึกษาสภาพแวดล้อมรอบ ๆ อาคาร และสัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชน ประเพณีและวิถีชีวิตจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 2 สำรวจงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจังหวัดน่านที่เป็นกรณีศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองทำการวัดขนาด และถ่ายภาพ โดยการสัมภาษณ์งานศิลปหัตถกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่

ระยะที่ 3 สำรวจงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจังหวัดน่านที่เป็นกรณีศึกษา นอกเขตพื้นที่อำเภอเมือง

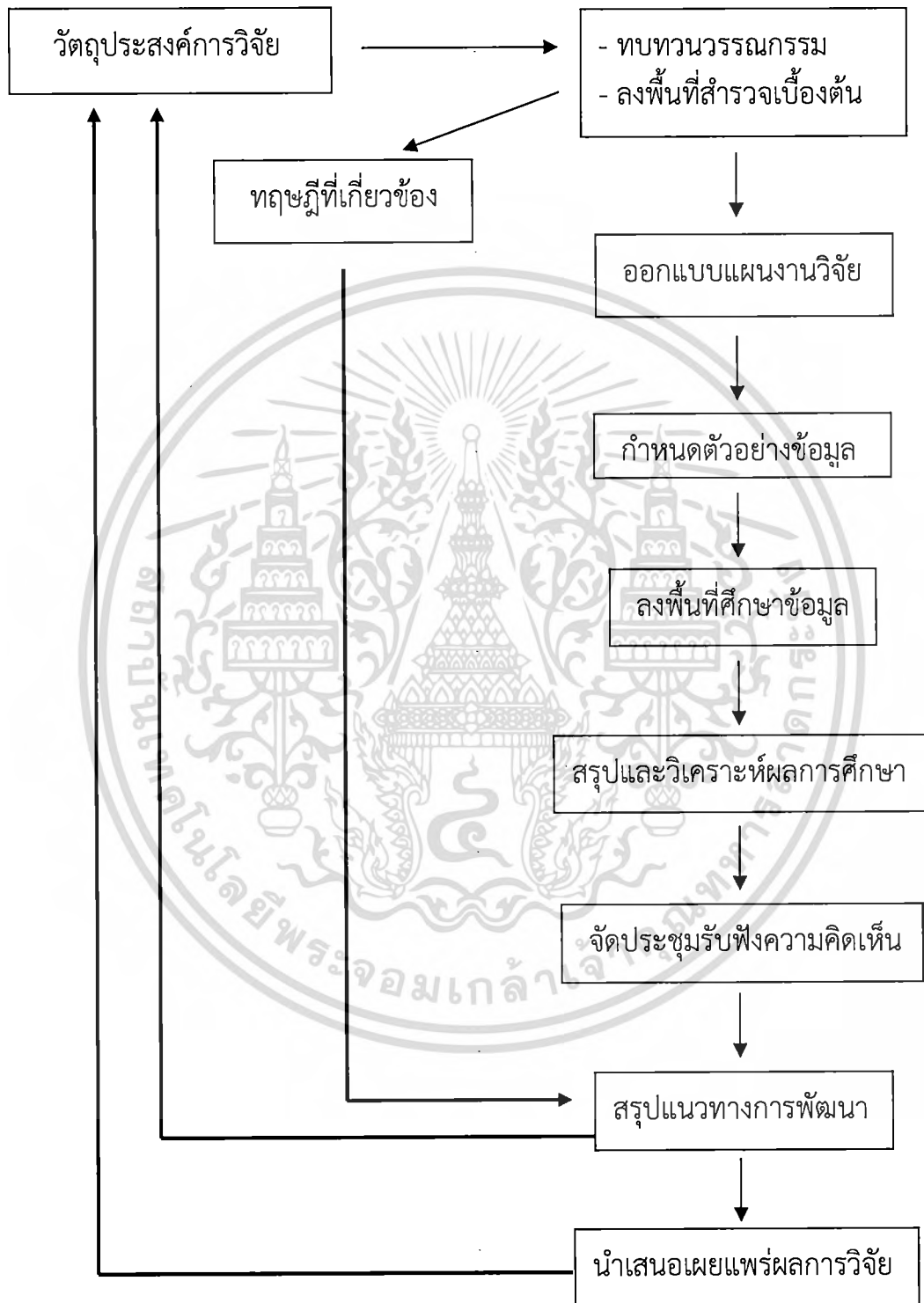
ขั้นตอนที่ 3 รวบรวมข้อมูล เพื่อทำการวิเคราะห์ผล

ขั้นตอนที่ 4 จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 5 สร้างตัวอย่างแนวทางการนำไปพัฒนาใช้ โดยนำผลวิเคราะห์ข้อมูลงานศิลปหัตถกรรมที่ได้มาปรับให้เข้ากับทฤษฎีหลักการออกแบบศิลปหัตถกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ขั้นตอนที่ 6 นำเสนอและเผยแพร่ผลงาน

แผนผังแสดงรายละเอียดการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 3.1 แสดงแผนภูมิการดำเนินการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

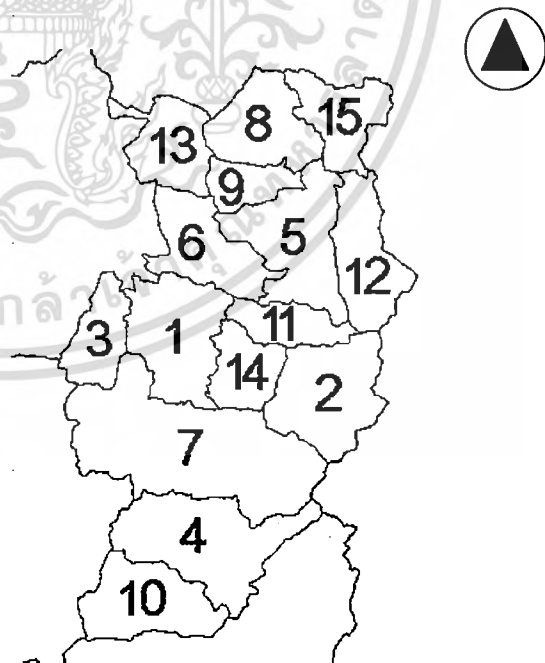
การศึกษาวิเคราะห์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านจังหวัดน่าน

จังหวัดน่านเป็นดินแดนที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เคียงคู่กับนครรัฐสุโขทัย และเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญในภาคเหนือ น่านมีทรัพยากรทางธรรมชาติมากมาย มีวัฒนธรรมอันโดดเด่นเป็นของตนเองสืบทอดจากอดีตมาถึงปัจจุบันจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งทางด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม ศิลปกรรมต่างๆ ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดั่งงาม น่านมีประชากรอาศัยอยู่หลายชาติพันธุ์ซึ่งประกอบไปด้วย 1. ชาวไทยวน หรือ คนเมืองส่วนใหญ่อพยพมาจากเชียงใหม่และบริเวณต่างๆ ของล้านนา ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด 2. ชาวไทลื้อ (ไทลื้อ, ไทยอง) ส่วนใหญ่อพยพมาจากสิบสองปันนาและหัวเมืองต่างๆ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำโขง ชาวไทลื้ออาศัยตั้งบ้านเรือน อยู่กระจัดกระจายตามลุ่มน้ำต่างๆ ในจังหวัดน่านมีมากที่สุด คือ อำเภอปัว อำเภอท่าวังผา อำเภอสองแคว อำเภอเชียงกลาง และอำเภอทุ่งช้าง เลยไปถึงอำเภอเฉลิมพระเกียรติ 3. ชาวไทพวน หรือ ลาวพวนตั้งบ้านเรือนที่บ้านฝายมูล อำเภอท่าวังผา และบ้านหลักมีนพวน อำเภอเวียงสา 4. ชาวไทเขิน หรือ ชาวซิ่น อพยพมาจากเชียงตุง 5. ชาวไทใหญ่ หรือ เงี้ยว หรือ ไตโหลง มีถิ่นฐานในรัฐฉาน และเชียงตุง อาศัยอยู่บริเวณแก่งอำเภอทุ่งช้าง ส่วนบริเวณที่สูงตามไหล่เขาเป็นชุมชนของชนกลุ่มน้อย "ชาวเขา" ได้แก่ ชาวม้ง, เมี่ยน, ลัวะหรือถิ่น, ขมุ รวมถึงชาวตองเหลืองหรือมาลี

4.1 พื้นที่จังหวัดน่าน

จังหวัดน่าน ประกอบไปด้วย 15 อำเภอซึ่งได้แก่

1. อำเภอเมืองน่าน
2. อำเภอแม่จริม
3. อำเภอบ้านหลวง
4. อำเภอนาน้อย
5. อำเภอปัว
6. อำเภอท่าวังผา
7. อำเภอเวียงสา
8. อำเภอทุ่งช้าง
9. อำเภอเชียงกลาง
10. อำเภอนาหมื่น
11. อำเภอสันติสุข
12. อำเภอบ่อเกลือ
13. อำเภอสองแคว
14. อำเภอภูเพียง
15. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ภาพที่ 4.1 แสดงตำแหน่งพื้นที่อำเภอของจังหวัดน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทิศเหนือ ประกอบด้วยอำเภอทุ่งช้าง อำเภอเชียงกลาง อำเภอปัว อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอปอแก้ว มีพื้นที่ติดต่อกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ เชียงฮ่อน – หงสา (สปป.ลาว)

ทิศตะวันออก ประกอบด้วย กิ่งอำเภอภูเพียง อำเภอแม่จริม อำเภอสันติสุข อำเภอเวียงสา มีพื้นที่ติดต่อกับแขวงไชยบุรี (สปป.ลาว.)

ทิศใต้ ประกอบด้วย อำเภอนาน้อย อำเภอนาหมื่น มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดอุดรธานี อำเภอนาน้อยมีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดแพร่ อำเภอเวียงสา มีพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดแพร่

ทิศตะวันตก ประกอบด้วย อำเภอบ้านหลวง มีพื้นที่ติดต่อกับอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา อำเภอท่าวังผา มีพื้นที่ติดต่อกับอำเภอปง จังหวัดพะเยา อำเภอสองแคว มีพื้นที่ติดต่อกับอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

4.2 วิถีชีวิตและวัฒนธรรม

ชาวน่านมีวิถีชีวิตเรียบง่าย สืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีที่ดั่งมาจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยความหลากหลายวัฒนธรรมของแต่ละด้านอย่างเป็นเอกลักษณ์ เช่น ภาษา และวรรณกรรมของคน น่าน “คำเมือง” ยังเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัด ซึ่งมีทั้งภาษาพูด และภาษาเขียน นอกจากนี้ยังมี พิธีกรรมและความเชื่อที่เหมือนกับชาวล้านนา คือ เชื่อในทางพระพุทธศาสนาเชื่อในทางไสยศาสตร์ และโหราศาสตร์ตามวรรณกรรมล้านนา เช่น การหาฤกษ์ยามปลูกเรือน ทำพิธีสะเดาะเคราะห์ บวงสรวงสังเวย เป็นต้น สำหรับงานเทศกาลนั้น จังหวัดน่านมีงานเทศกาลที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นคือ งานเทศกาลประเพณีแข่งเรือยาว ซึ่งสืบทอดมาแต่โบราณ ตลอดจนถึงการแสดง อาหารการกิน การแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองน่าน และการแต่งกายของแต่ละชนเผ่า รวมถึงงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวน่านตลอดมา

ภาพที่ 4.2 แสดงวิถีชีวิตในงานประเพณีตานก๋วยสลาก วัดพระธาตุแช่แห้ง พระอารามหลวง จ.น่าน

ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่ายโดย,
ณัฐวุฒิ ใจทน, 2554

ภาพที่ 4.3 แสดงวิถีชีวิตทำบุญตักบาตรในวันขึ้นปีใหม่บริเวณวัดสวนตาล จ.น่าน
ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่ายโดย,
ณัฐวุฒิ ใจทน, 2554

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.4 แสดงการฟ้อนรำของสาวชาวน่านในงานปีใหม่

เมื่อน่านแต่งกายสวยงามด้วยผ้าซิ่น หน้าลาน
วัดภูมินทร์

ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่ายโดย,
ณัฐวุฒิ ใจทน, 2554

ภาพที่ 4.5 แสดงกลุ่มหญิงชาวน่านแต่งกาย

ตามลักษณะไทลื้อ

ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่ายโดย,

ณัฐวุฒิ ใจทน, 2554

ภาพที่ 4.6 แสดงฝูงชนชาวน่านและนักท่องเที่ยวชมการแข่งขันเรืออย่างสนุกสนานในวัน

ประเพณีแข่งเรื่อน่าน ณ สองฝั่งลำน้ำน่าน

ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่ายโดย, ณัฐวุฒิ ใจทน, 2554

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 ศิลปหัตถกรรมในจังหวัดน่าน

จากการศึกษาข้อมูลเอกสารและการสำรวจงานศิลปหัตถกรรมพบว่า ชาวบ้านมีภูมิปัญญาในการทอผ้า การปักผ้าแบบชาวเขา การทำเครื่องเงิน การทำเครื่องปั้นดินเผา การทำไหมผ้า การตีเหล็กอุปกรณ์เครื่องใช้เช่น มีด และการประดิษฐ์เครื่องจักสานเพื่อใช้ในชีวิตรประจำวัน ด้วยความหลากหลายวัฒนธรรมที่เกิดจากการหล่อหลอมรวมของชาติพันธุ์จากอดีตที่ได้กล่าวนำข้างต้น และผลงานกลมกลืนจนถึงปัจจุบัน ทำให้งานศิลปหัตถกรรมของชาวบ้านมีความงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะ เช่น ผ้าทอมือลายน้ำไหล เครื่องเงินสลุงที่มีลวดลายแบบโบราณ และยังอนุรักษ์การทำด้วยมือซึ่งเป็นวิธีแบบดั้งเดิม ทำด้วยเงินแท้บริสุทธิ์เป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็นของดีเมืองน่าน

นอกจากผ้าทอและเครื่องเงินแล้ว ยังมีการแกะสลักเรือแข่งจำลองและเครื่องจักสานหญ้าสามเหลี่ยม ซึ่งเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันด้วยเช่นกัน โดยเรือแข่งจำลองนั้นเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่เกิดจากแรงบันดาลใจจากประเพณีการแข่งขันเรืออันเลื่องชื่อของชาวบ้าน ส่วนเครื่องจักสานนั้น ชาวบ้านมีฝีมือในการทำเครื่องจักสานไว้ใช้ในครัวเรือนซึ่งมีรูปแบบมากมาย อีกทั้งยังมีการประดิษฐ์เครื่องจักสานที่ทำจากวัสดุหญ้าสามเหลี่ยมที่มีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์ของชาวภูฟ้า

ภาพที่ 4.7 แสดงการประดิษฐ์เครื่องจักสานที่เป็นเครื่องใช้ในชีวิตรประจำวันของชาวบ้าน
ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่ายโดย, ณัฐวุฒิ ใจทน, 2554

ภาพที่ 4.8 แสดงหญิงชาวน่านนั่งทอผ้าเป็นงานเสริม ภายในบริเวณวัดหนองบัวจังหวัดน่าน
ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่ายโดย, กรวรรณ งามวรรณ, 2555

4.4 ศิลปหัตถกรรมกรณีศึกษา

จากวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อมุ่งเน้นรวบรวมงานศิลปหัตถกรรมในจังหวัดน่านที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มรายได้แก่ท้องถิ่น พร้อมทั้งยังเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (สนองโครงการภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริของ สมเด็จพระเทพพระรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี) จึงได้รวบรวมงานศิลปกรรมหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องโดยนำเสนอเหตุผลและความสำคัญดังนี้

1. งานศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือ
2. งานศิลปหัตถกรรมเครื่องเงิน
3. งานศิลปหัตถกรรมเรือแข่งจำลอง
4. งานศิลปหัตถกรรมเครื่องจักสาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 แสดงการเลือกงานศิลปหัตถกรรมกรณีศึกษา

กรณีศึกษา	เหตุผลและความสำคัญ
งานศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือ	- เป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะทางด้าน รูปแบบ ลวดลายมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักทั่วไป - มีการอนุรักษ์และส่งเสริมการผลิต และมีกลุ่มที่ผลิตอยู่เกือบทุกอำเภอ ซึ่งเป็นสินค้าศิลปหัตถกรรมที่สำคัญอันดับต้น ของจังหวัดน่าน
งานศิลปหัตถกรรมเครื่องเงิน	-เป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีการอนุรักษ์ การทำแบบดั้งเดิม มีรูปแบบลวดลายลักษณะเฉพาะ - เป็นสินค้างานศิลปหัตถกรรม ที่มีชื่อเสียงถึงคุณภาพและฝีมือว่าเป็นของดีเมืองน่าน
งานศิลปหัตถกรรมเรือแข่งจำลอง	-เกิดจากตำนานประวัติศาสตร์ที่สำคัญ และเป็นประเพณีที่สำคัญสืบมาของจังหวัดน่าน
งานเครื่องจักสาน	-เครื่องจักสานทั่วไป เป็นเครื่องจักสานที่เกิดจากภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นซึ่งมีประโยชน์ใช้สอยและความงาม -เครื่องจักสานหญ้าสามเหลี่ยม เป็นเอกลักษณ์ของชาวภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เกิดจากทรัพยากรในท้องถิ่น และเป็นโครงการที่มีการส่งเสริมและอนุรักษ์โดยโครงการภูฟ้าพัฒนา

4.4.1 การศึกษาวิเคราะห์งานศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือ

จังหวัดน่านมีความหลากหลายของชาติพันธุ์มาตั้งแต่อดีต ที่ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานทำให้มีการแลกเปลี่ยนทางสังคม วัฒนธรรมการอยู่อาศัยและการพึ่งพากัน แต่ละกลุ่มนั้นได้นำพาเอาภูมิปัญญา ในการดำรงชีวิต สืบสานดำรงต่อ ถ่ายทอดให้ลูกหลานอีกด้วยเช่นกัน ดังเช่น งานหัตถกรรมทอผ้าเป็นปัจจัยการดำรงชีวิตที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งถือเป็นศิลปะและวัฒนธรรมที่ควบคู่มากับวิถีชีวิตสตรีชาวน่านตั้งแต่โบราณที่จะต้องทอผ้าเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม ทอตุ่งเพื่องานพิธีหรือประดับเพื่อความสวยงาม และเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และเนื่องจากความหลากหลายของชาติพันธุ์จึงทำให้มีงานหัตถกรรมการทอผ้า หลายรูปแบบซึ่งแต่ละรูปแบบนั้นมีความสวยงามที่แตกต่างกันเนื่องด้วยกรรมวิธีหรือเทคนิควิธีการในการทอ การสร้างสรรค์ลวดลาย สี ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่มที่ยังมีการอนุรักษ์ ถ่ายทอดภูมิปัญญามาจนปัจจุบัน

4.4.1.1 การทอผ้าในจังหวัดน่าน พบว่ามีการกระจายตัวการผลิตอยู่ในทุกอำเภอ ส่วนใหญ่มักทำกันเป็นกลุ่มๆโดยจัดตั้งเป็นกลุ่มการทอผ้า มีประธานหรือหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ดูแลกิจการงานของกลุ่ม ใช้บ้านของประธานหรือสถานที่ที่สะดวกในการรวมตัวพบปะประชุมงาน อีกทั้งยังจัดส่วนให้มีการแสดงชิ้นงานที่ทอสำเร็จแล้วเพื่อจำหน่ายเองด้วย ผ้าที่ทอเสร็จแล้วบางส่วนจะนำส่งต่อไปยังตัวแทนจำหน่ายอีกชั้นตอนหนึ่ง

ผู้ที่เป็สมาชิกกลุ่มสามารถทอผ้าที่สถานที่ของกลุ่มหรือจะทออยู่กับบ้านของตนเองก็ได้ โดยใช้บริเวณว่างของบ้านไม่ว่าจะเป็นภายนอกหรือภายในบ้านซึ่งยึดถือความสะดวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นหลัก ซึ่งแสดงวิถีความเป็นอยู่ในการดำเนินหน้าที่การงานอย่างเรียบง่าย ไม่จำเป็นต้องออกไปทำงานนอกบ้านนอกจากนี้ยังสามารถจัดสรรเวลาให้กับงานส่วนอื่นๆภายในบ้านได้อีกด้วย

ภาพที่ 4.9 แสดงกลุ่มทอผ้าบ้านเก็ด

ภาพที่ 4.10 แสดงกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งสุน

ภาพที่ 4.11 แสดงกลุ่มทอผ้าบ้านหนองบัว

ภาพที่ 4.12 แสดงกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำเกียน

4.4.1.2 ลักษณะงานผ้าทอ จากการสำรวจงานศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือจังหวัดน่าน สามารถวิเคราะห์งานผ้าทอตามหัวข้อหลัก ๆ ที่สำคัญ 3 ข้อดังนี้คือ 1.ประเภทผ้าทอ 2.การทอผ้า 3.ลวดลายผ้าทอ

1) ประเภทของงานผ้าทอ การศึกษาประเภทของงานผ้าทอมือในจังหวัดน่านนั้น ได้รวบรวมรูปแบบลักษณะผ้า ขนาด และการใช้สอย ซึ่งสาระสำคัญนั้นคือ ขนาดหน้ากว้างของการทอที่เกิดจากอุปกรณ์การทอซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดหน้าผ้าเพื่อให้ได้ตามลักษณะการใช้งาน งานผ้าทอที่พบในกลุ่มทอผ้าส่วนใหญ่ จะเน้นไปที่ผ้าชิ้นและผ้าผืนสำหรับนำไปตัดเย็บเป็นเครื่องแต่งกายเป็นหลัก ผ้าชนิดอื่นๆตามที่มีอยู่ในบันทึกเอกสารนั้นมีให้เห็นน้อย หรืออาจเป็นของสะสมของบุคคล บางกลุ่มก็อาจยังมีการอนุรักษ์และมีฝีมือในการทอตุ่งผ้า แต่จะทอตุ่งผ้าเฉพาะกรณีที่ต้องใช้งานพิธีกรรมต่างๆดังเช่น กลุ่มทอผ้าบ้านเก็ด ที่ตำบลวรนคร อำเภอปัว โดยคุณศดานันท์ เนตรทิพย์(ป่าหลอม) ประธานกลุ่ม และกลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน ตำบลงอบ อำเภอทุ่งช้าง โดยคุณศรีสวัสดิ์ คำรังสี ที่ได้รับมอบหมายให้มีการทอตุ่งผ้าเพื่อใช้ในราชพิธีสมเด็จพะเจ้าฟ้าฯนางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 แสดงประเภทผ้าทอของกลุ่มผู้ทอผ้าในจังหวัดน่าน

ประเภทผ้าทอ	รายละเอียดและการใช้งาน
 <p data-bbox="470 659 541 694">ผ้าฝืน</p>	<p data-bbox="777 283 1306 513">ผ้าทอที่มีลักษณะยาวเป็นผืนมีความยาวหลายเมตร มีสีสรรคสวยงาม มีทั้งแบบสีเรียบและแบบมีลวดลาย ใช้สำหรับนำไปตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าบุรุษสตรีหรือของใช้สอยอื่นๆ ตามต้องการได้</p>
 <p data-bbox="465 1240 535 1276">ผ้าซิ่น</p>	<p data-bbox="777 763 1306 1046">ผ้าซิ่นมีลักษณะเป็นผ้าทอผืนยาว มีลักษณะการทอลายขวางในผืนผ้า ขนาด 36นิ้วx40นิ้ว สำหรับไว้เป็นเครื่องนุ่งห่มสำหรับสตรีมีความยาวระดับเอวถึงข้อเท้า ต้องนำไปเย็บต่อตะเย็บข้างก่อนสวมใส่ มีลวดลายเฉพาะของกลุ่ม มีเทคนิคการทอหลายรูปแบบ</p>
 <p data-bbox="450 1875 535 1911">ผ้าหลบ</p>	<p data-bbox="777 1316 1306 1745">ผ้าหลบเป็นผ้าทอผืนยาว ขนาด 29นิ้ว x 70นิ้ว ขนาด 37นิ้ว x 77นิ้ว มีลวดลายเชิงด้านล่าง มีลักษณะลวดลายและสีที่เป็นเอกลักษณ์ใช้สำหรับปูที่นอนที่เป็นพูกนอนขนาดเล็ก การนำไปใช้จะต้องนำผืนผ้าทอต่อกันด้านข้างเนื่องจากผ้าที่มีหน้าแคบตามลักษณะฟืมที่ใช้ทอ และเห็นตะเข็บอยู่ตรงกลางผ้าอย่างชัดเจน</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ประเภทผ้าทอ	รายละเอียดและการใช้งาน
 <p data-bbox="447 687 515 725">ผ้าห่ม</p>	<p data-bbox="775 283 1291 460">ผ้าผืนขนาด 38x78 นิ้ว นิยมทอให้มีลวดลายเป็นตาราง นิยมใช้สี แดง ดำ ขาว นำไปใช้เป็นเครื่องนอนสำหรับห่ม หรืออาจนำไปใช้ตัดเย็บเป็นเครื่องใช้ตามแต่ต้องการ</p>
 <p data-bbox="296 1240 707 1278">ผ้าคลุมใหญ่, ผ้าคล้องคอ, ผ้าเช็ดหน้า</p>	<p data-bbox="775 745 1291 880">ผ้าผืนอเนกประสงค์ เป็นผ้าทอขนาดเล็ก เช่น ผ้าเช็ดหน้า ผ้าคลุมหรือคล้องคอ ใช้งานอเนกประสงค์ตามแต่ผู้เลือกใช้</p>
 <p data-bbox="470 1793 565 1831">ตุ่งผ้าทอ</p>	<p data-bbox="775 1298 1291 1572">ตุ่งผ้ามีลักษณะ เป็นผ้าที่ทอแถบยาวมีหลายรูปแบบและหลายขนาด ทอด้วยลวดลายที่แฝงด้วยความหมายของแต่ละลวดลาย แสดงถึงวัฒนธรรมและวัตถุประสงคสำหรับใช้งานส่วนใหญ่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม หรือใช้ประดับเพื่อความสวยงาม</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) การทอผ้า ผ้าของจังหวัดน่านนั้นเป็นผลผลิตจากธรรมชาติ ที่ได้จากเส้นใยฝ้ายเป็นหลัก รวมถึงกระบวนการได้มาซึ่งสีเส้นที่สวยงามนั้น มีกรรมวิธีการย้อมสีจากพืชพรรณในธรรมชาติเช่นกัน อีกทั้งยังใช้ฝีมือแรงงานในท้องถิ่น ซึ่งขั้นตอนการได้มาซึ่งผ้าผืนนั้น แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 4.13 แสดงถึงขั้นตอนและกระบวนการ

การเตรียมฝ้าย

ฝ้ายที่ได้ในการทอผ้าของจังหวัดน่าน มาจากปุยฝ้ายซึ่งเป็นดอกฝ้ายโดยนำส่วนปุยมาปั่น กรอ ให้เป็นเส้นใย ฝ้ายมี 2 ลักษณะคือ ฝ้ายชนิด *Gossypium Herbaceum* Linn. ในวงศ์ *Malvaceae* จะให้เนื้อฝ้ายสีขาว และฝ้ายชนิด *G.nanking* Mey. Var. *siamensius* Watt. ฝ้ายช่อนหรือฝ้ายตุ่นจะให้เนื้อฝ้ายสีน้ำตาลอ่อน ฝ้ายที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นฝ้ายสีขาว ซึ่งกลุ่มผู้ทอผ้าบางกลุ่มมีการปลูกฝ้ายเพื่อเก็บเกี่ยวมาปั่นเอง และมีการซื้อดอกฝ้ายจากกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกฝ้ายแหล่งอื่นที่ใกล้เคียง หรือบางกลุ่มก็เลือกใช้เส้นฝ้ายที่ผลิตจากโรงงานซึ่งมีขายทั่วไป

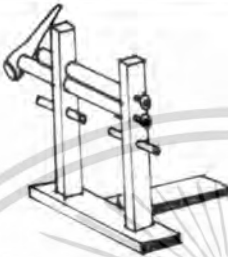

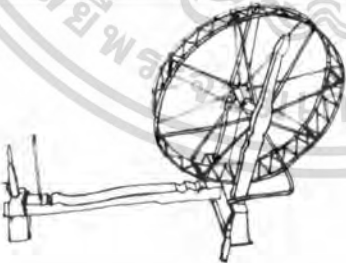

ภาพที่ 4.14 แสดงลักษณะของดอกฝ้าย

ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่ายโดย, กรรณภรณ์ กำลังทรัพย์, 2555

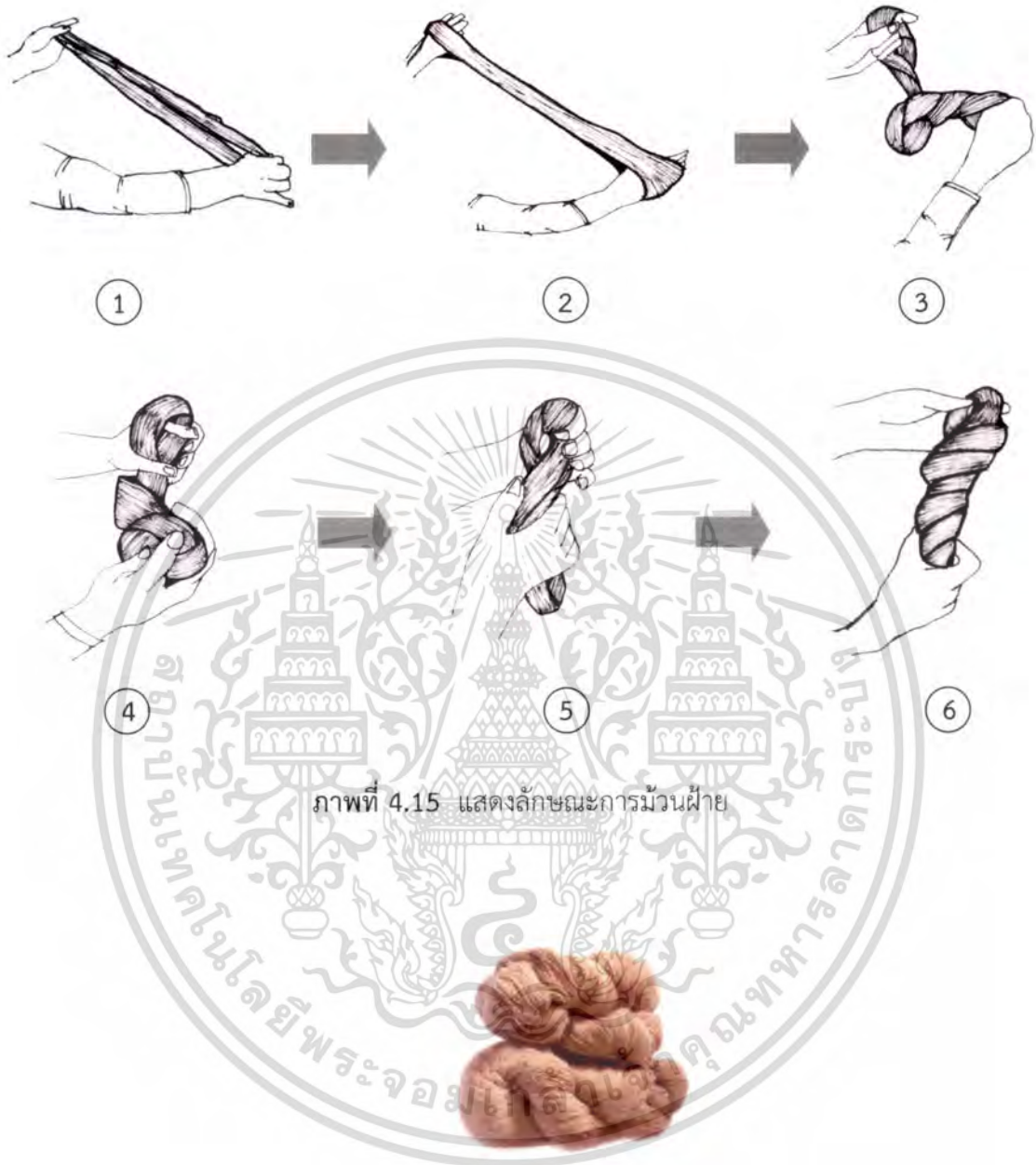
ขั้นตอนการทำฝ้าย

ตารางที่ 4.3 แสดงอุปกรณ์ในการทำฝ้าย

ขั้นตอนที่	อุปกรณ์ในการทำฝ้าย	วิธีการ
1	 <p>ฝ้ายที่ตากแห้งแล้ว</p>	ตากแดดบุงฝ้ายให้แห้งสนิท
2	 <p>อัดฝ้าย</p>	นำบุงฝ้ายเข้าเครื่องอัดฝ้ายเพื่อทำการแยกเมล็ด
3	 <p>ขี้หลุ่น</p> <p>ก้างติดฝ้าย</p>	นำเนื้อบุงฝ้ายเข้าขี้หลุ่น ตีให้ขึ้นฟูด้วยก้าง
4	 <p>ไม้กระดาน, ไม้กักฝ้าย</p> <p>หลอดด้าย</p>	นำฝ้ายที่ติดจนฟูดีแล้วพันเข้ากับแกนให้เป็นหลอด
5	 <p>ฝ้าย</p>	นำหลอดฝ้าย เข้าตั้งให้เป็นเส้นด้วยฝ้าย
6	 <p>เปียฝ้าย</p>	นำเส้นฝ้ายจากฝ้าย พันทบเข้ากับเปียฝ้าย แล้วรวบเส้นฝ้ายออกจากเปียฝ้าย ผูกใจฝ้ายเก็บ เพื่อย้อมและทอต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้นตอนการทำใจฝ้ายที่ถอดจากเปียฝ้ายเพื่อจัดเก็บ

ภาพที่ 4.15 แสดงลักษณะการม้วนฝ้าย

ภาพที่ 4.16 แสดงลักษณะฝ้ายที่ม้วนเป็นใจฝ้ายเสร็จแล้ว

การย้อมสี

การย้อมสีฝ้ายสามารถย้อมได้ทั้งผ้าที่ทอเป็นผืนแล้ว หรือย้อมเส้นด้ายที่ได้จากฝ้ายก่อนนำไปทอ ซึ่งการย้อมเส้นด้ายก่อนนำไปทอนั้นจะมีข้อดีคือ สามารถนำไปสลับสีทอให้เกิดลวดลายในผืนผ้าได้ ต่างจากการย้อมสีผ้าทอเป็นผืน ซึ่งจะสามารถย้อมได้เป็นผืนสีเดียวสีที่ใช้การย้อมเส้นด้ายของกลุ่มผู้ทอผ้านั้นมี 2 ลักษณะ คือ การย้อมด้วยสีวิทยาศาสตร์ และสีที่ได้จากธรรมชาติ เช่น เปลือกไม้ ใบไม้ ซึ่งในที่นี่จะกล่าวถึงการย้อมสีแบบธรรมชาติ ที่มาจากภูมิปัญญา และได้สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การย้อมสีธรรมชาตินั้น ได้จากพืชพรรณที่มีในท้องถิ่น ซึ่งจะให้สีย้อมที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังมีเทคนิคในการทำให้สีย้อมที่ได้นั้นมีความเข้มหรืออ่อน ให้ความสวยงามแตกต่างกันไปอีกด้วย ซึ่งสีที่ได้จากพืชนั้นสามารถนำมาย้อมสีต่าง ๆ ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.4 แสดงสีที่ย้อมได้จากธรรมชาติ

สีที่ได้จากธรรมชาติ	ชื่อพรรณพืช	ส่วนที่นำมาใช้
สีดำ	ต้นกระเจาย	ผล
สีดำ	ต้นตะโก	ผล
สีดำ	ต้นมะเกลือ	ผล
สีดำ	ต้นไม้หูวัว	เมล็ด
สีเทาดำ	ต้นสมอ	ผล , เปลือกลำต้น
สีน้ำตาล(เปลือกไม้)	ต้นกราย	หนาม
สีน้ำตาล(เปลือกไม้)	ต้นลกฟ้า	ต้น
สีน้ำตาลแก่	ต้นโกงกาง	เปลือก
สีน้ำตาลแดง	ต้นมะพร้าว	กาบมะพร้าวแห้ง
สีน้ำตาลแดง	ต้นยอบ้าน	เปลือก , ราก
สีน้ำตาลเข้มดำ, สีแดงน้ำตาล	ต้นสีเสียด	เปลือก , แก่น
สีน้ำตาลเข้มดำ, สีแดงน้ำตาล	ต้นสีเสียด	เปลือก , แก่น
สีน้ำตาลแดง , สีน้ำตาลเข้ม, สีเขียวแดง	ต้นสะเดา	ใบ , เปลือก , แก่น
สีน้ำตาล , สีเทาดำ , สีเขียวอ่อน	ต้นยูคาลิปตัส	ใบ , เปลือก
สีน้ำเงินเข้ม	ต้นคราม	ใบ กิ่งก้าน
สีน้ำเงิน, สีเทาอมฟ้า	ต้นอัญชัน	ดอกไม้
สีน้ำเงิน	ต้นฮ่อม	ใบ
สีน้ำเงิน	ต้นฮ่อม	ใบ(ย้อมเย็น)
สีแดง	ต้นคำฝอย	ดอก
สีแดง	ต้นข่า	ราก
สีแดง	ต้นผักกาดแดง	ใบ
สีแดง, สีเหลือง	ต้นมะขามไทย	ใบ , เปลือก
สีแดงเลือดหมู	ต้นไม้แดง	เปลือก
สีแดง	ต้นไม้มะม่วง	เปลือกไม้
สีแดง	ต้นแสต	เมล็ด
สีส้ม	ต้นทองกวาว	ดอก
สีส้ม , สีแดงส้ม , สีแดงน้ำตาล	ต้นคำเงาะ , ต้นคำแสต	เมล็ด
สีนวลอมส้ม	ต้นฉำฉา	เปลือกไม้
สีส้ม(แดงเลือดนก)	ต้นตะคิ	ผล
สีแดงชมพู	ต้นสลัก	ราก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สีที่ได้จากธรรมชาติ	ชื่อพรรณพืช	ส่วนที่นำมาใช้
สีเหลือง	ต้นขนุน	แก่น , ใบ , ราก
สีเหลือง	ต้นขมิ้น	ราก , หัว
สีเหลือง	ต้นเข(กาแล)	แก่น(เนื้อไม้)
สีเหลือง	ต้นมะตูม	ผล
สีเหลือง , สีแสด , สีแดงน้ำตาล	ต้นยอป่า	ราก
สีเหลือง	ต้นสะก๊อ	ราก
สีเหลือง	ต้นมะหาด(หาด)	แก่น
สีเหลืองอ่อน , สีเขียวขี้ม้า	ต้นมะม่วงน้อย	เปลือกไม้
สีเหลืองแดง , สีครีม , สีกาگی	ต้นสัก	ใบอ่อน , เปลือก , แก่น
สีเขียว	ต้นย่านาง	ใบ
สีเขียวอ่อน , สีเขียวแก่ , สีกาگی	ต้นมะริดไม้(เพกา)	เปลือก
สีเขียวแกมเหลือง , สีน้ำตาลไหม้	ต้นขี้เหล็ก	แก่น , ใบ , เปลือก
สีเขียว	ต้นกระหูด	เปลือก
สีเขียว	ต้นทุกวาง	ใบ
สีม่วงอ่อน	ต้นหว่า	ผล
สีม่วงอ่อน	ต้นหว่า	ผล
สีบานเย็น , สีชมพู , สีแดงเลือดหมู	ต้นฝาง	แก่น , ราก , ฝัก

เปลือกต้นสมอ

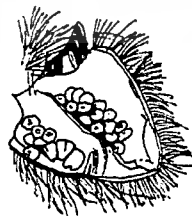
เปลือกไม้ประดู่

ผลมะเกลือ

หัวขมิ้น

เมล็ดในผลคำแสด

หอม

ต้นประดู่

ภาพที่ 4.17 ตัวอย่างพืชซึ่งนำมาใช้เป็นสีย้อมผ้า

ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่ายโดย, อนุรักษ์ ใจทน, 2555

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การย้อมสีฝ้ายมีเทคนิคที่ทำให้เกิดลวดลาย และความสวยงาม แตกต่างกันโดย 3 วิธีคือ

1. ย้อมฝืนฝ้าย ที่ได้จากการทอแล้ว ลักษณะนี้จะย้อมได้สีเดียวต่อฝืน
2. ย้อมเส้นฝ้าย เพื่อนำไปแยกสีใช้งานในการทอ ทำให้สามารถสร้างลวดลาย ด้วยการคิดลวดลาย และใช้สีสลับให้เกิดลวดลาย
3. ย้อมเส้นฝ้ายแบบมัดกาน เป็นวิธีที่มีความนิยมเช่นกัน เพราะการมัดใจเส้นฝ้าย ก่อนนำไปย้อม ทำให้เกิดการติดสีเฉพาะส่วนที่ไม่ได้มัด เมื่อนำเส้นฝ้ายที่ย้อมแบบมัดกานไปทอ ก็จะได้ลวดลายที่สวยงามอีกรูปแบบหนึ่ง

อุปกรณ์ที่ใช้ในการย้อมสีฝ้ายแบบธรรมชาติ

ภาพที่ 4.18 แสดงอุปกรณ์ที่ใช้ในการต้มฝ้าย

ขั้นตอนการย้อมสีฝ้ายแบบธรรมชาติ

ภาพที่ 4.19 แสดงขั้นตอนการย้อมสีฝ้าย

1. ทำความสะอาดเส้นฝ้าย ต้มเส้นฝ้ายในน้ำผสมสบู่หรือผงซักฟอก ต้ม 1 ชั่วโมง แล้วนำไปซักน้ำเปล่าให้สะอาด แล้วบีบน้ำฝึ่งให้หมาด
2. เตรียมน้ำย้อมสี โดยใช้วัตถุให้สี ใบไม้ เปลือกไม้ตามการให้สี แช่น้ำค้างคืน แล้วนำมาต้มให้ออกสีนาน 1 ชั่วโมง ใส่เกลือ และกรองกากให้เหลือแต่ น้ำสี
3. เมื่อได้น้ำย้อมสีแล้ว ให้เติมน้ำต่างเพื่อกระตุ้นสีให้ติดฝ้ายดี นำผ้าที่เตรียมไว้ลงต้ม 1 ชั่วโมง ขณะต้มหมั่นคนให้ทั่ว
4. นำฝ้ายที่ได้จากการย้อมสีแล้ว สะเด็ดน้ำสี ฝึ่งให้เย็น แล้วนำไปหมัก โดยกานำไปใส่ในถุงพลาสติกแล้วปิดปากถุงไว้ 1 คืน
5. นำเส้นฝ้ายออกจากถุง แล้วนำไปซักน้ำเปล่าจนน้ำใส
6. นำเส้นฝ้ายที่ย้อมและซักน้ำเรียบร้อยแล้ว แขนงฝึ่งในที่ร่มให้แห้ง ห้ามถูกแสงแดดโดยตรง สามารถย้อมเส้นฝ้ายทั้งแบบที่เตรียมไว้เพื่อทอหรือที่ทอเป็นฝืนแล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

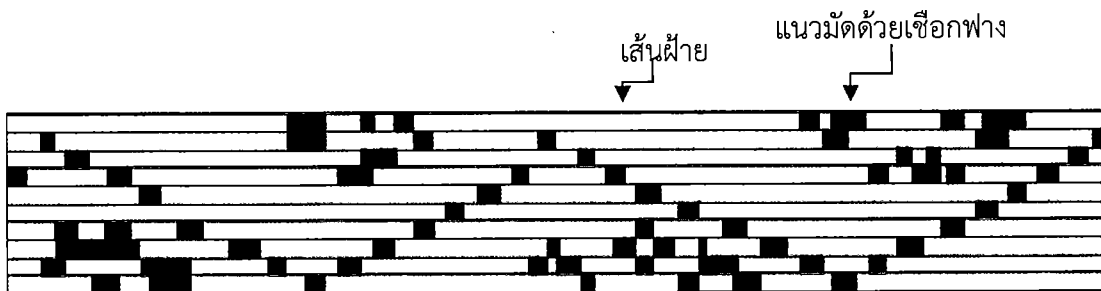
ภาพที่ 4.20 แสดงลักษณะการต้มและตากผ้า

ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่ายโดย, ณัฐวดี ใจทน, 2555

การย้อมเส้นฝ้ายแบบมัดก้าน

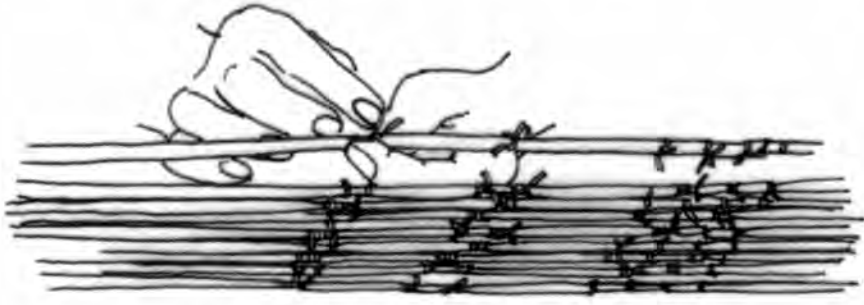
ขั้นตอนการมัดฝ้าย หรือมัดก้านเป็นการมัดเส้นฝ้ายในแต่ละเส้นแล้วนำไปย้อมสีก่อนแล้วจึงนำมาถักทอเป็นผืนผ้าได้ ซึ่งเทคนิคการย้อมสีก็จำเป็นต้องมีความชำนาญการทางการย้อม ไม่เช่นนั้นจะทำให้ลายที่ต้องการให้ปรากฏบนผืนผ้าเกิดความคลาดเคลื่อนและผิดรูปทรงที่ออกแบบไว้ สำหรับส่วนวิธีขั้นตอนการมัดฝ้ายนั้น ประกอบด้วยกรรมวิธีดังนี้

1. เลือกมัดฝ้ายด้วยเส้นยืน เนื่องจากสามารถกำหนดความยาวของผ้าบนด้ายเส้นยืนได้ หากมัดเส้นพุ่งสามารถมัดเข้าไปเข้ามาได้หลายครั้ง เพราะจะใช้ทอผ้าได้โดยไม่กำหนดความยาว
 2. แบ่งฝ้ายเส้นยืนออกเป็นส่วนเท่าๆกัน ตามแต่ขนาดของลวดลาย
 3. จากนั้นใช้เชือกฟางมัดเส้นยืนทั้งชุด โดยมัดแต่ละส่วนเป็นปล้อง ๆ ตามลาย เริ่มจากมัดโครงสร้างก่อน
 4. ใช้เชือกฟางมัดเส้นยืนในส่วนที่เป็นรายละเอียดข้างใน
 5. ขนาดของปล้องที่มัดขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ทอ ถ้ามัดปล้องเล็กรายละเอียดของลายที่ได้จะมีมากกว่า แต่จะต้องให้ลงตัวด้วย คือ ได้ลายครบในแต่ละส่วน
 6. มัดตามลายให้ครบทุกส่วน
 7. จากนั้นจึงนำฝ้ายไปย้อมสี ส่วนที่มัดจะไม่ติดสี ทำให้เกิดลวดลาย ถ้าต้องการหลายสี ก็มัดและย้อมทับซ้ำหลาย ๆ ครั้งจนได้ครบสีที่ต้องการ
 8. พอย้อมเสร็จ แกะด้ายนำมาไว้นด้ายเข้าหลอด ในการไว้นด้ายต้องจําระยะความยาวของด้ายด้วย เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนของลายในด้ายแต่ละเส้นแล้วจึงนำมาทอ
- หมายเหตุ การมัดด้วยเชือกฟาง ต้องมัดให้แน่น เพราะเวลาย้อมสี น้ำสีจะได้ไม่ซึมแทรกเข้าไปในเส้นฝ้าย เวลानำไปทอจะทำให้ลวดลายคมชัดสวยงาม

ภาพที่ 4.21 แสดงการวางลายเพื่อกำหนดตำแหน่งมัดด้วยเชือกฟางก่อนนำไปย้อมสี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

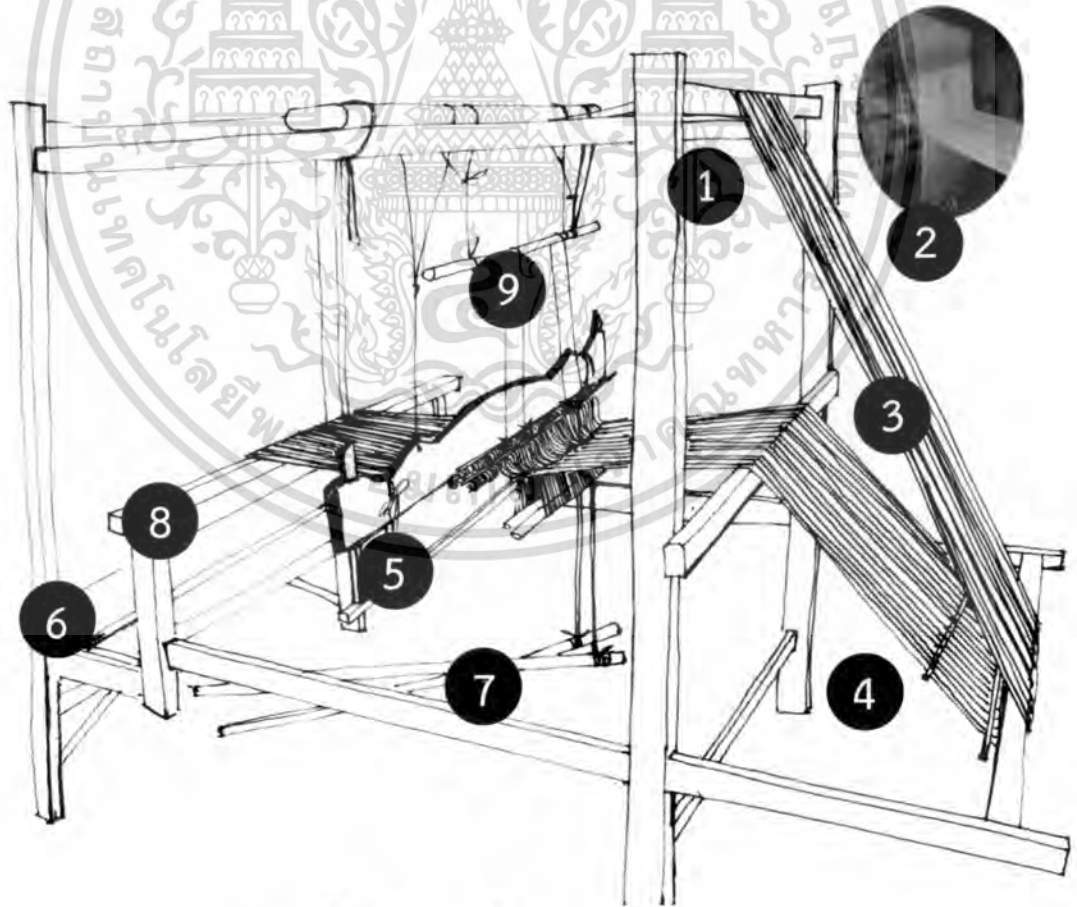

ภาพที่ 4.22 แสดงลักษณะการมัดก้านเส้นฝ้ายด้วยเชือก
ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่ายโดย, กรวรรณ งามวรรณ, 2555

การทอผ้า เป็นงานถักทอเส้นฝ้ายด้วยอุปกรณ์การทอจากภูมิปัญญาทั้งสิ้น โดยสามารถสร้างขึ้นเอง และหาวัสดุได้จากท้องถิ่น อุปกรณ์ในการทอผ้ามีส่วนประกอบดังนี้

อุปกรณ์ขนาดใหญ่ในการทอผ้า

กี่หรือทอผ้าทำจากไม้มีลักษณะ 4 เสา มีที่นั่งสำหรับผู้ทอและส่วนประกอบอื่นๆ เพื่อขึง โยงเส้นฝ้ายเข้าด้วยกัน

ภาพที่ 4.23 แสดงลักษณะของกี่ทอผ้า
ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่ายโดย, กรรณาภรณ์ กำลังทรัพย์, 2555

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 1 หม่าลื้อ : รอกสำหรับแขวนเชือกห้อยเขาตะกอก
- 2 เขายาว : ตะกอกหรือเชือกที่คล้องด้ายยืนดึงขึ้นหรือลงเพื่อทำสายต่างๆ
- 3 ฝ้ายยืน : กระจสวยใช้สำหรับสอดด้ายพุ่งเข้าชดกับด้ายยืน
- 4 ไม้ผัง : ไม้เฝะเหลาใช้ชดกับขอบฝ้ายที่กำลังทออยู่ให้ฝืนฝ้ายตั้ง
- 5 ฝีม : ชุดซื้ออย่างหวิสำหรับตำหรือกระแทกด้ายพุ่งให้สอดเข้าในช่องของด้ายยืนให้แน่น
- 6 แป้นนั่ง : ที่นั่งสำหรับผู้ทอ
- 7 ไม้ม้า : ไม้ที่ใช้เท้าเหยียบเพื่อแยกด้ายเส้นยืนให้มีระยะห่างเพื่อที่จะรับกระจสวยด้ายพุ่ง
- 8 ไม้สะป้าน : ไม้พันเก็บฝ้ายที่ทอไว้บนกั
- 9 เขาสั้น : ตะกอกหรือเชือกที่คล้องด้ายยืนสำหรับดึงขึ้นหรือลงเพื่อชดกับด้ายพุ่ง

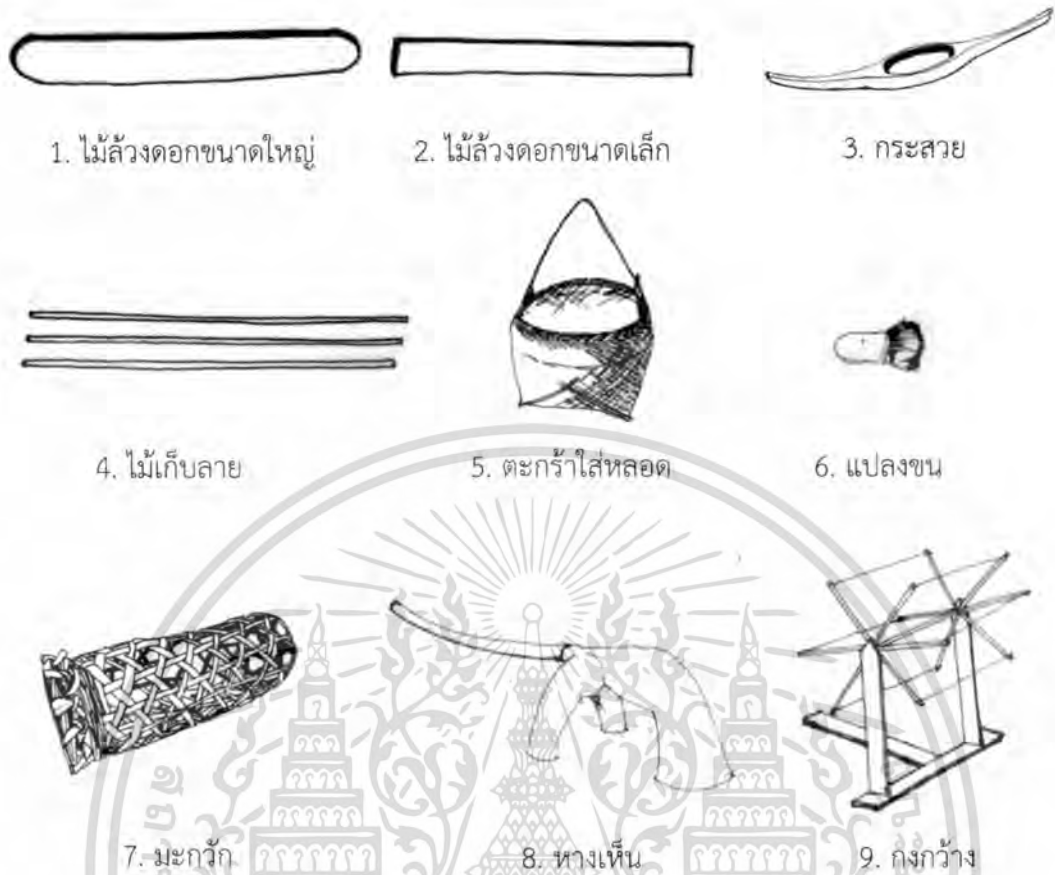
ฝ้ายขอ เป็นเครื่องมือที่มีขนาดสูงประมาณเอว หรือเท่าโต๊ะทำงานขนาดใหญ่ ประกอบด้วยไม้มี 4 ขา และขอบทั้ง 2 ข้างเป็นซี่ไม้เพื่อขึงโยงเส้นฝ้ายให้เป็นระเบียบก่อนนำไปทำเส้นยืนบนกัทอฝ้ายอีกที

ภาพที่ 4.24 แสดงอุปกรณ์ฝ้ายขอสำหรับเตรียมเส้นยืน
ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่ายโดย, กรวรรณ งามวรรณ, 2555

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อุปกรณ์ขนาดเล็กที่ใช้ในการทอผ้า

ภาพที่ 4.25 แสดงอุปกรณ์ขนาดเล็กที่ใช้ในการทอผ้า
ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่ายโดย, กรรณาภรณ์ กำลิ่งทรัพย์, 2555

- 1,2 ไม้ล้วงดอกขนาดใหญ่และเล็ก ใช้ล้วงดอกหรือเก็บดอก
3. กระสวยพุ่ง ใช้สำหรับใส่หลอดด้าย
4. ไม้เก็บลาย ไว้สำหรับใส่หลอดเก็บลวดลาย
5. ตะกร้าใส่หลอดด้าย ไว้สำหรับเก็บหลอดด้าย
6. แปลงขนหมู ใช้แปรงเส้นด้ายยีนไม่ให้พันกันเวลาทอ
- 7,8 มะกั่ว, ทางเห็น ใช้ในการเดินด้าย เสียเปรียบกับแกนไม้ร้อยให้ มะกั่วทอหมุนเวลาใช้งาน
9. กงกว้าง ใช้สำหรับกรอตัวยีนและด้ายเส้นพุ่ง

ขั้นตอนการทอผ้า

ก่อนการทอจะต้อง กรอตัวเข้าหลอดสำหรับเป็นเส้นพุ่งในการทอ อีกทั้งเตรียมเส้นยีนโดยการต่อด้ายเส้นเข้ากับด้ายในตะกอกทั้งหมดแล้วก็เลื่อนพืมและเขาผ่านรอยต่อของด้ายไปข้างหน้า จากนั้นไม้ประคบพืมโดยผูกเชือกแขวนไว้กับคานวางพาดบนโครงที่ สำหรับวิธีการทอ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ให้เหยียบไม้ม้ออันหนึ่งปล่อยอันหนึ่ง เพื่อส่งกำลังผ่านลูกกรอกให้ด้ายยีนแยกออกจากกันเป็นช่อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 2 ใช้หม่าสวยหรือกระสวยบรรจุด้ายพุ่ง พุ่งลอดระหว่างเส้นยืนโดยใช้มือซ้ายจับหม่าสวยแล้วพุ่งเข้าทางด้านซ้าย และใช้มือขวาอรับหม่าสวยนั้นทางด้านขวา จากนั้นปล่อยหม่าที่ไ้เหยียบไว้

ขั้นตอนที่ 3 แล้วเหยียบอีกอันหนึ่งพร้อมกับใช้มือกระตุกพิมเข้าหาลำตัว เพื่อให้ด้ายที่ขัดเข้ากับขอบผ้าทั้งสองด้าน เมื่อทอกันไว้ให้แน่น ทำเช่นนี้เรื่อย ๆ

ขั้นตอนที่ 4 จนสุดช่วงแขนก็ต้องม้วนผ้าที่ทอได้แล้ว โดยคลายด้ายเส้นที่ผูกโยงกับคานก็ พันผ้าเข้ากับไม้สะพานพันผ้า เสร็จแล้วผูกด้าย เส้นยืนกับคานก็ให้ตึงแล้วใช้แปรงขนหมูปาดำให้เรียบแล้วจึงเริ่มทอต่อไปเมื่อทอไปจนเหลือเส้นยืนประมาณ 1 คอกสอดไม้ไผ่ที่เหลออันเล็กๆ ตลอดหน้าผ้าแล้วทอเส้นพุ่งให้ยาวประมาณ 2-5 เซนติเมตร เรียกว่า จ่าม เพื่อให้เหลือริมผ้าไว้ทอครั้งต่อไป แล้วตัดผืนผ้าที่ทอออก เหลือปลายด้ายเส้นยืนให้ติดอยู่กับพิม และเขาเพื่อสับหูกหรือต่อกับด้ายเส้นยืนในการทอครั้งต่อไป

3) ลวดลายผ้าทอ ลวดลายที่สวยงามบนผืนผ้าเกิดจากเทคนิคการทอ และการผสมผสานเส้นฝ้ายสีที่ได้จากการย้อม รวมถึงความชำนาญของผู้ทอ ซึ่งเกิดจินตนาการโดยนำธรรมชาติใกล้ตัวเช่น รูปทรงจากดอกไม้ หรือ จากสัตว์ในวรรณคดีที่มีความหมายที่ดี นำมาวิเคราะห์และศึกษาเพื่อสร้างเทคนิคการทอและการสลับสีเส้นฝ้ายที่ใช้ทอ ให้เกิดลวดลายต่างๆซึ่งแต่ละกลุ่มก็มีเทคนิคการทอรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่มีการสืบทอดอนุรักษ์สืบทอด อีกทั้งกลุ่มทอผ้าเหล่านี้ก็มีได้เพียงแค่ทอผ้าลวดลายเดิมเท่านั้น ยังมีการคิดค้นลวดลายใหม่ๆและประยุกต์ลวดลายเดิมให้ดูสวยงามมากขึ้น แต่ก็ยังคงอนุรักษ์ลวดลายและเอกลักษณ์เดิมไว้ซึ่งเป็นภูมิปัญญาบรรพบุรุษที่ได้มอบบรรคทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าไว้

จากการรวบรวมและศึกษาการทอผ้าในจังหวัดน่านสามารถแบ่งลวดลายผ้าทอเป็น 5 ประเภท โดยแยกตามเทคนิควิธีการทอดังต่อไปนี้ คือ

ลักษณะวิธีการทอลวดลายผ้า

3.1) ลายลั้งหรือลายเกาะ เกิดจากการใช้นิ้วมือจับด้ายเส้นพุ่งแทรกเข้าเส้นยืน แล้วยอนเส้นพุ่งนั้นกลับมาที่เดิม โดยให้เกี่ยวหรือคล้องกับด้ายเส้นยืนเส้นหนึ่งเป็นการเกาะไว้ที่ขอบตัวลาย ซึ่งช่างทอจะกำหนดสีเส้นด้ายที่จะใช้พุ่งเกาะไว้แล้ว ลวดลายที่ได้จะละเอียดและสลับกันไปมา คล้ายหยักคลื่นแนวเฉียงเสมือนสายน้ำไหลในธรรมชาติ เป็นที่มาในการเรียกชื่อผ้าชนิดนี้ว่าผ้า “ลายน้ำไหล” ด้ายเส้นยืนมักจะเป็นด้ายสีดำ ส่วนลวดลายใช้สีส้นจากด้ายเส้นพุ่งหลากสี แต่ละสีแยกใส่แต่ละกระสวยเป็นอันๆ

ภาพที่ 4.26 แสดงลักษณะผ้าจากวิธีการลั้ง

ที่มา : ภาพถ่ายผ้าจากกลุ่มทอผ้าบ้านเก็ด ตำบลวรรณคร อำเภอปัว จังหวัดน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2) ลายเก็บมุก มีลักษณะเช่นเดียวกันกับการทอผ้าลายซิด คือการใช้ไม้เก็บมุกสอดเก็บลายที่ต้องการบนด้ายเส้นยืนไว้ก่อน เมื่อต้องการลวดลายจะใช้ไม้ทาบมีลักษณะเป็นไม้แผ่นกระดานบางๆ สอดเข้าไปในไม้เก็บมุกที่อยู่บนด้ายเส้นยืนแล้วยกไม้ทาบให้ตั้งขึ้นให้ด้ายเส้นยืนแอ่อก จึงพุ่งกระสวยที่มีด้ายหรือด้นเงินด้นทองเข้าไปแทนที่ ซึ่งทำให้เกิดลวดลาย ตามที่ช่างทอได้ออกแบบเก็บลวดลายเอาไว้ ลวดลายที่ได้มีชื่อเรียกต่างๆ เช่น ลายดอกจันทร์ ดอกแก้ว ดอกเปา บัวลอย เครือวัลย์ แห้วปั้น ลายขอ ลายโคม ลายปราสาท ลายช้าง ลายม้า ลายนาค ลายนก คชสีห์ แมงเวา แมงกัมบี้ ลายลื้อ และลายอื่นๆ ตามความรู้ของช่างทอผ้าที่ได้มีการสืบสานภูมิปัญญาไว้ ช่างทอที่มีความชำนาญก็สามารถออกแบบหรือพลิกแพลงการทอให้เกิดลวดลายใหม่ๆ ได้เช่นกัน

ภาพที่ 4.27 แสดงลักษณะผ้าลายเก็บมุก
ที่มา : ภาพถ่ายผ้าจากกลุ่มทอผ้าบ้านเก็ด ตำบลวรรณคร อำเภอบัว จังหวัดน่าน

3.3) ลายมัดก่าน(คาดก่าน) เป็นลวดลายที่ได้จากการนำเส้นด้ายไปมัดก่อนนำไปย้อมสี ซึ่งเมื่อย้อมสีเสร็จแล้วและแกะส่วนที่มัดออก ส่วนที่มัดไว้จะไม่มีสี ในส่วนนี้เองซึ่งทำให้เกิดเทคนิคลวดลายในเนื้อผ้าทอระหว่างเส้นด้ายที่ติดสีและไม่มีสี โดยผู้ทอจะออกแบบ จินตนาการลวดลายที่จะสร้างบนผืนผ้าไว้ และเมื่อจะย้อมเส้นผ้ายเพื่อทอ ก็จะกำหนดช่วงเส้นผ้ายตามหน้ากว้างของผืนผ้า จากนั้นจะทำการมัดแต่ละช่วงตามตำแหน่งที่จะให้เกิดลายก่อนนำไปย้อม ลายที่นิยมใช้มัดก่านส่วนใหญ่เป็น ลายเรขาคณิต และลายตาขอ

ภาพที่ 4.28 แสดงลักษณะผ้าลายมัดก่าน ในโครงสร้างชิ้นป่อง

ที่มา : ภาพถ่ายผ้าลายมัดก่านจากกลุ่มทอผ้าลายโบราณ บ้านร่องแง ตำบลวรรณคร อำเภอบัว จังหวัดน่าน
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4) ลายสอง เป็นลวดลายที่ได้จากการทอผ้าด้วยเขาตะกอ หรือ เขา หูก 4 เขา ใช้คานไม้เหยียบ 4 ตะกอ สลับกันต่างจากลายธรรมดาปกติจะมีแค่ 2 ตะกอสลับกันเท่านั้น ลักษณะลายสองเป็นลายข้าวหลามตัดเล็ก ๆ นูนขึ้นมาจากเนื้อผ้า มีความสวยงามชัดเจนทั้งผืนผ้า

ภาพที่ 4.29 แสดงลักษณะผ้าลายสอง

ที่มา : ภาพถ่ายผ้าลายลายสองจาก ร้านวราภรณ์ผ้าทอ บ้านดอนไชย อ.เวียงสา จ.น่าน

3.5) ลายสาม เป็นลวดลายที่ได้จากการทอผ้าด้วยเขาตะกอ หรือ เขา หูก 4 เขา ใช้คานไม้เหยียบ 4 ตะกอเหมือนลายสอง ต่างกันตรงที่การเหยียบไม้จะเหยียบข้างซ้ายก่อนขวา เสมอ ผ้าที่ออกมาจะคล้ายลายสองแต่จะมีความหนากว่า ลักษณะลายไม่นูนชัดเจนเหมือนลายสอง ส่วนมากใช้ทอผ้าห่ม “ผ้าห่มตาไก่” มีลักษณะลายตาหมากรุกสีแดง ดำ และขาว

ภาพที่ 4.30 แสดงลักษณะผ้าลายสาม

ที่มา : ภาพถ่ายผ้าลายสามจาก ร้านวราภรณ์ผ้าทอ บ้านดอนไชย อ.เวียงสา จ.น่าน

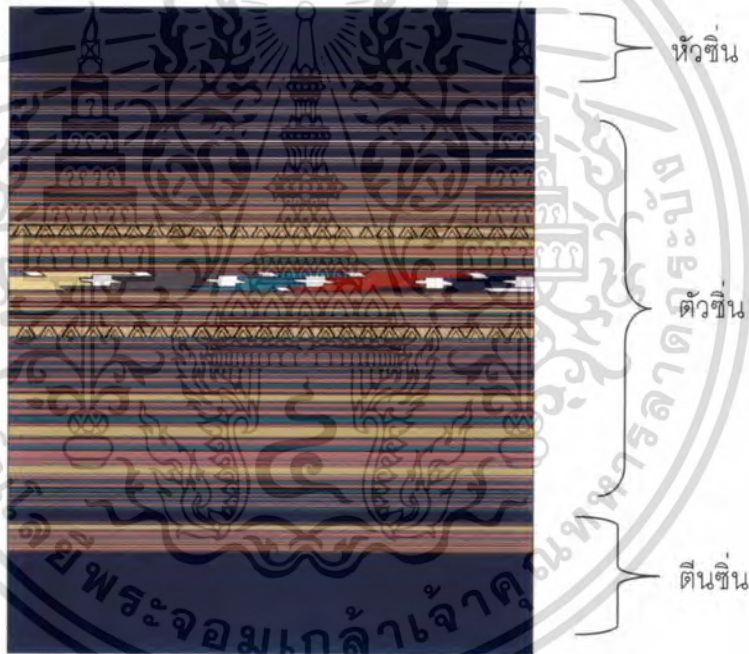
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผ้าซิ่น

ผ้าซิ่นของจังหวัดน่าน เป็นผ้าซิ่นที่มีชื่อเสียงด้านความงดงามและมีเอกลักษณ์ กลุ่มทอผ้าทุกกลุ่มมีการทอผ้าซิ่นเป็นผ้าหลัก แต่ละกลุ่มนั้นก็มีความชำนาญแตกต่างกันไป ทั้งทางด้านการให้สี การทอ ลวดลาย ซึ่งทักษะการทอที่มีนั้นคือภูมิปัญญาที่ล้ำค่า ที่ได้ถูกถ่ายทอดสืบมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นสิ่งแสดงถึงวัฒนธรรมจากอดีตที่ยังมีความชัดเจนอยู่ในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากการแต่งกายส่วนใหญ่ของหญิงชาว น่านที่ยังนุ่งผ้าซิ่นทั้งในแบบดั้งเดิมหรือประยุกต์ให้ดูทันสมัย จากการรวบรวมข้อมูลนั้น ผ้าซิ่นในจังหวัดน่านมีหลายรูปแบบเนื่องจากการอาศัยอยู่ของประชากรหลายชาติพันธุ์ในอดีต จึงมีการแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรม ผ้าซิ่นโบราณส่วนใหญ่เป็นของสะสมของผู้ที่ชื่นชอบผ้าโบราณ บางส่วนจัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์ บางครอบครัวก็ยังมีของบรรพบุรุษเก็บไว้เป็นมรดกตกทอดด้วยรู้ซึ่งในคุณค่าของวัฒนธรรมการทอผ้าที่เป็นชื่อเสียงของท้องถิ่นตน

ปัจจุบันกลุ่มทอผ้ายังให้ความสำคัญในการทอผ้าซิ่นลักษณะเดิม แต่ละกลุ่มจะมีจุดเด่นเรื่อง ลวดลาย สี ที่แตกต่างกันออกไป และมีการประยุกต์ลวดลายใหม่ๆมาผสมผสานให้สวยงาม อีกทั้งยังมีการปรับและพัฒนาคุณภาพการทอ การย้อมสีเพิ่มขึ้นด้วย

โครงสร้างผ้าซิ่น

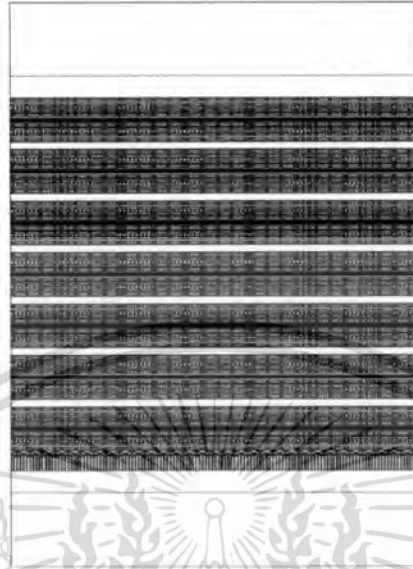
ภาพที่ 4.31 แสดงการเรียกชื่อตามโครงสร้างผ้าซิ่น

จากการสำรวจผ้าซิ่นทอของจังหวัดน่านในปัจจุบันนั้นสามารถแบ่งลักษณะผ้าซิ่นตามลักษณะรูปแบบโครงสร้างแบบพื้นเมือง ที่มีความนิยมและยังสืบสานการทอได้ 5 รูปแบบดังนี้

1. ซิ่นป่อง
2. ซิ่นม่าน
3. ซิ่นเชียงแสน
4. ซิ่นคำเคิบ
5. ซิ่นก่าน (มัดก่านหรือคาคก่าน)
6. ซิ่นลายไทรลือ
7. ซิ่นลายน้ำไหล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซิ่นป่อง เป็นซิ่นดั้งเดิมของจังหวัดน่าน ลักษณะโครงสร้างมีริ้วช่องไฟมีขนาดที่เท่ากัน คั่นด้วยริ้วเล็ก สลับกันไปตลอดทั้งผืน เป็นโครงสร้างหลักในการใช้ในโครงสร้างอื่นๆ เช่น ซิ่นมัดก่าน และซิ่นคำเคิบ ลักษณะลวดลายตามแต่จินตนาการของผู้ทอ

ภาพที่ 4.32 แสดงลักษณะโครงสร้างของซิ่นป่อง

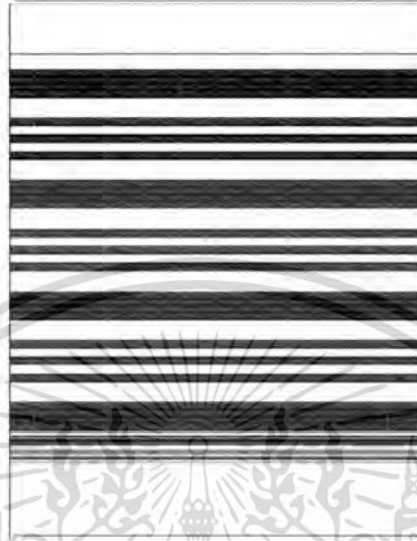
ซิ่นม่าน ลักษณะการวางลายแนวขวาง สลับริ้วสีพื้นไม่เกินสามสี เช่น ดำ แดง ชมพูหรือม่วง ลักษณะเด่นคือ มีบ้าน มีการจัดวางช่องขนาดลายที่ไม่เท่ากันแต่ลงตัว สังกัดได้จากส่วนบนจะเป็นช่องบ้านใหญ่ ไหลลงมาส่วนล่างจะเป็นช่องขนาดเล็กเท่าๆ กัน ซึ่งมีความกลมกลืนระหว่างการจัดวางในแต่ละช่วง ที่สำคัญส่วนต้นซิ่นจะต้องเป็นบ้านใหญ่สีแดง ต่อขึ้นไปจากต้นซิ่นจะต้องเป็นสีพื้นน้ำเงินหรือม่วง คั่นด้วยริ้วไมเงิน ไหมทอง ทอสลับไปทั้งผืน ลวดลายภายในโครงสร้างตามจินตนาการผู้ทอ

ภาพที่ 4.33 แสดงลักษณะโครงสร้างของซิ่นม่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซิ่นเชียงแสน ซิ่นเชียงแสน เป็นซิ่นดั้งเดิมของชาวเชียงแสนในอดีต ลักษณะโครงสร้างคล้ายซิ่นป้องกับซิ่นม่าน ต่างกันตรงที่มีริ้วช่องใหญ่สลับริ้วสามช่องเล็ก สลับกันตลอดทั้งผืน เว้นบริเวณเชิงซิ่นกว้างเป็นพิเศษ สีที่ใช้ตัวผืนผ้าเป็นสีแดงมีริ้วสีเข้ม ดำ หรือคราม ทอด้วยเทคนิคขดสานตลอดทั้งผืน ลักษณะสวดลายตามแต่จินตนาการของผู้ทอ เน้นสีพื้นสีแดงตลอดทั้งผืน

ภาพที่ 4.34 แสดงลักษณะโครงสร้างของซิ่นเชียงแสน

ซิ่นคำเคิบ ไม่มีโครงสร้างหลักของตัวเอง ใช้โครงสร้างหลักแบบซิ่นป้องเป็นส่วนใหญ่ ซิ่นคำเคิบ เป็นซิ่นสำหรับชนชั้นสูงใช้ในราชสำนักในอดีตใช้โครงสร้างหลักคล้ายซิ่นป้อง แตกต่างด้วยการทอด้วยเทคนิคเก็บขิดของไทยวน เมื่อน่าน ใช้ไหมเงินหรือไหมคำ เป็นเส้นพุ่งลักษณะการเคลือบไหมโดยทอสวดลายยกดอกขนาดเล็กตลอดทั้งผืน จึงดูเหมือนผ้าทอมีสีเหลืองทองหรือเงินทั่วทั้งผืนอาจต่อตีนจกด้วยดินทองเป็นลายสายย่อย หรืออาจเป็นทอเป็นฝ้ายสีพื้นธรรมดา

ซิ่นก่าน ไม่มีโครงสร้างหลักของตัวเอง ใช้โครงสร้างหลักแบบซิ่นม่านหรือซิ่นป้องเป็นส่วนใหญ่ ซิ่นมัดก่าน เป็นซิ่นดั้งเดิมของชาวไทลื้ออาศัยใช้โครงสร้างหลักจากซิ่นม่าน และซิ่นป้องประกอบกับเทคนิคการทอช่วงสายที่เป็นเทคนิคการมัดก่าน

ชินปักที่พบในจังหวัดน่าน

ภาพที่ 4.35 แสดงชินปักประยุกต์แทรกลายน้ำไหล
ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

ภาพที่ 4.36 แสดงชินปักประยุกต์ทอผสมเส้นไหมทอง
ที่มา : ภาพจากจันทร์สมการทอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

ภาพที่ 4.37 แสดงชินปักประยุกต์ทอผสมเส้นไหม
เงินและมีเชิงชิน
ที่มา : ภาพจากกลุ่มทอผ้าบ้านเกิด อ.ปัว จ.น่าน

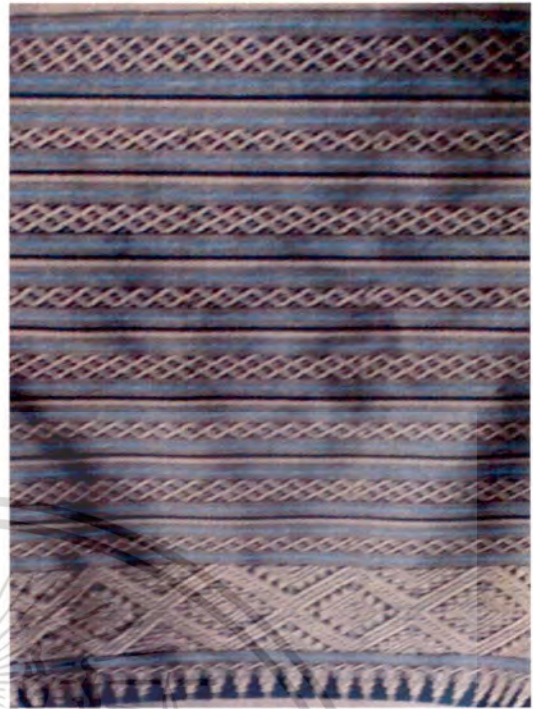
ภาพที่ 4.38 แสดงชินปักประยุกต์แทรกลวดลาย
ลายน้ำไหล
ที่มา : ภาพจากจันทร์สมการทอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.39 แสดงซิ่นป้อมประยุกต์แทรกสวดลายลาย
น้ำไหล

ที่มา : ภาพจากกลุ่มทอผ้าบ้านเก็ด อ.บัว จ.น่าน

ภาพที่ 4.40 แสดงซิ่นป้อมประยุกต์

ที่มา : ภาพจากจันทร์สมการทอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

ซิ่นม่านที่พบในจังหวัดน่าน

ภาพที่ 4.41 แสดงซิ่นม่าน

ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

ภาพที่ 4.42 แสดงซิ่นม่าน

ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.43 แสดงชิ้นผ้าประยุกต์ผสมลวดลาย
ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

ภาพที่ 4.44 แสดงชิ้นผ้าประยุกต์ผสมลวดลาย
ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

ภาพที่ 4.45 แสดงชิ้นผ้าประยุกต์ผสมลวดลาย
ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

ภาพที่ 4.46 แสดงชิ้นผ้า
ที่มา : ภาพจากกลุ่มทอผ้าบ้านน้ำเกียน อ.ภูเพียง จ.น่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.47 แสดงชินม่าน
ที่มา : ภาพจากจิตรกรรมทอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

ภาพที่ 4.48 แสดงชินม่าน
ที่มา : ภาพจากจิตรกรรมทอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

ชินคำเคียบที่พบในจังหวัดน่าน

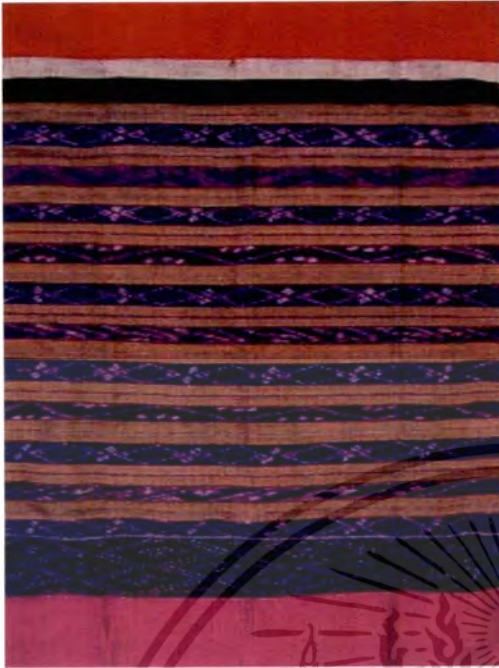
ภาพที่ 4.49 แสดงชินคำเคียบ
ที่มา : ภาพจากพิพิธภัณฑ์ชุมชนวัดหนองบัว อ.ท่าวังผา จ.น่าน

ภาพที่ 4.50 แสดงชินคำเคียบ
ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ซิ่นมัดก่าน(คาดก่าน)ที่พบในจังหวัดน่าน

ภาพที่ 4.51 แสดงซิ่นมัดก่าน(คาดก่าน)
ที่มา : ภาพจากจันทร์สมการทอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

ภาพที่ 4.52 แสดงซิ่นมัดก่าน(คาดก่าน)
ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

ภาพที่ 4.53 แสดงซิ่นมัดก่าน(คาดก่าน)
ที่มา : ภาพจากกลุ่มทอผ้าบ้านเก็ด อ.บัว จ.น่าน

ภาพที่ 4.54 แสดงซิ่นมัดก่าน(คาดก่าน)
ที่มา : ภาพจากกลุ่มทอผ้าบ้านเก็ด อ.บัว จ.น่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผ้าซิ่นลายน้ำไหล เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายทั่วไปว่าเป็นลายผ้าของเมืองน่าน ซึ่งได้ถูกประกาศให้เป็นลายผ้าเอกลักษณ์ประจำจังหวัดน่าน อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2543 โดยผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน ซิ่นลายน้ำไหลเป็นซิ่นลายขวางเย็บ 2 ตะเข็บ มีลักษณะผสมผสานของลายไม้แน่นนอน หากแต่มีลักษณะเด่นคือมีลายน้ำไหลปรากฏอยู่บนผืนผ้า ซึ่งใช้การทอลายแบบลัว่งหรือเกาะเป็นหลักตามแต่ช่างทอจะประยุกต์ในโครงสร้างผ้าซิ่นใดๆ ลวดลายน้ำไหลบนผืนซิ่นนั้น เป็นการจำลองรูปแบบลายผ้าซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากคลื่นน้ำของสายน้ำน่าน มีระลอกคลื่นที่สวยงามให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวงดงามมีชีวิตชีวา

ปัจจุบันพบว่าลวดลายและสีสันทของผ้าซิ่นนั้นมีความหลากหลายสวยงาม ตามอย่างที่กล่าวตอนต้นว่าโครงสร้างอาจไม่แน่นนอน แต่มีลักษณะเด่นในลวดลายน้ำไหลที่ปรากฏมากกว่าซึ่งลวดลายน้ำไหลนั้นก็ยังมีหลายรูปแบบ และอาจมีการต่อดินซิ่นทำลวดลายผสมผสานประยุกต์ตามแต่ผู้ทอ ซึ่งเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงและมีความสำคัญเป็นอันดับต้นของจังหวัดน่าน

ลายน้ำไหลสามารถทอประยุกต์ได้หลายรูปแบบดังนี้คือ

ลายน้ำไหลเล็ก คือลายน้ำไหลโบราณที่มีขนาดความกว้างของลายประมาณ 1-1 นิ้วครึ่ง
ลายน้ำไหลจรวด คือลายน้ำไหลที่มีลักษณะหยักของตัวน้ำไหลคล้ายเป็นรูปจรวดกำลังพุ่ง
ลายน้ำซิ่นบันได คือลายน้ำไหลที่มีลักษณะลายทางยาวและเป็นคลื่นคล้ายซิ่นบันได
ลายดอกไม้ / แมงมุม คือลายน้ำไหลที่มีจุดช่องว่างตรงกลางเต็มเส้นลายเล็กๆแยกออกรอบตัว
ลายเล็บมือ คือลายน้ำไหลมาหักมุมให้ดูเหมือนสอคล้ายเหยียดกันเป็นชั้นๆ
ลายน้ำไหลพระธาตุ คือลายน้ำไหลประยุกต์มีลักษณะคล้ายพระธาตุเป็นชั้นๆมียอดแหลมใหญ่กว่าจรวด
ลายกาบ คือลายน้ำไหลที่ใช้เส้นด้ายหลายสีทอซ้อนกันเป็นชั้นๆ

ตัวอย่าง ลายน้ำไหล

ภาพที่ 4.55 แสดงลายน้ำไหลจรวด

ที่มา : ภาพจากจันทร์สมการทอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

ภาพที่ 4.56 แสดงลายน้ำไหลซิ่นบันได

ที่มา : ภาพกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งสน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.57 แสดงลายน้ำไหลดอกไม้ / แมงมุม
ที่มา : ภาพจันทร์สมการทอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

ภาพที่ 4.58 แสดงลายน้ำไหลพระธาตุ
ที่มา : ภาพคุณจันทร์สมการทอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

ภาพที่ 4.59 แสดงลายน้ำไหลชั้นบันได
ที่มา : ภาพจันทร์สมการทอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

ภาพที่ 4.60 แสดงลายน้ำไหลชั้นบันได
ที่มา : ภาพจันทร์สมการทอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

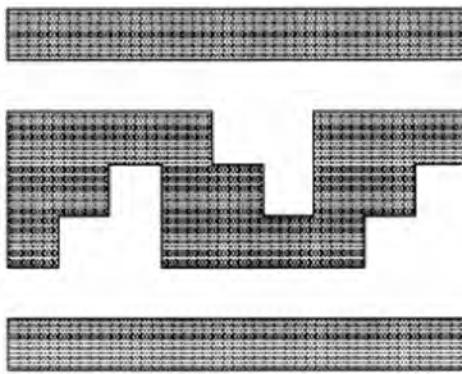
ผ้าซิ่นลายไหล้ ได้รับอิทธิพลลวดลายที่สวยงามจากชาวไหล้ เนื่องจากมีชาวไหล้อาศัยอยู่มากที่สุดในแถบอำเภอปัว อำเภอท่าวังผา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอทุ่งช้าง และอำเภอเชียงกลาง กลุ่มชาวไหล้มีวัฒนธรรมเอกลักษณ์ที่โดดเด่นมากคือ การทอผ้า ผ้าทอของชาวไหล้มีความงดงามด้วยการผสมผสานลวดลายหลากหลายที่มีความหมาย และสีสันทันทีสวยงามลายไหล้ มีเทคนิคการทอด้วยเทคนิคการ “เกาะ” หรือ “ลั้ง” เช่นเดียวกันกับการทอผ้าลายน้ำไหล โดยจะทอลวดลายอยู่ในโครงสร้างของผ้าซิ่นมานและซิ่นป่อง ลวดลายส่วนใหญ่เป็นลวดลายพื้นฐานและลวดลายที่มีความหมายในเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ จินตนาการ ความเชื่อและศรัทธาลวดลายทอที่พบ ในแบบรูปทรงเรขาคณิต ได้แก่ ลายกาบ ลายหน่วย ลายขอ ลายเครือขอ ลายดอกจ้าย เป็นต้น และลวดลายธรรมชาติ คือ ลายดอกไม้ กับลายสัตว์ ซึ่งลายดอกดอกไม้ อาทิเช่น ลายดอกแก้ว หรือ ดอกจัน ลายเครือเถา ลายต้นไม้ ลายซ่าง ลายสิงห์ ลายนาคหรือมังกร ลายนก ลายนกหัสดีลิงค์ เป็นต้น และลวดลายในพิธีกรรม ทำขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา ซึ่งปรากฏบนตุ่ง ทางด้านลวดลายนั้น จะประกอบด้วย ลายรูปปราสาท ลายต้นดอก ลายรูปสัตว์ 12 ราศี เป็นต้น

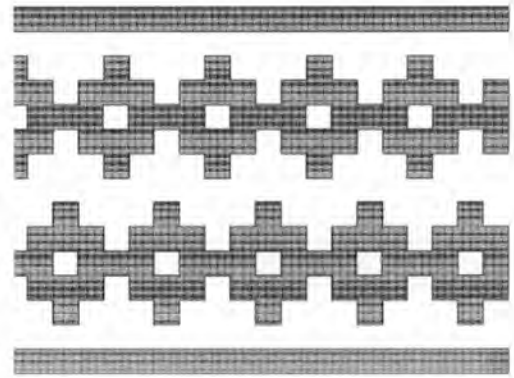
ภาพที่ 4.61 แสดงภาพผ้าไหล้ บ้านดอนมูล อ.ท่าวังผา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

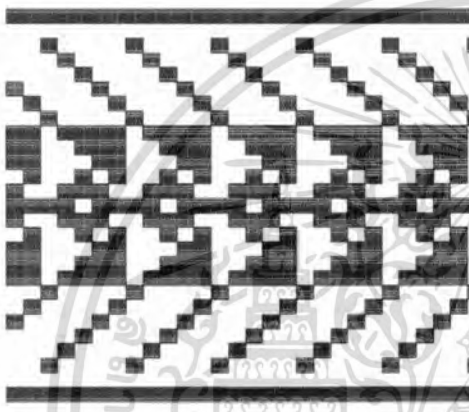
ลักษณะลวดลายทอ

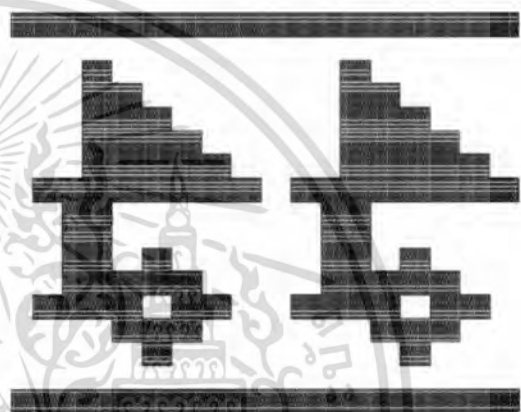
ลายเสากาบ

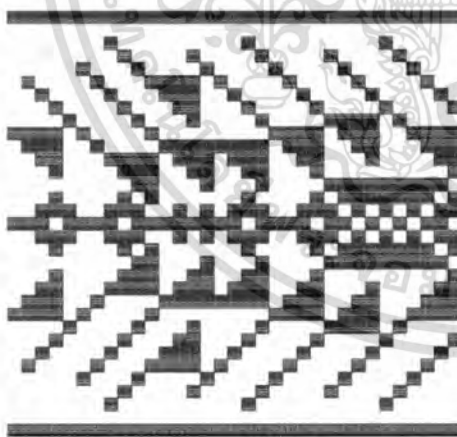
ลายบัวลอย

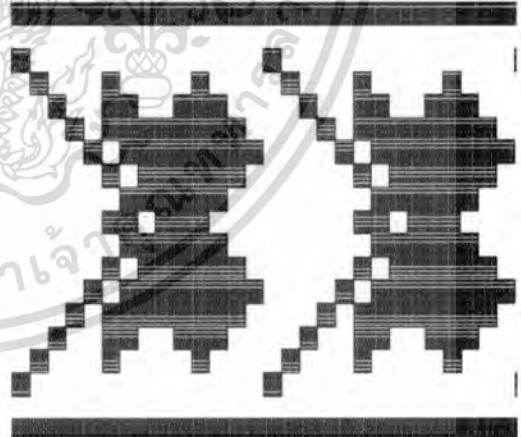
ลายกาบใบไผ่

ลายนกเล็ก

ลายบัวคว่ำบัวหงาย

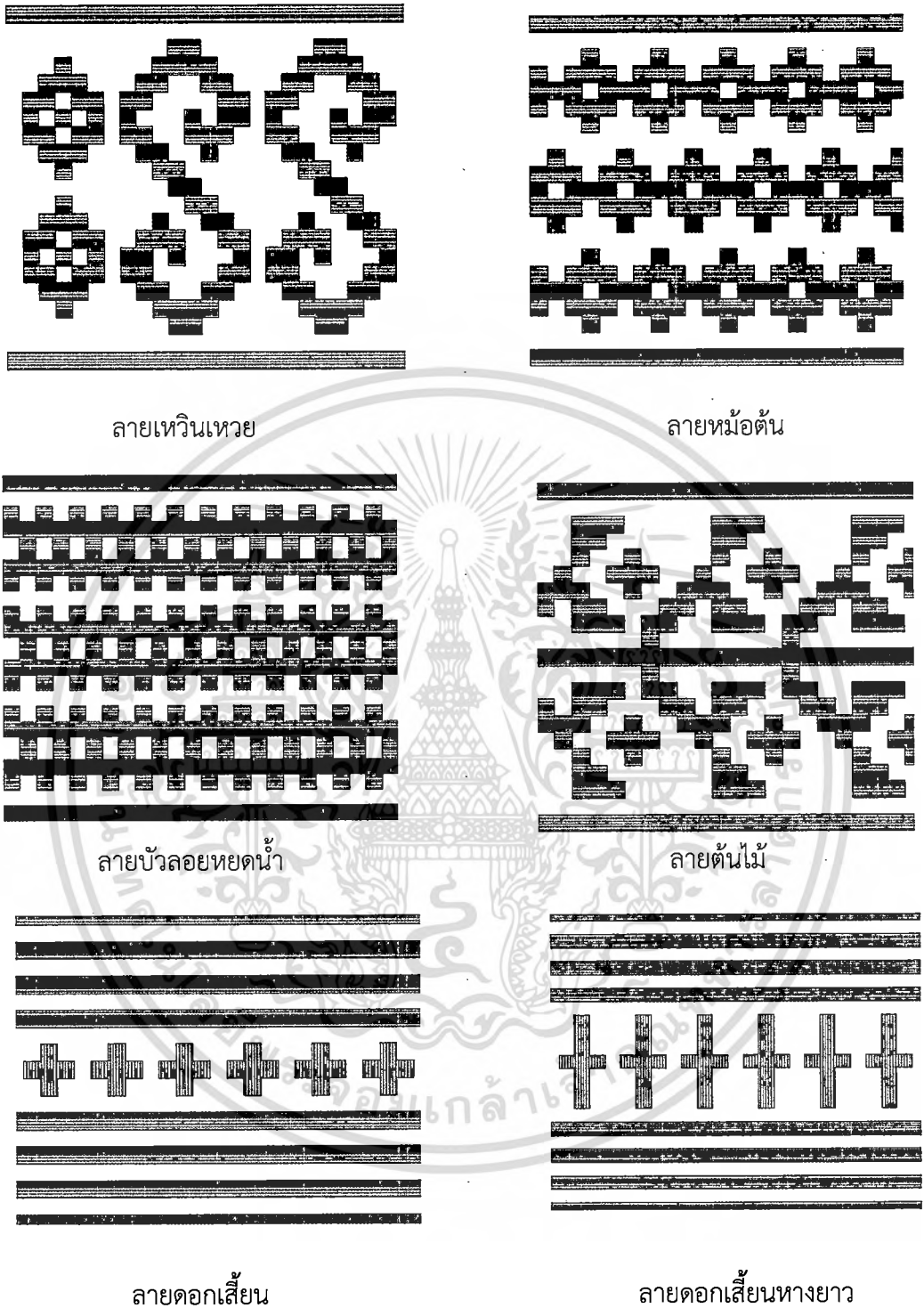

ลายผีเสื้อ

ภาพที่ 4.62 แสดงตัวอย่างการถอดแบบลวดลายทอ
ที่มา : ภาพเขียนแบบลวดลายจากตัวอย่างผ้าทอทอไทยบางส่วน

หมายเหตุ ลวดลายนี้ได้มาจากการขยายแบบให้เห็นชัดเจนซึ่งจะมีขนาดใหญ่กว่าของจริง ซึ่งขนาดในการทอสามารถปรับลายให้เล็กหรือใหญ่ได้ตามแต่จินตนาการของผู้ทอ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะลวดลายไทลื้อ

ภาพที่ 4.63 แสดงตัวอย่างการถอดแบบลวดลายไทลื้อ
ที่มา : ภาพเขียนแบบลวดลายจากตัวอย่างผ้าทอไทลื้อบางส่วน

หมายเหตุ ลวดลายนี้ได้มาจากการขยายแบบให้เห็นชัดเจนซึ่งจะมีขนาดใหญ่กว่าของจริง ซึ่งขนาดในการทอสามารถปรับลายให้เล็กหรือใหญ่ได้ตามแต่จินตนาการของผู้ทอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างผ้าขึ้นทอมือปัจจุบันของกลุ่มทอผ้าในจังหวัดน่าน

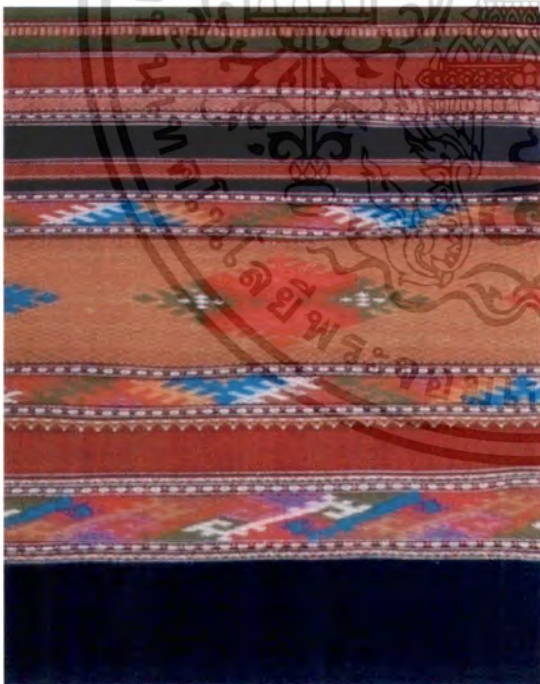
ภาพที่ 4.64 แสดงผ้าขึ้นลายไหลือ

ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

ภาพที่ 4.65 แสดงผ้าขึ้นลายไหลือ

ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

ภาพที่ 4.66 แสดงผ้าขึ้นลายไหลือ

ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

ภาพที่ 4.67 แสดงผ้าขึ้นลายไหลือ

ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.68 แสดงลายไทลื้อบนผ้าปูที่นอน
ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

ภาพที่ 4.69 แสดงลายไทลื้อบนผ้าปูที่นอน
ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

ภาพที่ 4.70 แสดงลายไทลื้อในผ้าซิ่น
ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

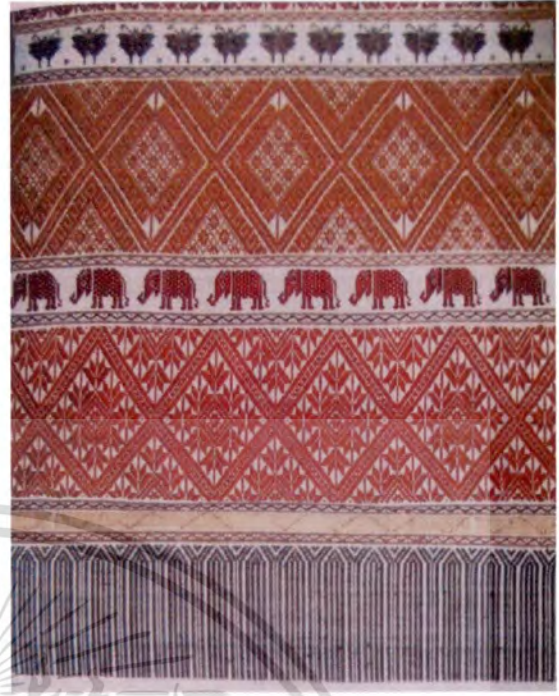

ภาพที่ 4.71 แสดงลายไทลื้อในผ้าซิ่น
ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.72 แสดงลายไทลื้อขอบเชิงผ้า
ที่มา : ภาพจากจันทร์สมการทอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

ภาพที่ 4.73 แสดงลายไทลื้อบนเชิงผ้าปูที่นอน
ที่มา : ภาพจากจันทร์สมการทอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

ภาพที่ 4.74 แสดงลายไทลื้อบนเชิงผ้าปูที่นอน
ที่มา : ภาพจากจันทร์สมการทอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

ภาพที่ 4.75 แสดงภาพขยายลายไทลื้อ
ที่มา : ภาพจาก จันทร์สมการทอ อ.ท่าวังผา จ.น่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.76 แสดงลายไทลื้อบนเชิงผ้าปูที่นอน
ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านเก็ด อ.ป่า จ.น่าน

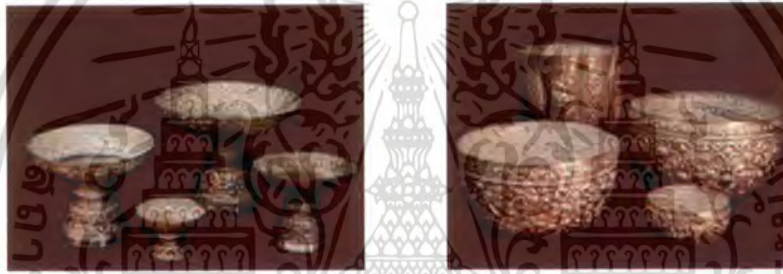
ภาพที่ 4.77 แสดงลายไทลื้อบนผ้าแถบ
ที่มา : ภาพจากกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.2 การศึกษาวิเคราะห์ศิลปหัตถกรรมเครื่องเงิน

เครื่องเงินเมืองน่านนั้นมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีและยอมรับทั่วไปว่าเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่สวยงาม มักนิยมซื้อเป็นของฝากด้วย ถือว่าเป็นของดีของจังหวัดน่าน เป็นงานฝีมือและเป็นของมีค่ามีราคาเนื่องจากคุณสมบัติความเป็นเงินแท้บริสุทธิ์ ที่เป็นสิ่งยืนยันคุณภาพของเครื่องเงินที่ดี

ในอดีตเครื่องเงินนั้นมักมีใช้เป็นเครื่องใช้เช่น สลุงหรือขัน พาน กระบวย ช้อน เขียนหมาก กล่อง ตลับ สำหรับชนชั้นสูงทำจากเงินแท้บริสุทธิ์ โดยการหลอมตี ขึ้นรูป ตอก ดุน ฉลุลวดลายประดับให้วิจิตรงดงาม ซึ่งต้องใช้ความสามารถและทักษะของช่างผู้เชี่ยวชาญ สูงและยังต้องใช้เวลามากอีกด้วย กว่าจะได้ภาชนะเครื่องใช้แต่ละชิ้นงาน นอกจากจะทำเป็นเครื่องใช้แล้วยังทำเป็นเครื่องประดับ เช่น สร้อย กำไล ต่างหู แหวน ส่วนใหญ่ช่างที่มีความชำนาญจะเป็นกลุ่มชาวเขาเผ่าเมี่ยน และม้ง ซึ่งก็มาจากวัฒนธรรม การนิยมประดับประดาการแต่งกาย ด้วยเครื่องเงินที่สวยงามดังจะเห็นได้ ในชุดชาวเขาแบบเต็มสมบูรณ์ หรือการแต่งชุดแต่งงานของเจ้าสาว ที่จะต้องสวมเครื่องเงินอย่างเต็มชุดตั้งแต่ชุดสวมคอ กำไล ต่างหูและประดับประดาบนผ้าหรือหมวกที่สวมศีรษะด้วย

ภาพที่ 4.78 เครื่องเงินน่าน

ภาพที่ 4.79 เครื่องเงินของกลุ่มชาวเขา

ปัจจุบัน การทำศิลปหัตถกรรมเครื่องเงินของจังหวัดน่าน ได้มีการอนุรักษ์และถ่ายทอดภูมิปัญญา การทำสลุงหรือขันด้วยวิธีแบบดั้งเดิม โบราณที่ทำด้วยมือทุกขั้นตอน เพื่อให้ได้งานที่วิจิตรงดงามเหมือนในอดีต ลวดลายที่ทำมีทั้งลายแบบดั้งเดิมโบราณ และคิดค้นขึ้นมาใหม่ การทำสลุง หรือขันนี้มีหลายขนาดตั้งแต่ ขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ ส่วนงานเครื่องประดับจะเป็นช่างคนละกลุ่มส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ผลิตชาวเขา ตั้งแต่ กลุ่มขนาดเล็ก จนถึงกลุ่มผู้ประกอบการรายใหญ่ซึ่งงานเครื่องประดับเงินนั้น มีหลากหลายรูปแบบมาก ส่วนใหญ่ มักจะออกแบบมาใหม่ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจ และเป็นรูปแบบตัวเลือกให้ถูกใจกับลูกค้า เครื่องเงินเหล่านี้มีข้อดี คือ หาก ช่างรู้ดีเสียหายนสามารถที่จะนำมาหลอมใหม่ได้ เครื่องเงินน่านจัดเป็นเครื่องเงินที่มีคุณภาพสูง มีส่วนผสมของธาตุเงิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

92.5 เปอร์เซ็นต์ และทองแดง,ทองเหลือง 7.5 เปอร์เซ็นต์

การจัดกลุ่มประเภทเครื่องเงิน

ในการจัดกลุ่มการทำหัตถกรรมเครื่องเงินในจังหวัดน่านสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผลิตเครื่องเงินดั้งเดิมของน่าน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผลิตเครื่องเงินชาวเขา

4.4.2.1 กลุ่มที่ 1 กลุ่มผลิตเครื่องเงินดั้งเดิมของน่านเป็นช่างเงินที่สืบเชื้อสายมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ยังคงอนุรักษ์สืบทอดเทคนิคการทำแบบดั้งเดิมรวมทั้งลวดลายที่เป็นแบบดั้งเดิมและลวดลายที่ประดิษฐ์คิดค้นใหม่ ช่างผลิตเงินกลุ่มนี้จะทำงานที่บ้านของตนเองและเมื่อผลิตชิ้นงานได้ก็จะขายเองโดยทำที่บ้านให้เป็นจุดท่องเที่ยวด้วยไปในตัว ผู้ที่ต้องการซื้องานหัตถกรรมประเภทนี้สามารถเข้าเยี่ยมชมการทำศิลปหัตถกรรมเครื่องเงินและเลือกซื้อได้ถึงที่บ้านของผู้ผลิตได้เลย ซึ่งนับเป็นวิธีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และสร้างความยั่งยืนให้กับการทำหัตถกรรมเครื่องเงินด้วย นอกจากการทำเองขายเองที่บ้านของตนแล้ว ก็ยังส่งขายในศูนย์จำหน่ายสินค้าให้แก่นักท่องเที่ยวและร้านค้าภายในโรงแรมด้วย เครื่องเงินที่มีความโดดเด่น มีชื่อเสียงเป็นของฝากที่มีคุณค่า เครื่องเงินที่มีการผลิตเป็นส่วนใหญ่คือ “สลุง” ราคาที่จำหน่ายจะขึ้นอยู่กับน้ำหนักของชิ้นงานเป็นหลัก

ภาพที่ 4.80 แสดงบ้าน คุณบุญช่วย หิริญวิทย์

ภาพที่ 4.81 แสดงตู้ขายเครื่องเงินภายในบ้านคุณบุญช่วย หิริญวิทย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) รูปแบบสลุง(ขัน)

สลุง อ่านว่า สะ - หลุง (ขัน) ขัน (พาน) เป็นภาษาพื้นเมืองของชาวล้านนา หมายถึง ภาชนะใส่น้ำ มีลักษณะคล้ายกับขัน รูปทรงกระบอก ส่วนปากและก้นมีขนาดใกล้เคียงกัน สลุง ทำมาจากโลหะเงินและมีการสลักลวดลายลงบนสลุง มีหลายขนาดตามแต่ขนาดที่ใช้หรือสั่งทำ

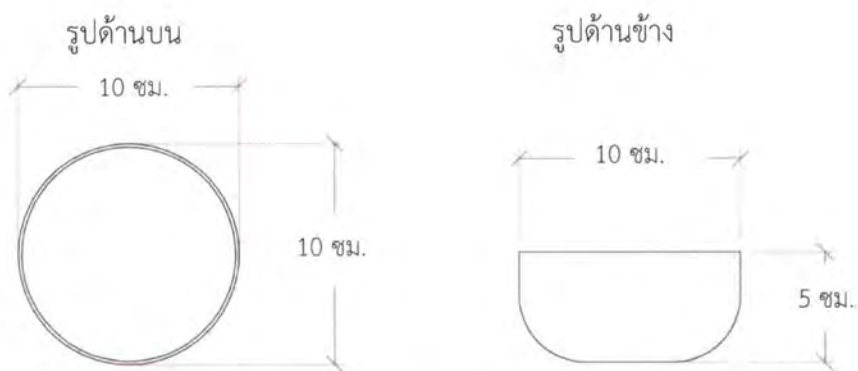

ภาพที่ 4.82 แสดงสลุงที่ทำด้วยมือจากบ้านช่างเงิน คุณบุญช่วย หิรัญวิทย์

ภาพที่ 4.83 แสดงขนาดของขันเงินช่างเงิน คุณบุญช่วย หิรัญวิทย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขนาดสลุง (ชั้น) น้ำหนัก 5 บาท

ขนาดสลุง (ชั้น) น้ำหนัก 40 บาท

ภาพที่ 4.84 แสดงขนาดและน้ำหนักของสลุง

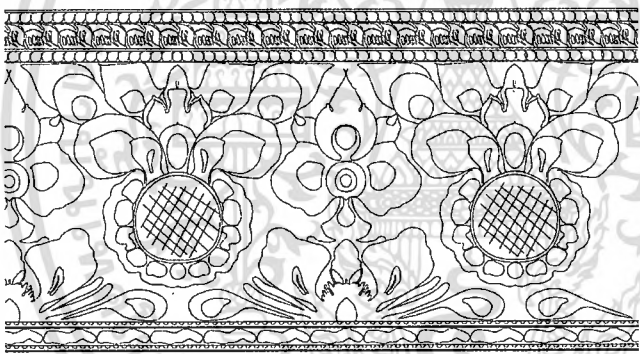
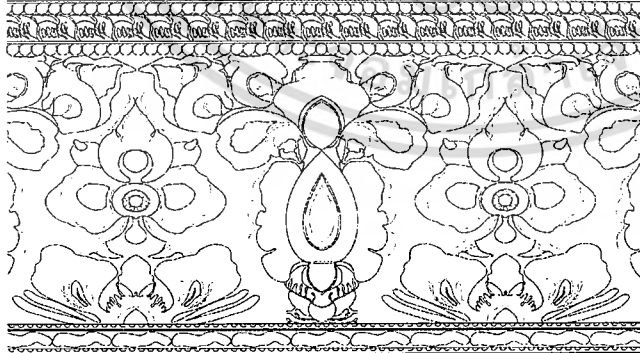
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) รูปแบบลวดลายสลุง(ชั้น) ที่นิยมได้แก่

- ลาย 12 ราศี
- ลายดอกกระถิน
- ลายดอกกลีบบัวหรือกาบบัว
- ลายเทพพนม (เป็นลายโบราณ)
- ลายบานบุรี
- ลายตาสัปประรด
- ลายดอกไม้ (เป็นลายประยุกต์ใหม่ คล้ายลายไทย)

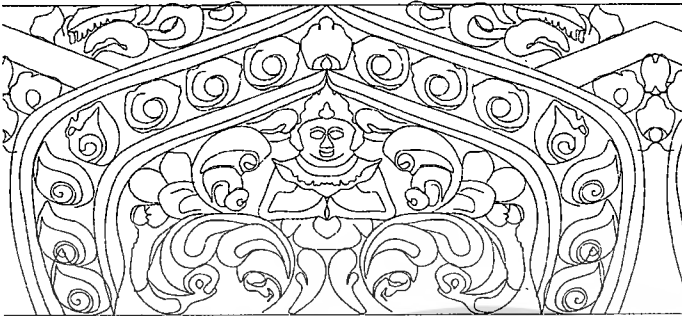

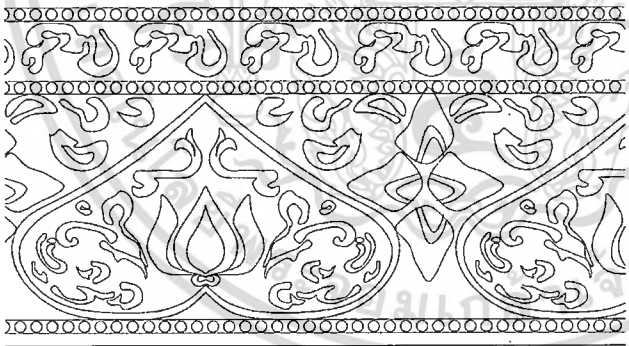
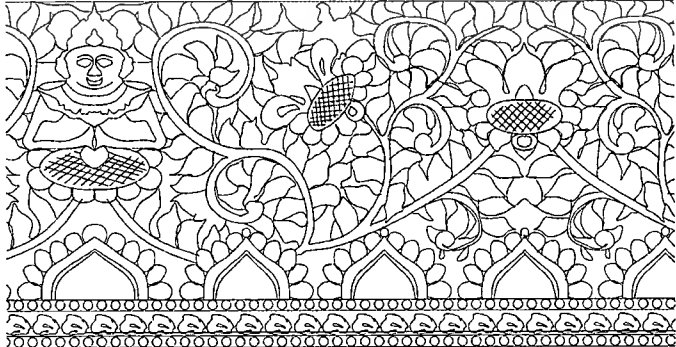
ตัวอย่างลวดลายสลุงตามที่มีผลิตรายอยู่ในปัจจุบัน

ตารางที่ 4.5 แสดงลวดลายสลุง

ภาพลวดลายสลุง	ชื่อลวดลาย
	ลายดอกกระถิน
	ลายดอกมะลิ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

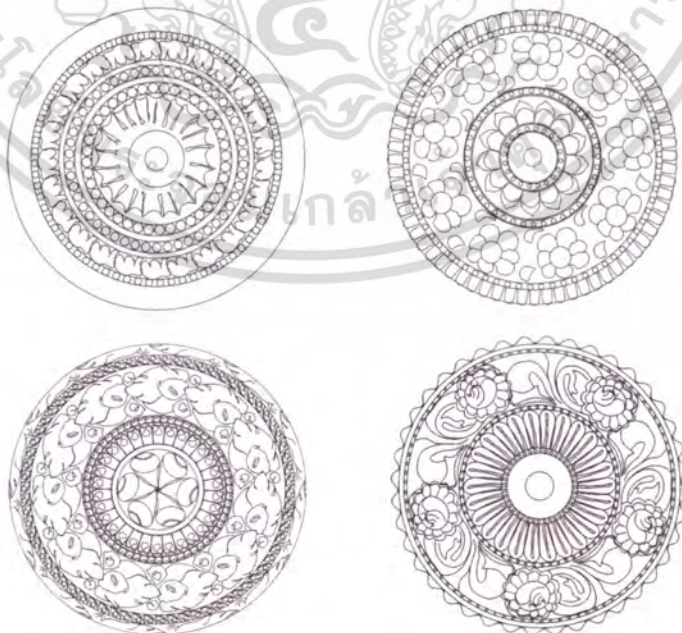
ชื่อลวดลายสูง	ชื่อลวดลาย
	ลายเทพพนม
	ลายนกยูง
	ลายกลีบบัว
	ลายดอกไม้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ชื่อลวดลายสลุง	ชื่อลวดลาย
	ลาย 12 ราศี
	ลายดอกกานบัวอ้อมดอก กระถิน

ตัวอย่างลวดลายฝาตลับเขียนหมาก

ภาพที่ 4.85 ลักษณะลวดลายที่พบในชุดเขียนหมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) การทำสลุงเงิน

ตารางที่ 4.6 แสดงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้แกะสลักชั้นเงิน

ภาพวัตถุดิบและอุปกรณ์	รายละเอียด
	เม็ดเงินบริสุทธิ์
	ค้อนเหล็กขนาดต่าง ๆ เหล็กต่างๆสำหรับตอก
	แป้งลอม
	แท่นเหล็ก
	แท่น(ชั้น)แกะลาย ทำด้วย ไม้รองและรองด้วยชั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

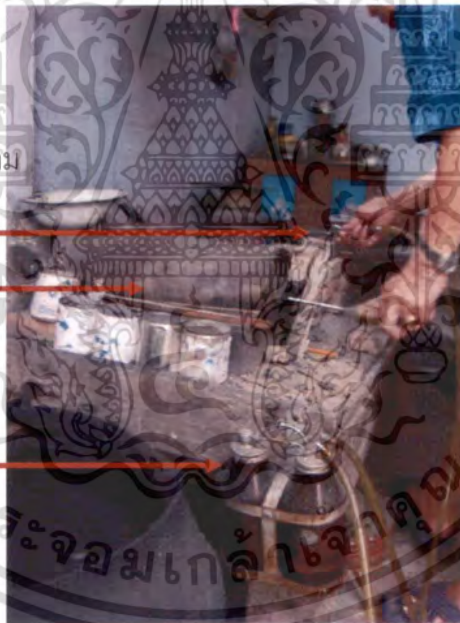

ภาพที่ 4.86 แสดงลักษณะเตาเผาที่ประกอบขึ้นเอง
ที่มา : ภาพถ่ายลักษณะเตาเผาที่บ้าน คุณบุญช่วย หิรัญวิทย์

หัวเป่าลมร้อน มีที่ปรับขนาดลม
และการจ่ายลม

กระบอกปั๊มลม

น้ำมัน

ภาพที่ 4.87 แสดงลักษณะการใช้เครื่องเป่าลมกับเตาเผาหรือเรียกรวมว่าเตาเผา
ที่มา : ภาพถ่ายกระบวนการทำสลุงที่บ้าน คุณบุญช่วย หิรัญวิทย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) ขั้นตอนการหลอมและขึ้นรูปสลุง

ตารางที่ 4.7 แสดงขั้นตอนการหลอมขึ้นรูปสลุง

ขั้นตอน ที่	ภาพขั้นตอนการหลอมขึ้นรูป	วิธีการ
1		นำเงินมาหลอมในเตา แล้วนำไปเผาในเตาเผาที่เรียกว่า "เตาเผา" เติมน้ำมันประสิวและข้าวสาร ตอกในขณะที่เม็ดเงินค่อย ๆ ละลาย เพื่อให้เนื้อเงินมีลักษณะเนียนเรียบและอ่อน
2		เติมผงถ่านลงไปในเงินที่ละลายเป็นของเหลว เพื่อไม่ให้เนื้อเงินติดกับเตา แล้วนำเงินนั้นเทลงในเบ็งที่ใส่น้ำมันที่ถ่านลงไปเบ็งแล้ว ประมาณ 3-4 ของเบ็ง จะทำให้เกิดการลุกไหม้ เพื่อให้เนื้อเงินจับตัวกันแน่น ไม่มีฟองอากาศ ลักษณะของเบ็งนั้นเป็นภาชนะที่ทำจากดินเหนียว มีลักษณะเป็นหลุมไม้ลึก ใช้อุปกรณ์เกลี่ยหน้าเงินให้เรียบ ทิ้งไว้ 5 นาที แล้วช้อนนำผงถ่านออกมาคว่ำเบ็งลง เพื่อให้แผ่นเงินหลุดออกมา
3		นำแผ่นเงินที่หลอมเสร็จแล้วไปชุบกำมะถันผสมน้ำ จากนั้นนำไปแช่ในน้ำมะขามเปียก เพื่อล้างคราบสกปรกและกรดออก โดยใช้แปรงทองเหลืองขัดจะทำให้เนื้อเงินเป็นประกายเงางามมากขึ้น
4		นำแผ่นเงินที่ได้ไปขึ้นรูปโดยการทุบหรือตี ให้ขึ้นขอบ คอยเผาไฟให้ร้อนเพื่อให้เนื้อเงินอ่อนตัวลง ตีขอบใส่รูปทรงจนเป็นสลุง จากนั้นนำเงินไปขัดด้วยแปรงทองเหลือง ในน้ำมะขามเปียกผสมผงหินขัด เนื้อเงินจะได้เป็นเงาขาวมากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.88 แสดงภาพเงินที่หลอมแล้วแกะออกจากเบ็งตีขึ้นขอบจนเป็นสลุง

5) ขั้นตอนสลักลวดลายสลุง

การสลักลวดลายจะต้องแกะจากด้านในของชั้นก่อนแล้วจึงแกะจากด้านนอกของชั้น ซึ่งมีวิธีการดังนี้

ตารางที่ 4.8 แสดงขั้นตอนการทำสลุง

ขั้นตอนที่	ภาพประกอบ	วิธีการ
1		เตรียมเงินที่หล่อเป็นรูปทรงสลุงแล้วร่างแบบที่จะแกะลวดลายด้วยดินสอให้มีขนาดของลวดลายที่ได้สัดส่วนลงตัวสวยงามภายในบนผิวด้านในตัวสลุง
2		ละลายชั้นบนแทนชั้น ด้วยการเป่าด้วยลมร้อนจากเปลวไฟที่ได้จากเตาเส้าให้หน้าชั้นเริ่มหลอมเหลว ลึกลงเป็นเบ้าหลุม ขนาดกว้างเพื่อเตรียมรองรับสลุงที่จะวางลงไปให้ชั้นจับยึดตัวสลุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ขั้นตอน ที่	ภาพประกอบ	วิธีการ
3		นำสลุงมาวางที่แท่นชั้นกระยะให้ชั้นจับยึดสลุงความสูงครึ่งหนึ่งของสลุงและนำถ่านที่เผาร้อนมาวางในสลุงเพื่อเพิ่มความร้อนให้สลุงและให้ชั้นละลายตามรูปทรงของสลุง
4		พอสลุงแทรกตัวเข้าที่ในแท่นชั้นตามต้องการแล้ว นำถ่านออก เทน้ำลงไปเพื่อลดอุณหภูมิและใช้ก้อนหินทับเพื่อไม่ให้สลุงเคลื่อนตัวในขณะที่รอให้ชั้นแข็งตัว
5		ทำการตอกดูน แกะลายตามแบบที่ร่างไว้ ด้วยอุปกรณ์ที่ใช้ทำลวดลายในส่วนเนื้อสลุงที่มีชั้นรองรับไว้โดนตอกตาลวดลายจากด้านในที่ร่างแบบไว้
6		เมื่อทำเสร็จด้านหนึ่งแล้วให้ใช้ถ่านเผาให้ร้อนวางลงในสลุงเพื่อหลอมละลายชั้นที่รัดสลุงออกแล้วพลิกอีกด้านหนึ่งให้ยึดสลุงทำตามขั้นตอนที่ 4 และทำลวดลายต่อจนครบอีกด้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ขั้นตอน ที่	ภาพประกอบ	วิธีการ
7		<p>เสร็จจากการแกะลายด้านใน ให้นำสลุออกจากแท่นชั้นด้วยการใส่ถ่านเผาไฟในสลุให้ชั้นละลายตัวแล้วใส่ชั้นละลายลงในชั้นเงินนั้นให้เต็มรอให้ชั้นแห้งและแข็งตัวแต่งลวดลายภายนอกให้สวยงามด้วยเครื่องมือการตอกคุณลาย เอาชั้นออกจากชั้นเงินโดยการลนไฟ เมื่อชั้นละลายก็เทออกจากสลุและนำไปตกแต่งผิว</p>

ขั้นตอนการตกแต่งผิว

ขั้นตอนที่ 1 ขัดผิวสลุส่วนที่ขรุขระด้วยกระดาษทรายเบอร์ละเอียดให้ผิวเนื้อเรียบ

ขั้นตอนที่ 2 นำชั้นเงินที่เสร็จเรียบร้อยแล้วต้มด้วยน้ำกรดผสมกำมะถัน ให้เดือดที่อุณหภูมิสูงประมาณ 30 นาที ให้อุณหภูมิที่สูงมาก ถ้าอุณหภูมิไม่สูง วัตถุที่ต้มจะไม่ขาว

ขั้นตอนที่ 3 ทำความสะอาดสลุด้วยน้ำสะอาดด้วยแปรงทองเหลือง ร่วมกับผงซักฟอกและน้ำมะขามเปียก หรือผงหินขัด สลุเงินจะขาวขึ้นเงาวาว

ภาพที่ 4.89 แสดงภาพการตอกคุณลายสลุโดย คุณบุญช่วย หิรัญวิทย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.2.2 กลุ่มที่ 2 กลุ่มผลิตเครื่องเงินชาวเขา จากอดีตจนปัจจุบันชาวเขาเผ่าม้ง และเผ่าเมี่ยนมีความสามารถทางด้านศิลปะการทำเครื่องเงินซึ่ง วัตถุดิบถือเป็นวัตถุดิบมีค่าและราคาแพงที่สุดของเผ่าม้งและเผ่าเมี่ยน จึงได้มีการนำโลหะเงินมาประดิษฐ์ขึ้นรูปเป็นเครื่องประดับตกแต่งมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยนำมาสวมใส่ประดับเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายประจำเผ่าใช้ในพิธีกรรม หรือเป็นค่าสินสอด รวมทั้งใช้รักษาโรคและป้องกันภัยต่างๆ เครื่องเงินที่สร้างขึ้นได้แก่ สร้อยคอ สร้อยข้อมือ กำไล แหวน ตุ้มหู เข็ม กัด ปิ่นปักผม และเข็มขัด เป็นต้น ในอดีตนั้นทำเพื่อใช้เองในกลุ่มหรือครอบครัว ปัจจุบันเครื่องเงินทำขึ้นเพื่อจำหน่ายและได้แผ่ขยายไปตามตลาดต่างๆ เนื่องจากได้รับความนิยมสูงและทำให้เกิดการผลิตในรูปแบบธุรกิจกลุ่มหัตถกรรมเครื่องเงินขนาดเล็กและใหญ่ จนถึงอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จำหน่ายทั้งในประเทศและส่งออกต่างประเทศ ในระยะหลังได้มีพัฒนารูปแบบและลวดลายให้มีความสวยงามหลากหลายมากขึ้น อีกทั้งในปัจจุบันมีเครื่องมือที่ทันสมัย ทำให้การทำเครื่องเงินมีความละเอียด ประณีต สวยงาม ตามความต้องการของลูกค้าและนักท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้จังหวัดน่านมีชื่อเสียงทางด้านการผลิตเครื่องประดับเงินโดยเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง

ภาพที่ 4.90 แสดงลักษณะเครื่องแต่งกายชาวเขาในอดีตที่นิยมใส่เครื่องประดับเงินทั้งชายและหญิง

ที่มา : ภาพลายเส้นจาก สื่อภาพเคลื่อนไหวประชาสัมพันธ์ประวัตินุญเครื่องเงินชมพูกา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.91 ร้านนำชัยเครื่องเงิน ต.ปากกลาง อ.ปัว

ภาพที่ 4.92 ร้านขายเครื่องเงินบ้านธีรศักดิ์ ต.สะเนียน อ.เมือง

ภาพที่ 4.93 ร้านขายเครื่องเงินชมพุกา ต.ไชยสถาน อ.เมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1)รูปแบบเครื่องเงินจากหัตถกรรมกลุ่มชาวเขาที่ผลิตจำหน่ายในปัจจุบัน
 ตารางที่ 4.9 แสดงตัวอย่างเครื่องเงิน

กระเป๋	สร้อยคอ	กำไลข้อมือ
		
แหวน	ต่างหู	สร้อยข้อมือ
		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ขั้นตอนการทำเครื่องประดับเงิน

ตารางที่ 4.10 แสดงตารางขั้นตอนการทำเครื่องประดับเงิน

ขั้นตอนที่	ภาพประกอบ	วิธีการ
1		เตรียมนำเงินเม็ดเพื่อรีดให้เป็นแผ่นบาง ๆ หรืออาจจะมีการนำเศษเงินที่เหลือมารีดให้เป็นเส้นตามขนาดที่ต้องการ ซึ่งเม็ดเงินที่รีดได้นั้นใช้ในการทำกระเปาะเงิน เข็มขัดเงิน กำไลมือ กำไลเท้า ต่างหู ส่วนเศษเงินที่ได้ จากการรีดจะใช้ในการทำสร้อยคอเงิน สร้อยข้อมือ ต่างหู เป็นต้น
2		ใส่เม็ดเงินลงในเข้าหลอม หลอมละลายด้วยเครื่องเป่าไฟ เฝาจเงินหลอมละลายเป็นของเหลว
3		เทเงินที่หลอมละลายเป็นของเหลวใส่ราง รอให้เย็นและแข็งตัว จะได้เงินที่เป็นลักษณะแท่งยาว ตามลักษณะแท่งยาว ตามลักษณะของแม่พิมพ์รางเทจากนั้นเคาะออก
4		นำเงินแท่งที่ได้จากแม่พิมพ์รางเทไปเข้าเครื่องรีด ให้เป็นเส้นหรือตามขนาดที่จะนำไปใช้กับการทำเครื่องประดับต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ชั้น ตอนที่	ภาพประกอบ	วิธีการ
5		<p>เส้นเงินที่ได้ขนาดต่าง ๆจะนำไปถักทอตามลักษณะการออกแบบซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น ลายถักแบบเปีย 4 หรือเส้นคู่ ลายกระดุกงู</p>
6		<p>เมื่อถักเป็นเส้นแล้วนำไปประกอบในส่วนข้อต่อด้วยการเชื่อมด้วยการเผาเชื่อมด้วยความร้อนซึ่งส่วนข้อต่ออื่นๆหรือลวดลายประกอบอื่น ๆ จะได้จากเงินที่หลอมเหลวเทลงแม่พิมพ์รูปทรงต่าง ๆ</p>
7		<p>บางรูปทรง เช่น กำไลข้อมือจะนำเงินที่รีดเป็นแผ่นบาง ตอกลวดลายโดยวางแผ่นเงินไว้บนลวดลายที่ทำจากชันหรือยางไม้ส่วนมาก ลวดลายที่ตอกลงไปนั้นจะเป็นรูปดอกไม้ ต้นไม้ หรือรูปสัตว์ต่าง ๆ</p>
8		<p>นำส่วนที่ตอกเป็นลวดลายและรูปทรงแกะออกจากชิ้นส่วนที่ไม่ใช่ นำไปหลอมเหลวใหม่ได้หรือนำไปใช้ทำส่วนประกอบอื่น ๆ ได้</p>
9		<p>นำไปดัดให้ได้รูปทรงโค้งเพื่อเข้าข้อมือได้ จากนั้นนำไปล้าง ขัดเงา ตกแต่งให้เรียบร้อย</p>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.94 แสดงการถักเส้นเงินให้เป็นสายสร้อย

ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่ายของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดน่าน

การทำเครื่องเงินกลุ่มชาวเขา แม้จะมีการนำแม่พิมพ์สำเร็จรูปเข้ามามีส่วนในการลดขั้นตอนการทำงาน และเพื่อการเพิ่มปริมาณในการผลิตแล้ว แต่ก็ยังคงต้องใช้การผลิตด้วยฝีมือของผู้ชำนาญมาผสมผสานเป็นหลัก เช่น การตอดดุนสาย การถักสายสร้อย เป็นต้น ซึ่งยังคงต้องสืบสานถ่ายทอดฝึกฝมือให้กับคนรุ่นใหม่ๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ และส่งเสริมอาชีพศิลปหัตถกรรมเครื่องเงินให้มีสืบไป

4.4.3 การศึกษาวิเคราะห์ศิลปหัตถกรรมเรือแข่งจำสอง

เอกลักษณ์ของเรือเมืองน่านไม่เหมือนจังหวัดใดในประเทศไทย คือ เป็นเรือที่ขุดจากไม้ตะเคียนหรือตะเคียนทองทั้งต้น ด้วยเชือกกันน้ำมีความทนทานและผิวน้ำแรง ตรงหัวเรือหรือโชนเรือเป็นรูปพญานาคมีความสวยงามอย่างยิ่ง ซึ่งมีความเชื่อว่าพญานาคมีความศักดิ์สิทธิ์ ดลบันดาลให้ฝนฟ้าอุดมสมบูรณ์

การแข่งขันเรือยาวนั้นเป็นประเพณีที่สำคัญและมีประวัติอันยาวนานจาก ตำนานการแข่งขันเรือที่มีมาแต่โบราณซึ่งการทำเรือในอดีตจะต้อง มีการตัดต้นตะเคียนจากป่าซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็งและมีขนาดใหญ่มาก ต้องใช้สล่านี้บร้อยคนช่วยกันตกแต่ง ถาก และขุดไม้ตะเคียนให้เป็นรูปเรือ และเมื่อนำเรือลงสู่แม่น้ำนั้นจะจัดให้มีพิธีกรรมบวงสรวงเทพยดาประจำไม้ตะเคียน และบายศรีสู่ขวัญ อัญเชิญเรือลงสู่แม่น้ำน่าน เรือสองลำแรก มีชื่อว่า “เรือท้ายหล้าและเรือท้ายทอง” โดยภายหลังได้ถูกประกาศจากเจ้าผู้ครองนครน่าน ให้เรือทั้งสองลำเป็นแม่แบบในการสร้างเรือเพื่อนำมาใช้ในการแข่งขัน โดยมีกำหนดว่าให้มีการจัดการแข่งขันขึ้นทุกครั้งที่มีงาน “ตานก้วยสลาก” (ถวายนานสลากภัต) มีการเชื้อเชิญหมู่บ้านและวัดใกล้เคียงให้นำเรือมาแข่งขันกัน เพื่อให้เกิดความสนุกสนานและความสามัคคี และสิ่งที่สำคัญและโดดเด่นในการแข่งขันที่ดึงดูดความสนใจต่อผู้ชม คือการตกแต่งรูปโฉมของเรือที่จะลงแข่งให้สวยงามสะดุดตา เรือแต่ละลำจะมีความแตกต่างกันตามแต่ช่างหรือสล่าที่บรรจงแกะสลักให้มีความวิจิตร โดยเฉพาะส่วนหัวเรือที่มีรูปปลักษ์เป็นพญานาค และมีการแกะสลักลวดลายลงสีสวยงาม ตลอดทั้งลำ แต่ละลำมีการตั้งชื่อเฉพาะแต่ละลำ ก่อนนำลงแข่งต้องมีการประกอบตัวเรือและมีพิธีอัญเชิญแม่ย่านาง ในการแข่งขันนั้นไม่ได้เน้นหนักในด้านการแข่งขัน แต่เน้นด้านความสนุกสนานและความสามัคคีเป็นหลัก เมื่อมีการแข่งขันกันอย่างกว้างขวางและประเพณีปฏิบัติเป็นประจำทุกปีมาโดยตลอด จึงทำให้เป็นประเพณีการแข่งขันเรือของจังหวัดน่านในปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีและถือเป็นเทศกาลท่องเที่ยวของจังหวัดน่าน มีนักท่องเที่ยวมากมายเข้ามาชมการ

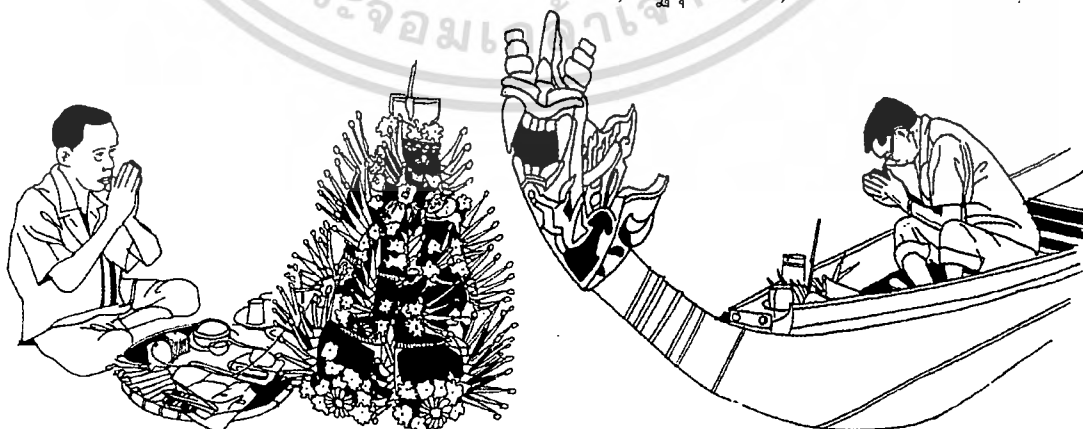
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แข่งขัน โดยส่วนทางราชการได้ถือเอางานทานสลากภัต ณ วัดช้างค้ำวรวิหารเป็นการเปิดสนามการแข่งขันเรือของจังหวัดน่านราวปลายเดือนกันยายนในแต่ละปี และงานสลากภัตจะไปสิ้นสุดในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ประมาณปลายเดือนตุลาคม ถึงต้นเดือนพฤศจิกายน เป็นการปิดสนามแข่งขัน

จากความสำคัญหลายประการดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการแกะสลักเรือแข่งจำลองโดยย่อส่วนจากขนาดเรือจริง ให้ได้สัดส่วนที่งดงาม และที่สำคัญคือการแกะส่วนประกอบของเรือก็เน้นให้มีลักษณะการถอดประกอบเข้าเดียว ส่วนหัว ส่วนหาง ลำเรือ เหมือนกับเรือของจริงทุกประการ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของการทำเรือจำลอง นอกจากนี้ช่างที่ทำเรือแข่งจำลองจะต้องมีความชำนาญอย่างสูงในการถอดแบบและลวดลายที่อ่อนช้อยงดงาม การทำเรือแข่งจำลองนี้ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานจังหวัดจัดให้มีการแข่งขันประกวดความสวยงามของเรือแข่งจำลองในทุกปีควบคู่ไปกับการจัดแข่งความเร็วของเรือยาว การประกวดแต่ละครั้งจะมีส่่าหรือช่างที่มีความสามารถในการทำเรือจำลอง ส่งเข้าประกวดกันอย่างมากมาย หลังมีการตัดสินแล้วก็นำมาจัดตั้งโชว์ ณ จุดแสดงให้กับนักท่องเที่ยวได้ชมผลงาน หากผู้ที่ชื่นชอบก็สามารถสั่งทำหรือหาซื้อได้ที่ศูนย์จำหน่ายสินค้าของจังหวัด การสั่งทำนั้นต้องใช้เวลาซึ่งขึ้นอยู่กับความยากง่ายและรายละเอียดต่าง ๆ ด้วย ส่วนการใช้งานนั้น เรือจำลองนี้มักจะใช้ประดับตกแต่ง อาคารบ้านเรือนเพื่อให้สวยงาม และเป็นของฝากที่ระลึก

ภาพที่ 4.95 แสดงการพ่อน้ำและเล่นดนตรีก่อนนำเรือออกจากโรงเก็บเรือ
ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่าย, ณัฐวุฒิ ใจทน, 2554

ภาพที่ 4.96 แสดงพิธีกรรมบรวงสรวงอัญเชิญแม่ย่านางเรือก่อนนำเรือลงแข่ง
ที่มา : ภาพลายเส้นจากภาพถ่าย, ณัฐวุฒิ ใจทน, 2554

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.3.1 ลักษณะโดยทั่วไปของเรือแข่งเมืองน่าน

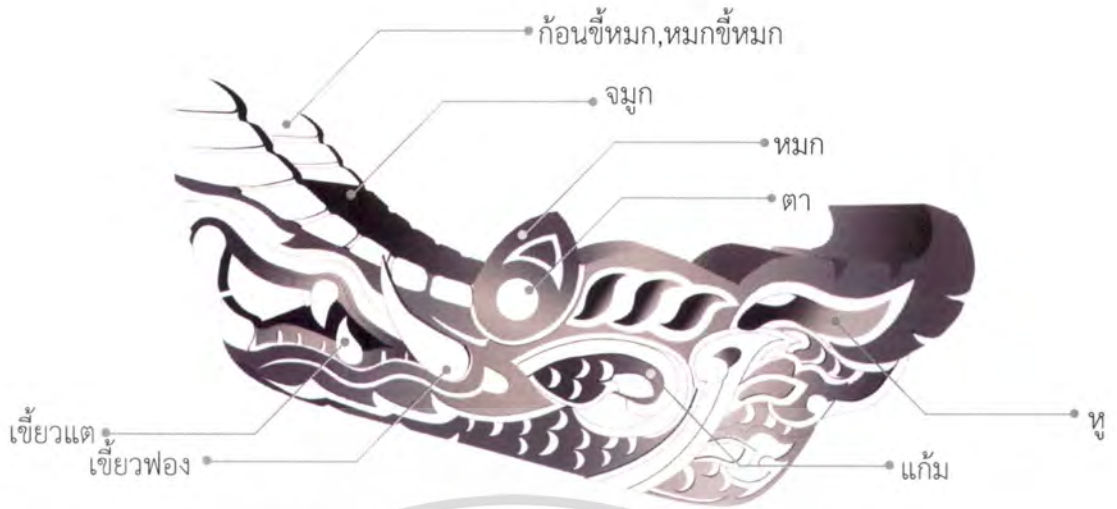
ภาพที่ 4.97 แสดงขนาดของเรือเลิศเกียรติศักดิ์ (พญาซี) ขนาดของเรือพญาซี 17 วา 1 ศอก 9 นิ้ว

ภาพที่ 4.98 แสดงองค์ประกอบหลักของเรือแข่งเมืองน่าน

ที่มา : เขียนจากเรือแข่งจำลองเพชรอรุณชนะเลิศเรือจำลองปี 53 ของคุณวิโรจน์ พรหมอารีย์

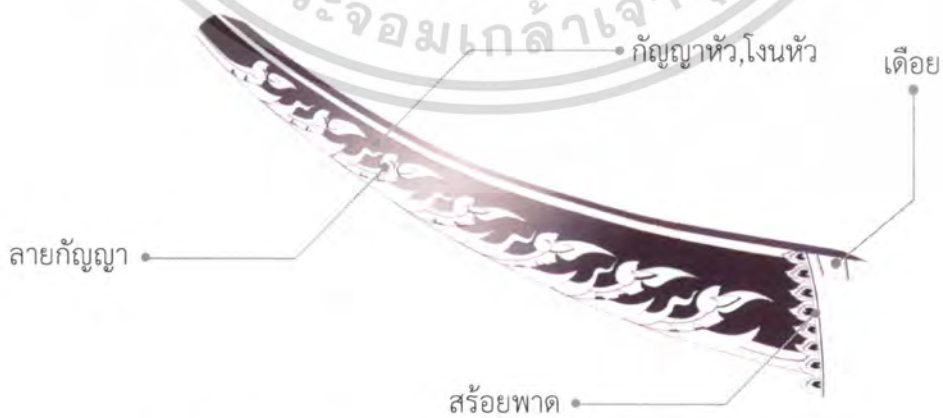
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.99 แสดงส่วนขยายรายละเอียดส่วนหัวโอเรือหรือหัวโขน

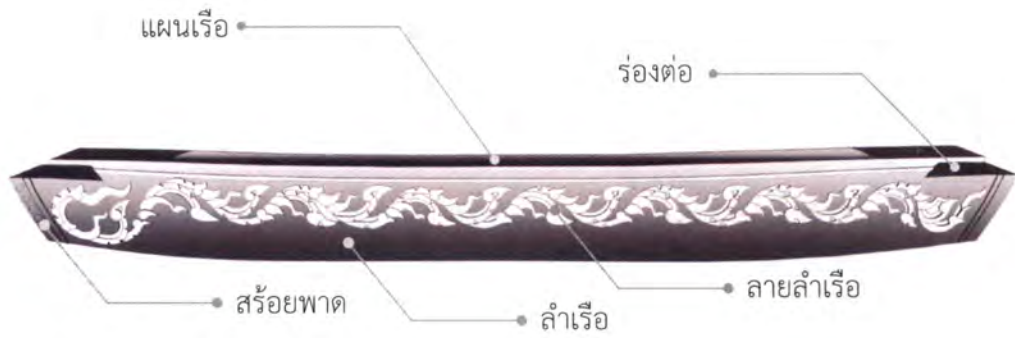

ภาพที่ 4.100 แสดงส่วนขยายรายละเอียดส่วนหงอน

ภาพที่ 4.101 แสดงส่วนขยายรายละเอียดส่วนโงนหัวหรือกัญญาหัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.102 แสดงส่วนขยายรายละเอียดส่วนโคงเรือหรือตัวเรือ

ภาพที่ 4.103 แสดงส่วนขยายรายละเอียดส่วนโคงหางหรือกัญญาหาง

ภาพที่ 4.104 แสดงส่วนขยายรายละเอียดส่วนหางวรรณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.3.2 ลักษณะหัวเรือ
ตัวอย่างหัวเรือแข่งที่ใช้ในปัจจุบัน

ภาพที่ 4.105 หัวเรือเลิศเกียรติศักดิ์(พญาผีมะ) ชุมชนบ้านศรีพันต้น อ.ในเวียง อ.เมือง

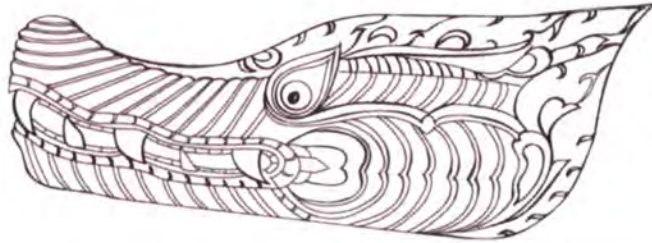
ภาพที่ 4.106 หัวเรือขุนน่าน ปัจจุบันเก็บอยู่ที่พิพิธภัณฑ์เรือแข่งที่ริมหน้าน่าน

ภาพที่ 4.107 หัวเรือคำแดงเทวี บ้านนาเตา หมู่ที่ 3 ตำบลริม อำเภотаวังผา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างหัวเรือแข่งที่เก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์

ภาพที่ 4.108 หัวเรือคำปิว(อยู่ในพิพิธภัณฑ์วัดน้ำบึง)

ภาพที่ 4.109 หัวเรื่อนาบังคว่างน่าน(อยู่ในพิพิธภัณฑ์วัดน้ำบึง)

ภาพที่ 4.110 หัวเรื่อนาบังทางวัด(อยู่ในพิพิธภัณฑ์วัดน้ำบึง)

ตัวอย่างหัวเรือจากเรือจำลองของคุณวิโรจน์ พรหมอารีย์

ภาพที่ 4.111 หัวเรือจำลองเพชรอรุณขณะเลิศเรือจำลองปี53 โดย คุณวิโรจน์ พรหมอารีย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.3.3 การแกะสลักเรือแข่งจำลอง

การแกะสลักเรือแข่งจำลองนี้จะต้องใช้ผู้ที่มีความชำนาญ หรือ “สล่า” โดยจำลองขนาดสัดส่วนเรือนี้จากลำเรือขนาดจริงทุกส่วน ซึ่งส่วนใหญ่สล่ามักจะแกะสลักเรือเหล่านี้อยู่ที่บ้านของตนเอง โดยทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่เร่งรีบ เรือจำลองแต่ละลำค่อนข้างใช้เวลาทำนานพอสมควรในการทำ บางลำอาจใช้เวลาเป็นเดือน ซึ่งแล้วแต่ความยากง่ายและรายละเอียดที่มี

ภาพที่ 4.112 แสดงการแกะเรือจำลองโดย คุณวิโรจน์ พรหมอารีย์

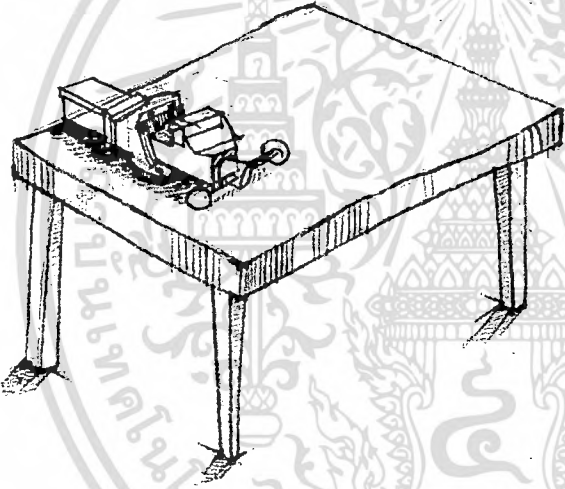

ภาพที่ 4.113 แสดงการเปรียบเทียบขนาดความยาวของลำเรือตั้งแต่ 0.50 เมตร ถึง 1.20 เมตร

ภาพที่ 4.114 รูปเรือจำลองที่แกะเสร็จสมบูรณ์โดย คุณวิโรจน์ พรหมอารีย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.11 อุปกรณ์ที่ใช้แกะเรือแข่งจำลอง

ภาพอุปกรณ์	รายละเอียด
	ไม้ที่ใช้สำหรับแกะเรือจำลอง
	ส่ว ค้อนขนาดต่าง ๆ
	โต๊ะยึดปากกาจับชิ้นงาน
	พู่กัน , สีอะคริลิค

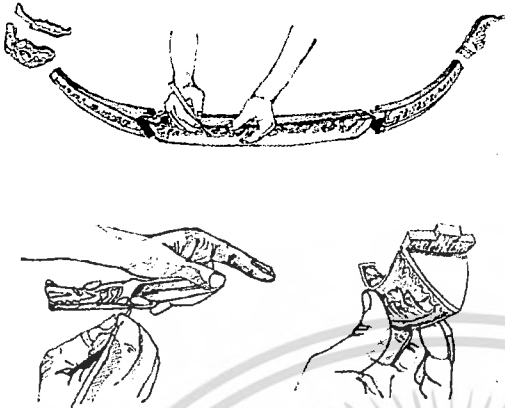

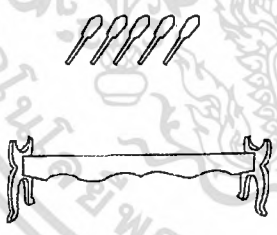
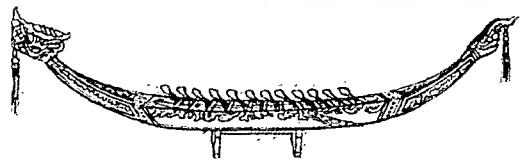
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.12 แสดงภาพขั้นตอนการทำเรือจำลอง

ภาพขั้นตอนการทำเรือจำลอง	รายละเอียด
	<p>ขั้นตอนที่ 1</p> <ul style="list-style-type: none"> - ย่อขนาดสัดส่วนแบบเรือจำลองจากขนาดเรือจริงโดยให้รูปแบบสมส่วนตามความต้องการ ซึ่งส่วนใหญ่จะกำหนดความยาวของเรือโดยรวมอยู่ที่ประมาณ - ตัดขนาดไม้ตามความยาวของรูปแบบเรือที่จะแกะ - ตัดไม้เป็น 5 ส่วนตามรูปแบบของส่วนประกอบเรือ - ตัดแต่งชิ้นส่วนแต่ละชิ้นให้ได้รูปทรงตามรายละเอียดของรูปแบบอย่างหยาบ ๆ โดยกำหนดส่วนต้อยเพื่อไว้ให้พอดีในแต่ละชิ้นส่วน
	<p>ขั้นตอนที่ 2</p> <ul style="list-style-type: none"> - นำส่วนลำเรือ จับยึดด้วยแท่นปากกาให้แน่น ขุดส่วนภายในตัวเรือตามรูปทรงลักษณะเรือด้วยเครื่องมืออุปกรณ์การแกะและขุด - ขุดขัดแต่งให้เรียบเนียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

ภาพขั้นตอนการทำเรือจำลอง	รายละเอียด
	<p>ขั้นตอนที่ 3</p> <ul style="list-style-type: none"> - รางลวดลายตามรูปแบบที่ถอดแบบจากเรือแข่งจริงด้วยดินสอดำ - แกะสลักลวดลายด้วยอุปกรณ์แกะให้คมชัดสวยงาม รวมถึงส่วนเดียวให้ลือคเข้าพอดี - ชูต ชัด แต่งแต่ละชิ้นงานให้ละเอียดและเรียบร้อย
	<p>ขั้นตอนที่ 4</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลงสีลวดลายด้วยสีน้ำมันให้สวยงามและเคลือบทับด้วยแลคเกอร์เคลือบเงา
	<p>ขั้นตอนที่ 5</p> <ul style="list-style-type: none"> - แกะชิ้นส่วน ส่วนประกอบสำหรับตกแต่ง ไม้พาย โคร่งเรือและส่วนฐานรองสำหรับโชว์ - ชัดแต่งให้เรียบร้อย เคลือบด้วยแลคเกอร์
	<p>ขั้นตอนที่ 6</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประกอบชิ้นส่วนเรือทั้งหมดเข้าด้วยกัน ตกแต่งส่วนหัวโอ้และหางวรรณ ด้วยพวงลูกบิดและเส้นไหมให้สวยงาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.4 การศึกษาวิเคราะห์ศิลปหัตถกรรมเครื่องจักสาน

ในการศึกษาศิลปหัตถกรรมเครื่องจักสานของจังหวัดน่านสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มดังนี้

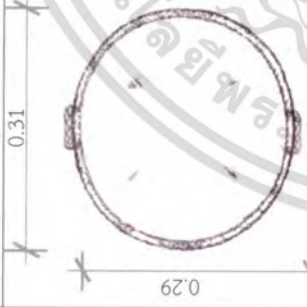

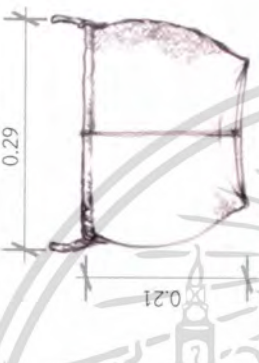

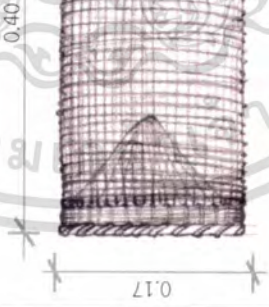

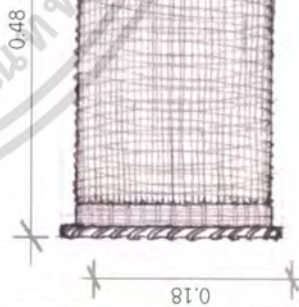
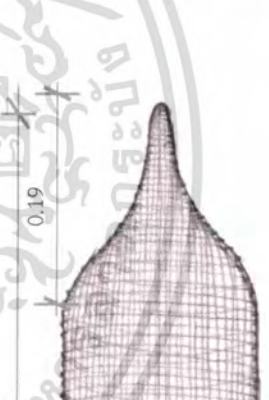
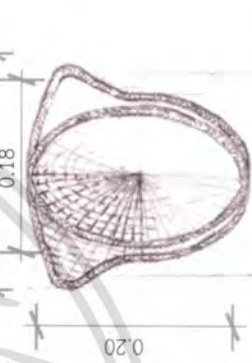

1. เครื่องจักสานท้องถิ่น
2. เครื่องจักสานหญ้าสามเหลี่ยม

4.4.1.1 เครื่องจักสานท้องถิ่น

เครื่องจักสานมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตมนุษย์ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันด้วยภูมิปัญญาในการทำเครื่องใช้สอยที่มีความจำเป็นจนถึงการนำมาใช้เพื่อความสะดวกสบายและเพื่อใช้ตกแต่งบ้านเรือนให้สวยงาม ในอดีตชาวบ้านนิยมทำเครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่ หวาย ซึ่งเป็นวัสดุที่หาได้จากท้องถิ่น โดยการนำมาทำเป็นอุปกรณ์ จับสัตว์น้ำ ภาชนะใส่ของ เครื่องใช้ทางพิธีกรรม ฯลฯ เครื่องจักสานที่ทำส่วนใหญ่นี้เพื่อประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือน ซึ่งในปัจจุบัน เครื่องจักสานบางชนิดอาจหาซื้อได้ยาก แต่ยังคงมีบันทึกเรื่องราว และตัวอย่างให้ศึกษาในพิพิธภัณฑ์แต่บางชนิดก็ยังมีบางครัวเรือนทำใช้เองอยู่บ้าง นอกจากนี้ทางจังหวัดน่านเองก็ยังมีส่งเสริมการทำเครื่องจักสาน โดยการตั้งกลุ่มผลิตที่มีความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญาการจักสานให้กับชุมชนตนเองและผู้ที่สนใจมีการผลิตงานจักสานเพื่อจำหน่าย โดยมีองค์กรที่มีความรู้ในการพัฒนารูปแบบให้สวยงามช่วยแนะนำและปรับปรุงรูปแบบให้สวยงามทันสมัยมากขึ้น

ในการศึกษาเครื่องจักสานนี้ได้รวบรวมเครื่องจักสานที่พบเห็นในจังหวัดน่านทั้งในพิพิธภัณฑ์และในพื้นที่อื่นๆ ภายในจังหวัดน่าน

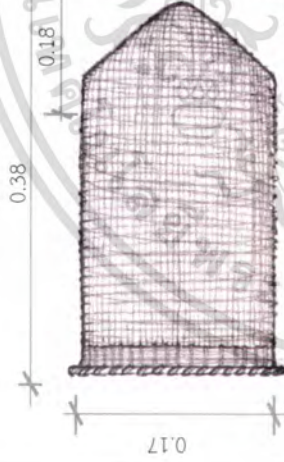
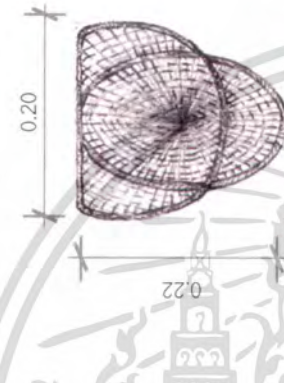
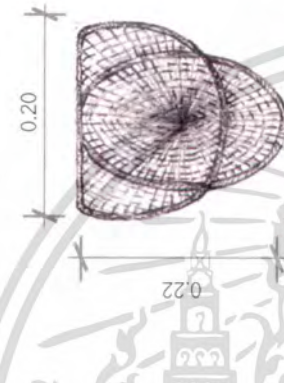

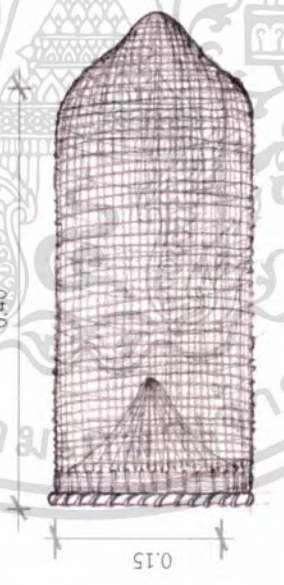

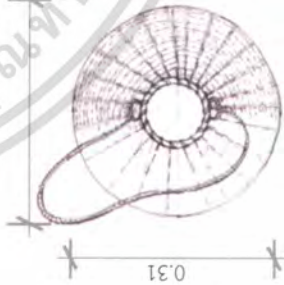
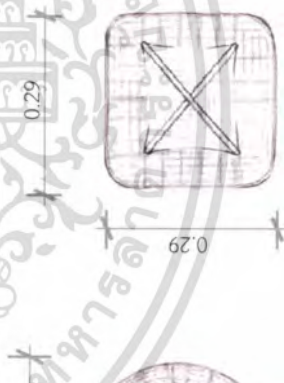

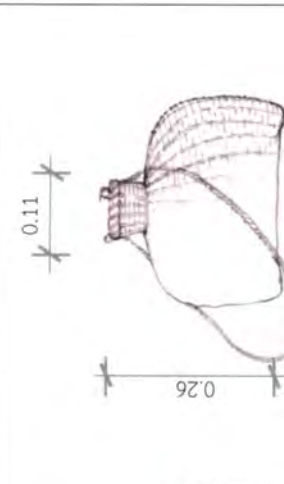
ตารางที่ 4.13 แสดงขนาดเครื่องจักสาน

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านข้าง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>1</p> <p>ชื่อ บุงตบ(เข้าตบ) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับใส่ข้าวสาร</p>	 <p>0.29 0.31 0.20</p>	 <p>0.29</p>	 <p>0.29 0.21</p>	 <p>0.21 0.18</p>
<p>2</p> <p>ชื่อ ไซตักปลา (แบบที่1) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับตักสัตว์น้ำ</p>	 <p>0.17 0.40</p>	 <p>0.20</p>	 <p>0.13 0.20</p>	 <p>0.20 0.18</p>
<p>3</p> <p>ชื่อ ไซตักปลา (แบบที่2) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับตักสัตว์น้ำ</p>	 <p>0.18 0.48</p>	 <p>0.19</p>	 <p>0.20</p>	

ที่มาภาพถ่าย : 1 ป่อเกลือ, 2,3 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับทำการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

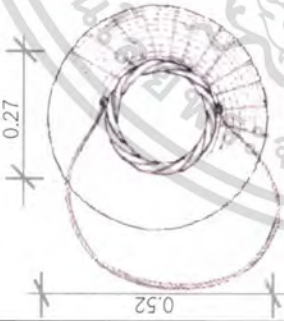
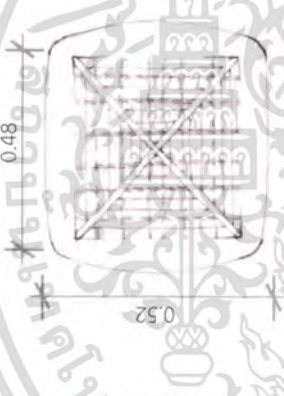
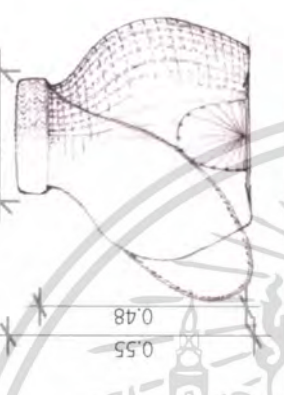
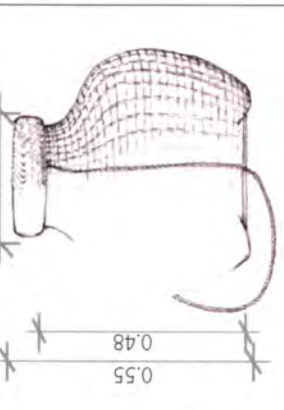

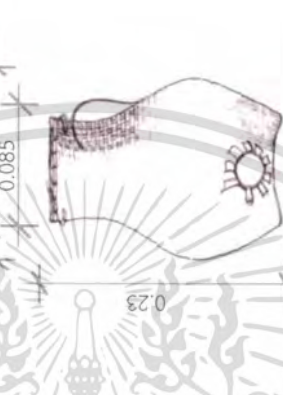
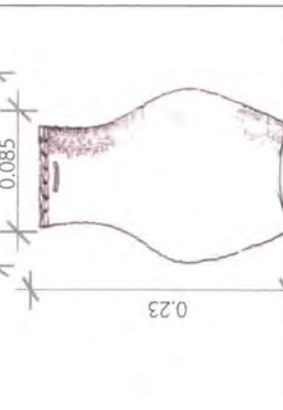

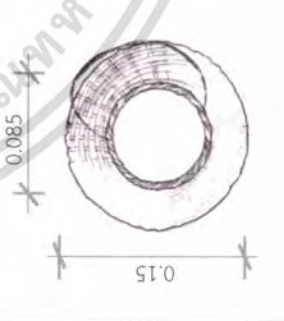
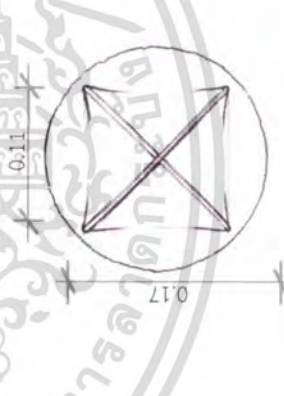
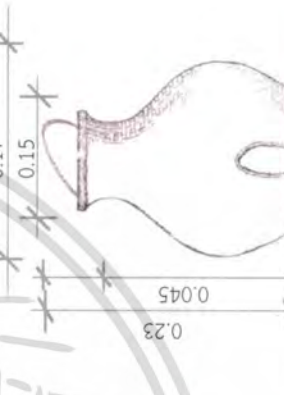
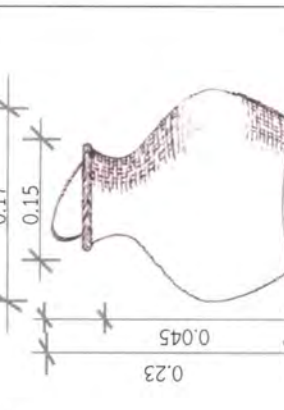
ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านข้าง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>4</p> <p>ชื่อ ไซตักปลา (แบบที่3) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับดักสัตว์น้ำ</p>				
<p>5</p> <p>ชื่อ ไซตักปลา (แบบที่4) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับดักสัตว์น้ำ</p>				
<p>6</p> <p>ชื่อ ต้มปลา (แบบที่1) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับดักสัตว์น้ำ</p>				

ที่มาภาพถ่าย : 4,5 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน, 6 ป่อเกลือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับทำโครงการเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ใด ๆ ภายใต้อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

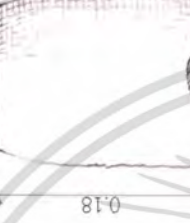

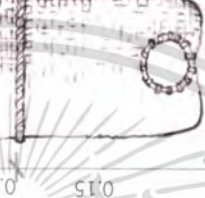
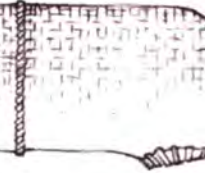

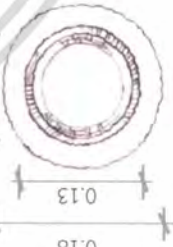

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านข้าง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>7</p> <p>ชื่อ ต้มปลา (แบบที่2) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับดักสัตว์น้ำ</p>	 <p>0.27 0.52</p>	 <p>0.48 0.55</p>	 <p>0.27 0.48 0.55</p>	 <p>0.27 0.48 0.55</p>
<p>8</p> <p>ชื่อ ต้มปลาไหล (แบบที่1) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับดักสัตว์น้ำ</p>	 <p>0.085 0.15</p>	 <p>0.085 0.15</p>	 <p>0.15 0.085 0.23</p>	 <p>0.15 0.085 0.23</p>
<p>9</p> <p>ชื่อ ต้มปลาไหล (แบบที่ 2) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับดักสัตว์น้ำ</p>	 <p>0.085 0.15</p>	 <p>0.11 0.17</p>	 <p>0.17 0.15 0.23 0.45</p>	 <p>0.17 0.15 0.23 0.45</p>

ที่มาภาพถ่าย : 7 บ่อเกลือ, 8,9 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

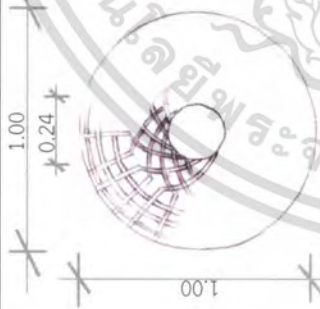

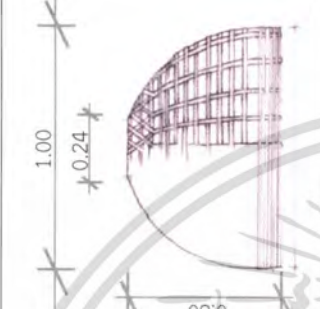
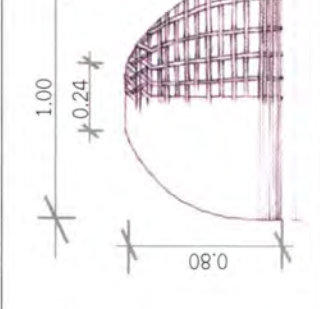

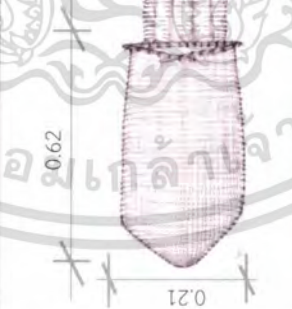

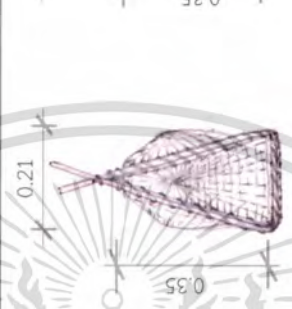
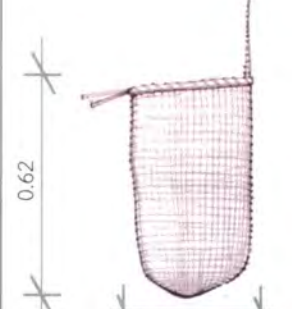

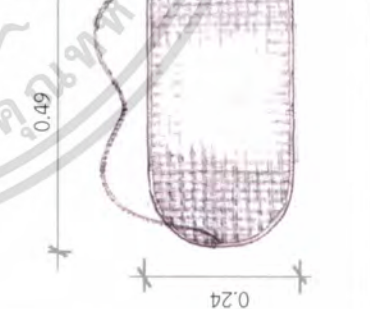

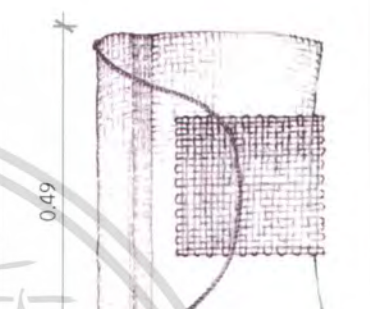
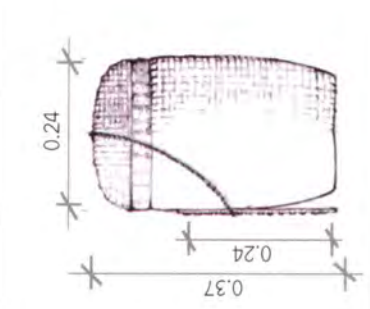
ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านข้าง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>10</p> <p>ชื่อ ตุ่มปลาไหล (แบบที่ 3) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับตักส้วมน้ำ</p>	 <p>0.14 0.12 0.12 0.14</p>	 <p>0.14 0.12 0.18 0.19</p>	 <p>0.14 0.12 0.18</p>	 <p>0.14 0.12 0.18 0.19</p>
<p>11</p> <p>ชื่อ ตุ่มปลาไหล (แบบที่ 4) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับตักส้วมน้ำ</p>	 <p>0.11 0.11</p>	 <p>0.11 0.05 0.15 0.20</p>	 <p>0.11 0.05 0.15 0.20</p>	 <p>0.11 0.05 0.15 0.20</p>
<p>12</p> <p>ชื่อ ข้อง วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับใส่ ปลา กุ้ง หอย</p>	 <p>0.18 0.13 0.13 0.18</p>	 <p>0.18 0.13 0.13 0.18</p>	 <p>0.18 0.13 0.26</p>	 <p>0.18 0.13 0.26</p>

ที่มาภาพถ่าย : 10,11,12 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

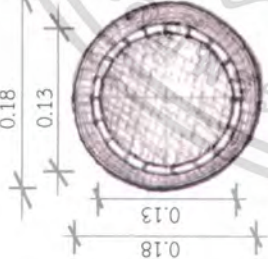
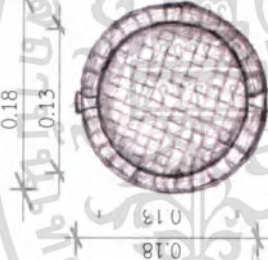
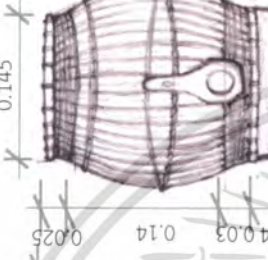
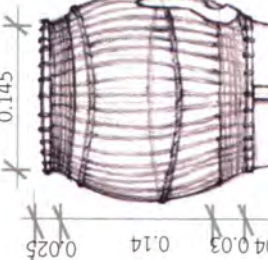

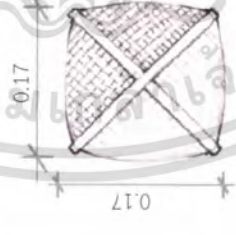
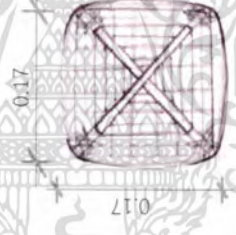
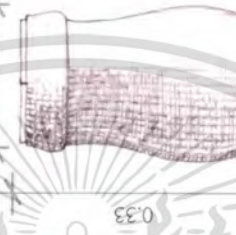
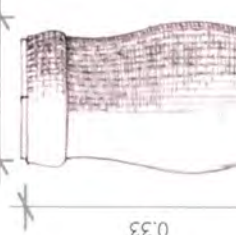

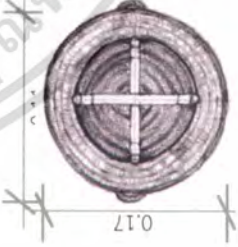

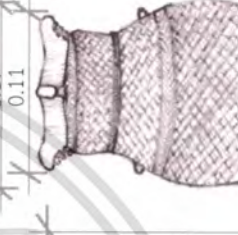
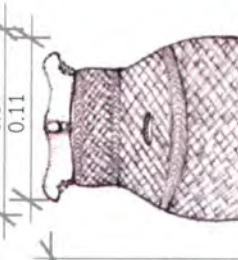
ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านข้าง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>13</p> <p>ชื่อ สุ่มโก (แบบที่ 1) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับขังไก่</p>	 <p>1.00 0.24 1.00</p>	 <p>1.00 0.24 0.80</p>	 <p>1.00 0.24 0.80</p>	 <p>1.00 0.24 0.80</p>
<p>14</p> <p>ชื่อ สุ่มโกทรงสามเหลี่ยม วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับขังไก่ 1 ตัว</p>	 <p>0.62 0.21</p>	 <p>0.62 0.35</p>	 <p>0.62 0.35</p>	 <p>0.62 0.35</p>
<p>15</p> <p>ชื่อ ของโก วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับขังไก่ชั่วคราว</p>	 <p>0.49 0.24</p>	 <p>0.49 0.37 0.24</p>	 <p>0.49 0.37 0.24</p>	 <p>0.49 0.37 0.24</p>

ที่มาภาพถ่าย : 13,14 บ่อเกลือ, 15 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่สามารถนำออกจำหน่ายได้
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

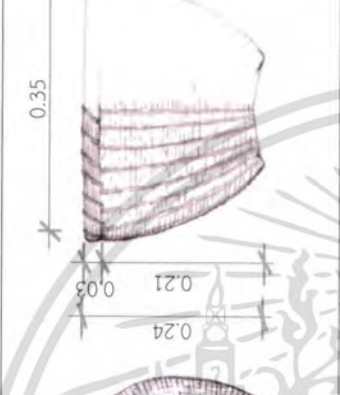
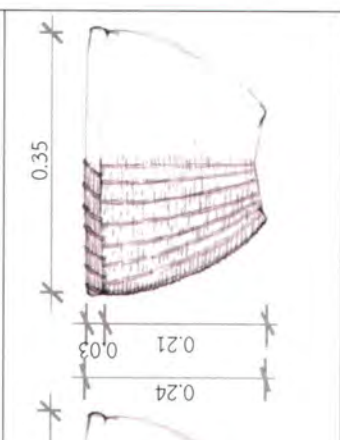

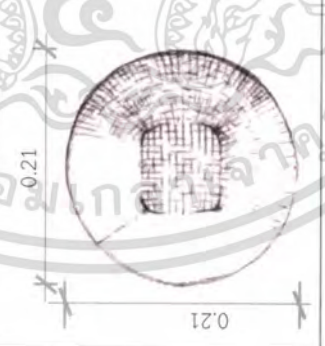

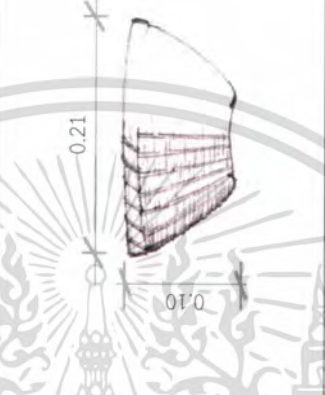
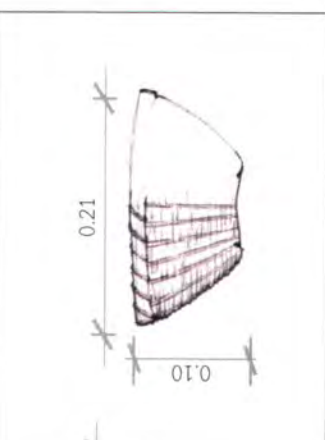

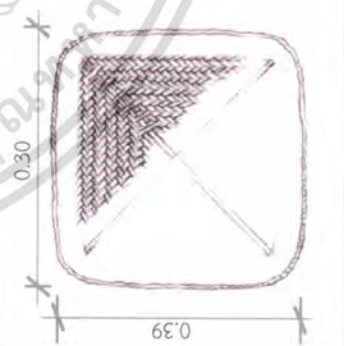
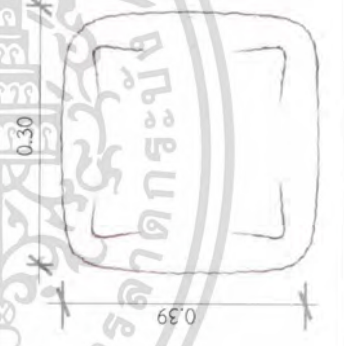
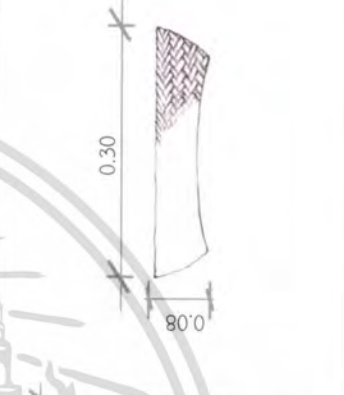
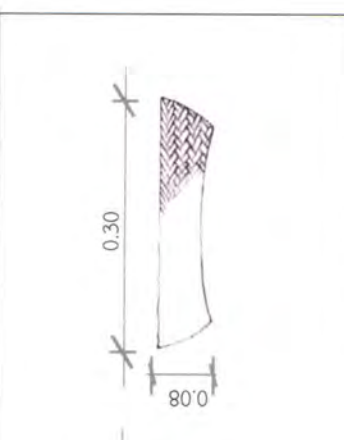
ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านข้าง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>16</p> <p>ชื่อ กรงนกกระทา วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับขังนกกระทา</p>	 <p>0.18 0.13 0.13 0.18</p>	 <p>0.18 0.13 0.13 0.18</p>	 <p>0.145 0.025 0.14 0.03 0.04 0.235</p>	 <p>0.145 0.025 0.14 0.03 0.04 0.235</p>
<p>17</p> <p>ชื่อ ก่องข้าว , กระปุกข้าว (แบบที่1) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับใส่ข้าว</p>	 <p>0.17 0.17</p>	 <p>0.17 0.17</p>	 <p>0.17 0.11 0.33</p>	 <p>0.17 0.11 0.33</p>
<p>18</p> <p>ชื่อ ก่องข้าว , กระปุกข้าว (แบบที่2) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับใส่ข้าว</p>	 <p>0.17 0.17</p>	 <p>0.17 0.11</p>	 <p>0.17 0.11 0.33</p>	 <p>0.17 0.11 0.33</p>

ที่มาภาพถ่าย : 16 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน, 17,18 ป๋อเกลือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

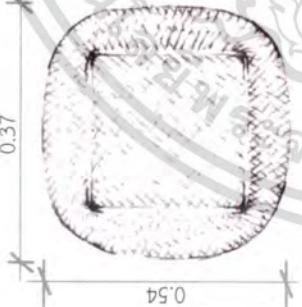

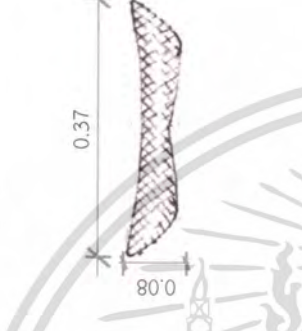
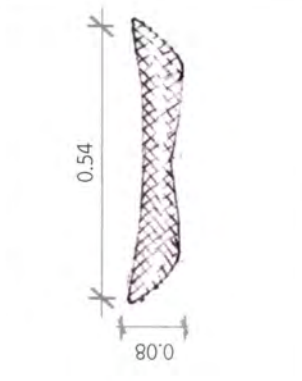

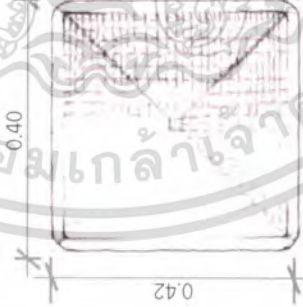
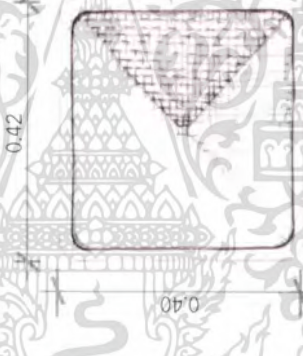
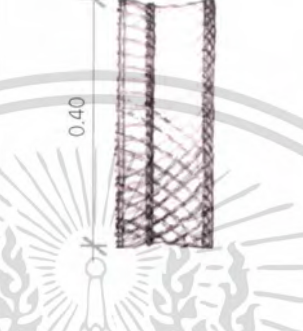

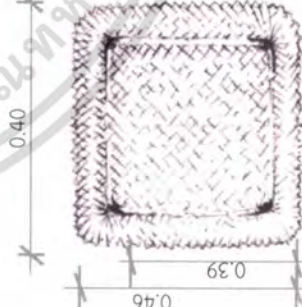
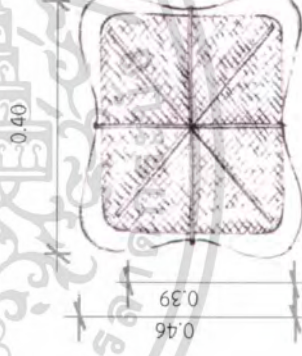
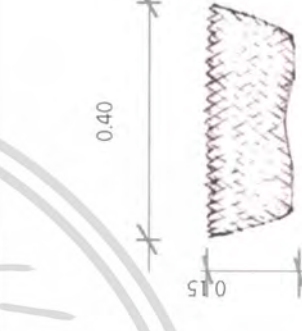
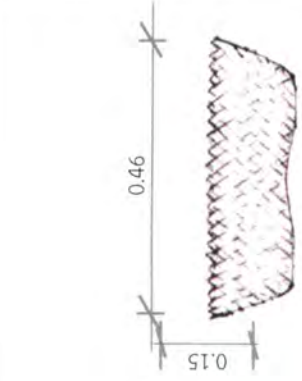
ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านข้าง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>19</p> <p>ชื่อ ช้าหวัด วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับนั่งข้าว</p>	 <p>0.35 0.35</p>	 <p>0.15 0.35</p>	 <p>0.35 0.03 0.21 0.24</p>	 <p>0.35 0.03 0.21</p>
<p>20</p> <p>ชื่อ แคง วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับใส่ของ</p>	 <p>0.21 0.21</p>	 <p>0.21 0.21</p>	 <p>0.21 0.10</p>	 <p>0.21 0.10</p>
<p>21</p> <p>ชื่อ เบียน (แบบที่ 1) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับใส่ของ</p>	 <p>0.30 0.39</p>	 <p>0.30 0.39</p>	 <p>0.30 0.08</p>	 <p>0.30 0.08</p>

ที่มาภาพถ่าย : 19,20 บ้านบ่อสวก, 21 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

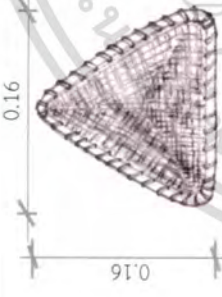

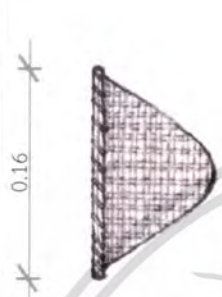
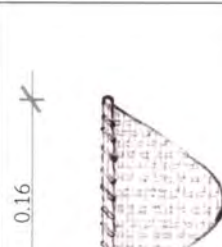

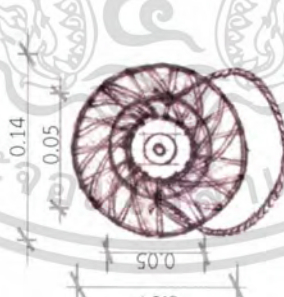
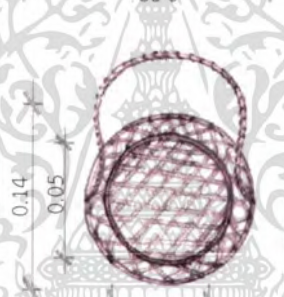
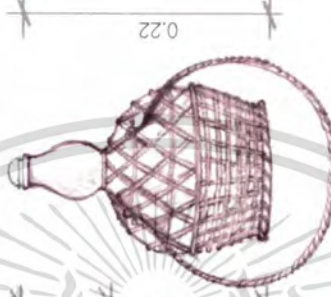

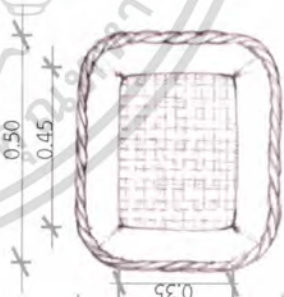
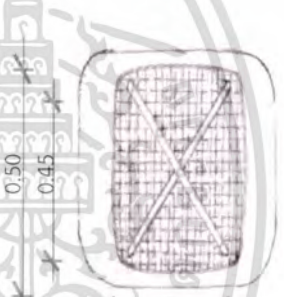
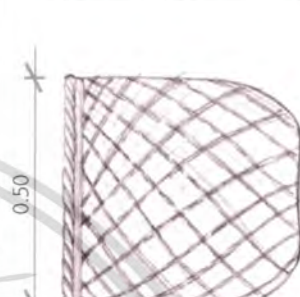
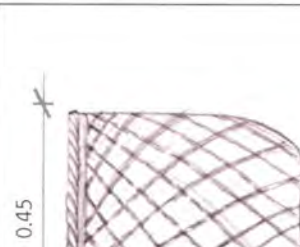
ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านข้าง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>22</p> <p>ชื่อ เบียน (แบบที่ 2) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับใส่ของ</p>				
<p>23</p> <p>ชื่อ แคะขนมปาด (แบบที่ 1) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับวางขนมปาด</p>				
<p>24</p> <p>ชื่อ แคะขนมปาด (แบบที่ 2) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับวางขนมปาด</p>				

ที่มาภาพถ่าย : 22,24 บ้านน้ำเกี๋น, 23 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่ควรเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาตให้วางไปเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

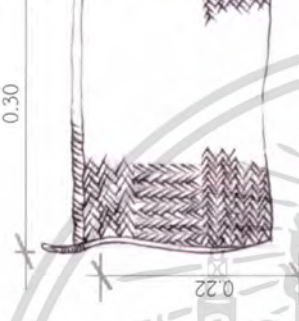
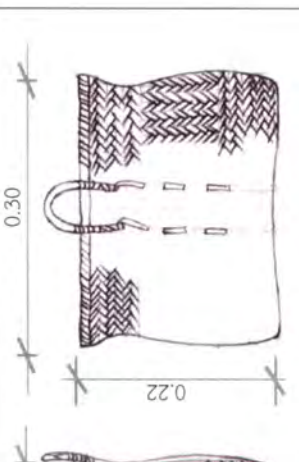

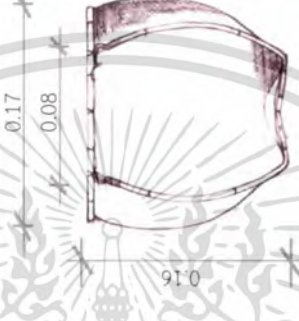
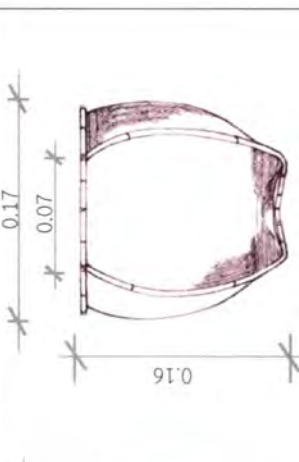

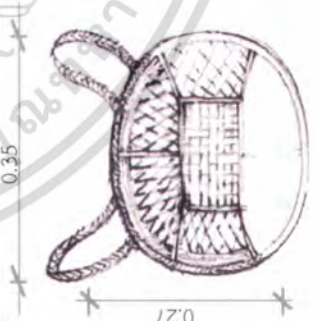
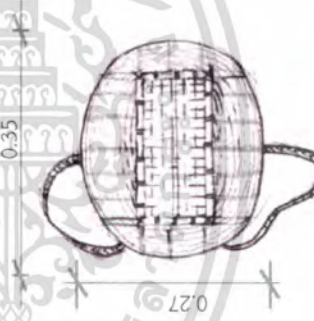
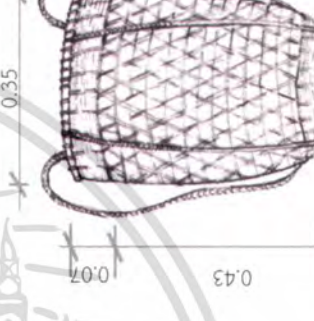
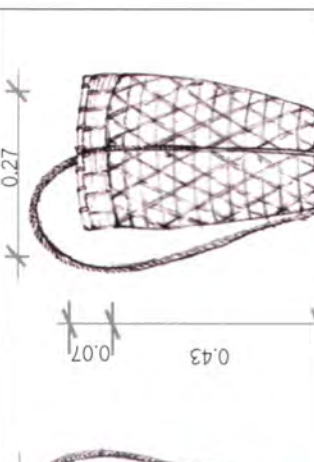
ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านข้าง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>25</p> <p>ชื่อ แคนน้ำปู วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับกรองน้ำที่ยังไม่ดื่ม</p>				
<p>26</p> <p>ชื่อ ชำน้ำเต้า วัสดุ น้ำเต้าแห้ง วิธีใช้งาน ใช้สำหรับใส่น้ำดื่ม</p>				
<p>27</p> <p>ชื่อ ก้วยผักหรือก้วยเงิน วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับใส่ของสะพายหลัง</p>				

ที่มาภาพถ่าย : 25,26 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน, 27 บ่อเกลือ

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

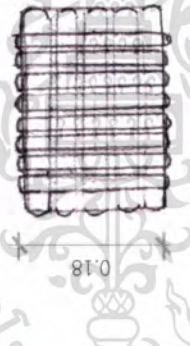
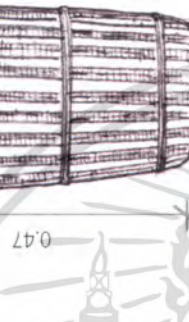
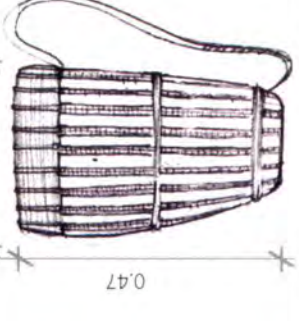

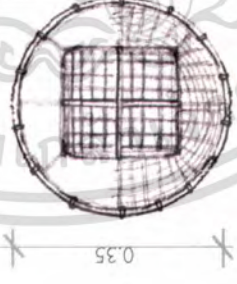
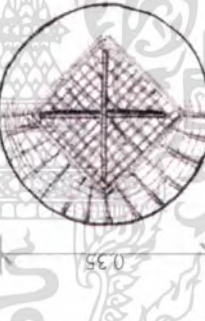

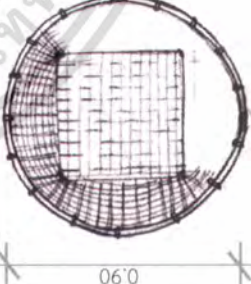
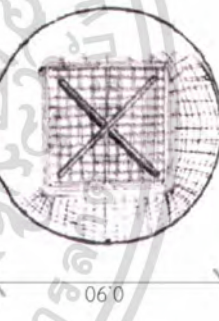
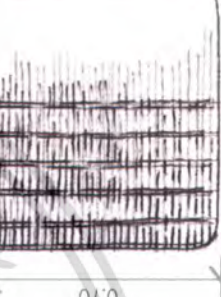
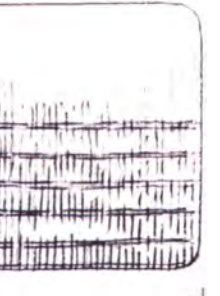
ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านข้าง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>28</p> <p>ชื่อ บุงถ้ง วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับใส่ของรับน้ำหนักได้มาก</p>	 <p>0.30 0.25</p>	 <p>0.30 0.22</p>	 <p>0.30 0.22</p>	 <p>0.30 0.22</p>
<p>29</p> <p>ชื่อ บุงคาดเอวหรือพียด วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับใส่ของรับน้ำหนักได้มาก</p>	 <p>0.17 0.16</p>	 <p>0.17 0.16</p>	 <p>0.17 0.08 0.16</p>	 <p>0.17 0.07 0.16</p>
<p>30</p> <p>ชื่อ ก้วย วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับใส่ของมีสายสะพาย</p>	 <p>0.35 0.27 0.14</p>	 <p>0.35 0.27</p>	 <p>0.35 0.07 0.43</p>	 <p>0.27 0.07 0.43</p>

ที่มาภาพถ่าย : 28 บ่อเกลือ, 29พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน, 30 บ้านท่าทางหลวง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

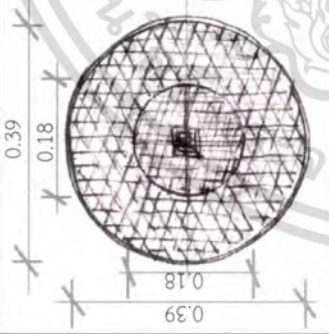
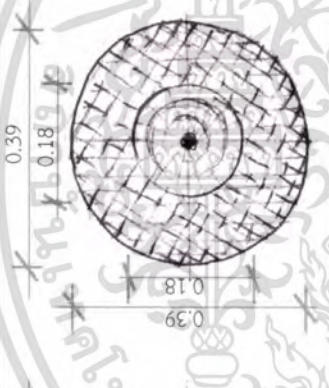
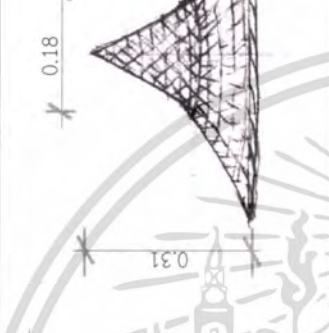

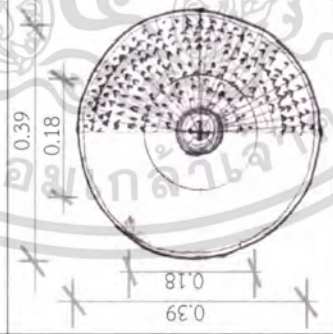

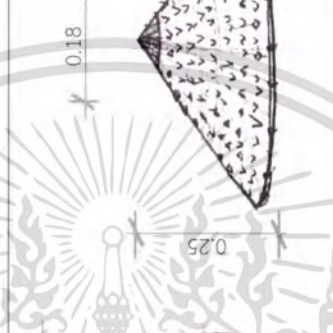
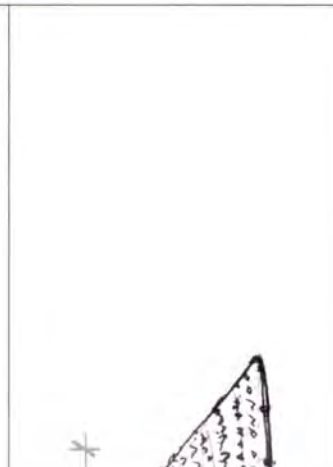

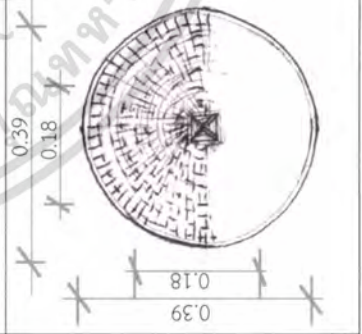

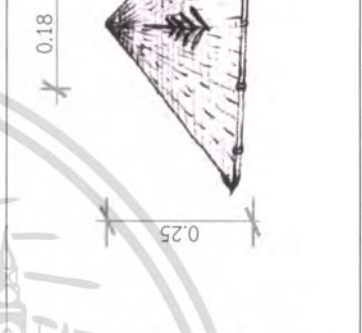
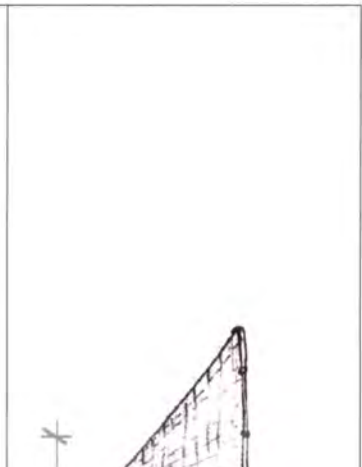
ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านข้าง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>31</p> <p>ชื่อ กว๋ยขามัง วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับใส่ของมีสายสะพาย</p>	 <p>0.33 0.33</p>	 <p>0.21 0.18</p>	 <p>0.33 0.47</p>	 <p>0.33 0.47</p>
<p>32</p> <p>ชื่อ ซ่าไล่เกลือ วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับสะเด็ดน้ำหลังต้มเกลือ</p>	 <p>0.35 0.35</p>	 <p>0.35 0.35</p>	 <p>0.21 0.27</p>	 <p>0.21 0.27</p>
<p>33</p> <p>ชื่อ กระบอกไล่เกลือ วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับไล่เกลือที่ตากแห้งแล้ว</p>	 <p>0.90 0.90</p>	 <p>0.90 0.90</p>	 <p>0.70 0.90</p>	 <p>0.70 0.90</p>

ที่มาภาพถ่าย : 31 บ้านป่ากลาง, 32,33 บ่อ

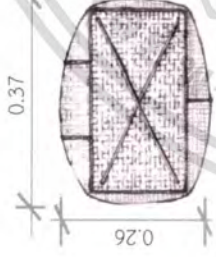

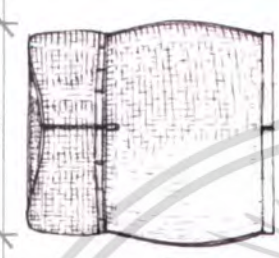
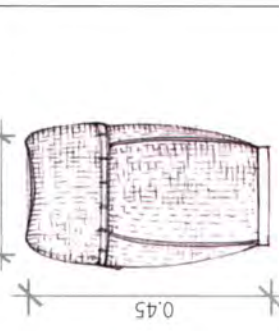

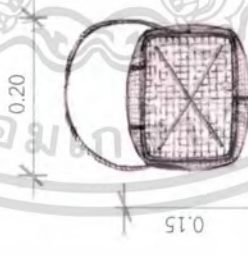
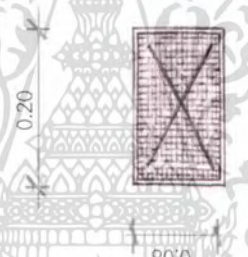
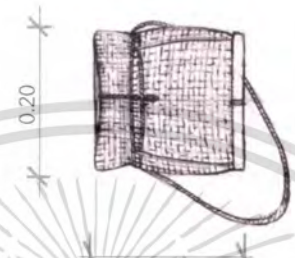
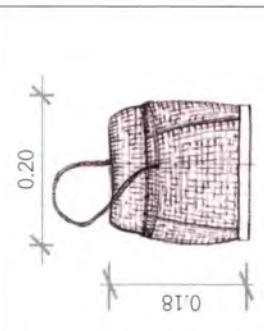

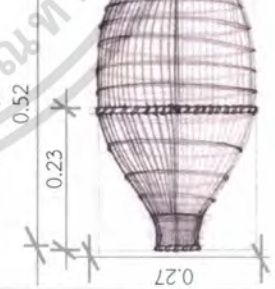
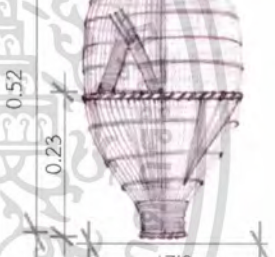
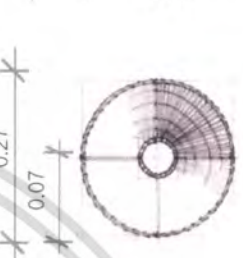
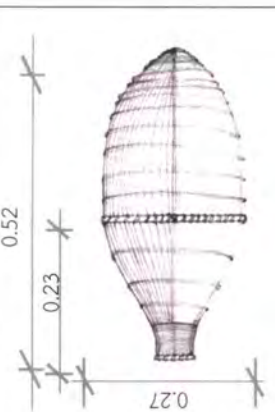
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้ภายในเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ใดๆ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านกลาง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>34</p> <p>ชื่อ กุบ (แบบที่ 1) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับสวมใส่กันแดด</p>				
<p>35</p> <p>ชื่อ กุบ (แบบที่ 2) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับสวมใส่กันแดด</p>				
<p>36</p> <p>ชื่อ กุบ (แบบที่ 3) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับสวมใส่กันแดด</p>				

ที่มาภาพถ่าย : 34,35,36 บ้านน้ำเป็น

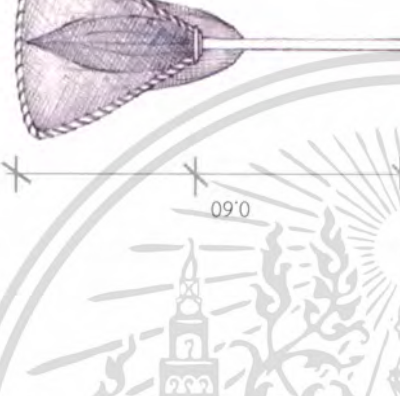
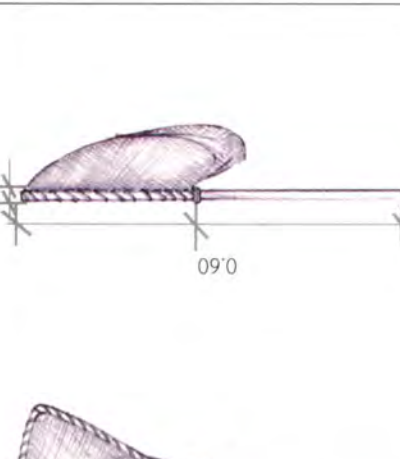

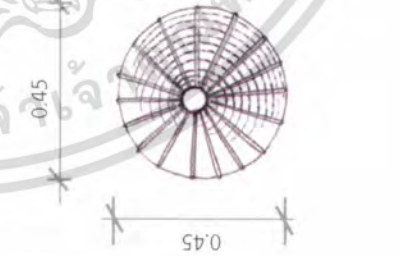

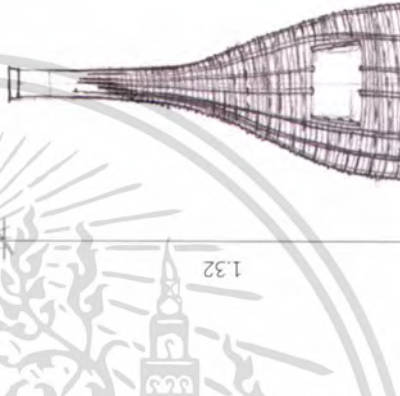
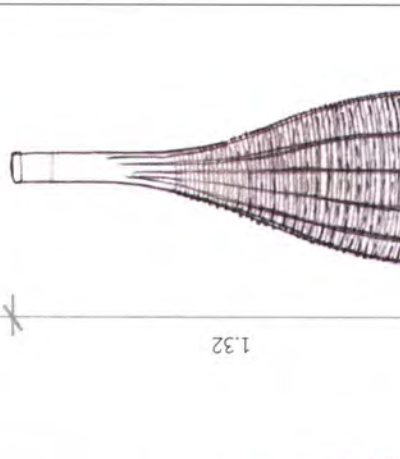
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับทำวิจัยเพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านข้าง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>37</p> <p>ชื่อ กระบุง(หมี่หลวง) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับเก็บเสื้อผ้า</p>	 <p>0.26 0.37</p>	 <p>0.18 0.37 0.45</p>	 <p>0.45 0.37</p>	 <p>0.45 0.26</p>
<p>38</p> <p>ชื่อ กระบุงเล็ก(หมี่เล็ก) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับเก็บเสื้อผ้า</p>	 <p>0.15 0.20</p>	 <p>0.08 0.20</p>	 <p>0.18 0.20</p>	 <p>0.18 0.20</p>
<p>39</p> <p>ชื่อ ไซ(ไทร) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับตักปลาของซากรักะ</p>	 <p>0.23 0.52 0.27</p>	 <p>0.23 0.52 0.27</p>	 <p>0.07 0.27</p>	 <p>0.27 0.23 0.52</p>

ที่มาภาพถ่าย : 37,38 บ้านน้ำเป็น, 39 พิพิธภัณฑ์สถาน

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

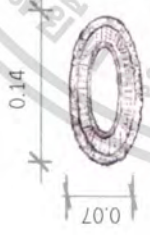

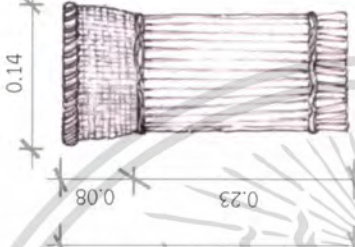
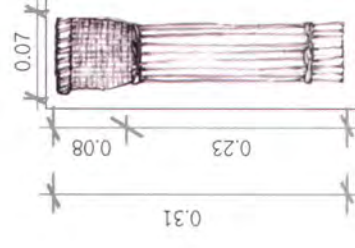

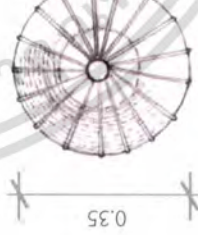

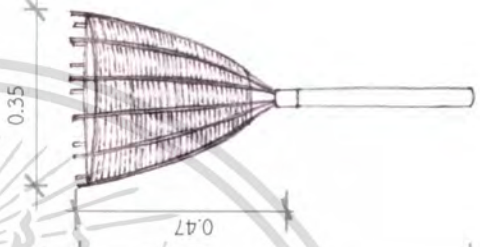

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านข้าง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>40</p> <p>ชื่อ สรวง (หิง) วัสดุ ไม้ไผ่,ตาข่าย วิธีใช้งาน ใช้สำหรับดักจับสัตว์น้ำ</p>	 <p>0.45</p>	 <p>0.60</p>	 <p>0.60</p>	 <p>0.03</p> <p>0.60</p>
<p>41</p> <p>ชื่อ สุ่มโกทรงสูงแบบมีด้ามจับ วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับใส่ไก่</p>	 <p>0.45</p>	 <p>0.45</p>	 <p>1.32</p>	 <p>1.32</p>

ที่มาภาพถ่าย : 40 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ น่าน, 41 บ่อเกลือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ในการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

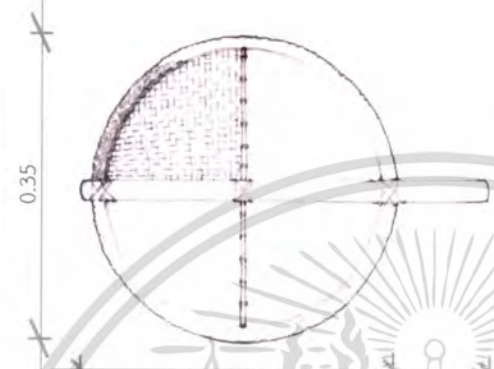
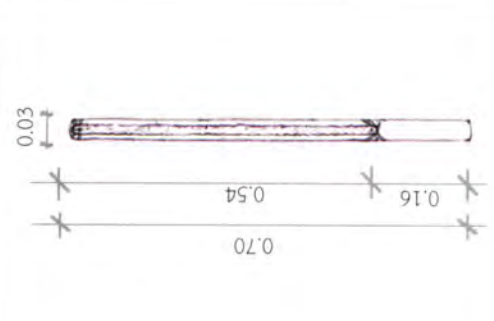

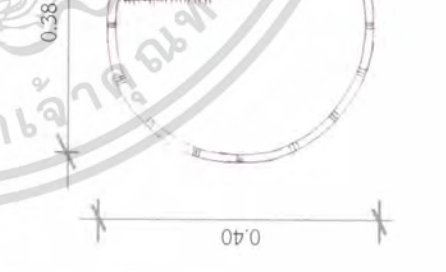

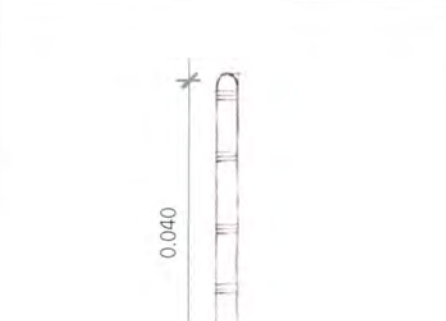
ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านข้าง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>42</p> <p>ชื่อ ปลอกมัต (ชองพรา) วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับปลอกมัต</p>				
<p>43</p> <p>ชื่อ สือห่อ วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับตั้งหม้อต้มข้าวคราว</p>				

ที่มาภาพถ่าย : 42 บ้านทุ่งสน, 43 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ใดๆ
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

เครื่องจักสาน	รูปด้านบน	รูปด้านล่าง	รูปด้านหน้า	รูปด้านข้าง
<p>44</p> <p>ชื่อ ี วัสดุ ไม้ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับตีข้าวแยกออกจากข้าวตัง</p>				
<p>45</p> <p>ชื่อ ดั่ง วัสดุ ไม้ไผ่ วิธีใช้งาน ใช้สำหรับผึ่งข้าว หรือใส่พืชผักที่ปรุงอาหารในครัวเรือน</p>				

ที่มาภาพถ่าย : 44 บ่อเกลือ, 45 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.116 แสดงทางเข้าหมู่บ้าน บ้านห่างทางหลวง ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

1) วัสดุที่ใช้ทำเครื่องจักสานหญ้าสามเหลี่ยม

การสานหญ้าสามเหลี่ยม สามารถใช้หญ้าสามเหลี่ยมส่วนๆเพียงอย่างเดียว หรือจะใช้ร่วมกับต้นก้านตองเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นที่ต่างกันก็ได้เนื่องจากหญ้าสามเหลี่ยมมีสีน้ำตาลเข้มเกือบดำจะตัดกับสีของก้านตองซึ่งมีสีอ่อนมาก แต่ถ้าต้องการเครื่องจักสานที่ได้ให้มีพื้นสานที่แข็งไม่อ่อนตัวง่ายก็จะสานร่วมกับตอกที่ได้จากไม้ไผ่ก็ได้เช่นกัน

2) ลักษณะของหญ้าสามเหลี่ยม

หญ้าสามเหลี่ยม ในอดีตเรียกกันว่า “ต้นตอกดำ” เป็นพืชที่ขึ้นเองตามธรรมชาติ จากการเผาแผ้วถางป่าใหม่ๆ ลำต้นหญ้าสามเหลี่ยมจะเกิดขึ้นมา มีลักษณะลำต้นหน้าตัดเป็นสามเหลี่ยม หากยังโตไม่เต็มที่จะเป็นสีเขียว เมื่อแก่จัดลำต้นจะเป็นสีน้ำตาลเข้มจนถึงสีดำ ลักษณะรากเป็นเหง้า

ภาพที่ 4.117 แสดงลักษณะหญ้าสามเหลี่ยมบริเวณพื้นที่บ้านห่างทางหลวง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.118 แสดงลำต้นของหญ้าสามเหลี่ยม

ความสูงของต้นหญ้าสามเหลี่ยม เมื่ออยู่บนดอยสูงลำต้นจะสูงใหญ่ประมาณ 2 เมตร หากอยู่บนที่ราบลำต้นจะมีขนาดเล็กประมาณ 0.70 – 1.00 เมตร กว้างด้านละประมาณ ครึ่งเซนติเมตร ส่วนใหญ่มีถิ่นขึ้นอยู่บนภูเขาพื้นที่ตำบลภูกำ อำเภอบ่อเกลือ จำนวนมาก ฤดูเก็บเกี่ยวอยู่ในช่วงเดือนมกราคม ถึง เดือนพฤษภาคม สามารถเก็บเกี่ยวได้ปีละหนึ่งครั้งเท่านั้น ส่วนที่นำไปใช้คือส่วนของลำต้น

ภาพที่ 4.119 แสดงหญ้าสามเหลี่ยมที่นำมาตากแดดให้แห้งสนิทก่อนนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ลักษณะของต้นก้านตอง

ต้นก้านตองเป็นพืชลักษณะรากเป็นเหง้า เป็นพืชที่มีอยู่ตามลำห้วยที่มีอากาศเย็น พบเห็นทั่วไปที่อำเภอบ่อเกลือ จัดอยู่ในตระกูลเดียวกับคล้า ต้นที่มีความสมบูรณ์เต็มที่ จะมีความสูงประมาณ 2 เมตร ลักษณะใบยาวเขียวสดมีก้านใบที่แข็งแรง เกือบเกี่ยวโดยตัดใบจากโคน ก้านใบและใช้มีดกรีดเอาเฉพาะก้านใบไปทำเครื่องจักสาน ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะปลูกไว้ทั่วไปใกล้บริเวณบ้านสามารถเก็บเกี่ยวใช้งานได้ง่าย

ภาพที่ 4.120 แสดงลักษณะต้นก้านตอง ที่บ้านท่าทางหลวง

4) ประเภทการจักสานหญ้าสามเหลี่ยม

การสานหญ้าสามเหลี่ยมนั้น สามารถทำได้สะดวกมีเพียงมีดบางคมขนาดเล็ก ก็สามารถเริ่มต้นทำเครื่องจักสานได้ การสานมีความแตกต่างทางด้านรูปทรง สวดสาย แต่หลักๆ ในการพิจารณาจะแบ่งลักษณะการสานออกเป็น 3 ประเภทคือ

4.1) การสานแบบผืน เป็นงานสานที่มีการทำมากที่สุดเนื่องจากเป็นงานที่ได้รับสั่งซื้อจากลูกค้าโดยตรงซึ่งสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบอื่นๆได้หลากหลาย เช่น ชุดรองภาชนะอาหาร กระเป๋า กล่องใส่ของต่างๆ ฯลฯ

4.2) การสานแบบหุ้มโครงรูปทรง เป็นงานสานโดยมีโครงรูปทรงอยู่ด้านใน ผู้สานจะต้องสานพร้อมตัวโครง การสานนิยมสานให้ลายมีความละเอียดแน่น ซึ่งต้องใช้ความชำนาญและความละเอียดมาก งานลักษณะนี้ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มจากรูปทรงโครงเดิมได้เป็นอย่างดี รูปทรงส่วนใหญ่ที่นิยมทำเช่น แจกกัน ฐานโคมไฟ ขวดที่มีรูปทรงสวยงาม

4.3) การสานแบบขึ้นรูป เป็นงานสานขึ้นรูปทรงเป็นเครื่องใช้ต่างๆเช่น ตะกร้า รูปทรงต่างๆ แต่ก็ต้องสานร่วมกับวัสดุอื่นเพื่อเพิ่มความแข็งแรงให้กับรูปทรง เนื่องจากการสานด้วยหญ้าสามเหลี่ยมเพียงอย่างเดียวจะทำให้อ่อนตัวเกินไป จึงต้องเพิ่มตอกจากไม้เพื่อความคงตัวของรูปทรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.14 แสดงรูปแบบผลิตภัณฑ์จากหญ้าสามเหลี่ยม

รูปผลิตภัณฑ์ ที่ทำจากหญ้าสามเหลี่ยมแบบผืน

รูปผลิตภัณฑ์ ที่ทำจากหญ้าสามเหลี่ยมแบบมีโครง

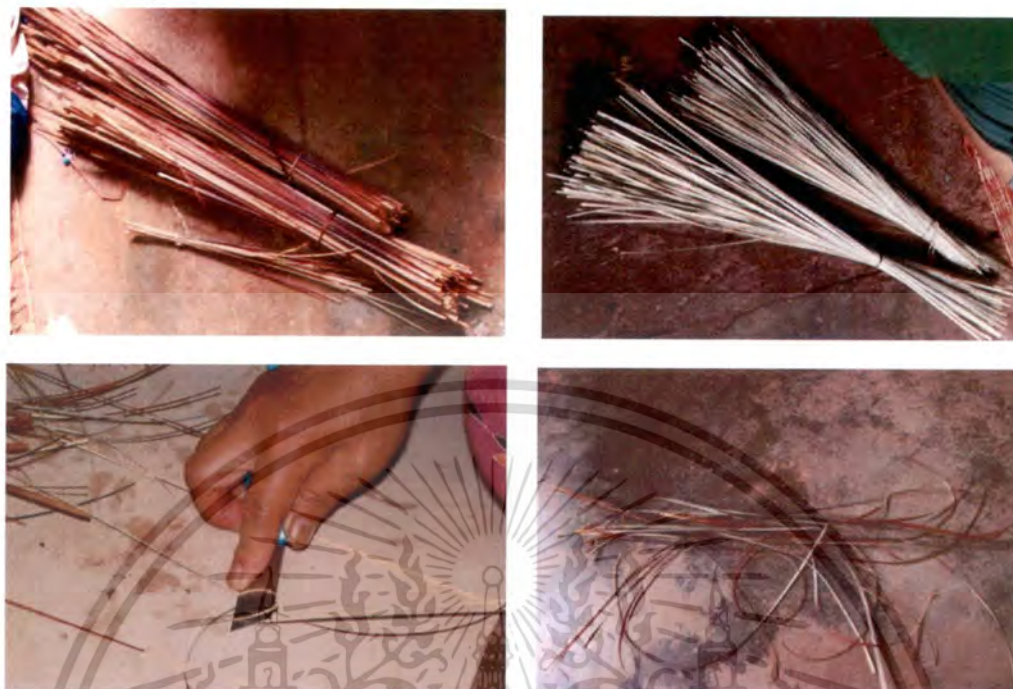
รูปผลิตภัณฑ์ ที่ทำจากหญ้าสามเหลี่ยมแบบชั้นรูป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) ขั้นตอนการจักสานหญ้าสามเหลี่ยม

การเตรียมวัสดุ

ภาพที่ 4.121 แสดงขั้นตอนการเตรียมวัสดุ

การเตรียมวัสดุเป็นมีขั้นตอนดังนี้

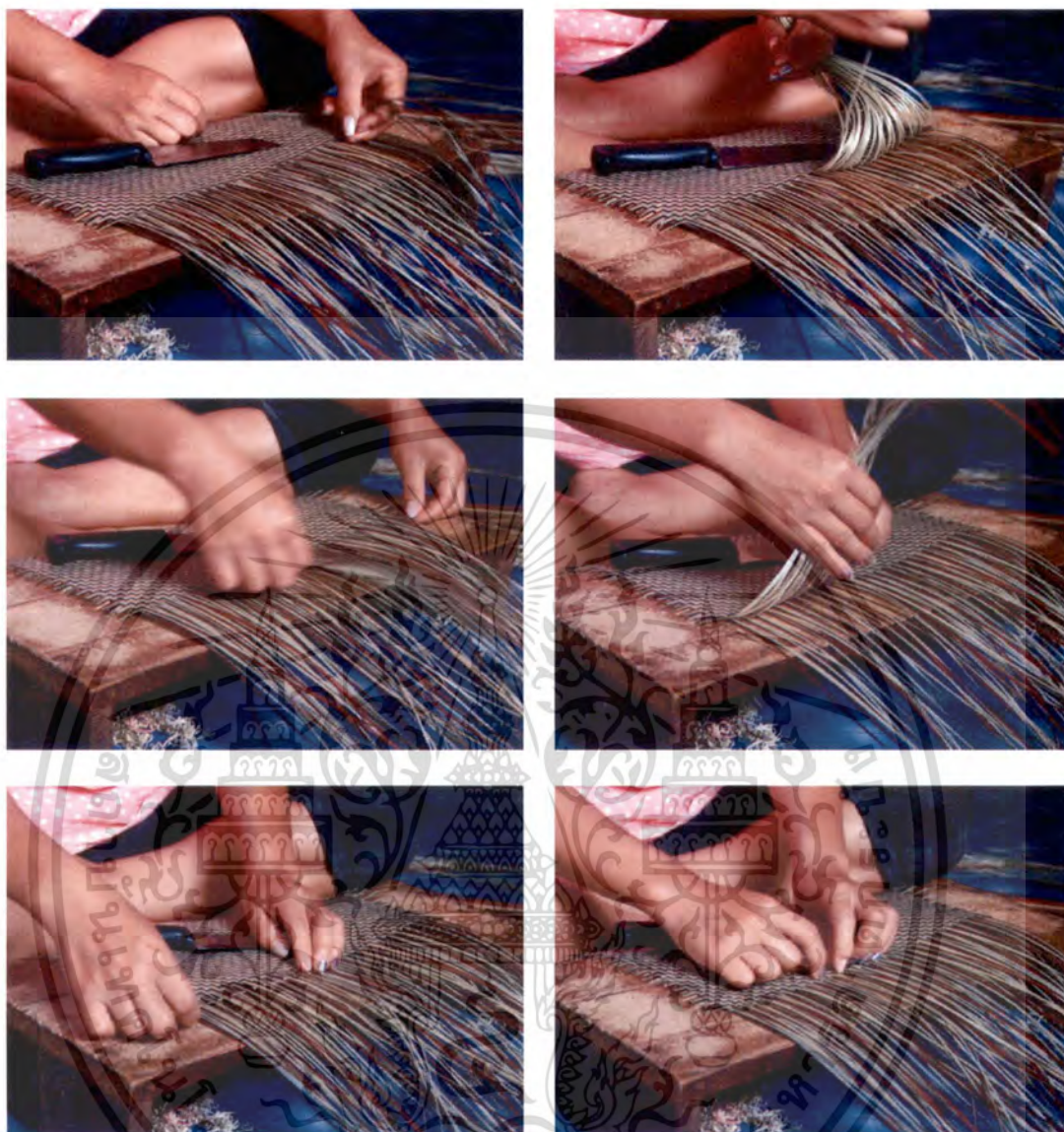
1. เก็บเกี่ยว หญ้าสามเหลี่ยม จากป่า ตามฤดูกาลเก็บเกี่ยวและต้นก้านตอที่ปลูกไว้(สามารถเก็บเกี่ยวได้ตลอดปี)
2. นำมาตัดใบและดอกให้เหลือเฉพาะส่วนก้านโดยตัดให้ความยาวเท่าๆกัน ส่วนก้านตอใช้เฉพาะส่วนแกนในนำมาตากแดดให้แห้ง
3. เมื่อแห้งสนิทดีแล้วนำมาผ่าตามแนวยาให้ได้ขนาดความกว้างที่ต้องการใช้สาน มีตั้งแต่ 1.0 - 2.0 มิลลิเมตร สำหรับลายที่ต้องการความละเอียดมาก 3.0 มิลลิเมตรใช้กับลายที่ต้องการความละเอียดปานกลาง 4.0 - 5.0 มิลลิเมตร ใช้สำหรับลายที่ไม่ต้องการความละเอียดเท่าไรนัก
4. เวลาจะใช้สานจะต้องใช้มีดคมขนาดเล็ก กรีดบาดเอาส่วนที่เป็นส่วนเนื้อของหญ้าออก จะใช้ผิวหรือเฉพาะเปลือกของหญ้าเท่านั้น

ภาพที่ 4.122 แสดงการเปรียบเทียบขนาดและความละเอียดของลาย แจกกัน ก้อบ และเสื่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การสานแบบผืน

ภาพที่ 4.123 แสดงการสานหญ้าสามเหลี่ยม

การสานแบบผืนขนาดเล็กส่วนใหญ่จะมีความกว้างอยู่ที่ 30 เซนติเมตร เมื่อสานเป็นผืน จะนำไปแปรรูปได้หลากหลาย

1. ตั้งเส้นสลับริ้วระหว่างหญ้าสามเหลี่ยมกับก้านตองตามรูปแบบที่จะกำหนดให้เกิดลาย อาจใช้เทปกาวใส เป็นตัวช่วยพยุงในจุดเริ่มต้น
2. เริ่มนำเส้นนอน สานตามแนวนอน โดยกำหนดวันระยะตามที่จะให้เกิดลวดลาย จากซ้ายไปขวาหรือขวาไปซ้ายก็ได้ตามความถนัดของผู้สาน ผู้สานจะนับเส้นแล้วยกทีละครึ่งของแถวทั้งหมด นำเส้นนอนใส่เข้าไปกดเลื่อนให้แน่นและทำส่วนที่เหลืออีกข้าง ทำเช่นนี้จนจบผืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การสานแบบหุ้มโครงรูปทรงต่างๆ

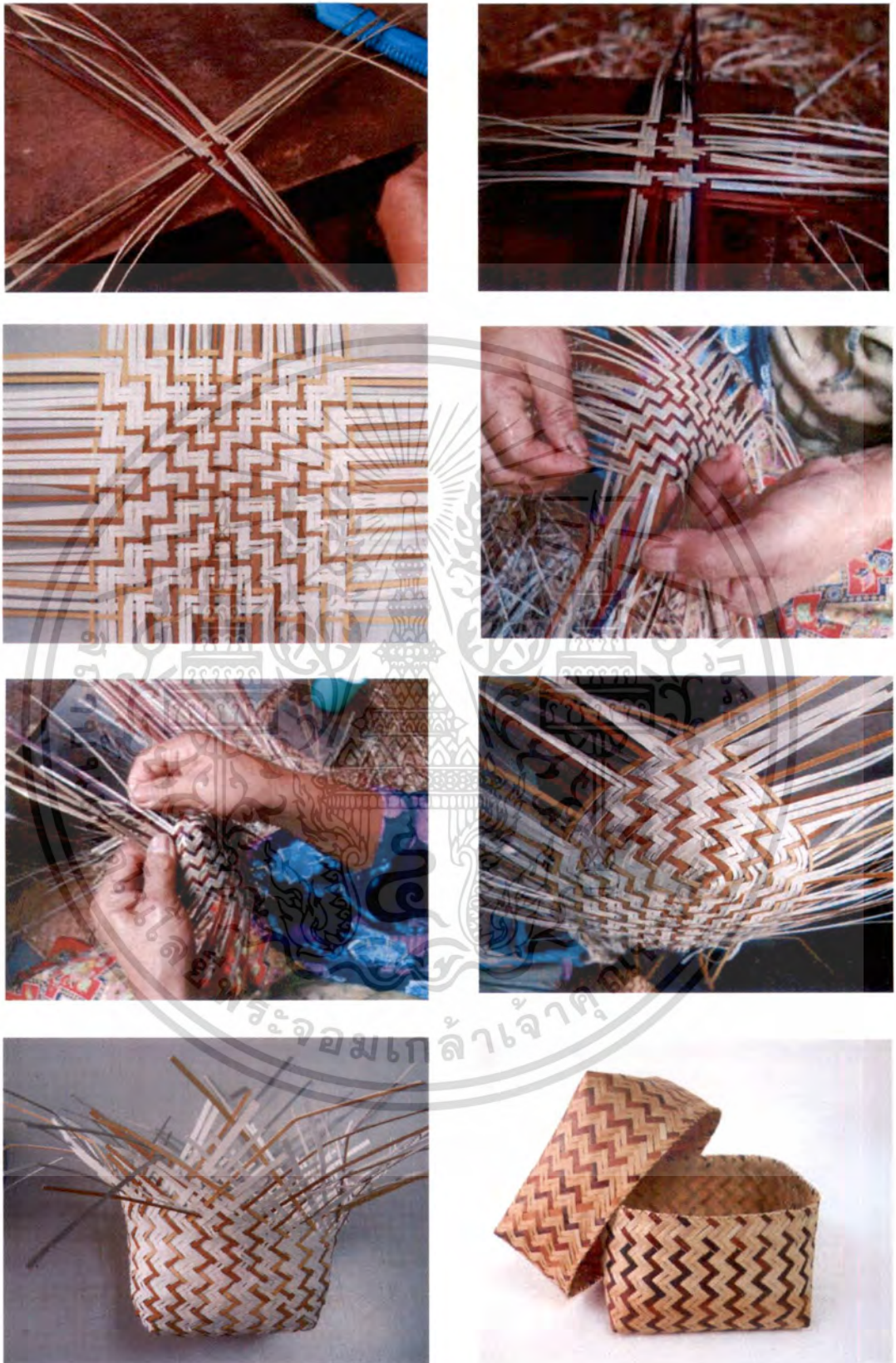
ภาพที่ 4.124 แสดงการสานขึ้นรูปแจกัน

การสานแบบหุ้มโครง จะนิยมใช้เส้นหญ้าสามเหลี่ยมขนาดเล็กละเอียด เพื่อให้ได้ลายที่ดูละเอียดแน่น สวยงาม

1. เตรียมโครงหรือภาชนะที่จะทำเป็นรูปทรงได้ เช่น แจกันเซรามิค ขวดแก้ว หรือโครงรูปทรงที่ทำจากไม้มะม่วง
2. ตั้งเส้นแนวตั้งแนบโครง โดยเริ่มจากส่วนฐาน อัจฉิตด้วยเทปกาวหรือทากาวไว้ในส่วนเริ่มต้นก็ได้
3. เพิ่มเส้นนอนสานขัดไปตามรูปทรงของโครง เมื่อครบวงรอบ สอดเก็บปลายให้แน่น หากต้องการลวดลายสามารถใช้ก้านตอเป็นตัวสลักสีสิ่งที่ขาดไม่ได้คือมีดคมปลายเล็กแหลม เพื่อตัดขลิบ เฉพาะเส้นหญ้าที่เป็นส่วนเกิน
4. เมื่อสานเสร็จจนถึงขอบก็ให้สายนย้อนกลับเพื่อเก็บปลายและตัดเศษที่เหลือออก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การสานแบบขึ้นรูปทรง

ภาพที่ 4.125 แสดงการสานก๊อบแบบขึ้นรูปทรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การสานแบบขึ้นรูป สามารถใช้เส้นหญ้าได้หลายขนาดแล้วแต่ขนาดหรือรูปแบบที่ต้องการ ในตัวอย่าง การสานนี้จะกล่าวถึงการสานกล่องขนาดเล็กเพื่อใช้ใส่ของมีฝาปิด เรียกว่า “ก๊อบ”

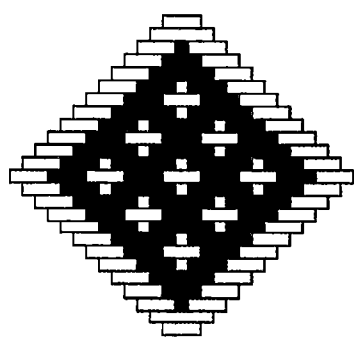
1. เริ่มการสานจากจุดกึ่งกลางส่วนล่าง โดยใช้เส้นหญ้าสามเหลี่ยมและเส้นก้านตอง ขนาด 2-3 มิลลิเมตร โดยจับให้ไขว้กันแบบกากบาท
2. เพิ่มเส้นแต่ละด้านเข้าไป โดยให้ขั้ดกัน ซึ่งจะเป็นการเพิ่มทั้ง 4 ด้าน จนได้ขนาดรูปทรงของก๊อบ ขนาด 4” x 4” โดยประมาณ
3. จับเส้นในส่วนมุมให้ชนไขว้กันแล้วสานให้ขั้ดกัน ทั้ง 4 มุม
4. เริ่มสานต่อแต่ละด้านจนมีความสูงตามที่ต้องการแล้วพับขอบสอดย้อนกลับเก็บซ่อนปลาย ใช้กรรไกรขลิบส่วนที่เกินออกให้เรียบร้อย จะได้ตัวก๊อบ 1 ชิ้น ทำอีก 1 ชิ้นให้มีขนาดกว้างกว่าเล็กน้อยเพื่อเป็นฝาครอบ

ตัวอย่างลวดลายสานจากหญ้าสามเหลี่ยมและก้านตอง

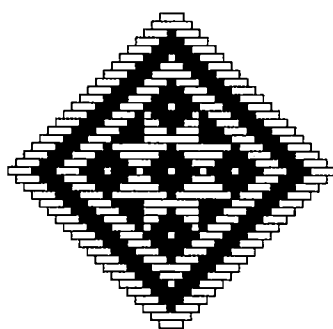

ภาพที่ 4.126 แสดงตัวอย่างลวดลายสานจากหญ้าสามเหลี่ยมและก้านตอง
ที่มา : ลวดลายสานหญ้าสามเหลี่ยมกลุ่มจักสานบ้านท่าทางหลวง, คุณจันดี ชาเหล็ก

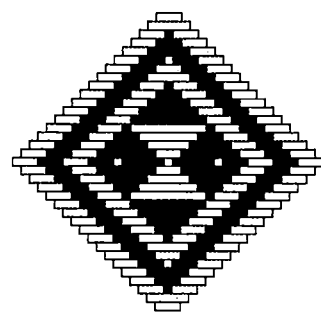
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

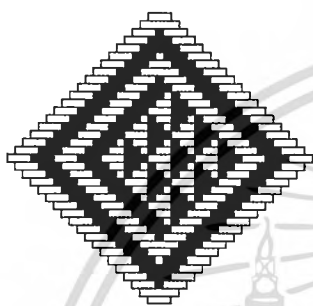
ลายดอกบัวแก้ว

ลายดอกดาวสีขาว

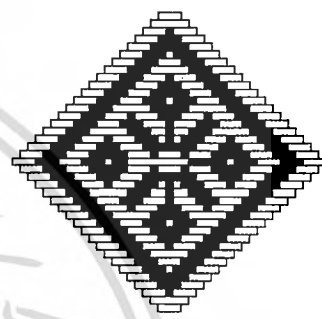
ลายดอกผีเสื้อดำ

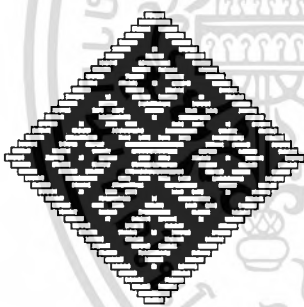
ลายดอกเกล็ดเต่า

ลายดอกกุหลาบดำ

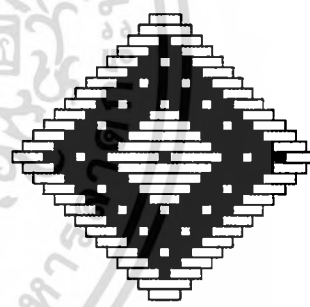
ลายดอกคุณดำ

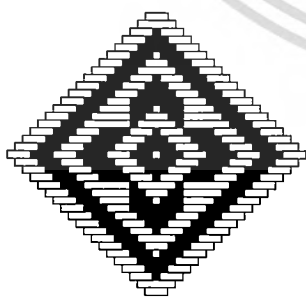
ลายดอกคุณขาว

ลายดอกจุดสี่จุด

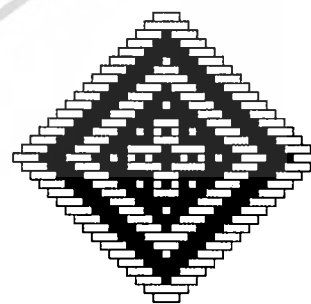
ลายดอกจุดล้อมจุดใน

ลายดอกพิภุสสีแฉก

ลายดอกพิภุส

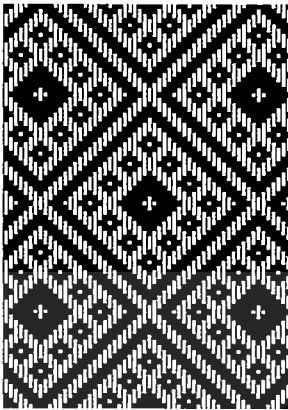
ลายดอกไม้กางเขน

ภาพที่ 4.127 แสดงตัวอย่างลวดลายจากหญ้าสามเหลี่ยมและก้านตอง

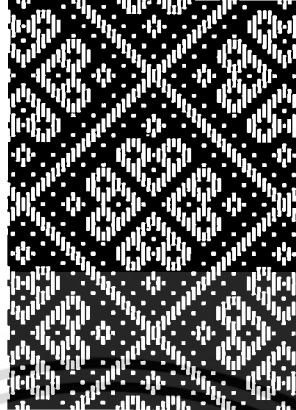
ที่มา : ลวดลายสานหญ้าสามเหลี่ยมกลุ่มจักสานบ้านท่าทางหลวง, คุณจันดี ชาเหล็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

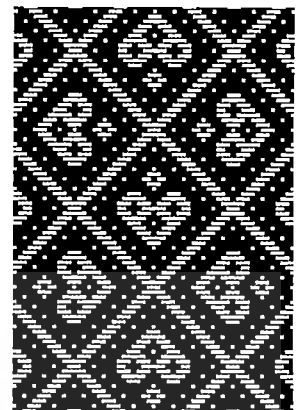
ตัวอย่างผืนจกสานจากหญ้าสามเหลี่ยมและก้านตอง

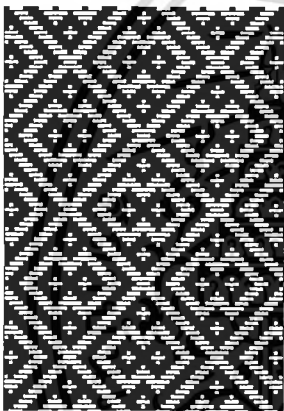
ดอกจุดล้อมบวกใน

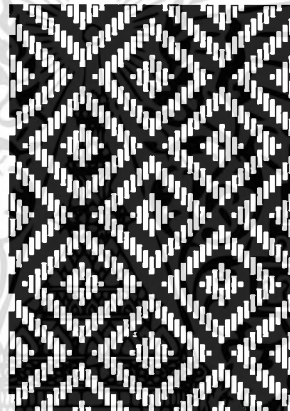
ลายดอกรูปหัวใจสี่

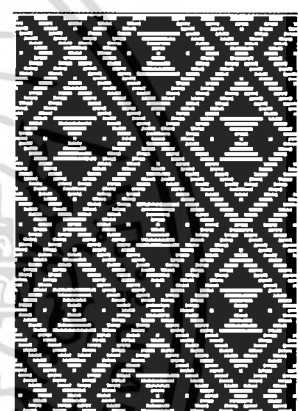
ลายดอกรูปหัวใจ

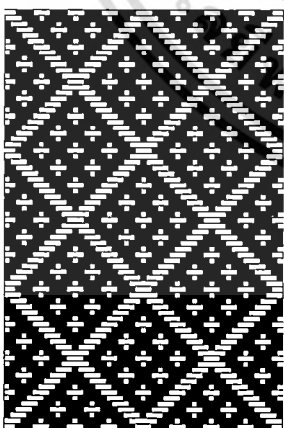
ลายดอกบวกขาว

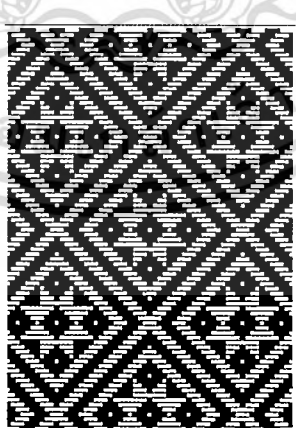
ลายดอกสี่บะรด

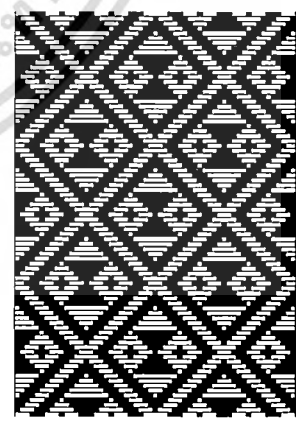
ลายดอกผีเสื้อ(ดอกกาบ)

ลายดอกบวกแก้ว

ลายดอกดาวสีขาว

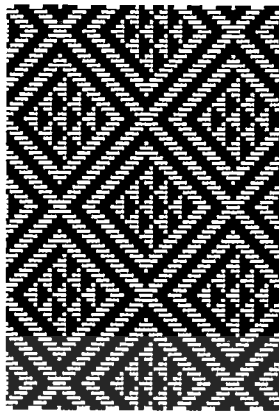

ลายดอกผีเสื้อดำ

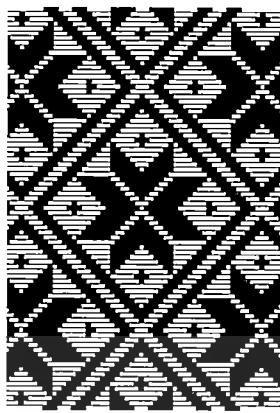
ภาพที่ 4.128 แสดงตัวอย่างลวดลายจากหญ้าสามเหลี่ยมและก้านตอง

ที่มา : ลวดลายผืนจกสานหญ้าสามเหลี่ยมกลุ่มจกสานบ้านห่างทางหลวง, คุณจันดี ชาเหล็ก

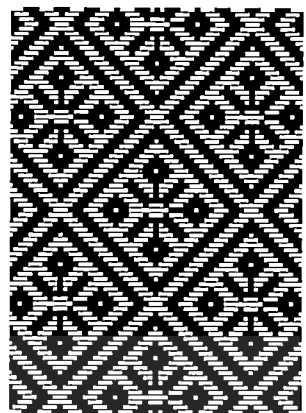
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

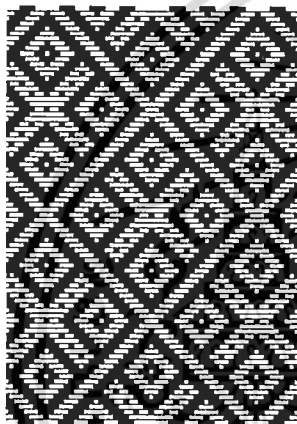
ลายดอกเกี๋ยดเต่า

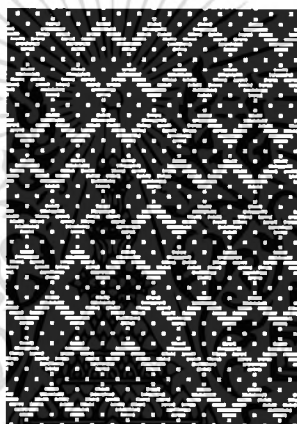
ลายดอกกุหลาบดำ

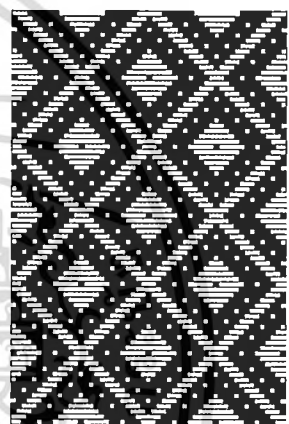
ลายดอกคุณดำ

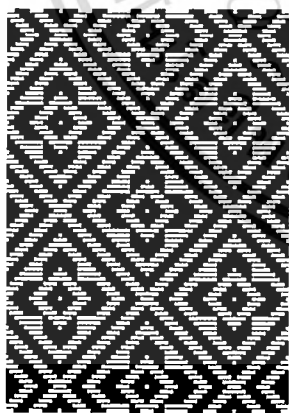
ลายดอกคุณขาว

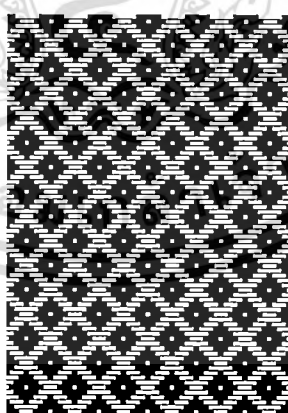
ลายดอกจุดสี่จุด

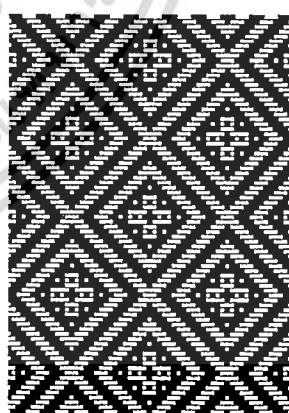
ลายดอกจุดล้อมจุดใน

ลายดอกพิกุลสี่แฉก

ลายดอกพิกุล

ลายดอกไม้กางเขน

ภาพที่ 4.129 แสดงตัวอย่างลวดลายจากหญ้าสามเหลี่ยมและก้านตอง
ที่มา : ลวดลายผืนจักสานหญ้าสามเหลี่ยมกลุ่มจักสานบ้านท่าทางหลวง, คุณจันดี ชาเหล็ก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

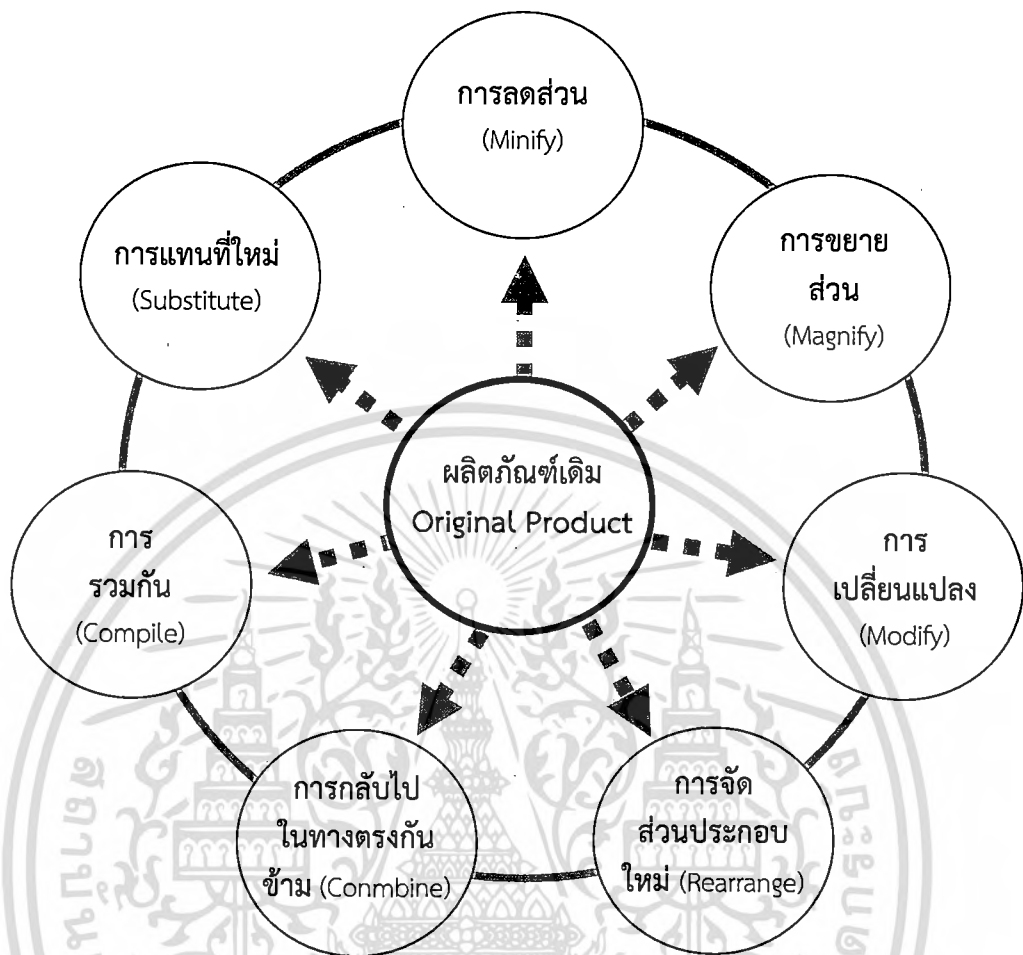
จากการศึกษาวิเคราะห์งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจังหวัดน่านทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ 1) ผ้าทอ 2) เครื่องเงิน 3) เรือแข่งจำลอง 4) งานเครื่องจักสาน ซึ่งได้รวบรวมรายละเอียดไว้ในบทที่ 4 ส่วนในบทนี้เป็นบทสรุปผลการศึกษาและวิเคราะห์ โดยใช้ทฤษฎีและหลักการตามที่ได้รวบรวมแนวทางไว้แล้วการนำไปใช้และพัฒนาไว้ ตามกรอบแนวคิด (ภาพที่ 2.1 หน้าที่ 18 ในบทที่ 2) และได้จัดทำแนวทางตัวอย่างการพัฒนาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ในแต่ละงานด้วย ทั้งนี้ยังได้สรุปข้อเสนอแนะเพื่อให้ได้มีแนวทางการพัฒนาต่อยอดและการศึกษาวิจัยต่อไปได้อีก โดยแยกสรุปตามลำดับของแต่ละงาน

ภาพที่ 5.1 แสดงภาพแผนภูมิรูปแบบแนวทางการพัฒนาศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจังหวัดน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวทางการคิด พัฒนา แก้ไข รูปทรงผลิตภัณฑ์

กรวรรณ งามวรรณ : 2554

ภาพที่ 5.2 แสดงภาพแผนภูมิรูปแบบแนวทางการคิด พัฒนา แก้ไข รูปทรงผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนา ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจังหวัดน่าน โดยพัฒนาจากแนวคิดของ ศักดิ์ชาย สิกขา : 2552

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลักการออกแบบงานหัตถกรรมให้มีความเหมาะสม

ภาพที่ 5.3 แสดงภาพแผนภูมิรูปแบบแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้มีความเหมาะสม โดยพัฒนาจากแนวคิดของ เรวัต สุขสีกาญจน์

จากภาพแนวทางการคิด การพัฒนา และการออกแบบข้างต้นนี้ เป็นหัวใจสำคัญที่จะเป็นแนวทางร่วมในการนำผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่มีอยู่เดิมมาพิจารณาประยุกต์ขึ้นใหม่ โดยนำเสนออยู่ในส่วนของการนำไปใช้และพัฒนาซึ่งต่อเนื่องจากส่วนสรุปผลวิเคราะห์ ของงานหัตถกรรมแต่ละประเภทที่ได้ศึกษาไว้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษาผ้าทอมือจังหวัดน่าน

5.1.1 ด้านกายภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.1 แสดงการสรุปผลด้านการศึกษากายภาพผ้าทอมือจังหวัดน่าน

หัวข้อการศึกษา	สรุปการศึกษา
ที่มา	จากการถ่ายทอดภูมิปัญญา จากอารยธรรมและวัฒนธรรมหลากหลายเชื้อชาติ ที่ได้อพยพโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในจังหวัดน่าน มีการผลิตใช้ตั้งแต่โบราณกาลและสืบทอดต่อกันมา มีการปรับเปลี่ยนประยุกต์ลวดลายสีสันเรื่อยมา ทั้งกลุ่มอนุรักษ์และกลุ่มประยุกต์
ประโยชน์ใช้สอย	ส่วนใหญ่ผลิตเป็นผ้าชิ้นสำหรับนุ่งห่มของสตรีเป็นหลัก ลองลงมาเป็นผ้าทอแบบผืน สำหรับนำไปตัดเย็บ นอกจากนั้นเป็นเครื่องใช้ และมีการนำไปแปรรูปเป็นของที่ระลึก ของตกแต่งเพื่อความสวยงาม
วิธีการสร้าง	สร้างด้วยมือใช้อุปกรณ์อย่างง่าย สามารถทำได้เองภายในครัวเรือน ผู้สร้างต้องมีความชำนาญ
ขนาดสัดส่วน	หน้าผ้าที่ทอได้มีขนาด ความยาว 36 นิ้ว – 40 นิ้ว หรือแล้วแต่ผู้ทอ
รูปทรง	เป็นผืนยาว ด้านหน้ากว้างเป็นส่วนใช้งานแนวขวางลำตัว ด้านยาวเป็นส่วนใช้งานตามความยาวหรือความสูงของลำตัว ซึ่งส่วนใหญ่จะทอเพื่อให้ได้รูปทรงตามลักษณะเป็นผ้าชิ้น
ลวดลาย	ลวดลายแบบอนุรักษ์และประยุกต์ ส่วนใหญ่เป็นลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ พืช สัตว์และจินตนาการจากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว มักนิยมสร้างลวดลายในตำแหน่งขอบผ้า เพื่อให้เป็นส่วนตีนผ้าชิ้น
สี	มีสีสันทาสี โทนสีธรรมชาติจากสีย้อมธรรมชาติ โทนสีสด จากสีย้อมเคมี
วัสดุ	วัสดุธรรมชาติและวัสดุสังเคราะห์ หาได้จากท้องถิ่น

5.1.2 ด้านการวิเคราะห์

ตารางที่ 5.2 แสดงการสรุปผลด้านการวิเคราะห์ผ้าทอมือจังหวัดน่าน

หัวข้อการวิเคราะห์	สรุปการวิเคราะห์
คุณค่า	ผ้าทอมือจังหวัดน่านถือได้ว่าเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีคุณค่าในตัวอย่างสมบูรณ์แบบทุกด้านทางด้านจิตใจทั้งผู้ทอและผู้ได้ใช้งาน คุณค่าเหล่านี้ยังเป็นมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ ซึ่ง ณ ปัจจุบันเป็นสินค้าที่สำคัญอันดับต้นๆ ของจังหวัดซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง
ความงาม	ผ้าทอมือ จังหวัดน่านมีความงดงามในตัวเนื้อผ้า เนื่องจากทำด้วยวัสดุ ฝ้าย ให้ความนุ่มนวลในการสวมใส่ และมีความสวยงามแบบธรรมชาติ หากเป็นผ้าทอลวดลายวิจิตรมีการสลักสี และมีความซับซ้อนในการทอมากขึ้น ผ้าที่ได้ก็จะมี ความงดงามมากยิ่งขึ้นไปอีก ขึ้นอยู่กับว่าผู้ที่ต้องการใช้งานจะเลือกผ้าที่เหมาะสมนำไปใช้ตัดเย็บอะไร ซึ่งก็มีให้เลือกมากมายแล้วแต่วัตถุประสงค์
เอกลักษณ์	ผ้าทอมือจังหวัดน่าน มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ในเรื่องลวดลาย คือ ลวดลายน้ำไหลที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักกันดี มีการทอผลิตเป็นสินค้าที่ต้องมีกลุ่มเพื่อจำหน่าย และประเภทในการทอเป็นผ้าชิ้นแบบต่าง ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.3 ด้านการนำไปใช้และพัฒนา

จากความหลากหลายของงานศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือในจังหวัดน่านนั้น ในงานวิจัยนี้จะสรุปเน้นเฉพาะผ้าทอที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติแท้และผ่านกระบวนการย้อมสีแบบธรรมชาติ เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาที่ได้สรุปไว้ตอนต้น ส่วนใหญ่นั้นกลุ่มทอผ้าจะเน้นการทอผ้าฝืนที่สามารถนำไปเย็บเป็นผ้าชิ้น ซึ่งไม่ว่าจะเป็นผ้าชิ้นแบบใดก็จะมีทั้งส่วนผ้าทอที่เป็นส่วนผ้าพื้นและส่วนลายอยู่ในฝืนเดียวกัน ซึ่งขนาดสัดส่วนที่ทอนั้นมีความพอดีเพียงพอกับการนำมาตัดเย็บเป็นผ้าชิ้นสำหรับสวมใส่ต่อหนึ่งชุด หากนำไปแปรรูปเป็นเครื่องใช้ชนิดอื่น เช่น เสื้อ กระโปรง กระเป๋า ฯลฯ มักจะมีเศษเหลือ ซึ่งในส่วนนี้ก็สามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ขนาดเล็กต่อไปได้อีก หากผู้ออกแบบมีประสบการณ์หรือแนวคิดเชิงศิลปะสร้างสรรค์ ก็จะสามารถประดิษฐ์คิดค้นชิ้นงานที่แปลกและสวยงามได้เพิ่มขึ้นไปอีก ซึ่งจากการได้เห็นชิ้นงานแปรรูปจากผ้าในจังหวัดน่านนั้นนับว่ามีมากอยู่พอสมควร ดังนั้นในงานวิจัยนี้ได้นำเสนอเป็นตัวอย่างงานออกแบบที่สามารถนำไปใช้ได้จริง หรืออาจนำไปเป็นแนวคิดเพิ่มจากที่มีอยู่ก็จะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้และก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่แท้จริง เนื่องจากเป็นผ้าที่ทอด้วยมือ วัสดุทั้งหมดล้วนเป็นธรรมชาติไม่สิ้นเปลืองพลังงาน รักษาสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเป็นแรงงานในท้องถิ่นทั้งหมด

สรุปแนวทางในการนำผ้าทอเมืองน่านมาพัฒนาเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1. ศึกษาความนิยมและแนวโน้มเรื่องรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัยให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถมีประโยชน์ใช้สอยได้ดี และควรคำนึงถึงหลักการออกแบบงานผลิตภัณฑ์หัตถกรรมตามทฤษฎีแนวคิดตาม ภาพที่.5.2 ด้วย เช่น ความนิยมของผู้บริโภคในปัจจุบันที่ใช้เครื่องมือสื่อสารรูปแบบใหม่ๆที่ทันสมัย การออกแบบก็ควรสอดคล้องโดยการออกแบบที่ใส่หรือกระเป๋าที่สามารถใส่อุปกรณ์เหล่านี้ได้สะดวก พกพาได้ หรือห้อยคอให้เกิดความสวยงามและปกป้องอุปกรณ์อยู่ในตัวด้วย ราคาสมเหตุสมผลสามารถซื้อหาเป็นของฝากที่ระลึกได้ครั้งละหลายชิ้น มีหลายสีให้เลือก น้ำหนักเบาใช้พื้นที่จัดเก็บน้อย เป็นต้น
2. เลือกโทนสีที่เป็นแนวนิยม สะดุดตา และมีตัวเลือกที่หลากหลายให้กับผู้บริโภค
3. วางแผนการใช้ขนาดของผ้าในการตัดเย็บเพื่อความคุ้มค่าซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญด้านต้นทุน หากเป็นเศษผ้าที่เหลือจากการแปรรูปอื่นๆควรนำมาคัดสรรแยกประเภทให้ดี เช่น ส่วนสีพื้นไม่มีลาย ส่วนลายล้วนๆ หรือส่วนที่เป็นบริเวณผสมทั้งสีพื้นและลวดลาย เพื่อสามารถนำมาจัดสีและองค์ประกอบใหม่เพื่อให้ได้รูปแบบใหม่ (rearrange) ที่สวยงามและแปลกตา
4. ทดลองเลือกใช้วัสดุอื่นๆมาประกอบรวมในผลิตภัณฑ์ โดยเน้นไปที่วัสดุธรรมชาติเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามและเหมาะสม เพราะบรรจุภัณฑ์ช่วยส่งเสริมตัวผลิตภัณฑ์ให้ดูน่าซื้อน่าใช้มากขึ้น แต่ก็ควรคำนึงถึงต้นทุนที่จะเพิ่มขึ้นอีกด้วย
2. ควรเพิ่มรายละเอียด ป้ายสัญลักษณ์ กลุ่มผลิต ความสำคัญ ประวัติ ที่มา และวัตถุดิบในการผลิตที่ส่งเสริมการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมไว้ที่ตัวสินค้า
3. ควรมีการช่วยเหลือและส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทิศทางของรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้กับกลุ่มผู้ผลิตอย่างสม่ำเสมอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. การส่งเสริมผู้ผลิตให้ใช้วัตถุดิบต่างๆจากธรรมชาติในท้องถิ่น ซึ่งควรต้องมี การส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ให้มีการปลูกฝ้ายเพิ่มขึ้นให้เพียงพอกับการผลิต เป็นต้น

5. ส่งเสริมให้มีการวิจัยเรื่องการนำผ้าทอมือไปใช้อย่างกว้างขวาง และการวิจัยเพื่อปรับปรุงการทอการย้อมให้มีคุณภาพ มีความคงทนมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างการพัฒนาผ้าทอมือ

กลุ่มที่ 1 เครื่องแต่งกาย (รหัส D1) ได้นำผ้าทอมือจังหวัดน่าน มาพัฒนารูปแบบเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกาย โดยนำส่วนผ้าที่มีลวดลายมาผสมผสานไว้ในผ้าสีพื้น เช่น สีดำที่มีส่วนช่วยเน้นให้ลวดลายผ้าทอมือมีความโดดเด่นยิ่งขึ้น หรือใช้สีผ้าพื้นที่มีโทนสีทางเดียวกันกับลวดลาย ก็จะได้โครงสร้างของทั้งชุดที่ดี และกลมกลืนกันในการออกแบบงานตัวอย่างนี้ ยึดหลักความอิสระในการทดลองใช้ส่วนลวดลายมาออกแบบ ซึ่งในการนำไปใช้งานต้องพิจารณาถึง เศษผ้าส่วนอื่น ที่จะนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ อย่างคุ้มค่าด้วย หรืออีกนัย คือในการทอผ้า นอกจากจะทอเป็นโครงสร้างผ้าชิ้นแล้ว อาจทอเป็นผ้าที่มีลวดลายทั้งผืนก็ได้ เพื่อนำไปใช้งานออกแบบตัดเย็บได้อย่างหลากหลาย จากตัวอย่างได้ทำการออกแบบเป็นกลุ่ม ชุดทำงาน ชุดออกงาน ชุดลำลอง และเสื้อยืด โดยเฉพาะกลุ่มที่เป็น ผลิตภัณฑ์เสื้อยืดนั้นสามารถผลิตได้ง่าย ใช้ผ้าส่วนที่เหลือจากการแปรรูปอื่น ๆ แล้วนำมาตกแต่งเป็นผลิตภัณฑ์เสื้อยืดประดับผ้าทอ สามารถสวมใส่ง่ายทุกเพศทุกวัย ราคาต้นทุนไม่สูง

กลุ่มที่ 2 เครื่องใช้ (รหัส D2) ได้นำส่วนลวดลายของผ้ามาออกแบบกับวัสดุสีพื้นอื่นๆ เช่น งานกระเป๋าคาดสมผสานส่วนผ้าที่มีลวดลายกับผ้าแคนวาสหรือหนังพียู โทนสีเป็นทั้งแบบทิศทางเดียวกัน และใช้สีดำเป็นตัวเน้นให้ลวดลายโดดเด่น

กลุ่มที่ 3 ของประดับตกแต่งบ้าน (รหัส D3) ได้นำส่วนลวดลายที่สวยงามของผ้ามาใช้ เช่นเดียวกัน มีทั้งการใช้โทนสีของผ้าพื้นที่มีสีอ่อน และสีเข้มมาเน้นให้ส่วนลวดลายผ้ามีความโดดเด่นยิ่งขึ้น เช่น โคมไฟแบบแขวน ใช้ผ้าพื้นสีอ่อนสลับกับส่วนลวดลายของผ้าเพื่อให้แสงไฟมีความสว่าง ซึ่งในการออกแบบนี้มุ่งเน้นให้โคมไฟมีความสวยงามด้วยลายผ้าทั้งยามเมื่อเปิดและปิดไฟ

ตัวอย่างการออกแบบเสื้อผ้าจากผ้าทอมือจังหวัดน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-01 ชุดออกงาน ใช้ผ้าลายก่านร่วมกับผ้าพื้นสีดำ	D1-02 ชุดออกงาน ใช้ผ้าลายก่านตกแต่งบนผ้าพื้นสีอ่อน
	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-03 ชุดออกงาน
ใช้ผ้าลายก่านตกแต่งบนชุดผ้าพื้นสีดำ

D1-04 ชุดออกงาน
ใช้ผ้าลายน้ำไหลตกแต่งบนชุดผ้าพื้นสีดำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<p>D1-05 ชุดออกงาน กระโปรงยาวผ้าลายก่านผสมผ้าพื้นสีฟ้าครามหม่น</p>	<p>D1-06 ชุดออกงาน เสื้อด้านหน้าผ้าทอลายซิ่นป่องด้านหลังผ้าพื้นสีดำ</p>
	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-07 ชุดออกงาน

ชุดผ้าพื้นสีอ่อนเย็บแต่งชายด้วยผ้าลายน้ำไหล

D1-08 ชุดออกงาน

ชุดผ้าพื้นสีดำผสมผ้าลายกำน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-09 ชุดออกงาน
ผ้าพื้นสีอ่อนเย็บสลักผ้าลายก่าน

D1-10 ชุดออกงาน
ผ้าพื้นสีดำเย็บตกแต่งด้วยผ้าลายก่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<p>D1-11 ชุดออกงาน ชุดผ้าพื้นสีดำเย็บตกแต่งด้วยผ้าลายไทลื้อ</p>	<p>D1-12 ชุดออกงาน ชุดผ้าพื้นสีดำเย็บตกแต่งด้วยผ้าลายกำ่าน</p>
	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-13 ชุดออกงาน

ชุดกระโปรงสั้นผ้าพื้นสีเทาอ่อนผสมผ้าลายไทย

D1-14 ชุดออกงาน

ชุดกระโปรงสั้นผ้าพื้นสีเทาอ่อนผสมผ้าลายไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-15 ชุดทำงาน
ผ้าพื้นสีดำเย็บต่อลายด้วยผ้าลายซิ่นม่าน

D1-16 ชุดทำงาน
ผ้าพื้นสีดำเย็บต่อลายด้วยผ้าลายซิ่นป่อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-17 ชุดทำงาน
ผ้าพื้นสีดำเย็บต่อลายด้วยผ้าลายน้ำไหล

D1-18 ชุดทำงาน
ผ้าพื้นสีดำเย็บต่อลายด้วยผ้าลายน้ำไหล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-19 ชุดทำงาน
ผ้าพื้นสีดำเย็บต่อลายด้วยผ้าลายน้ำไหล

D1-20 ชุดทำงาน
ผ้าพื้นสีดำเย็บต่อลายด้วยผ้าลายน้ำไหล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-21 ชุดทำงาน
ผ้าพื้นสีดำผสมกับผ้าลายซิ่นกำน

D1-22 ชุดทำงาน
ผ้าพื้นสีเทาผสมผ้าลายซิ่นป้อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-23 ชุดทำงาน
ผ้าพื้นสีดำสลับผ้าชิ้นลายน้ำไหล

D1-24 ชุดทำงาน
ผ้าพื้นสีดำสลับผ้าชิ้นลายน้ำไหล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-25 ชุดทำงาน
ผ้าชีนลายน้ำไหลตกแต่งผ้าพื้นสีดำ

D1-26 ชุดทำงาน
ผ้าชีนลายกานต่อผ้าพื้นสีดำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<p>D1-27 ชุดทำงาน ชุดผ้าพื้นสีดำตกแต่งด้วยผ้าลายก่าน</p>	<p>D1-28 ชุดทำงาน ชุดกระโปรงผ้าลายก่านสลับผ้าพื้นสีดำ</p>
	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

<p>D1-31 ชุดทำงาน ชุดผ้าชีนลายไหล้ผสมผ้าพื้นสีดำจับจีบด้านหน้า</p>	<p>D1-32 ชุดทำงาน ชุดผ้าลายไหล้ดอกแต่งผ้าพื้นสีดำ</p>
	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-33 ชุดทำงาน
ชุดเสื้อสูทด้านหน้าผ้าทอไทลื้อ

D1-34 ชุดทำงาน
ชุดเสื้อสูทกระโปรงเย็บต่อตกแต่งด้วยผ้าทอไทลื้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-35 ชุดทำงาน

ชุดเสื้อคลุมผ้าพื้นสีดำตกแต่งขอบด้วยผ้าไหมลือ

D1-36 ชุดทำงาน

ชุดเสื้อคลุมผ้าทอไหมลือตกแต่งด้วยผ้าพื้นสีดำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-37 ชุดทำงาน

เสื้อคลุมผ้าพันสีเทาบุด้านในด้วยผ้าทอไหมสีได้ทั้ง2 ด้าน

D1-38 ชุดทำงาน

ชุดผ้าสีพื้นสีเทาตกแต่งด้วยผ้าทอไหมสี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-39 ชุดสูทลำลองชาย
เสื้อสูทชายผ้าสีพื้นแต่งขอบปกด้วยผ้าทอไทลื้อ

D1-40 ชุดสูทลำลองชาย
เสื้อสูทชายผ้าสีพื้นแต่งขอบปกด้วยผ้าทอไทลื้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-41 ชุดสูทลำลองชาย
เสื้อสูทชายผ้าพื้นสีน้ำตาลตกแต่งผ้าทอไทยลือ

D1-42 ชุดสูทลำลองชาย
เสื้อสูทชายสีพื้นสีน้ำตาลตกแต่งปกด้วยผ้าทอลายน้ำไหล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-43 เสื้อยืดตกแต่งผ้าทอ
แบบที่ 1

D1-44 เสื้อยืดตกแต่งผ้าทอ
แบบที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-45 เสื้อยืดตกแต่งผ้าทอ
แบบที่ 3

D1-46 เสื้อยืดตกแต่งผ้าทอ
แบบที่ 4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-47 เสื้อยืดตกแต่งผ้าทอ แบบที่ 5	D1-48 เสื้อยืดตกแต่งผ้าทอ แบบที่ 6
	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-49 เสื้อยืดตกแต่งผ้าทอ
แบบที่ 7

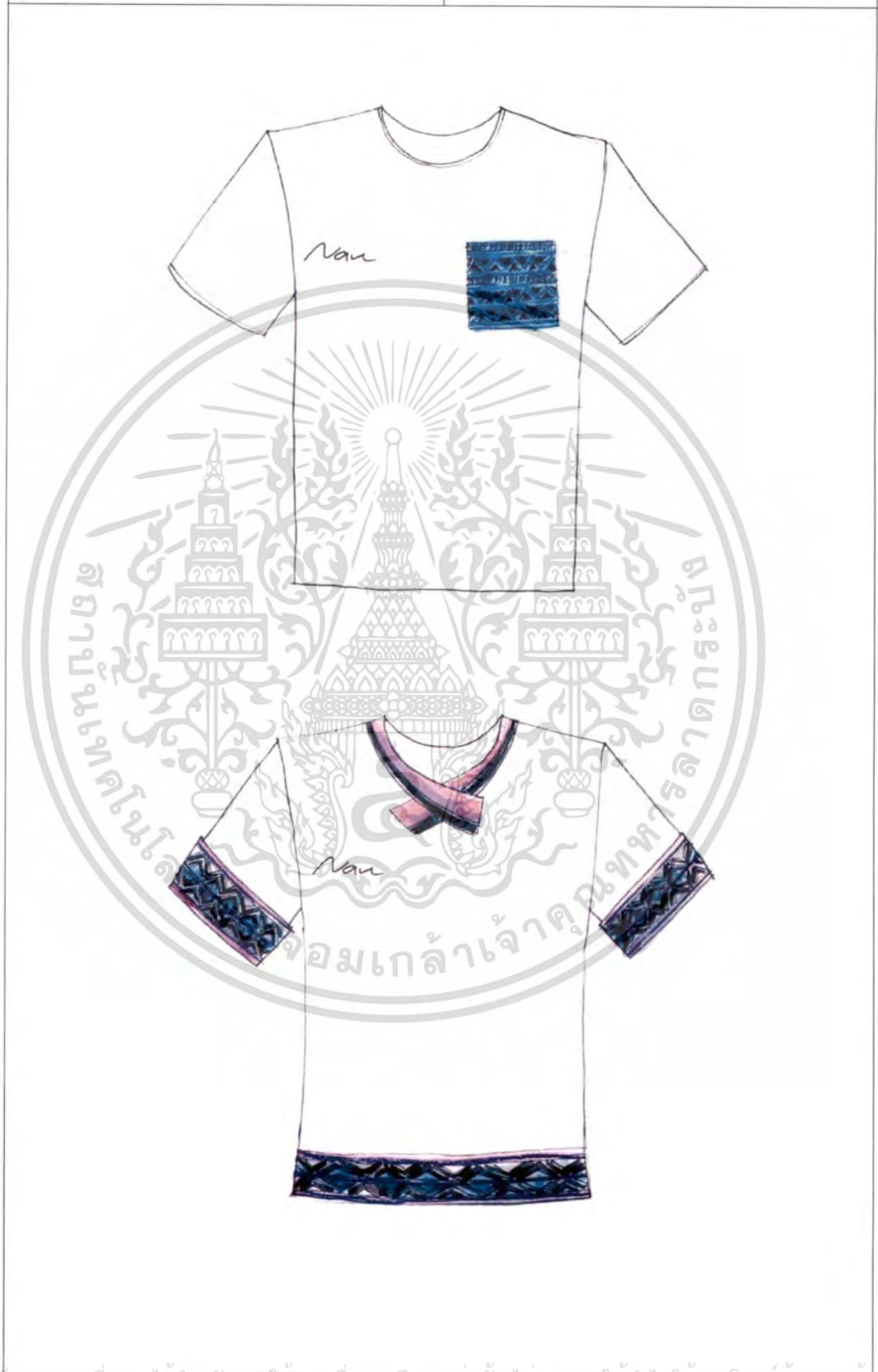
D1-50 เสื้อยืดตกแต่งผ้าทอ
แบบที่ 8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D1-51 เสื้อยืดตกแต่งผ้าทอ
แบบที่ 9

D1-52 เสื้อยืดตกแต่งผ้าทอ
แบบที่ 10

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D2 - (01-05) กระเป๋าถือ ผ้าแคนวาสสีพื้นตกแต่งผ้าทอ

D2 - 01

D2 - 02

D2 - 03

D2 - 04

D2 - 05

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D2 - (06-10) กระเป๋าถือ หูทิวหนังพียุคแต่งผ้าทอ

D2 - 06

D2 - 07

D2 - 08

D2 - 09

D2 - 10

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D2 - (11-14) กระเป๋าถือ หูหิ้วหนังพียุกตกแต่งผ้าทอ

D2 - 11

D2 - 12

D2 - 13

D2 - 14

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D2 - (15-18) กระเป๋าทรงเป้ผ้าแคนวาสตกแต่งผ้าทอ

D2 - 15

D2 - 16

D2 - 17

D2 - 18

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D2 - (19-23) กระเป๋าถือขนาดเล็กผ้าตัวนตงแต่งผ้าทอ

D2 - 19

D2 - 20

D2 - 21

D2 - 22

D2 - 23

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D2 - (24-27) กระเป๋าหิ้วไม้หนังพียูกตกแต่งผ้าทอ

D2-24

D2-25

D2 - 26

D2 - 27

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D2 - (28-35) กระเป๋าใส่ของขนาดเล็กใช้แขวนตามที่ต้องการ ได้สะดวกผ้าพื้นตกแต่งผ้าทอ

D2 - 28

D2 - 29

D2 - 30

D2 - 31

D2 - 32

D2 - 33

D2 - 34

D2 - 35

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

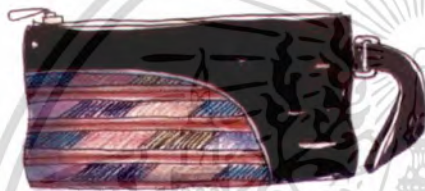
D2 - (36-43) กระเป๋าใส่ซองเอนกประสงค์ขนาดเล็กผ้าพื้นสีดำเย็บต่อตกแต่งด้วยลายผ้าทอ

D2 - 36

D2 - 37

D2 - 38

D2 - 39

D2 - 40

D2 - 41

D2 - 42

D2 - 43

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D2 - (44-49) กระเป๋าใส่ของเอนกประสงค์ขนาดเล็กผ้าพื้นสีดำเย็บต่อตกแต่งด้วยลายผ้าทอ

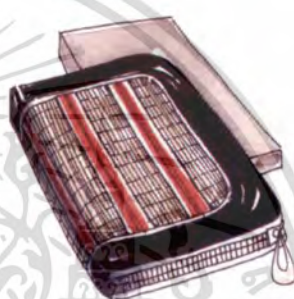
D2 - 44

D2 - 45

D2 - 46

D2 - 47

D2 - 48

D2 - 49

D2 - 50

D2 - 51

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D2 - (52-59) กระเป๋าใส่ของเอนกประสงค์แบบพกพาผ้าทอและผ้าพื้นสีดำตกแต่งสลับลาย

D2 - 52

D2 - 53

D2 - 54

D2 - 55

D2 - 56

D2 - 57

D2 - 58

D2 - 59

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D3 - (01-06) หมอนอิงตกแต่งบ้านใช้ผ้าพื้นและผ้าทอลายเย็บตกแต่งสลับลาย

D3 - 01

D3 - 02

D3 - 03

D3 - 04

D3 - 05

D3 - 06

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D3 - (07-12) หมอนอิงตกแต่งบ้านใช้ผ้าพื้นเย็บตัดต่อสลับผ้าทอลาย

D3 - 07

D3 - 08

D3 - 09

D3 - 10

D3 - 11

D3 - 12

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D3 - (13-15) หมอนอิงตกแต่งบ้านผ้าพื้นตกแต่งด้วยผ้าทอลาย

D3 - 13

D3 - 14

D3 - 15

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D3 - (16-18) หมอนอิงตกแต่งบ้านผ้าพื้นตกแต่งด้วยผ้าทอลาย

D3 - 16

D3 - 17

D3 - 18

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D3 - (19-22) โคมไฟแขวนขนาดใหญ่ผ้าฝ้ายดิบสีขาวตกแต่งผ้าทอลวดลาย

D3 - 19

D3 - 20

D3 - 21

D3 - 22

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D3 - (23-25) โคมไฟแขวนทรงกลมแบบยาวผ้าฝ้ายดิบสีขาวตกแต่งด้วยผ้าทอลาย

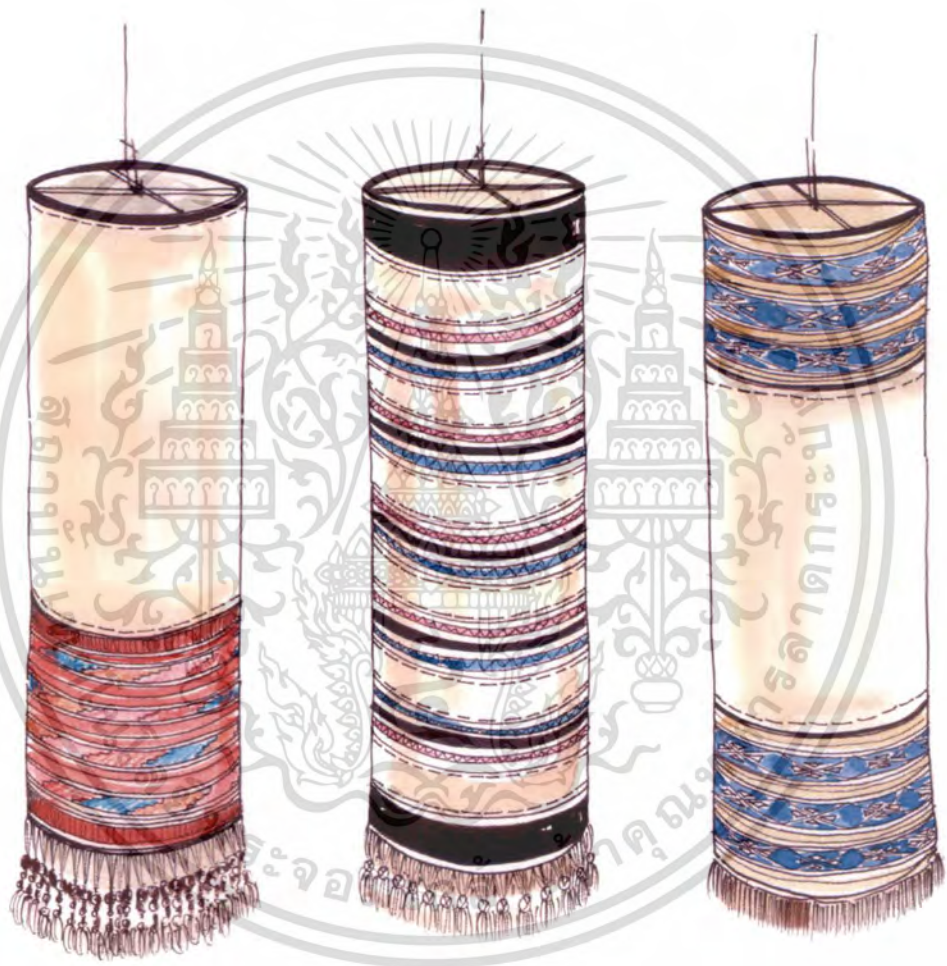
D3 - 23

D3 - 24

D3 - 25

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D3 - (26-28) โคมไฟแขวนทรงกลมแบบยาวผ้าฝ้ายดิบสีชาวดกแต่งด้วยผ้าทอลาย

D3 - 26

D3 - 27

D3 - 28

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

D3 - (29-36) ที่ใส่กระดาษเช็ดปากโคร่งกระดาษแข็งหุ้มผ้าพื้นสีดำตกแต่งด้วยผ้าทอลาย

D3 - 29

D3 - 30

D3 - 31

D3 - 32

D3 - 33

D3 - 34

D3 - 35

D3 - 36

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 สรุปผลการศึกษาเครื่องเงินจังหวัดน่าน

5.2.1 ด้านกายภาพ

ตารางที่ 5.3 แสดงการสรุปผลด้านการศึกษากายภาพเครื่องเงินจังหวัดน่าน

หัวข้อการศึกษา	สรุปการศึกษา
ที่มา	จากการถ่ายทอดภูมิปัญญา 2 กลุ่ม 1) กลุ่มช่างเงินเก่าในจังหวัดน่าน 2) จากกลุ่มชาวเขา ได้ถ่ายทอดสืบทอดกันมา
ประโยชน์ใช้สอย	เครื่องใช้ ของประดับบ้าน และเครื่องประดับกาย
วิธีการสร้าง	สร้างด้วยมือ เป็นหลักอุปกรณ์เครื่องมือหาได้จากท้องถิ่น ต้องเป็นช่างผู้ชำนาญเป็นพิเศษ บางกลุ่มที่ทำงานเครื่องประดับมีการใช้แม่พิมพ์เข้ามาช่วยให้ผลิตได้เร็วและง่ายขึ้น หากเจ้า ที่เป็นผู้ผลิตขนาดใหญ่จะใช้เครื่องจักรอุตสาหกรรมที่ทันสมัยขึ้น แต่ก็ยังใช้มือประกอบ
ขนาดสัดส่วน	ชิ้นงานที่ผลิต แต่ละชิ้นงานจะมีมูลค่าเป็นน้ำหนัก หน่วยเป็นกรัม หรือเป็นบาท
รูปทรง	รูปทรงมีความเป็นอิสระแล้วแต่ชิ้นงาน หากเป็นเครื่องใช้จะมีลักษณะเป็นแผ่นภายในโปร่งหรือมีลักษณะเป็นการฉลุเนื้อ หากเป็นเครื่องประดับก็จะริตเป็นแผ่นบาง ฉลุหรือตอกคุณลายหรือเข้าเครื่องริตเป็นเส้นและนำมาถักทอให้เป็นเส้นใหญ่แล้วนำมาประกอบตกแต่งชิ้นงาน ชิ้นงานก็จะมีความประณีตมาก
ลวดลาย	ลวดลายมีทั้งแบบโบราณ แบบประยุกต์ และมีการออกแบบใหม่ ๆ ใช้จินตนาการและแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ
สี	เป็นสีจากเนื้อแท้ธรรมชาติ จากแร่เงินบริสุทธิ์ เมื่อขัดแต่งแล้วจะมีความแวววาวสวยงาม
วัสดุ	มาจากแร่ธาตุธรรมชาติ เม็ดเงินบริสุทธิ์ ผสม ทองแดง,ทองเหลือง 7.5 % ใช้ของเก่าหลอมเหลวใหม่ได้

5.2.2 ด้านการวิเคราะห์

ตารางที่ 5.4 แสดงการสรุปผลด้านการวิเคราะห์เครื่องเงินจังหวัดน่าน

หัวข้อการวิเคราะห์	สรุปการวิเคราะห์
คุณค่า	เป็นงานฝีมือระดับสูงต้องใช้ช่างที่มีความชำนาญอย่างสูงมาก หากผู้ที่จะทำงานลักษณะนี้ได้น้อยลง เครื่องเงินถือว่าเป็นวัตถุที่มีคุณค่าสูงตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน และมีราคามูลค่า เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ อีกทั้งมีคุณค่าทางจิตใจทั้งผู้ทำและผู้ที่เป็นเจ้าของ มีประโยชน์ใช้สอยที่เน้นไปทางการใช้ประดับตกแต่ง และทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดถือเป็นสินค้าที่สำคัญรองจากงานผ้าทอมือ
ความงาม	เครื่องเงินเมืองน่าน มีความงดงามที่เป็นชื่อเสียงของจังหวัดน่าน ทางด้านฝีมือลวดลายอันวิจิตร ประณีตที่ต้องอาศัยช่างฝีมือที่มีความชำนาญ
เอกลักษณ์	เครื่องเงินเมืองน่านถือเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญทั้งในด้านรูปลักษณ์ เช่นเครื่องเงินที่ทำเป็นสลุงหรือขัน ที่มีขั้นตอนการทำและรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ รวมถึงความมีคุณภาพทางด้านความเป็นเงินแท้สูงถึงร้อยละ 97

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.3 ด้านการนำไปใช้และพัฒนา

ข้อดีของเครื่องเงิน นั้นสามารถที่จะทำรูปทรงหรือออกแบบได้อย่างอิสระ เนื่องจากสามารถหลอมละลายเป็นของเหลวได้เสมอ ถึงแม้ว่าจะเป็นเงินของเก่าก็ตาม ดังนั้นหากได้รับการพัฒนาให้สามารถทำรูปทรงอื่นๆได้อีกนอกจากสลุงหรือขันก็จะสามารถสร้างความหลากหลายได้เพิ่มขึ้น เพราะปัจจุบันที่ทำอยู่ข้างทำสลุงส่วนใหญ่จะทำเพียงสลุงเท่านั้น และที่สำคัญยังไม่มีผู้สืบทอดที่จะมาฝึกเรียนรู้อย่างจริงจัง หากเป็นงานกลุ่มช่างชาวเขาซึ่งเน้นงานเครื่องประดับนั้น จะมีความหลากหลายมากกว่าและมีช่างฝีมือ แรงงานที่สามารถฝึกฝนเรียนรู้ได้ง่ายกว่าจึงมีโอกาสที่จะพัฒนาได้มากขึ้น

สรุปแนวทางในการพัฒนาเครื่องเงินเมืองน่านเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1. เครื่องเงินกลุ่มช่างเงินเก่าสร้างรูปแบบใหม่ๆเพื่อให้เกิดประโยชน์ใช้สอยเพิ่มขึ้น แต่ยังคงเอกลักษณ์ของงานฝีมือชั้นครู เช่น งานทำสลุงเงินที่ต้องขึ้นรูปแบบและตอกคุณลวดลายด้วยมือจึงทำให้ชิ้นงานที่ได้นั้นมีความงดงามเป็นหนึ่งเดียวนั้น สามารถพัฒนาขึ้นใหม่โดยปรับโครงสร้างการขึ้นรูปให้เป็นชิ้นงานรูปแบบใหม่ อาจเป็นกล่อง หรือ ที่เก็บของมีค่าก็ได้ แต่ยังคงตอกคุณลายให้งามวิจิตรแบบสลุง เป็นต้น ซึ่งในการทำรูปแบบใหม่ก็ต้องคำนึงถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่ต้องทำด้วยมือ หลีกเลียงรูปแบบที่สามารถทำได้ด้วยระบบแม่พิมพ์ จะยิ่งทำให้ชิ้นงานมีคุณค่ามากยิ่งขึ้นไปอีก

2. เครื่องเงินกลุ่มชาวเขา งานเครื่องประดับนั้นมีความหลากหลายและสวยงามมากอยู่แล้ว สามารถผลิตได้เร็วและได้ปริมาณเนื่องจากบางขั้นตอนสามารถใช้แม่พิมพ์ได้ แต่ควรสร้างรูปแบบใหม่ๆโดยศึกษาแนวโน้มความนิยมของกลุ่มผู้บริโภค ชาวไทยหรือชาวต่างชาติ เพศ วัย ซึ่งหากทำได้จะสามารถพัฒนารูปแบบได้มากขึ้น เพราะข้อดีของ “เงิน” นั้นคือ สามารถขึ้นรูปทรงได้ตามรูปแบบที่ต้องการ เช่น สามารถทำเป็นดอกไม้ สัตว์ หรือรูปทรงเรขาคณิต

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสนับสนุนให้มีการฝึกงาน ทำเครื่องเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานรูปแบบอนุรักษ์ อย่างเช่นสลุง เพราะปัจจุบันคนรุ่นใหม่ให้ความสนใจในการทำน้อยลง มีแต่คนรุ่นเก่าที่ทำอยู่และสูงอายุมากแล้วการฝึกควรเป็นเรื่องราวจริงจัง อาจสามารถบรรจุในหลักสูตรการเรียนซึ่งจะเป็นการปลูกฝังมากกว่าที่จะปล่อยให้เป็นที่ของช่างที่ต้องคอยเสาะหาผู้สืบทอดซึ่งเป็นไปได้ยาก

2. ควรส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวอย่างจริงจังและเหมาะสมกับสภาพผู้ผลิต มากกว่าสร้างศูนย์ขายเฉพาะแต่ผู้ผลิตไม่สามารถผลิตส่งหรือจำหน่ายได้ด้วยตนเอง (เฉพาะผู้ผลิตขนาดเล็กหรือแบคริวเรือน) ซึ่งผู้วิจัยพบประเด็นเกี่ยวกับเรื่องนี้จึงได้ระบุข้อเสนอไว้ด้วยเจตนาที่จะหาแนวทางส่งเสริมในอนาคต หากมีผู้วิจัยหรือหน่วยงานใดที่เกี่ยวข้องได้นำไปดำเนินการต่ออย่างจริงจัง ก็จะทำให้ผู้ผลิตสามารถที่จะดำรงอยู่ด้วยการมีอาชีพที่ทำอยู่ให้ยั่งยืนได้อย่างแท้จริง สิ่งที่ผู้วิจัยพบคือ ผู้ผลิตรายเล็กซึ่งไม่สามารถมีหน้าร้านขายในศูนย์สินค้า ได้ผลิตอยู่ที่บ้านของตนเองและขายอยู่ที่บ้านของตนเองนั้นเป็นข้อดีในด้านการใช้ชีวิตของผู้ผลิตเอง ไม่ต้องกังวลไปขายเองเนื่องจากตนเองวันๆก็ใช้เวลาผลิตชิ้นงานอยู่ที่บ้าน ไม่สามารถปลีกเวลาออกไปจำหน่ายซึ่งต้องใช้เวลาและต้นทุนเพิ่มขึ้นอีก หากเป็นไปได้ควรเป็นการจัดแสดงชิ้นงานให้น่าสนใจในหน่วยงานท่องเที่ยวหรือศูนย์ประสานงาน และมีรายละเอียดกลุ่มผู้ผลิตอย่างชัดเจนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าถึงกลุ่มผู้ผลิตได้ การที่นักท่องเที่ยวได้เห็นวิถีชีวิต ขั้นตอนการทำอย่างประณีตนั้นเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เห็นศิลปวัฒนธรรมที่งามซึ่งและมีคุณค่าในตัวเองจริง ไม่ได้ทำเพียงชั่วคราว อีกประเด็นที่พบคือ การกำหนดกลุ่มผู้ผลิตไว้มากมายและระบุในเส้นทางการท่องเที่ยววนั้น ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มผู้ผลิตหลายรายซึ่งเป็นรายเล็กๆทำอยู่ที่บ้านนั้นได้เลิกผลิตไปแล้วหลายราย เป็นอีกสิ่งสะท้อนถึงปัญหาการอนุรักษ์และความยั่งยืนที่แท้จริงว่าควรจะหาทางปรับแก้ไขไปทิศทางใด

3. ข้อสำคัญของงานเครื่องเงินสำหรับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น นอกจากความงดงามแล้ว การเป็นของมีค่า หรือชิ้นงานที่มีมูลค่า ควรจะต้องออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามและเหมาะสม มีรายละเอียดระบุประวัติ ที่มา อีกทั้งยังต้องส่งเสริมการใช้บรรจุภัณฑ์ที่มาจากวัสดุธรรมชาติของท้องถิ่นเอง ด้วยซึ่งจะยิ่งสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้ามากขึ้น

ตัวอย่างการพัฒนาเครื่องเงิน

ในการนำเสนอตัวอย่างในการออกแบบ ได้นำเครื่องเงิน กลุ่มช่างเงินเก่า เช่นสลุง โดยนำเครื่องจักสานหญ้าสามเหลี่ยม มาทดลองทำเป็นกล่องผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มความงดงามให้กับตัวสินค้ามากขึ้น เนื่องจากในการออกแบบได้เน้นให้กล่องใส่เครื่องเงินนี้ ให้สามารถโชว์สินค้าได้ในตัว โดยไม่ต้องเปิดกล่อง และในส่วนเครื่องเงินของกลุ่มชาวเขาเป็นการนำเสนอการพัฒนาเครื่องประดับสตรีและบรรจุภัณฑ์ โดยนำ “ดอกเสี้ยวขาว” ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดน่านมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ สามารถใช้งานเป็นเครื่องประดับที่ให้ทั้งความสวยงาม อ่อนหวาน และหรูหรา ร่วมกัน ส่วนบรรจุภัณฑ์ได้นำวัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น กระจดาษา หรือจะปรับเป็นผ้าฝ้ายแบบบางก็มีความเหมาะสม การออกแบบตัวบรรจุภัณฑ์ เน้นความเรียบเกลี้ยงของรูปทรงสี่เหลี่ยม ใช้กระจดาษา หรือผ้าสีพื้นเรียบสีแดงด้านในบุด้วยผ้าฝ้ายหรือ กำมะหยี่สีดำ เพื่อขั้บเน้นให้เครื่องเงินดูแวววาวสวยงามยิ่งขึ้น ส่วนผาด้านบนออกแบบเป็นลายเส้น พิมพ์รูปชาวเขาและชื่อผู้ผลิต โดยยกตัวอย่างเป็นของกลุ่มเครื่องเงินชาวเขา “ชมพูกา” รวมถึงป้ายกำกับสินค้าด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างการพัฒนาเครื่องเงินกลุ่มช่างเงินเก่า

เป็นการพัฒนากล่องใส่สลุงน้ำหนัก 5 บาท ด้วยกล่องขนาด 14x14x5 เซนติเมตร เพื่อใช้ห่อหุ้มและกันกระแทกได้ดี ในขณะที่เดียวกันก็สามารถที่จะมองเห็นความวิจิตรงดงามของสลุงที่อยู่ภายในได้อย่างชัดเจน

(ดูตัวอย่างการทำกล่องเครื่องเงินด้วยหญ้าสามเหลี่ยม หน้า 199 – 201)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างที่ 1 การพัฒนาเครื่องเงินกลุ่มชาวเขา

ดอกเสี้ยวดอกขาว เป็นดอกไม้ประจำจังหวัดน่าน มีลักษณะดอก 5 กลีบมีสีชมพูอ่อนและขาว เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 8 - 12 เซนติเมตร

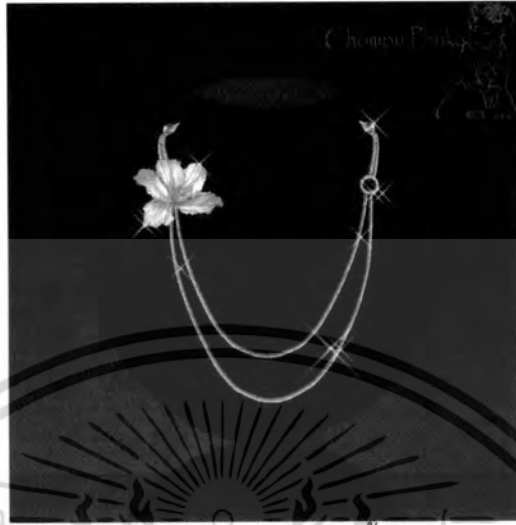
ถอดลักษณะรูปทรงดอกเสี้ยวขาว

ดอกเสี้ยวขาวทำจากเงินโดยย่อขนาดให้เหมาะสมเป็นเครื่องประดับ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง โดยประมาณ 5 เซนติเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างที่ 2 การนำดอกเสี้ยวเงินมาประกอบเป็นเครื่องประดับ

สร้อยคอเงินประดับดอกเสี้ยวเงิน

ต่างหูดอกเสี้ยว

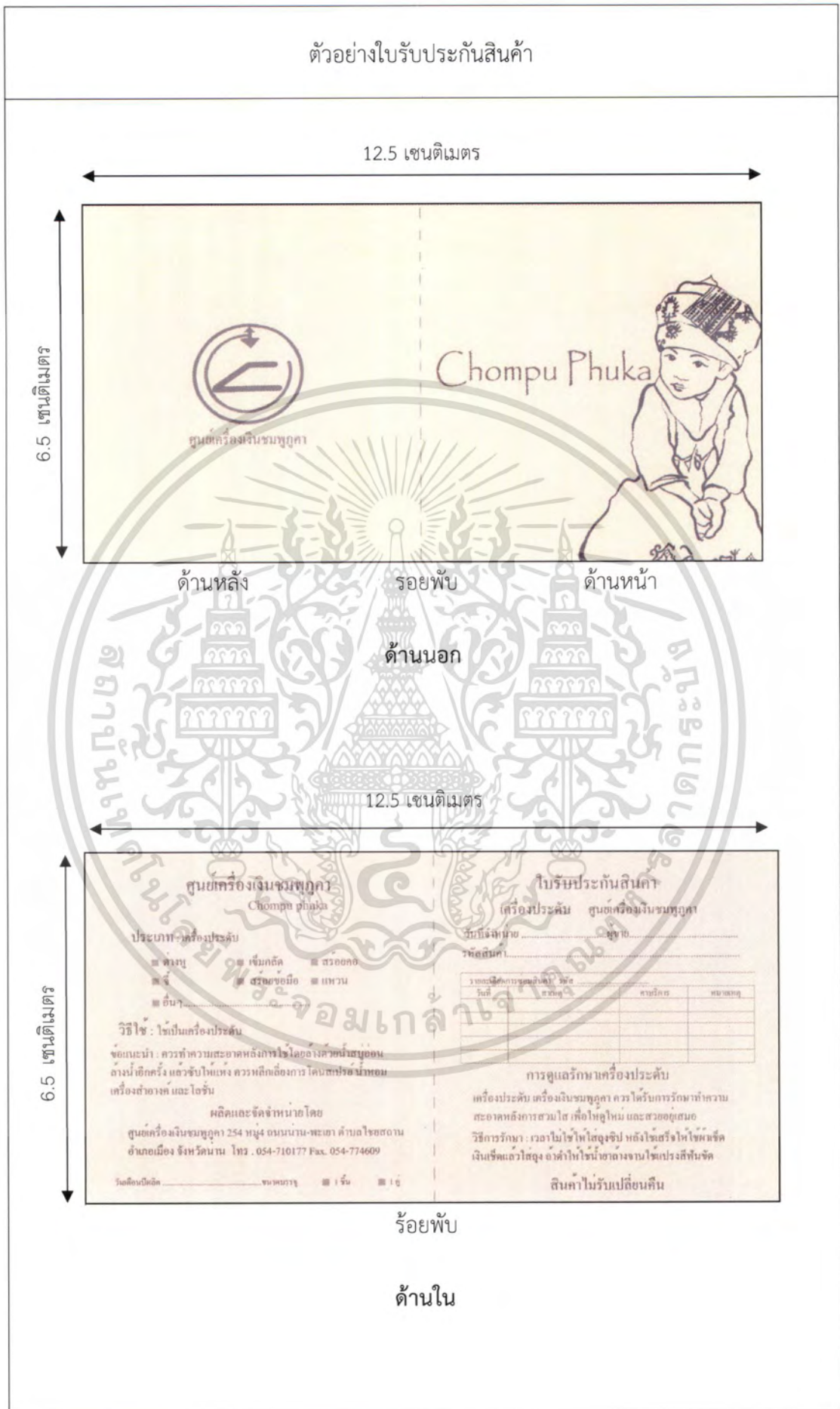

ต่างหูกสืบดอกเสี้ยว

แหวนหัวทรงดอกเสี้ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างกล่องใส่สินค้า

วัสดุ : กระดาษแข็งหุ้มด้วยกระดาษสาสีแดงด้านในบุกำมะหยี่สีดำพิมพ์ลายเส้นขาวเขาและชื่อผู้ผลิตบนฝากล่อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3 สรุปผลการศึกษางานแกะสลักเรือแข่งจำลองจังหวัดน่าน

5.3.1 ด้านกายภาพ

ตารางที่ 5.5 แสดงผลการสรุปการศึกษาด้านกายภาพงานแกะสลักเรือแข่งจำลองจังหวัดน่าน

หัวข้อการศึกษา	สรุปการศึกษา
ที่มา	จากความประทับใจในความงามของเรือแข่ง ในลำน้ำน่านจึงมีการถ่ายทอดความงามออกมา ด้วยการแกะจำลองเรือเป็นเรือขนาดเล็ก โดยช่างหรือสล่าที่มีความชำนาญด้านการแกะสลัก
ประโยชน์ใช้สอย	เป็นของประดับตกแต่ง เป็นของฝากของที่ระลึกที่มีราคา
วิธีการสร้าง	สร้างด้วยมือที่ละล่ำ ด้วยความประณีต ใช้อุปกรณ์เครื่องมือแกะสลัก
ขนาดสัดส่วน	มีขนาดความยาวตั้งแต่ 0.50 เมตร ถึง 1.20 เมตร หรือแล้วแต่ผู้ที่สั่งทำ
รูปทรง	รูปทรงเรือแข่งเหมือนต้นแบบจริง จำลองลดขนาดตามสัดส่วนจริง
ลวดลาย	ลวดลายตกแต่งด้านข้างลำเรือลักษณะโบราณ แกะสลักลวดลายแบบนูนต่ำ และสลักหัวเรืออย่างวิจิตร
สี	ใช้สีสันทัดกัน เพื่อให้มีความโดดเด่น ตัดเส้นคานด้วยสีดำ
วัสดุ	ไม้เนื้ออ่อนสำหรับแกะสลัก หาได้จากท้องถิ่น

5.3.2 ด้านการวิเคราะห์

ตารางที่ 5.6 แสดงการสรุปผลด้านการวิเคราะห์งานแกะสลักเรือแข่งจำลองจังหวัดน่าน

หัวข้อการวิเคราะห์	สรุปการวิเคราะห์
คุณค่า	การแกะสลักเรือแข่งจำลองเมืองน่านเป็นงานที่มีคุณค่าสูง มีความประณีตบรรจงในการทำ ช่างผู้ทำต้องมีความละเอียดอ่อน จึงจะได้ผลงานที่สวยงามอ่อนช้อย แฝงด้วยจิตวิญญาณของผู้สร้างอีกทั้งยังมีคุณค่า ด้วยเป็นสิ่งของที่บ่งบอกวิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมของชาวน่านเป็นอย่างดี
ความงาม	เรือจำลอง มีความงดงามเป็นที่ประจักษ์ ด้วยจากการถอดแบบและย่อส่วนจากเรือจริง มีลวดลายสีสันทัดสวยงาม หากได้นำไปตกแต่งสถานที่ใด ๆ ก็ให้รู้สึกถึงคุณค่าความงามที่มีต่อผลงานศิลปะการแกะเรือจำลองนี้ อย่างเด่นชัด
เอกลักษณ์	เรือจำลองมีเอกลักษณ์โดดเด่นชัดเจนด้วยรูปทรงหัวเรือพญานาค ที่เป็นหนึ่งเดียวในความเป็นเอกลักษณ์ของประเพณีการแข่งเรือ ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของชาวน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.3.3 ด้านการนำไปใช้และพัฒนา

จากหลักแนวทางการคิด พัฒนา แก้ไข รูปทรงผลิตภัณฑ์ และหลักการออกแบบงานหัตถกรรมให้มีความเหมาะสมตามแผนภูมิที่กำหนดไว้ข้างต้น ด้วยความสวยงามและความเป็นเอกลักษณ์อย่างเด่นชัดของงานเรือแข่งจำลองของจังหวัดน่านนี้ สามารถนำไปพัฒนาใช้ได้หลากหลาย ดังจะเห็นจากตัวอย่างที่นำเสนอแนบท้าย

สรุปแนวทางในการนำเรือแข่งจำลองน่านมาพัฒนาเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1. การย่อส่วน จากรูปทรงของเรือมีความโดดเด่นเรื่องรูปร่างและองค์ประกอบของเรือที่ถูกย่อส่วนมาในระดับหนึ่งแล้ว เพื่อสามารถนำไปตั้งโชว์ได้ หากนำมาลดย่อส่วนลงอีก หรืออาจตัดทอนรายละเอียดบ้างก็จะได้ชิ้นงานขนาดเล็ก เช่น ทำเป็นของที่ระลึกขนาดเล็กได้ หรือนำไปเป็นของสะสมสวยงามขนาดเล็กได้ เนื่องจากเรือน่านนี้มีต้นแบบหลายลำ และมีชื่อเฉพาะอีกด้วย
2. การนำลวดลายไปใช้ เช่น ลวดลายเฉพาะหัวเรือที่มีความโดดเด่นสามารถนำไปเป็นลวดลายเครื่องใช้อื่นๆได้ เช่น ทำเป็นลายปักปกดอกหมอน ลายเสื่อ ลายกระเป๋า เป็นต้น
3. การปรับองค์ประกอบใหม่ เช่น ใช้การแกะสลักเฉพาะหัวเรือนำไปประดับส่วนฐานโคมไฟ หรือนำไปตกแต่งชิ้นงานอื่นๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. สนับสนุนให้มีการศึกษาหรือการเรียนรู้ฝึกทักษะการแกะสลักเรือแข่งจำลองอย่างกว้างขวางภายในจังหวัดหรือจัดเข้าระบบการศึกษา
2. เผยแพร่อบรมการนำรูปแบบของเรือแข่งจำลองไปใช้ในงานผลิตภัณฑ์อื่นๆ เพื่อเกิดการสร้างงานรูปแบบที่แตกต่างและหลากหลายได้เพราะเรือแข่งจำลองมาจากสัญลักษณ์การแข่ง เรือที่เป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยว ดังนั้นการทำสินค้าที่ระลึกจะช่วยเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่ง เช่นกัน
3. เพิ่มบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสม รวมถึงประวัติ ที่มาและรายละเอียดความสำคัญด้วย

ตัวอย่างที่ 1 ได้ทดลองแกะเรือจำลองให้มีขนาดเล็กลง ขนาดความยาว 21 เซนติเมตร แต่ยังคงลักษณะรูปทรงและลวดลายของลำเรือไว้ พบว่าลำเรือขนาดเล็ก สามารถทำการแกะสลักได้จากไม้เนื้ออ่อน และลงสี โปสเตอร์ เคลือบเงา จัดใส่บรรจุภัณฑ์ได้ง่าย น้ำหนักเบา พกพาสะดวก

ตัวอย่างที่ 2 พวงกุญแจหัวเรือ ขนาด 8 เซนติเมตร ใช้เป็นของที่ระลึกได้อย่างดี

ตัวอย่างที่ 3 ชุดงานเย็บปักลวดลายหัวเรือพญาสีลงบนผ้า เครื่องใช้ต่าง ๆ

ตัวอย่างที่ 4 ชุดงานเย็บปักลวดลายหัวเรือคำแดงเทวีลงบนผ้า เครื่องใช้ต่าง ๆ

The seal of the National Library of Thailand is circular, featuring a central five-tiered umbrella (parasol) with a sunburst above it. The umbrella is flanked by two smaller umbrellas. The entire emblem is surrounded by a decorative border. The text "ตัวอย่างแนวทางการพัฒนาเรือแข่งจำลองจังหวัดน่าน" is overlaid on the seal.

ตัวอย่างแนวทางการพัฒนาเรือแข่งจำลองจังหวัดน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างที่ 1 , ตัวอย่างที่ 2

ตัวอย่างที่ 1 เรือจำลองพร้อมฐานเป็นของที่ระลึก ขนาดยาว 21 เซนติเมตร

ตัวอย่างที่ 2 พวงกุญแจหัวเรือเป็นของที่ระลึกขนาดยาว 8 เซนติเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างที่ 3

ลายเส้นหัวเรือพญาสี

ลายปักเดินเส้นบนปลอกหมอน

แบบหัวเรือ 2 มิติ พญาสี

ลายปักทึบหัวเรือพญาสีบนเสื้อยืดที่เชิ้ต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างที่ 4

ลายเส้นหัวเรือคำแดงเทวี

ลายปักเดินเส้นบนปลอกหมอน

แบบหัวเรือ 2 มิติ พญาณี

ลายปักทึบหัวเรือคำแดงเทวีบนเสื้อยืดที่เชิ้ต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างที่ 4

หมอนลายปักที่รูปหัวเรือคำแดงเทวี

กระเป๋าลายปักที่รูปหัวเรือคำแดงเทวี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4 สรุปผลการศึกษาเครื่องจักสานจังหวัดน่าน งานจักสานทั่วไป

5.4.1 ด้านกายภาพ

ตารางที่ 5.7 แสดงผลการสรุปการศึกษาด้านกายภาพงานจักสานทั่วไปจังหวัดน่าน

หัวข้อการศึกษา	สรุปการศึกษา
ที่มา	จากภูมิปัญญาที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษสืบทอดการจักสานสืบทอดกันมา ด้วยต้องใช้เพื่อดำรงชีวิตในท้องถิ่นตน
ประโยชน์ใช้สอย	ใช้ในการประกอบอาชีพ ทำมาหากิน เช่น เครื่องมือจับสัตว์ ทำเป็น สิ่งของเครื่องใช้ภายในครัวเรือน ภาชนะต่าง ๆ
วิธีการสร้าง	ทำด้วยมือ และอุปกรณ์จักสานอย่างง่าย เช่น มีดทลว ใช้วิธีการ จัก ตอก สาน
ขนาดสัดส่วน	มีตั้งแต่ขนาดเล็ก - ใหญ่ ตามความเหมาะสมของประเภทการใช้งาน และมีขนาดที่พอเหมาะในการใช้งานของมนุษย์ไม่ใหญ่จนเกินร่างกายที่จะแบกถือ หยิบจับได้
รูปทรง	ส่วนใหญ่เป็นลักษณะ ทรงโล่ เพื่อบรรจุของ มีผิวสัมผัสหยาบและ ละเอียดขึ้นอยู่กับความต้องการในการใช้งาน เช่น รายละเอียดก็จะจะมีรู ช่องขนาดเล็ก
ลวดลาย	เกิดจากลาย ชัดสาน ของวัสดุ แล้วแต่ช่างผู้ชำนาญ
สี	เป็นสีที่เป็นเนื้อแท้ของธรรมชาติของวัสดุ
วัสดุ	ใช้ไม้ไผ่ หรือหวายหาได้จากท้องถิ่น นำมาจักเป็น ตอกเส้น ๆ แล้วนำไป สาน

5.4.2 ด้านการวิเคราะห์

ตารางที่ 5.8 แสดงการสรุปผลด้านการวิเคราะห์งานจักสานทั่วไปจังหวัดน่าน

หัวข้อการวิเคราะห์	สรุปการวิเคราะห์
คุณค่า	เครื่องจักสานเมื่อน่านเป็นศิลปะพื้นบ้านเป็นงานที่มีคุณค่า ด้วยทาง จิตใจ ประโยชน์ใช้สอยและเป็นประวัติศาสตร์เป็นสิ่งบ่งบอกวิถีชีวิตและ มีคุณค่าเชิงศิลปะแฝงอยู่
ความงาม	เครื่องจักสานเมื่อน่านมีความงดงามทั้งรูปทรง ลวดลายและผิวสัมผัสซึ่งเป็นความงามแบบบริสุทธิ์ ในลักษณะแบบพื้นบ้าน
เอกลักษณ์	เครื่องจักสานเมื่อน่านเป็นเครื่องจักสานที่ใช้ในครัวเรือน มีชื่อเรียก เฉพาะแบบอย่างทางภาคเหนือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เครื่องจักสานหญ้าสามเหลี่ยม

5.4.3 ด้านกายภาพ

ตารางที่ 5.9 แสดงผลการสรุปการศึกษาด้านกายภาพงานจักสานหญ้าสามเหลี่ยมจังหวัดน่าน

หัวข้อการศึกษา	สรุปการศึกษา
ที่มา	จากภูมิปัญญาบรรพบุรุษในท้องถิ่นของช่างภูฟ้า ตำบลบ้านห่างทางหลวง อำเภอป่อเกล้า
ประโยชน์ใช้สอย	ใช้สอยในครัวเรือน ของตกแต่งเพื่อความสวยงาม
วิธีการสร้าง	ทำด้วยมือ และอุปกรณ์อย่างง่าย เช่นมีขนาดเล็กที่มีในครัวเรือน
ขนาดสัดส่วน	มีหลากหลายขนาด สามารถทำได้ตามความต้องการ
รูปทรง	แบบพื้นและแบบรูปทรงที่เป็นภาชนะใช้งาน
ลวดลาย	มีหลากหลายลวดลายตามจินตนาการของผู้สานได้รับแรงบันดาลใจ จากดอกไม้ มีทั้งแบบหยาบและละเอียด
สี	สีจากเนื้อวัสดุธรรมชาติ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะสีน้ำตาลเข้มจัด
วัสดุ	หญ้าสามเหลี่ยมเฉพาะท้องถิ่นอำเภอภูฟ้า ก้านตองและดอกไม้ไผ่ หาได้ทั่วไป

5.4.4 ด้านการวิเคราะห์

ตารางที่ 5.10 แสดงการสรุปผลด้านการวิเคราะห์จักสานหญ้าสามเหลี่ยมจังหวัดน่าน

หัวข้อการวิเคราะห์	สรุปการวิเคราะห์
คุณค่า	เครื่องจักสานหญ้าสามเหลี่ยมมีคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจอันสำคัญ ของชาวอำเภอภูฟ้าอีกทั้งยังเป็นเครื่องแสดงถึงความละเอียดอ่อนของช่างท้องถิ่นผู้สร้าง ที่สะท้อนผ่านงานแต่ละชิ้นที่มีความประณีต อุดสาหกรรม บอกรวิถีชีวิตความเป็นอยู่อย่างสงบเรียบง่าย
ความงาม	เครื่องจักสานหญ้าสามเหลี่ยมมีความงามโดดเด่น จากสีวัสดุที่มีความเข้มอ่อนไม่เท่ากัน ผสานกับการสานด้วยความละเอียดประณีต เส้นเล็กเรียงรายสลับเป็นลวดลายที่บรรจงสร้างจากช่าง มีความงดงามทั้งตัววัสดุ ลวดลาย สี รูปทรง
เอกลักษณ์	หญ้าสามเหลี่ยมมีเอกลักษณ์โดดเด่นด้วยตัววัสดุเอง ที่มีอยู่ในแหล่งอำเภอภูฟ้า ซึ่งเป็นที่สูงอากาศเย็น มีสีเขียวเข้ม ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของชาวภูฟ้าอย่างยิ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4.5 ด้านการนำไปใช้และพัฒนา

เครื่องจักสานเป็นงานที่เกิดโดยมนุษย์มานาน เป็นเครื่องใช้ใกล้ตัวโดยใช้วัสดุธรรมชาติ หากได้รับการพัฒนาให้มีความหลากหลายมากขึ้นเพื่อให้เกิดการตอบรับที่ดีจากนักท่องเที่ยวซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความยั่งยืนทั้งสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชนนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี

สรุปแนวทางในการนำเครื่องจักสานมาพัฒนาเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1. งานจักสานทั่วไป ส่วนใหญ่รูปแบบที่มีอยู่เน้นไปที่เครื่องใช้สอยอยู่แล้ว หากเพิ่มเติมหรือปรับเปลี่ยนให้รูปแบบมีความทันสมัยขึ้นก็สามารถเพิ่มความแตกต่างจากงานผลิตภัณฑ์เดิมๆได้ หรืออาจใช้รูปแบบเค้าโครงงานเดิมแต่นำมาเปลี่ยนลักษณะการใช้งานก็จะทำให้งานมีมูลค่าเพิ่มขึ้นได้ เช่น งานจักสานตะกร้าหรือที่ใส่ของสามารถนำมาปรับเปลี่ยนเป็นโคมไฟที่สวยงามได้ เป็นต้น

2. งานจักสานหญ้าสามเหลี่ยม สามารถนำมาพัฒนาได้หลากหลายและอิสระมากเนื่องจากสามารถผลิตเป็นผืนแผ่นเพื่อนำไปประกอบตามรูปทรงที่ต้องการได้ง่าย ดังนั้นการที่จะพัฒนาหรือสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆจึงควรมุ่งเน้นให้สอดคล้องกับการใช้งานในปัจจุบันให้มากขึ้น และเพิ่มความแข็งแรงให้กับชิ้นงานก็จะเป็นการพัฒนางานที่ได้ทั้งรูปแบบและคุณภาพควบคู่กันไปด้วย เช่น การนำผืนจักสานหญ้าสามเหลี่ยมมาทำเป็นกระเป๋าทรงทันสมัย ภายในควรมีผ้าฝ้ายทอมือให้เกิดความทนทานเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากกระเป๋าที่ได้กล่าวมา ผืนจักสานหญ้าสามเหลี่ยมสมควรนำไปทำเป็นสิ่งของเครื่องใช้ใกล้ตัวสำหรับใช้ในชีวิตรประจำวันได้ เช่น กรอบรูป ปกแฟ้ม ซองใส่ปากกา และอื่นๆอีกมากมาย โดยการเลือกใช้ผืนจักที่ละเอียดและมีลวดลายที่เหมาะสม อาจเสริมด้วยขอบผ้าหรือวัสดุตกแต่งอื่นๆได้ และส่วนที่เป็นเศษเหลือ ก็ยังสามารถนำไปทำงานขนาดเล็กได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. กลุ่มเครื่องจักสานทั่วไป ควรมีการรณรงค์ ให้ร่วมกันสืบสานและเห็นคุณค่าในการผลิตเครื่องใช้ในครัวเรือนด้วยวัสดุธรรมชาติ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในความยั่งยืนของวิถีชีวิตการใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนแบบแท้จริง

2. งานจักสานหญ้าสามเหลี่ยม ควรมีการสนับสนุนการเพาะปลูกหญ้าสามเหลี่ยมให้เป็นระบบ เนื่องจากหญ้าสามเหลี่ยมขึ้นเองตามธรรมชาติ ต้องมีการเสาะแสวงหา และมีการเผาถางป่า เพื่อให้หญ้าขึ้นใหม่ ในด้านการนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ ควรมีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมรูปแบบและการจำหน่ายให้มากขึ้น และควรมีความต่อเนื่องซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งจะทำให้ผู้ผลิตสามารถทำงานต่อเนื่องได้อย่างคงที่ และทำให้วงจรของผลิตภัณฑ์มีการผลิตจำหน่ายอย่างสิ้นไหล ส่งเสริมรายได้เข้าสู่ชุมชน ซึ่งชุมชนนี้ถือว่าเป็นพื้นที่ ๆ อยู่ห่างไกลตัวเมืองอยู่มาก การกระจายรายได้เข้าสู่ชุมชนจะเกิดการพัฒนาในกระบวนการผลิตด้วยตัวของมันเอง ในทางกลับกันในการสั่งซื้องาน ในปริมาณมาก แต่มีความถี่น้อย ไม่เกิดผลดีเท่าที่ควร เพราะช่วงไม่มีงานกำลังผลิตก็จะขาดหาย การพัฒนาฝีมือก็ไม่คงที่

ตัวอย่างการพัฒนางานเครื่องจักสาน

ในที่นี้ได้นำเสนอ ตัวอย่างชิ้นงานจากหญ้าสามเหลี่ยม ซึ่งได้นำแผ่นสานจากหญ้าสามเหลี่ยมที่สำเร็จรูปนำมาออกแบบแปรรูปเป็นกระเป๋า กล่องบรรจุภัณฑ์และโคมไฟ นอกจากนี้ยังได้นำเศษหญ้าสามเหลี่ยมที่เหลือจากงานผลิตภัณฑ์อื่นๆ มานำเสนอเป็นงานเครื่องประดับจากหญ้าสามเหลี่ยม ซึ่งในที่นี้ได้แสดงวิธีทำและรายละเอียดไว้พอสังเขปด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างแนวทางการพัฒนาเครื่องจักสานจังหวัดน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างแนวทางการพัฒนาเครื่องจักสานจังหวัดน่าน

กระเป๋าถือแบบที่ 1 ขนาด 30x30x30 เซนติเมตร

กระเป๋าถือแบบที่ 2 ขนาด 30x25x10 เซนติเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การทำกระเป๋าจากหญ้าสามเหลี่ยม

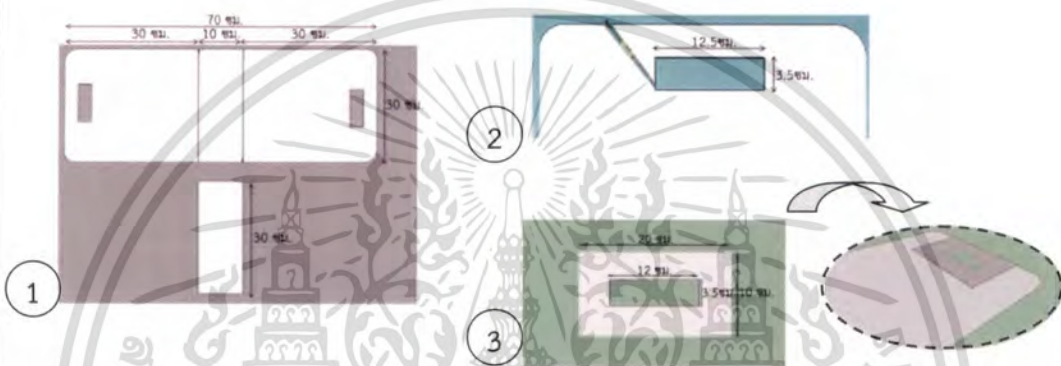
วัสดุอุปกรณ์ 1. หญ้าสามเหลี่ยม 2. ผ้าซับใน, ผ้าก๊อซ 3. กระดาษแข็ง 4. กาว, มีดคัตเตอร์, กรรไกร, ไม้บรรทัด 5. ด้ายและเข็ม

ขั้นตอนการทำกระเป๋า

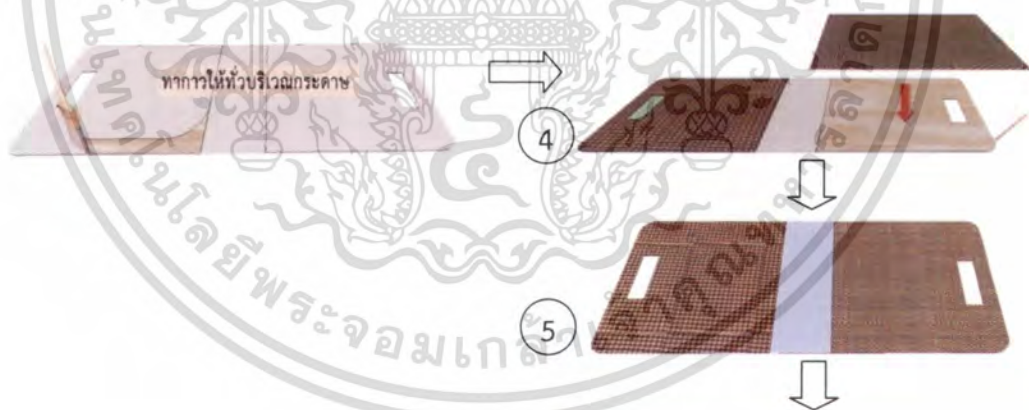
1. ตัดกระดาษแข็งขนาดกว้าง 30 เซนติเมตร ยาว 70 เซนติเมตร แบ่งช่วงกระดาษของด้านความยาวเป็น 30/10/30 แล้วใช้คัตเตอร์กรีดพอประมาณไม่ต้องให้ขาดแต่ต้องสามารถพับขึ้นมาเป็นรูปทรงกระเป๋าได้ด้วย

2. เจาะช่องกระดาษเป็นหูหิ้วให้ได้ขนาดพอดีกับมือจับ ประมาณ 12 x 10 เซนติเมตร

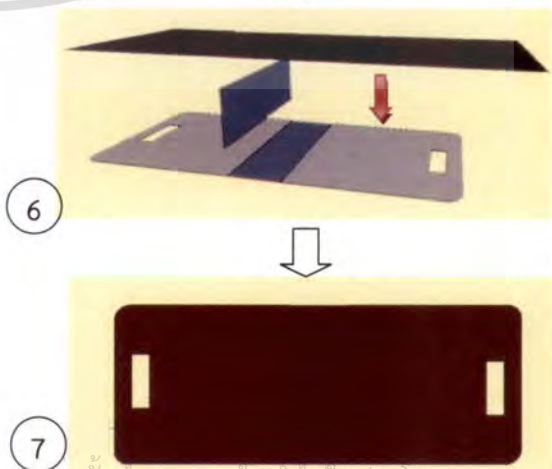
3. ตัดกระดาษแข็งขนาด 20x10 เซนติเมตร เจาะช่องด้านในขนาด 12 x 3.5 เซนติเมตร แล้วติดกาวทับให้ช่องตรงกับหูจับของกระเป๋าเพื่อเสริมความแข็งแรง

4. ทากาวให้ทั่วบริเวณกระดาษแล้วนำหญ้าสามเหลี่ยมมาติดแปะด้านหลังกระดาษทั้งสองฝั่ง เว้นช่องตรงกลางไว้ประมาณ 8 เซนติเมตร ไว้สำหรับเป็นฐานกระเป๋า ดังภาพที่ 4 และ 5

5. นำผ้าฝ้ายสีน้ำตาลมาติดกาวแปะอีกด้านของกระเป๋าโดยนำกระดาษสำหรับเป็นฐานกระเป๋าดัดซ้อนเข้าไปด้วยกันดังภาพที่ 6 และ 7

การทำกระเป๋าจากหญ้าสามเหลี่ยม(ต่อ)

6. นำผ้าฝ้ายขนาด 30 x 10 เซนติเมตร 2 ผืน มาติดกาวบุด้านข้างกระเป๋า ข้างละ 1 ผืน ดังภาพที่ 8

9

10

11

7. หลังจากนั้นนำมาเย็บขอบด้านข้างทั้งหมดเพื่อมิให้ผ้าฝ้าย และหญ้าสามเหลี่ยมหลุดออกจากกันดังภาพที่ 9

8. เมื่อเย็บขอบหมดแล้ว นำผ้ากั้นสีน้ำตาล มาติดกาว ปิดขอบทั้งหมดเพื่อให้เกิดความเรียบร้อยและสวยงาม ดังภาพที่ 10 และ 11

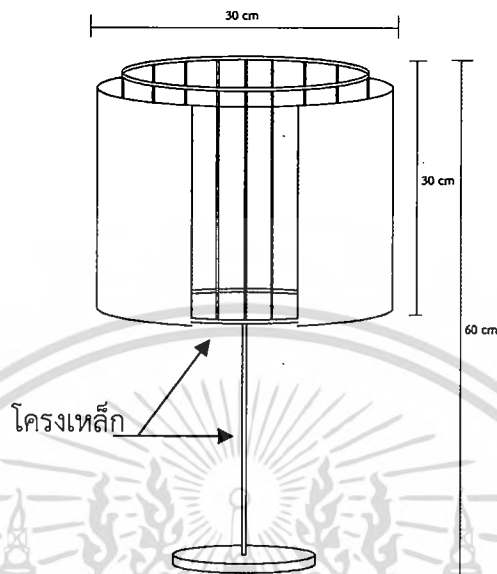
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ทำไปใช้ในประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างที่ 2 โคมไฟจากหญ้าสามเหลี่ยม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การทำโคมไฟ (แบบที่ 2)

วัสดุอุปกรณ์

1. โครงเหล็กสำหรับทำโคมไฟ ขนาดตามแบบ (ฐานควรเป็นเหล็กแผ่นหนา ครึ่งเซนติเมตร ขึ้นไป เพื่อให้มีน้ำหนักส่วนฐานป้องกันมิให้ล้ม ส่วนแกนเสาควรเป็นเหล็กกลวงมีความบาง สำหรับเจาะรูร้อยสายไฟได้ ส่วนตรงกลางของโคม ติดตั้งขั้วหลอดไฟต่อสายเตรียมไว้ให้เรียบร้อย
2. แผ่นพลาสติกอะคลิลิกสีขาวขุ่นแบบบาง
3. กาวยาง, กรรไกร
4. แผ่นหุ้มสามเหลี่ยม จะใช้เต็มแผ่น หรือเศษเหลือก็สามารถทำได้โดยนำมาแปะกาวต่อกันบน แผ่นพลาสติกอะคลิลิกจนได้ขนาดที่จะใช้งาน
5. ผ้าก๊วนขอบสีน้ำตาลเข้ม

ขั้นตอนการทำ

1. ตัดแผ่นพลาสติกอะคลิลิกขนาดกว้าง 30 เซนติเมตร ยาว 95 เซนติเมตร ทดลองทาบกับโครงโคมไฟให้พอดี โดยให้เผื่อเกยกันเล็กน้อย เพื่อติดกาวเพิ่มความแข็งแรง
2. นำแผ่นหุ้มสามเหลี่ยม ตัดตามขนาดแผ่นพลาสติกแต่ไม่ต้องเผื่อให้เกยกัน
3. ติดแผ่นพลาสติกเข้ากับโครงให้เรียบร้อยด้วยกาว
4. หุ้มแผ่นพลาสติกด้วยแผ่นหุ้มสามเหลี่ยมที่เตรียมไว้ โดยใช้กาวขณะที่หุ้มควรใช้ที่หนีบกระดาษช่วยยึดไว้จนกว่า กาวจะแห้ง ดูส่วนปลายที่มาชนกันให้ประณีตรียบร้อยดี
5. หุ้มขอบบนล่าง ด้วยผ้าก๊วนโดยใช้กาวให้เรียบร้อย

ตัวอย่างที่ 3 กล่องใส่ชั้นเงินจากหญ้าสามเหลี่ยม

กล่องใส่ชั้นเงินขนาด 14x14x5 เซนติเมตร

วัสดุอุปกรณ์

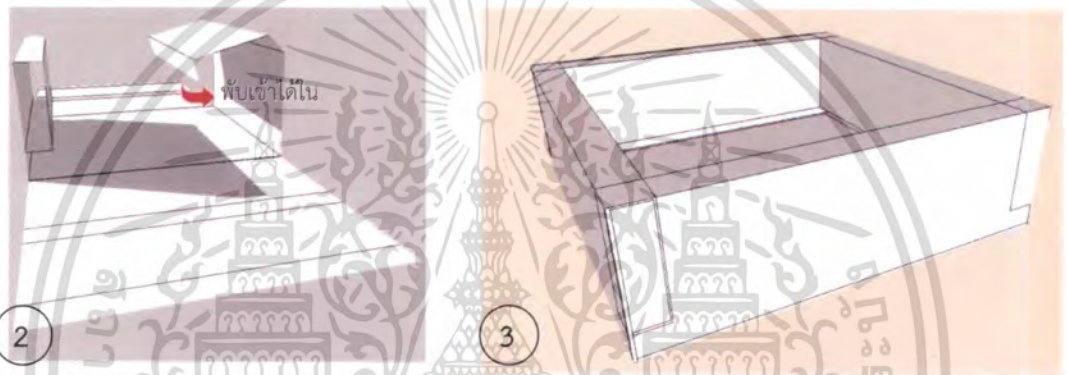
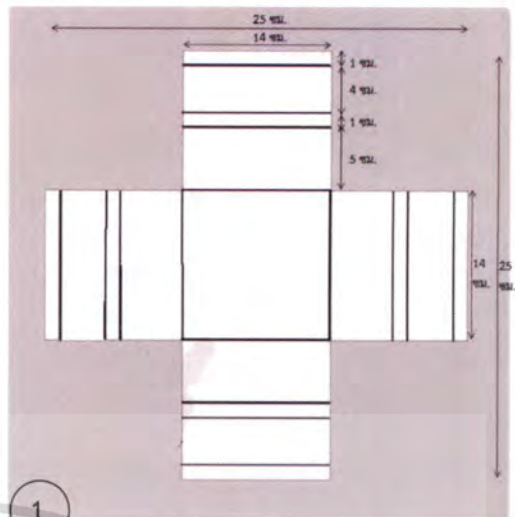
- 1.หญ้าสามเหลี่ยม,
- 2.ผ้ากำมะหยี่
- 3.แผ่นอะคลิลิกใส ขนาด 1 มม.
- 4.กระดาษแข็ง
- 5.กาว,มีดคัตเตอร์,กรรไกร
- 6.ไม้บรรทัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

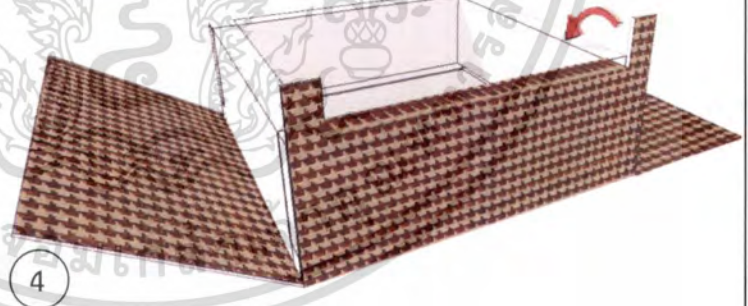
ขั้นตอนการทำกล่องใส่ชั้นเงิน

1. กล่องหุ้มส่วนฐาน

- ตัดกระดาษแข็ง ขนาด 25X25 เซนติเมตร จำนวน 1 แผ่น ตัดมุมกระดาษออกมุมละ 11X11 เซนติเมตร จะได้กระดาษดังภาพ 1. แล้วแบ่งส่วนกระดาษแต่ละด้านออกเป็น 5/1/4/1 เซนติเมตร
- ใช้คัตเตอร์กรีดตามเส้นที่แบ่งส่วนไว้พอประมาณ ไม่ต้องให้ขาด เพื่อให้สามารถพับกระดาษได้ง่ายขึ้น

- พับกระดาษเข้าด้านในตามรอยกรีด แล้วติดกาวให้เรียบร้อย จะได้กล่องสี่เหลี่ยม ดังภาพ 3.

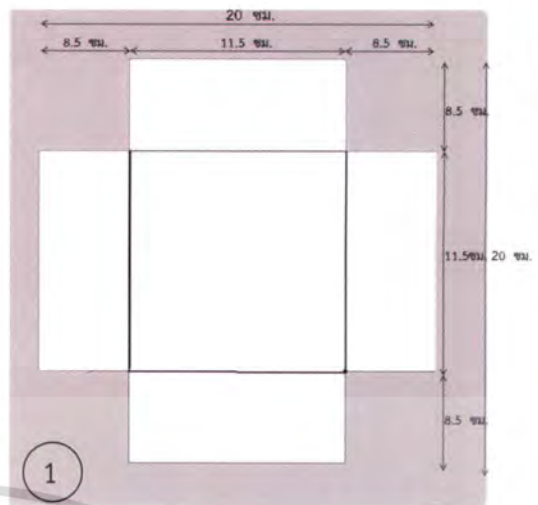
- นำหญ้าสามเหลี่ยมมาติดกาวแปะลงบนกล่องกระดาษด้านนอกกล่อง และด้านในกล่อง ดังภาพที่ 4 และ 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ฐานวางชั้นเงิน

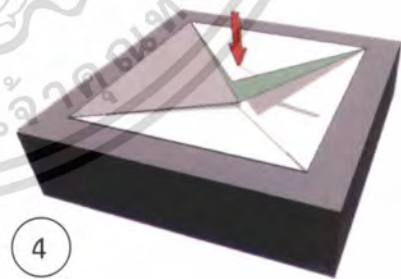
- ตัดกระดาษแข็งขนาด 20 X 20 เซนติเมตร จำนวน 1 แผ่น แล้วตัดมุมทั้งสี่ด้านออกมุมละ 8.5 X 8.5 เซนติเมตร
- จะเห็นได้ว่าจะเหลือช่องสี่เหลี่ยมขนาด 11.5 X 11.5 เซนติเมตรในส่วนด้านใน ให้ใช้คัตเตอร์กรีดตามเส้นของช่องไว้พอประมาณ ไม่ต้องให้ขาด เพื่อให้สามารถพับกระดาษได้ง่ายขึ้น

- พับกระดาษเข้าด้านในตามรอยกรีด ดังภาพ 2. แล้วติดกาวที่ขอบกระดาษเล็กน้อยก่อนพับติดเข้าด้วยกันจึงจะได้กล่องสี่เหลี่ยมสี่เหลี่ยมขนาด 11.5 X 11.5 เซนติเมตร

- นำผ้ากำมะหยี่มาทากาวแปะลงบนกล่องกระดาษ
- ใช้คัตเตอร์กรีดลงตรงกลางกล่อง พอประมาณ

ในลักษณะ กากบาท

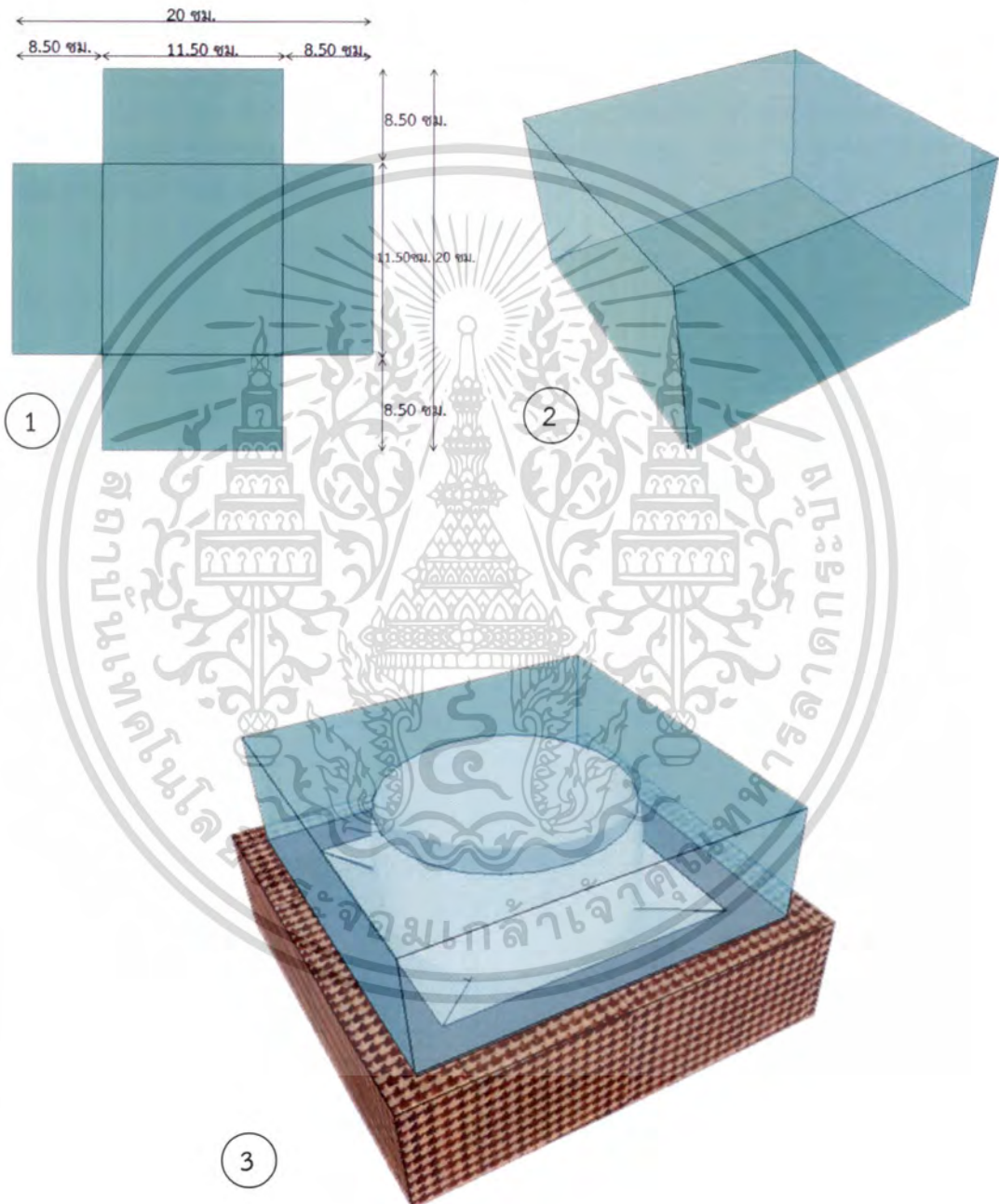
- พับส่วนที่กรีดลงไปด้านในเพื่อยึดกันชั้นไม่ให้เคลื่อนที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. กล่องใส่ ครอบฐานวางชั้นส่วนบน

- ตัดแผ่นใสขนาด 20 X 20 เซนติเมตร จำนวน 1 แผ่น
- ตัดมุมทั้งสี่มุมออกข้างละ 8.5 X 8.5 เซนติเมตร ดังภาพที่ 1
- พับแผ่นใสให้เป็นรูปกล่องแล้วนำสก็อตเทปใสมาติด เพื่อให้กล่องใสแข็งแรงยิ่งขึ้น
- นำทั้งสามส่วนมาประกอบกันเพื่อให้ได้กล่องใส่ชั้นเงินอย่างสมบูรณ์ ดังภาพที่ 3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างที่ 4 สร้อยคอจากหญ้าสามเหลี่ยม

สร้อยแบบที่ 1

สร้อยแบบที่ 2

วัสดุอุปกรณ์

- 1.เอ็น 2.ตัวปิดขม 3.ตะขอก้ามปู 4.คีมปากจิ้งจก
5.สก็อตเทป 6.ริบบิ้น 7.ลูกปัด 8.ผ้ากำมะหยี่ 9.กระดาษสา 10.กาวยาง

ก. ขั้นตอนการทำดอกไม้จากเศษแผ่นหญ้าสามเหลี่ยม

- นำลวดมาตัดให้ได้รูปทรงตามแบบที่กำหนดไว้ เมื่อได้แบบตามต้องการ จากนั้นเริ่มนำกระดาษสา มาติดเข้ากับลวดเพื่อยึดโครงลวดให้ได้รูปแบบดอกไม้ตามที่ตัดไว้ แล้วตัดกระดาษสาตามรูปทรงที่ตัดลวดตามรูปที่ 3

- นำผ้ากำมะหยี่สีด้า มาติดทับลงบนด้านหลังของดอกไม้

- นำแผ่นกลีบจากเศษแผ่นหญ้าสามเหลี่ยมมาติดด้านหน้า แล้วตัดให้ได้รูปทรงของดอกไม้

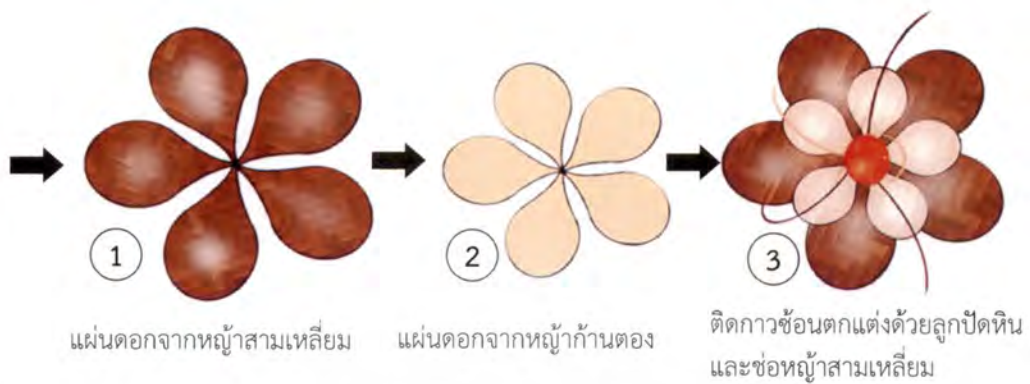
- หลังจากนั้นก็ตัดและตกแต่งให้ได้ตามรูปแบบที่ต้องการ

ติดกระดาษสาด้วยกาว

ติดหญ้าสามเหลี่ยมด้วยกาว

ข. ขั้นตอนการทำดอกซ้อน

ค. วิธีร้อยริบบิ้นและตัวปิดปม

ฅ. วิธีการร้อยริบบิ้นเป็นสร้อย

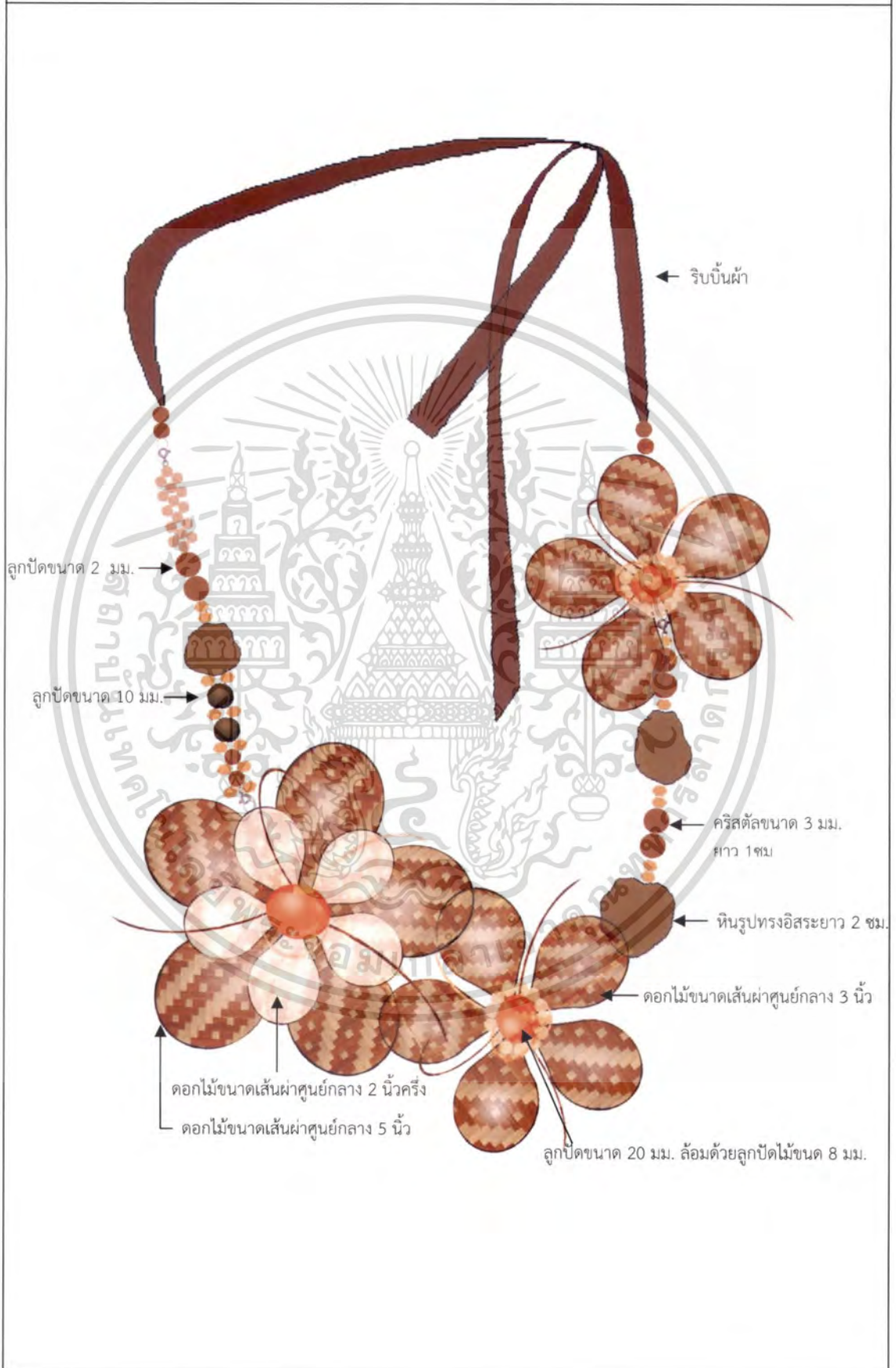
นำริบบิ้นมาร้อยส่วนปลายของสร้อยคอทั้ง 2 ข้าง เพื่อนำมาผูกคอเวลาสวมใส่

นำเอ็นไว้ตรงกลางริบบิ้นแล้วร้อยเข้าไปในลูกปัดดังรูป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สร้อยคอหญาสามเหลี่ยมแบบที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการทำสร้อยคอแบบที่ 1

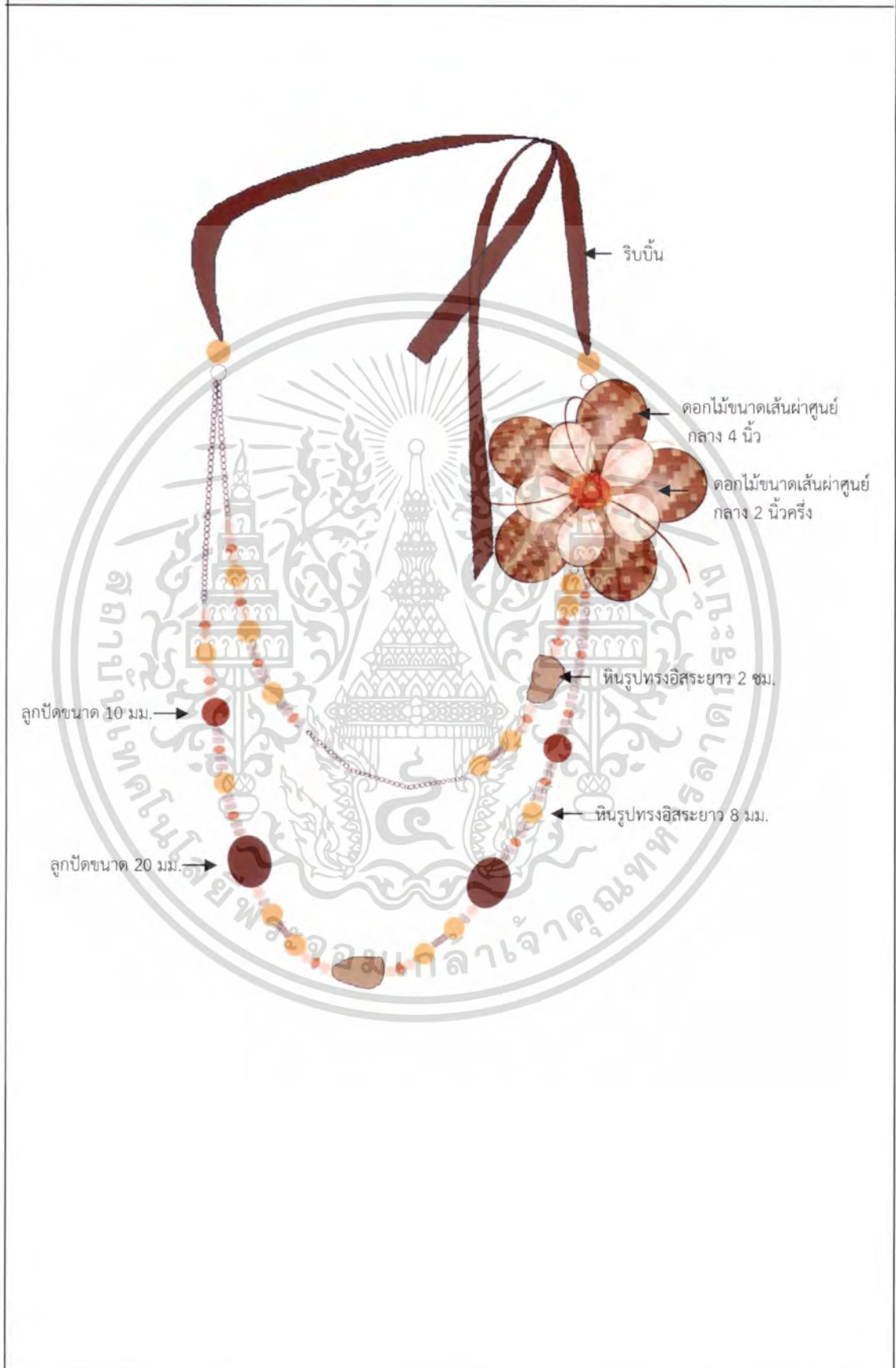

1. นำเอ็นมาร้อยเข้ากับตัวปิดปม หลังจากนั้นเริ่มร้อยลูกปัดตามแบบ โดยแบ่งเอ็นเป็น 2 เส้น เริ่มร้อยลูกปัดเข้ากับเอ็นเส้นที่ 1 แล้วมาร้อยลูกปัดกับเอ็นเส้นที่ 2
2. จากนั้นนำเอ็นทั้ง 2 เส้นมาร้อยผ่านลูกปัด โดยการร้อยสลับกัน ดังภาพ
3. ร้อยลูกปัดตามแบบที่กำหนด จากนั้นนำดอกไม้ที่ประดิษฐ์ ร้อยเข้ากับ สร้อยลูกปัดที่ร้อยเสร็จแล้ว
4. หลังจากร้อยสร้อยคอเสร็จแล้ว จากนั้นเริ่มทำการปิดปมด้วยตัวปิดปม แล้วนำริบบิ้น มาตกแต่งแทนสร้อยคอ

เอ็นเส้นที่ 1

เอ็นเส้นที่ 2

สร้อยคอหย้าสามเหลี่ยมแบบที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการทำสร้อยคอแบบที่ 2

การประกอบสร้อยคอแบบที่ 2

-ร้อยสร้อยตามสายที่ได้ออกแบบ โดยตัดเอ็นยาว 20 ซม. ร้อยคริสตัลหรือลูกปัด เป็นเส้นตรงลงมาตามความยาวที่กำหนดไว้ สลับด้วยกาน้ำสร้อยคอลายโซ่มาต่อเข้ากับลูกปัดที่ร้อย (อาจมีการปรับเปลี่ยนลูกปัดตามความชอบ) หลังจากนั้นเอาดอกหญ้าที่เตรียมมาร้อยต่อจากสร้อยคริสตัล แล้วดึงเอ็นให้แน่น ผูกปมให้เรียบร้อย ร้อยริบบิ้นต่อส่วนชายทั้ง 2 ข้างสำหรับผูกคอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความร่วมมือในการพัฒนารูปแบบจากหญ้าสามเหลี่ยมโดยกลุ่ม
หัตถกรรมหญ้าสามเหลี่ยมโดย คุณ จันตรีดี ชาเหล็ก

กระเป๋าสะพายขนาดใหญ่ , ขนาดเล็ก

ปกสมุด

พวงกุญแจจากเศษหญ้าสามเหลี่ยม

เข็มกลัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างการใช้งานผลิตภัณฑ์จากหญ้าสามเหลี่ยม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- ทรงพันธ์ วรรณมาศ. 2534. ผ้าไทยลายอีสาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- ทรงศักดิ์ ปรารงค์วัฒนากุล. 2551. มรดกวัฒนธรรมผ้าทอไทลื้อ. พิมพ์ครั้งที่ 1. เชียงใหม่ :
ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญถิ่น อินดาฤทธิ. 2551. ผ้าขึ้นไทลื้อ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท อัมรินทร์พรีนติ้งแอนด์
พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ประทับใจ สิกขา. 2550. ศิลปะพื้นบ้านชนเผ่าในลาวตอนใต้. พิมพ์ครั้งที่ 1. อุบลราชธานี :
หจก.ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- พลัง สิทธิถาวร. 2548. “ภูมิทัศน์ท้องถิ่นกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดน่าน.” วิทยานิพนธ์
ภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2536. มรดกพื้นบ้านด้วยฝีมือและภูมิปัญญาชาวบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2548. พจนานุกรม หัตถกรรม เครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 3.
กรุงเทพฯ : ด้านสหวิชาการพิมพ์.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2553. นามานุกรมเครื่องจักสาน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
ด้านสหวิชาการพิมพ์.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2550. สารานุกรมผ้า เครื่องถักทอ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
ด้านสหวิชาการพิมพ์.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2539. ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัท คอมแพคท์
พรีนติ้ง จำกัด.
- พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตฺโต). 2546. การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์เรือนแก้ว.
- วิณะ จุฑะวิภาต. 2552. ศิลปะพื้นบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน. 2553. ปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555.
- วัฒนธรรมจังหวัดน่าน. 2553. อนุรักษ์มรดกไทยวัฒนธรรมสร้างสรรค์จังหวัดน่าน.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดน่าน. หมู่บ้านหัตถกรรมและ OTOP ท่องเที่ยว บ้านหนองบัว
ต.ป่าคา อ.ท่าวังผา จ.น่าน.
- โครงการฝ้ายแกมไหม. 2548. องค์ความรู้เรื่องสีย้อมธรรมชาติ. สถาบันวิจัยและพัฒนา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- www.nanboat.com
- www.nanlongboat.com
- www.nesdb.go.th/Md/book/learn_working.pdf เรียนรู้หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ธันวาคม ๒๕๕๑
- www.oknation.net

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งานสำรวจศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือจังหวัดน่าน

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

16

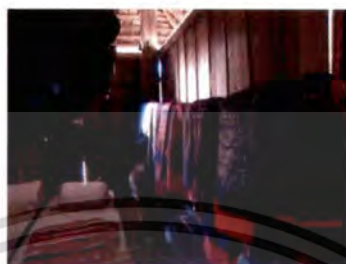
17

18

19

20

21

22

23

24

- 1-6 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือ กลุ่มทอผ้าไทลื้อบ้านเกิด ต.วรนคร อ.ปัว
คุณศดานันท์ เนตรทิพย์ (ประธานกลุ่ม)
- 7 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือ กลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านร่องแง ต.วรนคร อ.ปัว
คุณศรีนวล สุทรหลวง (ประธานกลุ่ม)
- 8,9 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือ กลุ่มทอผ้าจันทร์สมการทอ ต.ป่าคา อ.ท่าวังผา
คุณจันทร์สม พรหมปัญญา (ประธานกลุ่ม)
- 10-12 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือ กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน ต.งอบ อ.ทุ่งช้าง
คุณศรีสวัสดิ์ คำรังษี (ประธานกลุ่ม)
- 13-15 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือ ศูนย์ผ้าทอไทลื้อผ้าสี่ธรรมชาติ บ้านดอนมูล ต.ศรีภูมิ
อ.ท่าวังผา คุณลำไย วงศ์ไทย (ประธานกลุ่ม)
- 16-18 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือ กลุ่มทอผ้าบ้านน้ำเกียน ต.น้ำเกียน อ.ภูเพียง
คุณวันเนา ณะวงค์ (ประธานกลุ่ม) และคุณภัทราวุฒิ ณะวงค์
- 19-20 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือ พิพิธภัณฑสถานชุมชนวัดหนองบัว ต.ป่าคา อ.ท่าวังผา
- 21 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือ คุณศิวพร วิชาการย์ (โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาการ)
- 22,23 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือ พิพิธภัณฑสถานบ้านสวกแสนชื่น ต.สวก อ.เมือง
คุณชื่น ธิเสนา (เจ้าของพิพิธภัณฑสถานบ้านสวกแสนชื่น)
- 24 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือ คุณภัทรภร ชัยวัฒนกุล
(ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งานสำรวจศิลปหัตถกรรมเครื่องเงินจังหวัดน่าน

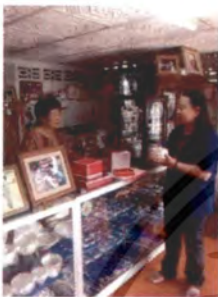
1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

1-7 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมเครื่องเงิน คุณบุญช่วย ทิรัญวิทย์
(ร้านบุญช่วยเครื่องเงินโบราณ ต.โนนเวียง อ.เมือง)

8,9 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมเครื่องเงิน คุณโสภา วรรณวิภูษิต
(ศูนย์เครื่องเงินชมพูกา ต.ไชยสถาน อ.เมือง)

10 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมเครื่องเงิน คุณประยูร ไบยา (หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรม)

11-13 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมเครื่องเงิน คุณนำชัย จารุศิลากุล
(ร้านนำชัยเครื่องเงิน ต.ปากกลาง อ.ปัว)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งานสำรวจศิลปหัตถกรรมทำเรือแข่งจำลองจังหวัดน่าน

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

1-9 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมเรือแข่งจำลอง คุณวิโรจน์ พรหมอารีย์ ต.โนนเวียง อ.เมือง

10-15 ประเพณีแข่งเรือประจำปี จังหวัดน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งานสำรวจศิลปหัตถกรรมเครื่องจักสาน

เครื่องจักสานท้องถิ่น

1

2

3

4

5

6

1-6 งานสำรวจศิลปหัตถกรรมกลุ่มทำเครื่องจักสานท้องถิ่น บ้านบ่อสวก ต.บ่อสวก อ.เมือง
คุณบุศย์คำ สายทา ผู้ประสานงานกลุ่ม

จักสานหญ้าสามเหลี่ยม

1

2

3

4

5

6

1-6 งานสำรวจศิลปหัตถกรรม กลุ่มทำเครื่องจักสานจากหญ้าสามเหลี่ยม
บ้านท่าทางหลวง ต.ภูฟ้า อ.บ่อเกลือ คุณจันทร์ดี ชาเหล็ก (ประธานกลุ่ม)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แหล่งท่องเที่ยวศิลปหัตถกรรมผ้าทอมือจังหวัดน่าน

ทำวังผา

วัดหนองบัว

กลุ่มทอผ้าจันทร์สีมการทอ
คุณจันทร์สม พรหมปัญญา (ประธานกลุ่ม)
68 หนองบัว หมู่5 ต.ป่าคา อ.ท่าวังผา จ.น่าน
โทร 089-8380536

เส้นทาง 1080 ไป ต.ป่าคา
เข้านทาง 1336

ทำวังผา

วัดหนองบัว

ศูนย์ผ้าทอไทยลือสิทธรรมาตบ้านดอกมณี
คุณสำเวย วุทธิไทย (ประธานกลุ่ม)
62 หมู่2 ต.ศรีวิบูลย์ อ.ท่าวังผา จ.น่าน
โทร 087-0040885

เส้นทาง 1080 ไป ต.ศรีวิบูลย์
เข้านทาง 1336

ภูเพียง

วัดพระธาตุผางิ้ว

กลุ่มผ้าทอมือบ้านน้ำเกี๋ยน
คุณวันนาว์ ธนะวงศ์ (ประธานกลุ่ม)
ใหม่สันติสุข หมู่5 ต.น้ำเกี๋ยน อ.ภูเพียง จ.น่าน
โทร 087-3024700

เส้นทาง 1090 ไป ต.น้ำเกี๋ยน
เข้านทาง 1168

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 68

ทุ่งช้าง
 กลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสุน
 คุณศรีสวัสดิ์ คำวังซี (ประธานกลุ่ม)
 27 ทุ่งสุน หมู่ 4 ต.วอบ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน
 โทร 089-5215029

เส้นทาง 1080 ไป ต.วอบ

ทางเข้า

วัดทุ่งสุน

เส้นทาง 1080 ไป ต.วอบ
 เข้าเส้นทาง 1256

ปัว
 กลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านร่องแง
 คุณศรีนวล สาธิตวง (ประธานกลุ่ม)
 140 ร่องแง หมู่ 7 ปัว-บ่อเกลือ
 ต.วอบ อ.ปัว จ.น่าน
 โทร 084-698101

วัดร่องแง

ทางเข้า

ไปบ่อเกลือ

เส้นทาง 1080 ไป ต.วอบ
 เข้าเส้นทาง 1256

ปัว
 กลุ่มทอผ้าไทลื้อบ้านเก็ด
 คุณศศกานันท์ สัตยทิพย์ (ประธานกลุ่ม)
 97 เก็ด หมู่ 2 ต.วอบ อ.ปัว จ.น่าน
 โทร 081-1802964

วัดสวดเออ

ทางเข้า

ไปไฮทกสิลาเพชร
 ต.สิลาเพชร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แหล่งท่องเที่ยวศิลปหัตถกรรมเครื่องเงินจังหวัดน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งานเผยแพร่โครงการครั้งที่ 1

ครั้งที่ 1 ณ โรงแรมเทวราช วันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2553 ถ.สุมนเทวราช อ.เมือง จ.น่าน

แผ่นภาพนำเสนองานครั้งที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรยากาศภายในงานเผยแพร่โครงการที่โรงแรมเทวราช วันที่ 29 ตุลาคม 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารเผยแพร่

น่าน : ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

Nan : Cultural Diversity

บทความวิชาการภายใต้ชุดแผนงานวิจัย เรื่อง “การศึกษาสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม จังหวัดน่าน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเป็นมรดกโลกและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์”

การสืบสานหัตถกรรมพื้นบ้านเพื่อชุมชนที่ยั่งยืน
หน้า 9-15 (กรวรรณ งามวรรณ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อมูลประวัติคณะผู้วิจัย

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล น.ส. กรวรรณ งามวรรณ (หัวหน้าโครงการ)

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์

ประวัติการศึกษา

ชื่อย่อปริญญา	สาขา	สถาบันที่จบ	ปีที่จบ
ค.อ.บ.	สถาปัตยกรรมภายใน	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	2536
ส.ถ.ม.	เทคโนโลยีสถาปัตยกรรม	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	2554

สาขาวิจัยที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

1. การออกแบบตกแต่งภายใน
2. เทคนิคและการเขียนแบบภายใน
3. การออกแบบผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน
4. การออกแบบสภาพแวดล้อมภายใน

ทุนการศึกษาและทุนวิจัยที่เคยได้รับ

ปี พ.ศ.	ทุนการศึกษาและทุนวิจัย	สถาบันที่ให้
2553-2554	ทุนการศึกษา	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ผลงานวิจัย

1. หัวตะเข้ : วิถีชีวิตชุมชนริมคลองในแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2. แนวทางการประยุกต์ใช้รูปแบบเรือนชาวเขาเผ่าม้งในการออกแบบบ้านพักภายในโรงแรม (กรณีศึกษา หมู่บ้านชาวม้ง ตำบลปากกลาง อำเภอปัว จังหวัดน่าน)
3. แนวทางการประยุกต์ใช้ผ้าฝ้ายธรรมชาติทอมือในการออกแบบตกแต่งภายใน (กรณีศึกษา : กลุ่มทอผ้าบ้านเกิด ตำบลสวรรคร์อำเภอปัว จังหวัดน่าน)
4. การศึกษาแบบแผนการกำหนดพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนแถวไม้ริมน้ำชุมชนหลวงแพ่ง
5. การศึกษาศิลปะลวดลายผ้าม้งเพื่อการออกแบบ

การเสนอผลงานวิชาการ

การประชุมวิชาการทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 3

การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ในชีวิตจริง : นวัตกรรมการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน หมายเลขบทความ : 86

เรื่อง : การศึกษางานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจังหวัดน่าน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ-สกุล น.ส. วิภาวัลย์ ธาดาประทีป (ผู้ร่วมวิจัย)

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์

ประวัติการศึกษา

ชื่อย่อปริญญา	สาขา	สถาบันที่จบ	ปีที่จบ
ค.อ.บ.	สถาปัตยกรรมภายใน	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	2534
ศ.ศ.ม.	ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรม	มหาวิทยาลัยศิลปากร	2542

สาขาวิจัยที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)

1. การออกแบบตกแต่งภายใน
2. ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม
3. สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
4. การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

ผลงานวิจัย

1. หัวตะเข้ : วิถีชีวิตชุมชนริมคลองในแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2. โบสถ์คาทอลิกในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ถึงพุทธศักราช 2475
3. การศึกษาอิทธิพลสถาปัตยกรรมตะวันตกในการออกแบบวัดในพุทธศาสนา กรณีศึกษาวัดนิเวศน์ธรรมประวัติราชวรวิหาร
4. การศึกษาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม วิหารทรงธรรมวัดธรรมิกราช จ.พระนครศรีอยุธยา

การเสนอผลงานวิชาการ

การประชุมวิชาการทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 3

การพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ในชีวิตจริง : นวัตกรรมการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน หมายเลขบทความ : 90

เรื่อง : การศึกษาสถาปัตยกรรมวิหารไทลื้อ จังหวัดน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้